



**EGER MJV TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ ÉS IVS TELJES FELÜLVIZSGÁLATA**

TELEPÜLÉSI ADATBÁZIS KIÉPÍTÉS

KÉSZÍTETTÉK

MEGBÍZÓ



EGER MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA ÖNKORMÁNYZATA

3300 Eger, Dobó tér 2.

GENERÁLTERVEZŐ



CDC TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TERVEZŐ ÉS TANÁCSADÓ KFT.

1114 Budapest, Bartók Béla út 61.

VÁROSÉPÍTÉSZET

Kerekes György
Aczél Gábor
Márton Melinda
Mogyorósi Katalin
Szatmári Szidónia

okl. építésmérnök; településtervezési vezető tervező
okl. építésmérnök; településtervezési vezető tervező
okl. településmérnök
okl. településmérnök
okl. településmérnök

KÖZLEKEDÉS

Rhorer Ádám

okl. építőmérnök

KÖZMŰVEK

Hanczár Zoltánné
Hanczár Gábor
Herczik Eszter
Csima-Takács Judit

okl. építőmérnök; okl. városépítési szakmérnök
okl. infrastruktúra-építőmérnök
okl. tájépítésmérnök
okl. tájépítésmérnök

SZOCIOLÓGIA

Dr. Csizmady Adrienne
Priksz Tamás

szociológus
szociológus

GAZDASÁG

Varga-Ötvös Béla
Horváth Dániel

okl. közgazdász
geográfus, közgazdász

SZABADTÉR ÉS ZÖLDFELÜLETEK

Bardóczi Sándor

okl. tájépítész mérnök vezető tervező

2013. november

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, EGER HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	1
1.1.1. EGER SZEREPE A REGIONÁLIS TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN	1
1.1.2. EGER SZEREPE A MEGYÉBEN	3
1.1.3. EGER SZEREPE A KISTÉRSÉGBEN	4
1.1.4. EGER VONZÁSKÖRZETÉNEK BEMUTATÁSA	5
1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	7
1.3. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	12
1.4. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	7
1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	18
1.5.1. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	18
1.5.2. AZ INTEGRÁLT VÁROSFELJESZTÉSI STRATÉGIA VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI	19
1.5.3. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA	19
1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA	20
1.6.1. A HATÁLYBAN LÉVŐ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK	20
1.6.2. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGÁLLAPÍTÁSAI, MEGVALÓSULT ELEMELK.....	20
1.6.2.1. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGÁLLAPÍTÁSAI	20
1.6.2.2. A TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGVALÓSULT ELEMELK.....	21
1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA	27
1.7.1. DEMOGRÁFIA, NÉPESSÉG, NEMZETISÉGI ÖSSZETÉTEL, KÉPZETTSÉG, FOGLALKOZTATOTTSÁG, JÖVEDELMI VISZONYOK, ÉLETMINŐSÉG	27
1.7.2. TÉRBELI-TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK	33
1.7.3. A TELEPÜLÉS IDENTITÁSÁT ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK	34
1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA	35
1.8.1. HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK.....	35
1.8.2. ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA.....	38
1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA	39
1.9.1. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREPEKÖRE.....	39
1.9.2. A TELEPÜLÉS FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI	40
1.9.3. A GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZŐI, FONTOSABB BERUHÁZÁSAI TELEPÜLÉST ÉRINTŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSE	40
1.9.4. A GAZDASÁGI VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK (ELÉRHETŐSÉG, MUNKAERŐ KÉPZETTSÉGE, K+F STB.)	41
1.9.5. INGATLANPIACI VISZONYOK (KERESLET-KÍNÁLAT)	41
1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE.....	42
1.10.1. KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM	42
1.10.2. AZ ÖNKORMÁNYZAT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, INTÉZMÉNYRENDSZERE	43
1.10.3. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG.....	43
1.10.4. FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA	43
1.10.5. LAKÁS- ÉS HELYISÉGGAZDÁLKODÁS.....	44
1.10.6. INTÉZMÉNYFENNTARTÁS.....	44

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK	45
1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA.....	46
1.12.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK	46
1.12.2. TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET	46
1.12.2.1. TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLAT.....	46
1.12.2.2. TÁJHASZNÁLAT ÉRTÉKELÉSE.....	47
1.12.3. VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJI-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK	47
1.12.3.1. TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLETEK.....	47
1.12.3.2. NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALATT ÁLLÓ VAGY VÉDELEMRE TERVEZETT TERÜLET, ÉRTÉK, EMLÉK.....	47
1.12.3.3. ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT	47
1.12.4. TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE	48
1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA.....	48
1.13.1. A TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ELEMEI	48
1.13.1.1. SZERKEZETI-, KONDICIONÁLÓ SZEMPONTBÓL LÉNYEGES VALAMINT A ZÖLDFELÜLETI KARAKTERT MEGHATÁROZÓ ELEMELK	48
1.13.1.2. ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTSÁG ÉRTÉKELÉSE	48
1.13.2. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI	49
1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA.....	50
1.14.1. TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA	50
1.14.1.1. A TELEPÜLÉS SZERKEZETE, A HELYI SAJÁTOSSÁGOK VIZSGÁLATA	50
1.14.1.2. AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ADATOK ALAPJÁN, TERMŐFÖLD A MŰVELÉSI ÁGAK ÉS A MINŐSÉGI OSZTÁLYOK	52
1.14.1.3. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT ÉS BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK	52
1.14.1.4. TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS FUNKCIÓVIZSGÁLAT	53
1.14.1.5. ALULHASZNOSÍTOTT BARNAMEZŐS TERÜLETEK	55
1.14.1.6. KONFLIKTUSSAL TERHELT (SZLÖMÖSÖDÖTT, DEGRADÁLÓDOTT) TERÜLET	55
1.14.2. A TELEKSTRUKTÚRA VIZSGÁLATA	56
1.14.2.1. TELEKMORFOLÓGIA ÉS TELEKMÉRET VIZSGÁLAT.....	56
1.14.2.2. TULAJDONJOGI VIZSGÁLAT	58
1.14.3. ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONKATASZTER	58
1.14.4. AZ ÉPÜLETÁLLOMÁNY ÉS A KÖRNYEZET GEODÉZIAI FELMÉRÉSE.....	58
1.14.5. AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA	58
1.14.5.1. BEÉPÍTÉSI JELLEMZŐK	58
1.14.5.2. TELEPÜLÉSKARAKTER, HELYI SAJÁTOSSÁGOK: UTCAKÉP, TÉRARÁNY, JELLEGZETES ÉPÜLETTÍPUSOK.....	61
1.14.6. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI	65
1.14.6.1. A TELEPÜLÉSSZERKEZET TÖRTÉNETI KIALAKULÁSA, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG	65
1.14.6.2. RÉGÉSZETI TERÜLET, VÉDETT RÉGÉSZETI TERÜLET, RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLET.....	67
1.14.6.3. VÉDETT ÉPÍTETT KÖRNYEZET, A HELYI, EGYEDI ARCULATOT BIZTOSÍTÓ ÉPÍTÉSZETI JELLEMZŐK	67
1.14.6.4. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLET	68
1.14.6.5. MŰEMLÉK, MŰEMLÉK EGYÜTTES	68
1.14.6.6. A MŰEMLÉKVÉDELEM SAJÁTOS TÁRGYAI: A TÖRTÉNETI KERT, TEMETŐ, ÉS TEMETKEZÉSI EMLÉKHELY	70
1.14.6.7. MŰEMLÉKI TERÜLET: TÖRTÉNETI TÁJ, MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ TERÜLET, MŰEMLÉKI KÖRNYEZET.....	71

1.14.6.8.NEMZETI EMLÉKHELY	71
1.14.6.9.HELYI VÉDELEM	71
1.15. KÖZLEKEDÉS	72
1.15.1. HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK	72
1.15.2. KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS	72
1.15.3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS	73
1.15.4. KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS	75
1.15.5. PARKOLÁS	76
1.15.6. LÉGI KÖZLEKEDÉS	76
1.16. KÖZMŰVESÍTÉS ÉS ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS	76
1.16.1 VÍZIKÖZMŰVEK HELYZET FELTÁRÁSA	79
1.16.1.1 VÍZGAZDÁLKODÁS ÉS VÍZELLÁTÁS	79
1.16.1.2 SZENNYVÍZELVEZETÉS	80
1.16.1.3. CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS, FELSZÍNI VÍZRENDEZÉS	80
1.16.2 ENERGIAKÖZMŰVEK HELYZET FELTÁRÁSA	81
1.16.2.1. ENERGIAGAZDÁLKODÁS ÉS ENERGIAELLÁTÁS	81
1.16.2.2 MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK ALKALMAZÁSA, A KÖRNYEZETTUDATOS ENERGIAGAZDÁLKODÁS LEHETŐSÉGEI	82
1.16.2.3. AZ ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEK ENERGIAHATÉKONYSÁGI ÉRTÉKELÉSE	84
1.16.3 ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS	84
1.16.3.1 VEZETÉKES HÍRKÖZLÉSI LÉTESÍTMÉNYEK	84
1.16.3.2 VEZETÉK NÉLKÜLI HÍRKÖZLÉSI LÉTESÍTMÉNYEK	85
1.17 .. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)	86
1.17.1. TALAJ	86
1.17.2. FELSZÍNI ÉS A FELSZÍN ALATTI VIZEK	86
1.17.3. LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME	87
1.17.4. ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉS	87
1.17.5. SUGÁRZÁS VÉDELEM	88
1.17.6. HULLADÉKKEZELÉS	88
1.17.7. VIZUÁLIS KÖRNYEZETTERHELÉS	88
1.17.8. ÁRVÍZVÉDELEM	89
1.17.9. FENNÁLLÓ KÖRNYEZETVÉDELMI KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK	89
1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK) ..	90
1.18.1. ÉPÍTÉSFÖLDRAJZI KORLÁTOK	90
1.18.1.1. ALÁBÁNYÁSZOTT TERÜLETEK, BARLANGOK ÉS PINCÉK TERÜLETEI	90
1.18.1.2. CSÚSZÁS, SÜLLYEDÉSVESZÉLYES TERÜLETEK	90
1.18.1.3. MÉRNÖKGEOLOGIA FELTÉTELEK	90
1.18.1.1. HIDROGEOLOGIAI FELTÉTELEK	90
1.18.2. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	91
1.18.3. VÁROSI KLÍMA	91

BEVEZETÉS

Eger Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája a korábban elkészült és a város közgyűlése által elfogadott városfejlesztési és városrendezési koncepciók és tervek eredményeinek összedolgozásával, bizonyos szempontból újra értékelésével készült el 2008-ban. Az IVS a célok és a területi alapú megközelítésű munkarészek kidolgozásával, illetve anti-szegregációs tervvel egészült ki. Az IVS-t a város közgyűlése 2008. ...-án jóváhagyta.

A Kormány 2012-ben rendeletet alkotott a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről (314/2012. (XI. 8.) A rendelet szerint az Integrált Településfejlesztési Stratégia tartalmi követelményrendszere megváltozott, így szükségessé vált a 2008-ban elkészített IVS felülvizsgálata és aktualizálása.

A felülvizsgálatot és aktualizálást természetesen nem csak a vonatkozó rendelet megjelenése tette szükségessé, hanem az időközben megváltozott külső és belső tényezők is:

1. a megváltozott külső tényezők:

- megváltoztak a piaci, gazdasági körülmények, befektetési tendenciák (gazdasági világválság hatásai),
- előtérbe kerültek korábban kisebb jelentőséggel kezelt szempontok, mint pl. az energiahatékonyság, a fenntarthatóság, a klímaváltozás kérdése,
- megújult az EU kohéziós politikája, ezzel (részben) összefüggésben megújult a nemzeti szintű területfejlesztési koncepció, területi (megyei) és ágazati tervezési munkák készültek el.

2. a megváltozott belső tényezők:

- a válság és a kormányzati politika hatására megváltoztak a társadalmi (demográfiai), gazdasági folyamatok,
- jelentősen változott az önkormányzatok feladatköre (intézményfenntartás, közművelődés, stb.)
- szükségessé vált a fejlesztések eredményeinek, az elmúlt időszak tapasztalatainak kiértékelése.

Időközben megjelentek a Központi Statisztikai Hivatal adatai a 2011-es népszámlálás eredményeiről, ami azt jelenti, hogy jóval frissebb adatok alapján lehet tervezni, mint ahogyan az 2008-ban lehetséges volt (akkor csak a 2001. évi népszámlálási adatok álltak rendelkezésre.) A statisztikai adatokon túlmenően jelen felülvizsgálat keretében elsősorban Eger MJV Polgármesteri Hivatala által szolgáltatott adatokra támaszkodtunk, így elsősorban:

- TEIR adatok
- önkormányzati vagyonkataszter és vagyongazdálkodási adatok
- szociális és oktatási adatok
- közlekedési adatok
- infrastrukturális adatok
- városrész szintű lehatárolások térinformatikai feldolgozása, megjelenítése
- városi és városrész szintű xdat adatbázis adatai terület-hasznosítási, vagyonkataszter, stb. adatok).

A jelen munka keretében készülő ITS (Integrált Településfejlesztési Stratégia) hangsúlyozottan a 2008-ban készült IVS felülvizsgálata és aktualizálása. Ez azt jelenti, hogy az ITS:

- változtatás nélkül, vagy kis változtatással átemelte a 2008-as IVS mindazon részeit, melyek továbbra is érvényesnek tekinthetők,
- aktuális adatokkal felfrissítette a 2008-as IVS mindazon részeit, melyek elavult, régi adatokon alapultak,
- új részekkel cserélte le a 2008-as IVS mindazon részeit, melyek már nem tekinthetők érvényesnek,
- kiegészítette mindazon új fejezetekkel, amelyeket a 314/2012. (XI. 8.) számú Kormányrendelet írt elő tartalmi követelményként.

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, EGER HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Eger középkori eredetű, régi városi múlttal rendelkező település. Megyei jogú város, központi jellegű település (felsőfokú központ), Heves megye székhelye. Eger a Mátra és Bükk hegység között, az Eger patak völgyében, közvetlenül a Bükk hegység délnyugati lábánál fekszik. A város az Északi-középhegység és az Alföld találkozásánál kialakult „ősi” piachely volt, vonzása kiterjedt az Alföld felé is, a mai Szolnok megye irányába. Eger a polgári városfejlődési korszakig egyházi-adminisztratív központ, piaci szerepkörrel és jelentős bortermeléssel. A Budapest – Hatvan – Miskolc – Kassa vasútvonal azonban elkerülte Eger, ez a XIX.-XX. században visszavetette a város fejlődését, amely így egyre inkább hivatalnok-, és iskolavárossá vált, megőrizve ugyanakkor egyházi központ szerepét, jelentős mezőgazdaságát. A szocializmus évtizedeiben politikai feladatot jelentett a város egyházi – „feudális” – jellegének visszaszorítása; azt kezdetben a város mellőzésével, majd ipari szerepkörének fejlesztésével kívánták elérni. Növekedése, átférfalódása szerencsére mértéktartó volt, belvárosa ma is őrzi a 18-19. századi hangulatát.

A magyar városok dinamikai jellemzőinek összehasonlítása alapján Eger pozícióit őrző városnak tekinthető. Ez különösen azért értékelhető, mert a Dunától keletre a városok 70%-a pozíciójából veszít, hanyatló, csökkenő népességű település, ide sorolva még a regionális centrum szerepkörét betöltő Miskolcot is. Eger területe 9224 ha, állandó népesség száma 56166 fő (a KSH 2011-es statisztikai adatai alapján).

1.1.1. EGER SZEREPE A REGIONÁLIS TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN

Eger az Észak-Magyarországi Régió második legnagyobb városa. A régió Magyarország észak-keleti részén fekszik, területe az Északi-középhegységet és az Alföld észak-i részét foglalja magába. Az Észak-Magyarországi Régió területén három megye található: Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye, a régió központja Miskolc. Északon Szlovákiával, nyugaton a Közép-Magyarországi Régióval, délen és keleten pedig az Észak-Alföldi Régióval határos. Területe 13.430 km², amely az ország területének 14,4%-át teszi ki, és ezzel a régiók között a 4. legnagyobb. Borsod-Abaúj-Zemplén a régió területének 54, Heves 27, Nógrád pedig 19%-át adja. Területének 13%-a országos és helyi jelentőségű védett természeti terület, az ország védett területeinek 22%-át teszi ki.



1. ábra Eger helye a regionális hálózatban

TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

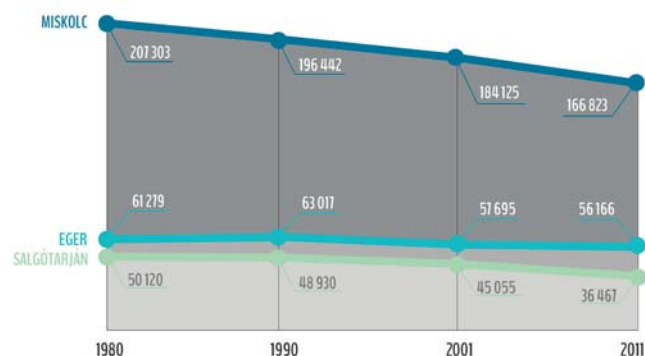
A régió két eltérő arca van, az egyik oldalon az ipar, a városi területek, valamint a mezőgazdasági termelés céljaira intenzíven használt földterület, míg a másikon az érintetlen térségek, melyek meg tudták őrizni a természeti és földrajzi kincseket, melyekben megtalálhatók barlangok, patakok, gyógyvíz-, hévíz-, és ásványvízforrások is. A mezőgazdasági termelésnek csak kevés helyen kedveznek a talajadottságok. Az észak-i domboldalakon a termőföldek aranykorona értéke csak 6-7, de a Heves-Borsodi síkságon a 25-öt is eléri.

A rendszerváltás után a mezőgazdaság átalakulási folyamata felgyorsult, de sem a versenyképesség, sem a jövedelemtermelő képesség nem nőtt. Jelentős mértékben visszaesett az állattenyésztés, és csak néhány településen maradt jelentős a szántóföldi növénytermesztés. Pozitív jelenség viszont, hogy a szőlőtermelő területek gyorsuló ütemben újulnak meg, jelentős az új telepítések aránya, ezzel együtt a szőlő és borágazat a kistérség perspektivikus gazdasági ágazata. Az átlagos birtokméret azonban alacsony, amely előrevetíti a jövőbeni koncentrációt. A művelési ágak közül az erdőterület aránya hagyományosan magas, és ez a jövőben várhatóan tovább fog növekedni.

Heves megyét délről a Tisza-tó határolja, amely a kiskörei vízierőműhöz tartozó víztározó és egyben Magyarország legnagyobb mesterséges tava. A megye nagyobb folyóvizei a Tisza, a Zagyva, a Tarna, a Laskó és az Eger-patak. Az Észak-Magyarországi régió gazdag természetes gyógyhelyekben (4 klimatikus gyógyhely, 17 gyógyvíz-forrás, 17 ásványvíz-forrás, 2 gyógybarlang, 1 gyógygáz).

DEMOGRÁFIA

Az észak-magyarországi régiót 610 település alkotja, melyből 40 város (6,5%). A városi népesség az ország összes régióját tekintve ebben a régióban a legalacsonyabb, a lakosság mindössze fele él városokban. A régió társadalmi-gazdasági életében, a lakossági szolgáltatások biztosításában meghatározó jelentősége van a megyékben központi szerepet betöltő nagyvárosoknak (Miskolc, Eger, Salgótarján) és a közepes városoknak (Balassagyarmat,



2. ábra Eger, Miskolc és Salgótarján népességének változása (1980-2011)

Gyöngyös, Hatvan, Ózd, Kazincbarcika, Tiszaújváros, Sátoraljaújhely). E városok kijelölik a régió fejlődési tengelyeit, gazdasági és szolgáltató központ szerepükből adódóan környezetükben jelentős térszervező erővel bírnak. A kistérségek nagy részének központi települése általában valós városi funkcióval nem, vagy csak hiányosan rendelkező kisváros.

A régióra, ezen belül is elsősorban Borsod – Abaúj - Zemplén megyére jellemző az aprófalvas településszerkezet. Ezt jelzi, hogy a régióban az 500 főnél kevesebb lakosú aprófalvak aránya 29% a településhálózaton belül, és az itt élők aránya (3,6%) jóval meghaladja az országos átlagot (2,8%). Az aprófalvak a régió északi elzárt medencéiben, a határ mentén dominálnak, míg a Tisza mentén az Alföldre jellemző óriásfalvak is megtalálhatók. A régió fő tengelyét a hegyek déli lábainál húzódó egykori vásárvonal és az azon található városok jelentik.

GAZDASÁG

A régióban egyszerre vannak jelen az ipari leépüléstől sújtott, elszegényedő és egyre inkább marginalizálódó térségek és a gyorsan fejlődő, gazdagodó térségek. A növekedési zónát a nagyobb városok (Miskolc és Eger), valamint a gazdasági szerkezetátalakítást a meghatározó vegyipari vállalatok stabilizálásával jól átvészelő városok (Kazincbarcika és Tiszaújváros) jelentik. További fejlődést jelentett az M3-M30-as autópályák megépítése, ami a régió déli részén fekvő nagyobb településeken (Hatvan, Gyöngyös) teremtett kedvezőbb gazdasági feltételeket. Már a '90-es évek második felében megindult a gazdasági fejlődés a régió Budapesthez közeli térségeiben (Rétság, Balassagyarmat).

A növekedési zónától távolabb eső, elmaradottabb kis- és középvárosok (Pl. Encs, Edelény, Pétervására, Heves, Mezőcsát, Ózd, Szécsény) fejlődését akadályozza a nehézkes elérhetőségük, képzetlen munkaerő kínálatuk, amihez alacsony vállalkozói kedv és vállalkozói aktivitás párosul. A legsúlyosabb foglalkoztatási problémák a régió belső és külső periferiáinak számító vidéki térségekben tapasztalhatóak, főleg az északi, a szlovák határhoz közeli részeken.

3. ábra Az Észak-Magyarországi régió



TURIZMUS

Az Észak-Magyarországi turisztikai régió területe csaknem megegyezik az Észak-Magyarországi Régió területével. A turisztikai régiót a következő területek alkotják: Borsod-Abaúj-Zemplén megye, Heves megye (a Tisza-tóhoz tartozó települések kivételével), illetve Nógrád megye (a Dunakanyar kiemelt üdülőkörzetéhez tartozó települések kivételével).

Az Észak-Magyarországi turisztikai régió fő attrakcióit nemzeti parkjai, termálvizei, kulturális és népművészeti hagyományai, rendezvényei, híres borai és a magyar építészet különleges értékei jelentik, közöttük a világörökség részévé nyilvánított Hollókő, az aggteleki karszt barlangjai, valamint a tokaji történelmi borvidék. Hollókőn az Ófalu ötvennyolc védett épülete Magyarország legnagyobb és legértékesebb eredeti helyszínén (in situ) található műemlékegyüttesét alkotja, amely megőrizte a XV. századi falu képét. A Baradla-Domica barlangrendszer hazánk legkiemelkedőbb barlangja, hossza és cseppkődíszessége alapján a mérsékelt égöv legjelentősebb barlangjának tekinthető. A régió harmadik világörökségi helyszíne a tokaj-hegylajai borvidék, ahol a természeti értékek, az emberi kultúra és a megőrzött tradíciók egyedülálló, egyetemes értékű kultúrtájat hozott létre.

A több száz éves fürdőkultúrával rendelkező régió turisztikai kínálatában jelentős helyet foglalnak el a gyógy- és termálfürdők. Kiemelhető közülük a miskolctapolcai Barlangfürdő, a Bükk-hegység lábainál az egerszalóki hőforrás, Eger barokk belvárosában és Mezőkövesden a gyógy- és termálfürdő. A borvidékekben gazdag régió a borok nagy választékát kínálja, ezek közül a leghíresebb Tokaji aszú és az Egri bikavér.

A KSH adatai alapján az Észak-Magyarországi Régió 2012-ben összesen 1.608.672 vendégéjszakát realizált, amely 4,7%-os növekedést jelent a 2011-es adatokhoz képest. Ennek nagyobb részét a belföldi

látogatók jelentik (1.347.637 vendégéjszaka, 7,1%-os növekedés 2011-hez képest). Emellett jelentősen növekedett a külföldi vendégek száma is (261.035 vendégéjszaka, 9,0%-os növekedés a 2011-es évhez képest). A 2007-es adatokkal való összevetés még öröndetesebb képet mutat. Eszerint a régióban eltöltött vendégéjszakák száma összesen 12,0%-kal növekedett – ebből külföldi vendégek 25,7%, belföldi vendégek 9,6% –, ami jelentősen meghaladja az országos átlagot (8,3%, illetve 12,0% és 4,6%). A növekedés elsősorban a közelmúltban megvalósított termál-, és gyógyszállók fejlesztésének köszönhető.

KÖZLEKEDÉS

A régió közlekedésének gerincét az Északi középhegység lábánál vezetett M3-as autópálya, a 3. sz. főút és a Budapest – Nyíregyháza vasútvonal alkotja. Mindazok a városok, amelyek ezen az útvonalon – vagy ennek közvetlen közelében – fekszenek, kiváló kilátásokkal rendelkeznek a jövőbeni fejlesztések szempontjából (Gyöngyös, Füzesabony, Mezőkövesd). Sajátos módon a három megyeszékhely közül csak Miskolc sorolható ebbe a kategóriába, Eger – de különösen Salgótarján – városa országos és nemzetközi közlekedési kapcsolatok szempontjából hátrányos helyzetben van, mivel mind a közúti, mind a vasúti elsőrendű főhálózat elkerüli. Egert a 25. számú másodrendű út, Salgótarjánt a 21. számú másodrendű út köti össze az M3-as autópályával, melyek lakott településeken át vezetnek, forgalmi kapacitásuk nem megfelelő. Eger vasúton Füzesabony felől közelíthető meg, Salgótarján pedig Hatvan felől.

Bár a régióknak Magyarországon nincs hagyományosan kialakult társadalmi (igazgatási) - gazdasági szerepkörük, számos intézmény működik regionális szinten. A nagyvárosok (Miskolc, Eger, Salgótarján) közötti munkamegosztás kialakulását azonban nagyban nehezíti, hogy a régióközpont Miskolc elérhetősége nehézkes Egerből, de különösen Salgótarjánból. Ez valójában csak akkor oldódna meg, ha és amennyiben a 21. és 25. számú főutak fejlesztése az M3-as autópályáig megvalósulna. Az M25-ös autót út fejlesztésére már készültek tervek. Eszerint az első ütemben 2x1 sávos út - I. rendű főút jellemzőivel - épülne meg, mely a második ütemben 2x2 sávos gyorsforgalmi úttá bővülne.

1. 1. 2. EGER SZEREPE A MEGYÉBEN

Eger megyei jogú város. Heves az ország kisebb megyéi közé tartozik, területe 3.637 km², a lakosság száma KSH 2012.01.01.-i adatai szerint 305.336 fő, népsűrűsége 84 fő/km². Heves megye két nagy tájhoz, az Északi-középhegységhez és az Alföldhöz tartozik. A két nagy táj találkozására a térségnek változatos arculatot kölcsönöz és meghatározza a mezőgazdasági termelés éghajlati, természetföldrajzi és termőhelyi adottságait. Ezek alapján a megye nem tartozik a legjobb, legfejlettebb növénytermesztő és állattenyésztő megyék közé. Jó színvonalúnak mondható viszont a zöldségtermesztés és magas szintű a szőlőtermesztés és borászat.

Heves megye 121 településéből 7 város, 114 község. A megyében 7 kistérség található: Pétervásárai, Belpátfalvai, Hatvani, Gyöngyösi, Füzesabonyi, Egri, Hevesi. Heves megye kistérségeinek főbb adatai a KSH 2011-es adatai alapján:

KÓD	KISTÉRSÉG NEVE	KÖZPONT	TELEPÜLÉS	EBBŐL VÁROS	NÉPSSÉG (fő)	TERÜLET (m ²)	NÉPSŰRŰSÉG (fő/km ²)
4007	Belpátfalvai kistérség	Belpátfalva	13	1	12 008	260,06	46
4001	Egri kistérség	Eger	17	2	84 142	522,88	161
4003	Füzesabonyi	Füzesabony	16	1	29 910	578,56	52
4004	Gyöngyösi kistérség	Gyöngyös	25	2	74 607	750,78	99
4005	Hatvani kistérség	Hatvan	13	2	50 585	352,16	144
4002	Hevesi kistérség	Heves	17	2	33 382	697,68	48
4006	Pétervásárai kistérség	Pétervására	20	1	20 702	475,07	44

A megyében jelentős mennyiségű termálkincs található, melyet több termálfürdő is hasznosít (Bükkszék - Salvus Strandfürdő, Eger - Városi Termálfürdő, Eger - Török Fürdő, Egerszalók - Gyógyfürdő, Bogács, Mátradereske - Gyógyfürdő, Tarnaméra - Termálfürdő). A termálvízre épülő turizmus feltételei országos szinten is kiemelkedőnek tekinthetők Heves megyében. A megye - és különösen a megyeszékhely - termálvizeinek gyógyító hatása régóta ismert, az erre alapozott fürdőkultúra több száz éves hagyományokra épül (pl. Eger Török Fürdő, Parád, stb.). A XX. századi szénhidrogén-kutatások nyomán újabb gyógyhatású termálvízkészleteket tártak fel (pl. Egerszalók, Mátradereske, Pásztó, Bükkszék, stb.). A megyében található termálvízkincs sajátossága, hogy az egyes fürdők, kutak vízösszetétele különbözőek, ezáltal a legkülönbözőbb betegségek gyógyítására alkalmasak.

Heves-megye kereskedelmi szálláshelyein 2012-ben 296.905 vendég fordult meg, ami 16,2%-os növekedést jelent az előző évihez képest. A legnagyobb növekedés a magasabb kategóriájú szállásférőhelyen mérték (4 csillagos kategóriában 59,9%!). Mindez az elmúlt évek beruházásainak köszönhető, melynek során előtérbe kerültek a magasabb színvonalat nyújtó, több szabadidős és wellness szolgáltatást képviselő szálloda- és panzióépítések, felújítások. (Négy csillagos új hotelek: pl. Shiraz Hotel - Egerszalók, Grand Hotel Galya - Galyatető, Hotel Korona (egyik szárnya) - Eger). A wellness- és



4. ábra Heves Megye

családbarát szolgáltatások felértékelődtek, a három és négy csillagos szállodák, valamint a minőségi panziók jelentős része is ilyen jellegű fejlesztéseket valósított meg. Növekedett a kempinget látogató turisták száma is, bár a meglévő kempingek korszerűsége, felszereltsége még sok helyen nem megfelelő. A falusi szálláshelyek száma és minősége is növekedett az utóbbi években.

1.1.3. EGER SZEREPE A KISTÉRSÉGBEN

Eger kistérségi szerepköre nem új keletű, a járások megszüntetéséig az Egri Járás fogta össze a vonzáskörzetbe tartozó településeket. Eger az 1960-as évektől biztosít munkát és megélhetést, középiskolai, kollégiumai pedig tanulási lehetőséget a környékbelieknek. Még 1990-ben is több mint 12 ezer bejáró dolgozója volt a városnak, és ebből adódóan intenzív tömegközlekedési kapcsolata a környék községeivel. Az agglomerálódás már az 1980-as években elindult, a következő évtizedekben pedig felgyorsult.

Az egri kistérség északról közvetlenül határos a Bükki Nemzeti Parkkal. A Bükk hegység az Északi- Középhegységnek a többi vulkánikus hegyeitől eltérő földtörténeti múlttal rendelkező tagja. Nagy részét tengeri üledékes eredetű kőzetek, főként dolomit és mészkő építik fel. 800 méternél magasabb fennsíkját meredek sziklaszirtek – a Bél-kő, a Pes-kő, a Tar-kő, a Vörös-kő és a többi "Kő" – ölelik körül, melyekről csodálatos kilátás nyílik a hegység déli lábára. Utóbb felsorolt csúcsok nagy részén halad keresztül az országos kéktúra útvonala.

A Bükk-fennsík felszínét a legkülönbözőbb karsztformák: töbrök, víznyelők, zsombolyok teszik változatossá. A Bükk-hegységben több mint 850 barlangot ismerünk. Közöttük található az ország legmélyebb barlangja, a 254 méter mély, 6700 méter hosszú István-lápai-zsomboly (István-lápai-barlang). Jelentősebb barlangjai: a kiépített lilafüredi Anna és Szent István-cseppkőbarlangok, a miskolctapolcai Tavasbarlang, valamint a szabadon látogatható Szeleta- és Balla-barlang. Forrásai, patakjai bővülnek.



5. ábra Egri kistérség

A vidék nevezetessége a Szalajka-patak mésztufa gátakon 17 m magasról aláhulló Fátyol-vízesése. A barlangtani értékek a védendő kincsek közé tartoznak.

Az Egri kistérséget 2007-től 17 település alkotja. A kistérség összes települése része az Egri történelmi borvidéknek is. A külső források befogadása szempontjából az Észak-magyarországi Régióban a legkedvezőbb abszorpció potenciállal az egri és a gyöngyösi kistérség rendelkezik. Az egri kistérség régió belüli kedvező potenciálja nem új keletű. Társadalmi, gazdasági, politikai, egyházi értékeit évszázadokon keresztül alakította ki, és még a legviharosabb történelmi időszakokban sem került szélsőséges helyzetbe, fejlődésére a kiegyensúlyozottság jellemző.

A jelenlegi Egri kistérségi társulás összlakossága a KSH 2011-es adatai alapján 87440 fő. A községek fejlettségi szintje különböző, vannak közöttük olyan települések, amelyek az utóbbi években jelentősen fejlődtek, népességüket, helyi bevételeiket növelni, szolgáltatásaikat fejleszteni tudták. A települések másik részében jelentősen megnövekedett a hátrányos helyzetű és a roma népesség, és ennek következtében a helyi oktatási-nevelési intézményekben a szegregáció. Kistérségi szinten megvalósuló feladatok: orvosi ügyelet, alapfokú oktatás mikro-társulások formájában, szociális- és gyermekjóléti alapellátások. A kistérségre jellemző demográfiai folyamatok az országosnál, és a régióban tapasztaltaknál is kedvezőbbek.

A kistérség gazdasága a régióban tapasztalt tendenciáktól eltérően viszonylag gyorsan és jóval kisebb visszaesés mellett állt új, növekedésorientált fejlődési pályára. Az elemzések azt mutatják, hogy ennek okai összetettek: a gazdaság több lábon állásából, a versenyképesség magas szintjéből, és a már elért fejlettségből eredeztethetők. Az egri kistérségben a munkanélküliek száma KSH 2011-es adatai alapján 4862 fő volt (5,56%), a tartós munkanélküliek száma pedig 1349 fő (1,54%). Ez országos viszonylatban kedvezőnek mondható.

Eger környékén a földtani, éghajlati és növényzeti adottságok együttesen eredményezték a szőlőtermesztés elterjedését és az ezzel együtt járó borászat fejlődését. A szőlészet és a borászat már az Árpád-házi királyok korában az ott élő emberek megélhetését jelentette. A szőlészet még a török hódoltság idején sem szűnt meg. Heves megye két borvidéke – egri, mátraaljai – adja a magyarországi szőlőtermesztés 14-15 %-át, mely mennyiségileg, de legfőképpen minőségileg meghatározó a magyar borászat számára. A szőlőültetvényekben jelentős fajtaváltás történt. Elsősorban kék szőlők telepítése történt meg az egri borvidéken, míg a mátrai borvidéken továbbra is a fehér szőlő került előtérbe. A szőlőterület folyamatosan növekszik, jelenleg megközelíti a 15.000 ha-t. Több helyen a régi ültetvény helyére került vissza a szőlőültetvény.

Az egri kistérség igen jelentős idegenforgalmi potenciállal, sokrétű, több elemből álló kínálattal jellemezhető mind a régió, mind az országos összehasonlításban egyaránt. Kedvező a több lábon állás, az adottságok komplexitása. Az elmúlt években az idegenforgalomban bekövetkezett változások viszont a kistérségnek nem kedveztek. A gyógy-turizmussal kapcsolatos fejlesztések csak lassan indultak be és jelenleg is folyamatban vannak, emiatt a versenytársak kínálata gyorsabban bővült. A kistérség idegenforgalmának tökevonzó képessége alacsony szinten mozgott. A keresletváltozás miatt a kistérség látogatottsága stagnál, egyes szegmensekben visszaesett (vendégszám, vendégéjszakák száma, átlagos tartózkodási idő). Nem sikerült egész

évben vonzó turisztikai programkínálatot kialakítani, ezért a szezonális nem csökkent. Pozitívum, hogy Egerben a kedvelt strandfürdő korszerűsítése befejeződött, medence felújítások zajlottak, nyitott és fedett élményfürdőt alakítottak ki. Megnyílt az Egerszalóki gyógyfürdő-komplexum, a fejlesztés strand- és szállodaépítéssel folytatódik, több jó színvonalú panzió, szálloda létesült. Ugyancsak kedvező, hogy a falusi vendéglátás látványosan bővült, gazdagodott több községben.

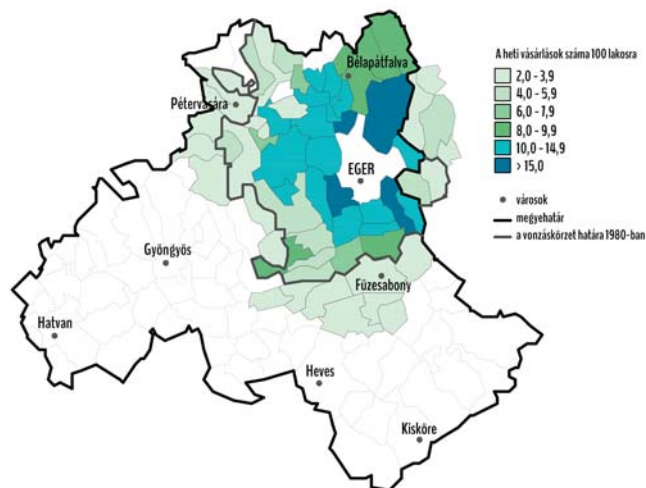
1.1.4. EGER VONZÁSKÖRZETÉNEK BEMUTATÁSA

EGER KERESKEDELMI VONZÁSKÖRZETE

Eger Heves megye legfontosabb kereskedelmi körzete. Eger mellett Gyöngyös kereskedelmi szerepe emelhető ki a megyében, ahol a 10000 lakosra jutó kiskereskedelmi üzletek száma meghaladta az egri értéket (2009-ben). A 2009-2010-ben lezajlott vevőszámlálás során azt állapították meg, hogy a belvárosi üzletek vevőinek 66%-a, a nagyáruházak vevőinek 62%-a volt egri lakos. Korábbi adatokkal összehasonlítva egyértelműen megállapítható, hogy a vidékről bejáró vásárlók számaránya csökkent (az 1980-as 46%-ról 38%-ra).

A vásárlások gyakorisága viszont növekedett. 2009-2010-ben 19 település (1980-ban 13 település) esetében 10 fölött volt a 100 lakosra jutó vásárlások száma, 4 település (1980-ban 2 település) esetében 15 fölötti értéket mértek. Kereskedelmi szempontból ezek a leginkább Egerhez vonzó települések: Egerszalók, Felsőtárkány, Ostoros és Szarvaskő.

Érdekes különbség figyelhető meg a hipermarketek és a belvárosi üzletek vonzása között. A hipermarketek vonzásánál elsősorban a földrajzi közelség a meghatározó, a belvárosi üzletek esetében ez kevésbé fontos szempont. A hipermarketek vonzáskörzete kiterjed Belpátfalvára, valamint a tőle még északabbra fekvő községekre is (Szilvásvár, Nagyvisnyó), míg ez a vonzás az egri belvárosban alig érzékelhető.



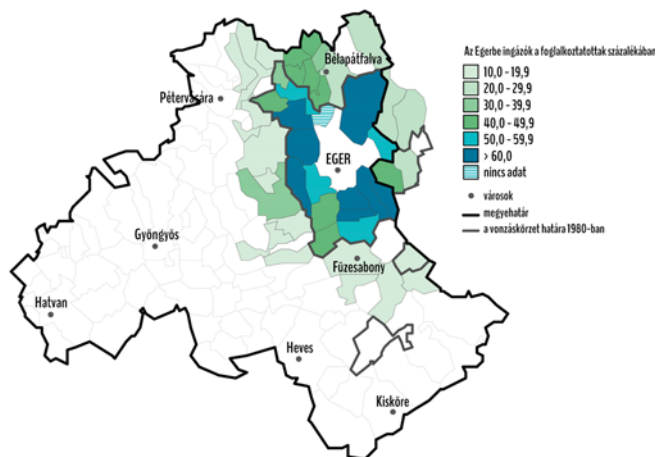
6. ábra Eger kereskedelmi vonzáskörzete

EGER FOGLALKOZTATÁSI VONZÁSKÖRZETE

A tanulmány az Egerbe bejáró napi ingázók arányát vizsgálta az adott településen élő aktív keresőkhöz viszonyítva. A munkaerővonzás küszöbértékét 20%-nál húzták meg. Eszerint 2010-ben 29 település tartozott ebbe a kategóriába, ahonnan összesen 7103 fő járt be

Egerbe munkát végezni. (1980-ban 22 településből összesen 7800 fő). Megállapítható tehát, hogy a vonzott települések köre bővült, miközben a bejáró munkavállalók száma jelentősen csökkent. Az érintett települések esetében azonban elmondható, hogy az ingázók száma növekedett a helyben munkát végzők számához képest, ami elsősorban a helyi munkalehetőségek szűkülését mutatja.

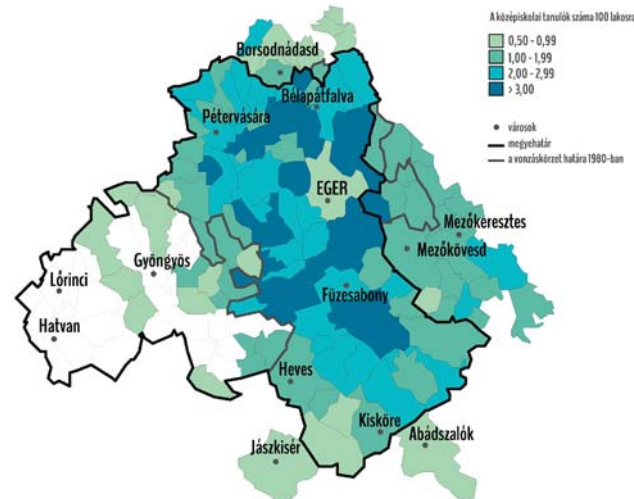
A vonzáskörzet földrajzi elhelyezkedése is módosult az elmúlt 30 évben. A vonzáshatár keleti irányban kibővült, és ma már két Borsod megyei település (Bükkzsérc és Cserépfalu) is Eger foglalkoztatási vonzáskörzetébe tartozik. Jelentős változás, hogy a Belpátfalvai kistérség települései (Szilvásvár kivételével) az egri vonzáskörzetbe kerültek. Ennek elsődleges oka az egykori cementgyár bezárása, és így a helyi munkalehetőség megszűnése.



7. ábra Eger foglalkoztatási vonzáskörzete

EGER OKTATÁSI VONZÁSKÖRZETE

Eger tradicionális iskolaváros, oktatási szerepköre országos léptékben is kiemelkedő (Eszterházy Károly Főiskola). Nem meglepő tehát, hogy oktatási vonzáskörzete is a legkiterjedtebb. Vonzása 100 településre terjed ki, ami 17-tel több, mint az 1980-ban mért adat. Vonzáskörzete átnyúlik Borsod-Abaúj-Zemplén megyére is, innen 21 község tartozik ide (1980-ban 8 község). A vonzáskörzet kiterjedése elsősorban a jó közlekedési lehetőségek (3-as főút, 25-ös főút) irányában figyelhető meg, de szerepet játszik ebben az érintett települések által nyújtott oktatási intézmények kínálata is.



8. ábra Eger középfokú oktatási vonzáskörzete

A 2010/11-es tanévben az Egerben tanuló középiskolások száma 7057 fő volt (1980-ban 6169 fő). 2010-ben 14 középiskola működött Egerben, ebből 8 gimnázium (1980-ban 9 középiskola működött, ebből 3 gimnázium). A növekedés a kötelező oktatás korhatárának emelésével összefüggésbe hozható. A jövőben Eger vonzásának mérséklődése várható, a jelenlegi demográfiai tendenciák mellett.

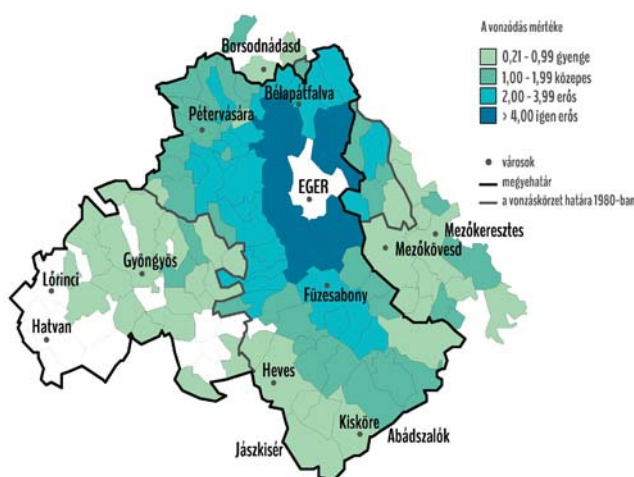
EGER EGÉSZSÉGÜGYI VONZÁSKÖRZETE

Eger Heves megye legnagyobb egészségügyi ellátója. A Markoth Ferenc Kórházban végzett vizsgálat szerint a felvett betegek 25,7%-a volt egri lakos (1980-ban 28,7%). Eger vonzáskörzete – általában az egészségügyi intézmények vonzáskörzetét adminisztratív úton állapítják meg, továbbá a különböző kórházi osztályok vonzáskörzetei is eltérőek lehetnek. Eger vonzáskörzete északi és északnyugati irányban egészen a megyehatárig terjed. A 30 évvel ezelőtti helyzethez képest jelentős változás, hogy ma már egyik osztály sem látja el az ózdi járás településeit.

EGER KOMPLEX VONZÁSKÖRZETE

A tanulmány az egyes ágazatok vonzásértékeit tudományos alapon – Beluszky Pál módszerét alkalmazva – összesítette. Ennek alapján megállapítható, hogy az Egerhez leginkább vonzó települések összefüggő, zárt zónát alkotnak a város körül. A kevésbé vonzó települések esetében „mozaikosabb” a kép, ezek között a települések között több Borsod-Abaúj-Zemplén megyei is található.

Az 1980-as adatokkal összehasonlítva megállapítható, hogy az Eger által vonzott települések száma kismértékben, a lakosság száma jelentősen csökkent. Ezen belül jobban csökkent az erősen vonzott települések száma és lakossága is. A vonzás csökkenése különösen a megye déli részén mutatható ki. Ugyanakkor a szuburbanizáció által leginkább érintett települések esetében (Felsőtárkány, Ostoros, Andornaktálya, Novaj) a vonzás intenzívebbé vált, vagyis felgyorsult az agglomerációs folyamat.



9. ábra Eger komplex vonzáskörzete

EGER IGAZGATÁSI - ADMINISZTRATÍV VONZÁSKÖRZETE (AZ EGRI JÁRÁS)

A fent ismertetett tanulmányt ki kell egészíteni az igazgatási – adminisztratív vonzás vizsgálatával, hiszen a 2013-ban újonnan kialakított járási rendszerben Eger ismét járási székhely lett. (Az Egri járás a járások 1983-as megszüntetése előtt is mindvégig létezett,



10. ábra Egri kistérség és járás kapcsolata

székhelye az állandó járási székhelyek kijelölése (1886) óta végig Eger volt.) Az egri járás 22 településből áll, tehát 5 újabb településsel bővült a kistérséghez képest. Ezek a települések: Bátor, Egerbocs, Egercsehi, Hevesaranyos, Szúcs, amelyek a beláptátfalvai kistérséghez tartoznak. Az Egri járás területe 602,05 km², népessége 87 440 fő, népsűrűsége 145 fő/km². Két város (Eger és Verpelét) és 20 község tartozik hozzá.

Heves megye járásainak főbb adatai a 2013. július 15-ei közigazgatási beosztás szerint az alábbiak:

SORSZÁM	JÁRÁS NEVE	SZÉKHELY	TELEPÜLÉS	EBBŐL VÁROS	NEPÉSSÉG (2012. január 1.)	TERÜLET (km ²)	NEP-SŰRŰSÉG (fő/km ²)
1	Bélapátfalvai járás	Bélapátfalva	8	1	8 710	180,89	48
2	Egri járás	Eger	22	2	87 440	602,05	145
3	Füzesabonyi járás	Füzesabony	16	1	29 910	578,56	52
4	Gyöngyösi járás	Gyöngyös	25	2	74 607	750,78	99
5	Hatvani járás	Hatvan	13	2	50 585	352,16	144
6	Hevesi járás	Heves	17	2	33 382	697,68	48
7	Pétervársári járás	Pétervársára	20	1	20 702	475,07	44

TELEPÜLÉS	RANG (2013. július 15.)	KISTÉRSÉG (2013. január 1.)	NEPÉSSÉG (2012. január 1.)	TERÜLET (km ²)
EGER	M.SZÉKHELY, JOGÚ VÁROS	EGRI	56 166	92,21
VERPELÉT	VÁROS	EGRI	3 812	53,18
ANDORNAKTÁLYA	KÖZSÉG	EGRI	2 740	16,75
BÁTOR	KÖZSÉG	BÉLAPÁTFALVAI	407	27,32
DEMJÉN	KÖZSÉG	EGRI	590	25,08
Egerbakta	KÖZSÉG	EGRI	1 434	32,37
EGERBOCS	KÖZSÉG	BÉLAPÁTFALVAI	531	15,95
EGERCSEHI	KÖZSÉG	BÉLAPÁTFALVAI	1 377	10,39
EGERSZALÓK	KÖZSÉG	EGRI	1 886	23,11
EGERSZOLÁT	KÖZSÉG	EGRI	1 062	26,10
FELDEBRŐ	KÖZSÉG	EGRI	1 021	26,52
FELSŐTÁRKÁNY	KÖZSÉG	EGRI	3 358	77,32
HEVESARANYOS	KÖZSÉG	BÉLAPÁTFALVAI	582	17,02
KERCSEND	KÖZSÉG	EGRI	2 304	24,58
MAKLÁR	KÖZSÉG	EGRI	2 398	28,01
NAGYTÁLYA	KÖZSÉG	EGRI	844	13,19
NOSZVAJ	KÖZSÉG	EGRI	1 857	18,84
NOVAJ	KÖZSÉG	EGRI	1 390	18,52
OSTOROS	KÖZSÉG	EGRI	2 670	23,51
SZARVASKÓ	KÖZSÉG	EGRI	385	12,59
SZÚCS	KÖZSÉG	BÉLAPÁTFALVAI	401	8,49
TARNASZENTMÁRIA	KÖZSÉG	EGRI	225	11,00

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Az **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió**^[1] (OFTK) a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014–2020 időtávtáblában követni tervezett stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki, az ágazati fejlesztéspolitika (Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió) és a területfejlesztési politika (Országos Területfejlesztési Konceptió) kettősségét felszámolva.

A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Közép-Európa gazdasági és szellemi központja, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal. A jövőkép eléréséhez gazdaság- és társadalomstratégiai fordulatra, az ebbe az irányba megkezdett lépéseink folytatására van szükség.

Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt fogalmaz meg. A négy cél üzenetet ad a társadalom és gazdaság egészének, valamint a társadalom és a gazdaság környezethez való viszonyulására is:

1. Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdaság és növekedés
2. Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3. Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4. Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet

Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK tizenkét, az átfogó céloknál egyenként jóval szűkebb tárgykörű specifikus, nemzeti jelentőségű ágazati és területi tématerületeket felölelő célt tűz ki. A tizenkét cél üzenetet ad a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazat számára is. A specifikus célok Magyarország lehetséges kitörési pontjaira, a fordulatot igénylő területek köré épül, az alábbiak szerint:

1. Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság
2. Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség és sportgazdaság)
3. Élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás
4. Kreatív tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I
5. Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom, romaintegráció
6. Jó állam: nemzeti közművek és közszolgáltatások, szolgáltató állam és biztonság T
7. Nemzeti stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, és környezetünk védelme
8. Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont

¹ A fejezetben tárgyaltak a dokumentum munkaközi – szakpolitikai vagy politikai döntéshozók vagy testületek által el nem fogadott – társadalmi egyeztetési változata alapján kerültek megfogalmazásra. A tervek szerint 2013. év elején a Kormány általi jóváhagyásra szánt dokumentum elfogadására a mai napig nem került sor.

9. Többközpontú növekedésünk motorjai: városok és gazdasági térségek, azaz:

Cél az egységes fenntartható várospolitikai megteremtése, a funkcionális várostérségek, mint módszer és elv alkalmazása. A növekedés szintereinek biztosítása a nagyvárosi centrumok fejlesztésével, térségközponti és térségcservező szerepük, tovább-gyűrűző hatásuk erősítésével, határon átnyúló városkapcsolataik fejlesztésével, valamint a megújuló település-hálózattal, az elérhetőség megújuló rendszereivel. A városhálózat területi kiegyenlítést szolgáló fejlesztése, város-vidék kapcsolatok erősítése.

10. Vidéki térségek értékalapú felemelése

Cél a vidéki térségek táji és közösségi értékeire, természeti erőforrásaira, épített örökségi értékeire alapozott fejlesztés, a speciális térségi vidékfejlesztési problémák kezelése, az elmaradott vidéki térségek felzárkóztatása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása, a foglalkoztatás növelése a hátrányos helyzetű vidéki térségekben.

11. Egységes integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő életfeltételek az ország egész területén

Cél a leszakadó hátrányos helyzetű térségek, külső és belső perifériák fejlesztése, felzárkóztatása, becsatolása az ország gazdasági és társadalmi vérkeringésébe, az ipari válságtérségek fejlesztése, leszakadó vidéki térségek fejlesztése.

12. Elérhetőség és mobilitás megújuló rendszere

Helyi szinten a hatékony és fenntartható városban belüli illetve a város és vonzáskörzete közötti mobilitás biztosítása, térségi szinten a foglalkoztatási központok elérhetőségének biztosítása, országos szinten a centralizáltság oldása.

Középtávon az OFTK kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, melyek az ország hosszú távú kibontakozását szolgálhatják. A koncepció ennek megfelelően középtávon már nem teljes tervezést ad, hanem a beavatkozási területeket szándékosan szűkíti.

A 2014–20-as fejlesztési időszak döntően uniós forrásokból táplálkozó, de az eddigiekhez képest szűkebb anyagi erőforrásait már a stratégiai jelentőségű, gazdasági szempontból nagyfokú hozzáadott értéket produkáló területeken kell majd felhasználni. Ezzel a tematikus koncentrációval remélhetőleg már középtávon számszerűsíthető eredményeket lehet elérni. A prioritások kialakítása során igazodni kellett a forrást biztosító Európai Unió által a programozási időszakra megfogalmazott elvárásokhoz is.

A koncepció a 2014–20-as időszak fókuszokban alábbi öt nemzeti fejlesztési prioritást fogalmazza meg:

1. Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben.
2. Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé.
3. Útban az energiafüggetlenség és hatékonyság felé.
4. Népesedési és közösségi fordulat, a gyermekvállalásának fokozása.
5. Területi növekedés és integráció az erős helyi gazdaság bázisán.

A fejlesztési célok és prioritások teljesülésének három kiemelt, horizontális szempont érvényesítése is megfogalmazódik, mint feltétel. A horizontális szempontok az átfogó környezeti és társadalmi szempontokat jelenítik meg, amelyeket a fejlesztéspolitika, a programtervezés és megvalósítás egészében érvényesíteni kell.

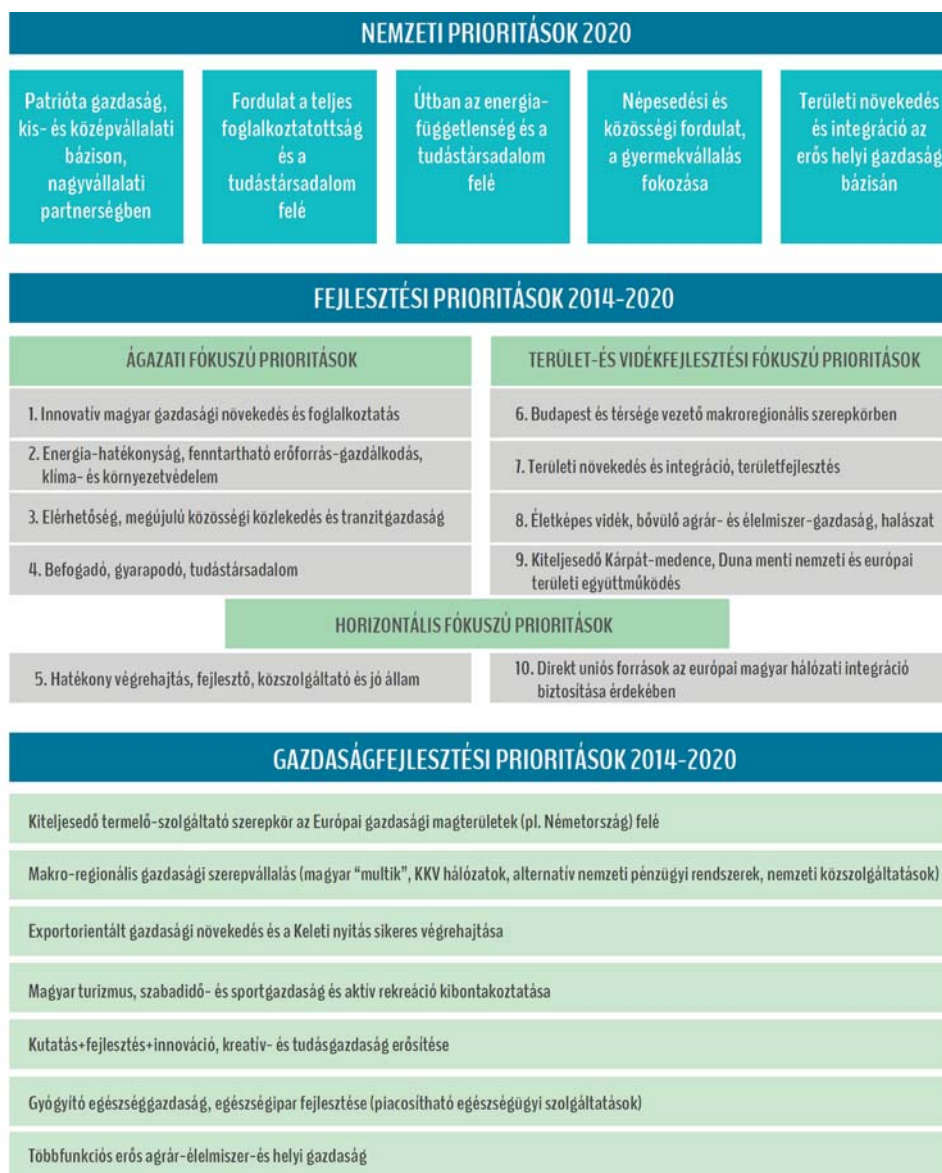
Megfogalmazott három horizontális szempont:

1. Befogadás – társadalmi felzárkózás, esélyegyenlőség megteremtése.
2. Fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés.
3. Értékmegőrzés és intelligens növekedés.

A környezet állapotának megőrzése, javítása, tudatos környezetgazdálkodás, táji és természeti értékek megőrzése, egyre nagyobb arányú előtérbe helyezése, a térségi fenntarthatóság, fenntartható életmód és fogyasztás elősegítése a szemléletformálás eszközrendszerével.

NEMZETI REFORM PROGRAM VÁLLALÁSAI AZ EU 2020 STRATÉGIÁHOZ KAPCSOLÓDÓAN

- A 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelése.
- A kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelése.
- Az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedése a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra növelése; 10 százalékos energia megtakarítás elérése.
- A felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelése a 30–34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentése a 18–24 éves népességen belül.
- A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának csökkentése 450.000 fővel, 5 százalékpontos csökkentés.



11. ábra Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió prioritásai 2020 (Forrás: OFTK)

SAKPOLITIKAI, ÁGAZATI FEJLESZTÉSI IGÉNYEK

Az Európai Unió és az OFTK által is támogatott alapelvek az integrált és fenntartható városfejlesztéshez kapcsolódnak. A várostérségek a gazdasági fejlődés motorjai, az innováció központjai, ahol a társadalmi, gazdasági és területi kohézió megvalósítható, így az Európa 2020 Stratégia és a Nemzeti Fejlesztés 2020 megvalósításában a városok szerepe egyaránt kulcsfontosságú. A városok fenntarthatósága a hosszú távú fejlődés alapvető feltétele, mivel a városokat érintő társadalmi-demográfiai válság vagy a környezeti problémák gazdasági növekedését és társadalmi kohézióját veszélyeztethetik.

Az „európai város” közös jellemzői között szerepel a területi kohézió, társadalmi integráció vagy a kiegyensúlyozott gazdasági fejlődés célkitűzése, továbbá a közpolitikák egységes területfelhasználást eredményező városfejlesztésre gyakorolt befolyásolási képessége. Fontos szempont az európai területi fejlődés közös értékeinek kérdésköre, mint a többközpontúság és a kiegyensúlyozott területi struktúra szempontrendszer, a város-hálózatok és város-vidék kapcsolatok témája.

Az ország kiegyensúlyozott és hatékony területi fejlődésének biztosításához továbbra is szükséges a területfejlesztés és területrendezés harmonizálása.

A helyi kormányzás szintjén (is) alkalmazható fejlesztéspolitikai feladatok:

- Integrált, innovatív, illetve kulturális érték alapú városrehabilitáció.
- A települési táj, a beépített területek, a burkolt felületek növekedésének lassítása (A természetközeli területek és a zöldfelületek terhére a jellemzően beépített területek (települési táj), valamint azon belül különösen - az

ökológiai, mikroklimatikus és környezet-egészségügyi szempontból egyaránt kedvezőtlen - burkolt felületek növekedésének lassítása, ésszerű szinten tartása).

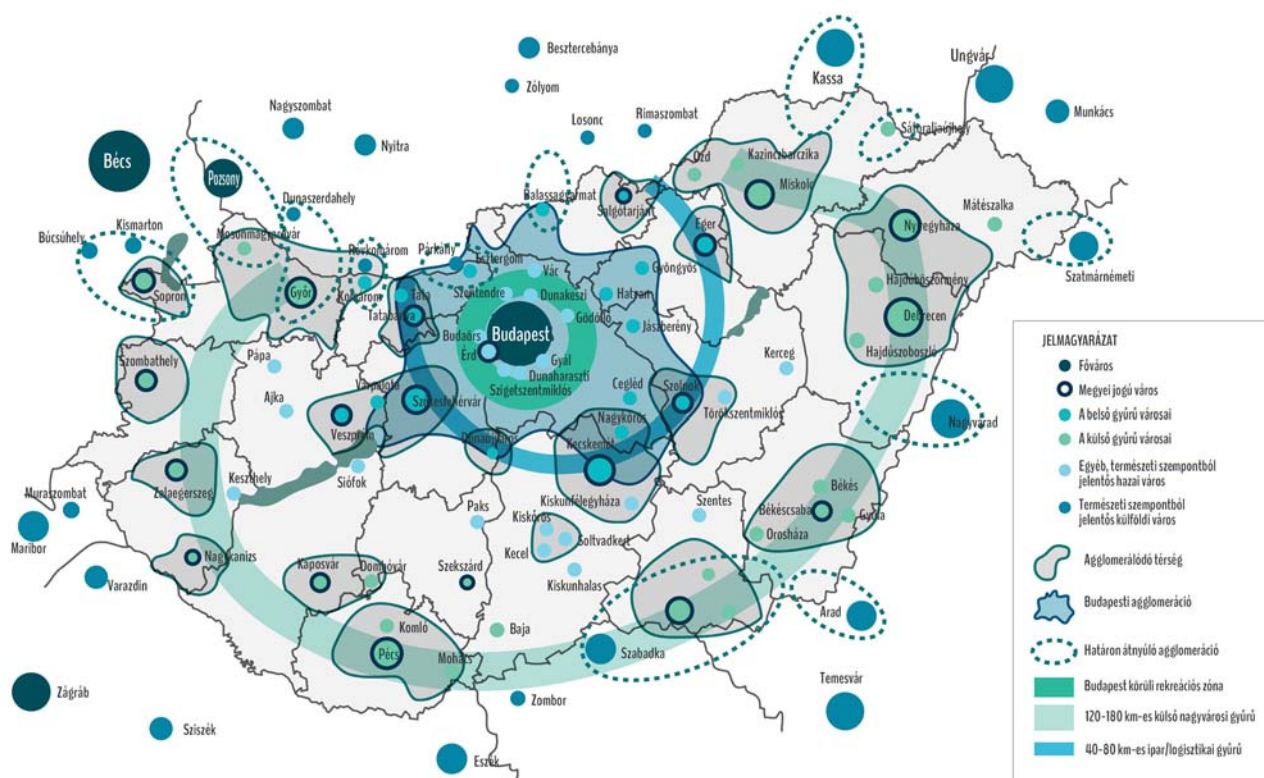
- Zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, zöldterületek növelése és minőségének javítása.

TERÜLETPOLITIKAI FEJLESZTÉSI IGÉNYEK

Az OFTK a területi fejlődés egyik legnagyobb kihívásának a külső és a belső városgyűrű mentén végbemenő többközpontú fejlődés feltételeinek biztosítását, Budapest túlnyomó súlyának kiegyensúlyozását tekinti. Ezzel együttesen a helyi, térségi gazdaságélénkítést, az innovációs képesség és társadalmi jólét helyzetének javítását is el kell érni. A markánsan kirajzolódó nagyvárosi csoport a Budapestről körülbelül egyórányi útra levő városok csoportja: Tatabánya, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Salgótarján, valamint a helyi földrajzi adottságok miatt e városi íven kívül elhelyezkedő Veszprém és Eger. Ennek a fővárostól nagyjából 40-100 km-re húzódó gyűrűnek a városai többnyire dinamikus fejlődnek, a fővároshoz közeli fekvésük és eleve megjelenő ipari/logisztikai potenciáljuk lehetővé teszi, hogy a termelés és logisztika terén feladatokat vegyenek át a fővárostól. A fejlesztéspolitikának ugyanakkor figyelmet kell fordítani arra is, hogy meggátolja ezen városok funkcionális kiüresedését Budapest elszívó hatása miatt.

A térképen is jól látszik, hogy **Eger a belső, 40-80 km-es ipari/logisztikai körgyűrű városai közé tartozik**. A belső gyűrű kis és nagyvárosai közötti további funkciómegosztást szolgálna a városok közötti közlekedés fejlesztése, beleértve a közösségi közlekedés fejlesztését is, csak néhány esetben indokolt a gyűrű egyes városai és Budapest közötti gyors elérhetőség jelentős javítása is.

12. ábra Városhálózat (külső és belső városi gyűrű) Forrás: OFTK



A belső gyűrű fővárostól nagyjából egy órán belül elérhető városai Budapesttel, agglomerációval és az érintett megyékkel együttműködve egy olyan üzleti régiót alakíthatnak ki az ország szívében, amelyet globális szinten is jelentőssé tehet a majdnem négymillió lakosságszáma és gazdasági teljesítménye.

A városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatottság növeléséhez:

- Innováció-tudás bázisú gazdaság, kreativitás orientált környezet.
- Átlátható partnerség a magánszféra szereplőivel: gazdasági szempontokat is integráló városfejlesztés, átlátható együttműködésben a piaci szereplőkkel.
- Megbízható, kiszámítható fejlesztési beavatkozások, tervezett területkínálat.
- Beruházásokat ösztönző, az országos tervekhez illeszkedő gazdasági (ipar) területek kijelölése térségileg összehangolt módon.
- Élhető-vonzó város: minőségi lakóterületekkel, magas használati értékű zöldfelületekkel rendelkező város, attraktív városképpel.
- Reális helyzetértékelésre épített vízió, megújulni képes kiterjesztési pontokon alapuló stratégia.
- Jövedelemtől és életkortól függetlenül használható, mozgásra, egészséges életmódra és kreativitásra ösztönző, tiszta (köz) területek.

Belső gyűrű várostérségeinek fejlesztése:

- A fővárost tehermentesítő, egyben a decentralizációt is szolgáló, elkerülő jellegű közlekedési hálózatfejlesztés a gyűrű városainak érintésével.
- A városok már meglévő és piacképes ipari, logisztikai funkcióit erősítő gazdaságfejlesztési politika megvalósítása, összhangban a fővárosi agglomeráció ipari és barnamezős területeinek fejlesztésével.
- A városok gazdasági profiljához illeszkedő K+F és oktatási intézmények fokozott fejlesztése, létrehozása.
- A gyűrűn belüli kapcsolatrendszerre, munkamegosztásra épülő klaszterek, beszállítói hálózatok kialakítása.
- A főváros, a fővárosi agglomeráció és a gyűrű városai között napi ingázási kapcsolatokat segítő közösségi közlekedési rendszer kialakítása.
- A fokozott közlekedési és ipari környezetterhelés hatásait csökkentő környezeti fejlesztések, például zajvédelem, környezetbiztonság javítása. A települési területek összenövésének elkerülése, a városi területek körüli rekreációs zónák biztosítása.
- „Budapest Üzleti Régió” építése a belső gyűrű városai, Budapest és az agglomeráció együttműködésében, közös területi tervezéssel, összehangolt adó-, befektetési-, innovációs és közlekedési politikával és fejlesztésekkel.

A koncepció kijelöli azokat a fejlődési irányokat, amelyek reális helyzetértékelésre alapozott, egyedi fejlődési lehetőségeket biztosítanak a városok és térségeik számára.

Egert a koncepció mint csapágyváros-térségként definiálja, mely Budapestről legfeljebb egy órán belül elérhető, egyben figyelemre méltó dinamikus fejlődést is felmutató gazdasági központnak is tekinthető. Egeren kívül hasonló szerepkörű városok. Esztergom, Tatabánya, Székesfehérvár, Dunaújváros, Kecskemét, Szolnok, Jászberény-Gyöngyös-Szolnok, Salgótarján, Vác, Komárom és Veszprém. Ezen városok önmagukban is életképes, változó nagyságú és profilú önálló vonzáskörzetekkel rendelkező térségi központokat jelentenek, kedvező földrajzi helyzetüknek és megfelelő infrastrukturális feltételeiknek köszönhetően. Az ORFK célkitűzése, a meghatározott prioritások és a meglévő gazdasági lehetőségek alapján városprofil kialakítása.

Egert a „minőség városa”-ként említi meg, ahol minőségi életkörülményeket kíván teremteni az ezt támogató gazdasági szervezet kialakításával. Jelenlegi húzóágazatai mellett (autóipar, dohányipar, gépgyártás, távközlés, acélipar, kiskereskedelem) kiterjesztési pontot lát az ipar, logisztika, turizmus, borászat, élelmiszeripar területén.

A VÁROSFEJLESZTÉS NEMZETI PRIORITÁSAI

1. Harmonikus város-vidék kapcsolat a fenntartható térszerkezetért
 - a város és vonzáskörzetének szereplői közötti együttműködés fokozása
 - a város szétterülésének megakadályozása, a kontrollálatlan városnövekedés
 - a beépített területek összenövésének megakadályozása
 - központi városok belterületének vonzóvá tétele
 - az ökológiai funkciójú területek további visszaszorulásának elkerülése
 - szabadterületek, zöldfelületek hálózatba szervezése és minőségi bővítése
 - fenntartható és kompakt városszerkezet kialakítása
 - közbiztonságot erősítő elemek a várostérségek térszerkezetének alakításában
 - központi szolgáltatások hozzáférhetőségének biztosítása
2. Fenntartható és kompakt városszerkezet kialakítását
 - többközpontúság kiépítése
 - fenntartható mobilitási viszonyok megteremtése – munkahelyek, lakóövezetek, szolgáltatási és közlekedési hálózatok elhelyezkedésének optimalizálása
 - környezetbarát alternatív közlekedési eszközök fejlesztése (vasút, elővárosi vasút, kerékpárutak, ahol lehet vízi közlekedés és ezek kombinációi)
 - a városszerkezet tagolása beépítetlen területekkel, zöldterületekkel és a természetes szellőzést biztosító zónákkal
 - a városi zöldterületek minőségi bővítése, hálózatba szervezése
 - barnamezős területek (használaton kívüli ipari területek) előnyben részesítése, a városi és zöldmezős beruházások háttérbe szorítása
 - területileg integrált, komplex örökségvédelmi, értékvédelmi

- beavatkozások ösztönzése, fenntartható hasznosítása
- jövedelemtől és életkortól függetlenül használható, mozgásra, egészséges életmódra és kreativitásra ösztönző, tiszta (köz)területek
 - egyenlő hozzáférés biztosítása a természeti-, az épített és a kulturális örökségeinkhez
- 3. A városok az energiafüggőség csökkentéséért és a klímavédelemért**
- helyi szabályozások, adók, pénzügyi ösztönzők és beruházások alkalmazása a városi klímavédelem érdekében
 - a zöld gazdaság céljainak és elveinek követése, valamint a lokális erőforrásokra épülő helyi gazdaság erősítése
 - klímabarát építészeti megoldások előnyben részesítésének támogatása
 - környezetbarát és hatékony, energiatakarékos távfűtő rendszerek fejlesztése
 - jobb elérhetőség biztosítása kevesebb közlekedési szükséglettel optimális területhasznosítás révén
 - klímabarát, alacsony szén-dioxid kibocsátású, versenyképes és biztonságos városi tömegközlekedés kialakítása, a gyalogos és a kerékpáros közlekedés előtérbe helyezésével, valamint a szolgáltatások technikai alkalmazkodása a klímaváltozáshoz.
- 4. A demográfia változások kezelése a városokban**
- helyi munka-erőpiaci programok megvalósítása
 - korban, családszerkezetben, és társadalmi összetétel szempontjából vegyes lakóterületeket eredményező mechanizmusok alkalmazása
 - Új és jobb minőségű szolgáltatások biztosítása az idősödő népesség számára (szociális ellátás, egészségügy, kultúra, közlekedés, akadálymentes környezet stb.)
 - közösségfejlesztő kulturális és társadalmi programok megvalósítása
- 5. városi népességfogyás kezelése: családok és helyi közösségek megerősítése**
- családbarát foglalkoztatási és munkahelyi környezet megteremtése, távmunka lehetőségének biztosítása
 - akadálymentes, családbarát környezet kialakítása
 - a gyermekvállalás közösségi szerepének, fontosságának tudatosítása
 - közbiztonságot erősítő elemek az épített környezet kialakításában
 - közösség és társadalom orientált városfejlesztés.
- 6. A leromlott városrészek hanyatlásának megállítása, megelőzése**
- a helyi közösség oktatási és képzési lehetőségeinek fejlesztése
 - a fizikai környezet fejlesztésére irányuló stratégiák kidolgozása
 - városi, városrészi léptékben a térben koncentrálnó társadalmi kihívások hatékony kezelése, szegregált területek kialakulásának megelőzése
 - városrehabilitációs tevékenység fenntartása, hatékonyabb működtetése és új programok bevezetése
- 7. Együttműködés a többszintű kormányzás jegyében**
- városfejlesztéssel foglalkozó tevékenységek jobb összehangolása, integrálása
 - város és vidék együttműködésének elősegítése stratégiai és operatív kérdésekben (területrendezés, közös fejlesztések)
 - integrált tervezés koordinációjának erősítése helyi és várostárségi szinten
- 8. A stratégiai szemlélet fokozása a várostárségek tervezésében**
- integrált városfejlesztési politika nagyobb mértékű hasznosítása
 - várostárségek (városok és vonzáskörzetük) együtttervezése
 - városi klímatervezés szempontjainak beépítése a város különböző ágazati, tervezési programjaiba horizontális szempontként
 - széleskörű, rendszeres és szervezett tervezési partnerség kialakítása
 - a városfejlesztési eredmények nyomon követése („monitoring”) a stratégiák rendszeres felülvizsgálata, aktualizálása
 - erősebb akcióterületi megközelítés: a városfejlesztési beavatkozások városrészi alapon ágazatilag összehangolt megvalósítása
 - elmozdulás a településhasználó célcsoportok igényeire reagáló kereslet orientált várostervezés és fejlesztés felé
- 9. Harmonikus város-vidék kapcsolat a helyi és térségi gazdaság fejlesztéséért**
- közösségfejlesztés, helyi kezdeményezések és helyi részvétel ösztönzése
 - helyi termékek előállításának és értékesítésének fejlesztése a városban és környező térségben, helyi gazdasági együttműködések ösztönzése
 - a város és térsége élelmiszer ellátásának helyi alapokra helyezése a szűkebb és tágabb környék mezőgazdasági termelőinek bevonásával
 - piaci helyszínek biztosítása a városban és környékén, a „vidék” áruinak számára
 - szociális gazdaság kiépítése és fejlesztése
 - munkahelyteremtés a szuburbiaiban
- 10. Stratégiai fontosságú várostárség-fejlesztés és gazdaságfejlesztés**
- integrált stratégiai szemléletet képviselő városi jövőkép kialakítása
 - kormányzati és nagyvállalati és kutatóhelyi együttműködésben megvalósuló stratégiai gazdaságfejlesztési tervezés és fejlesztés
- Az OFTK országos célrendszerét és fejlesztéspolitikai feladatait szervesen kiegészítik a megyék területfejlesztési koncepciói és területfejlesztési programjai, melyeket az OFTK célkitűzéseire igazodva, a helyi, térségi fejlesztési igényeket és specifikumokat megjelenítve a megyei önkormányzatok állítanak össze.

A megyei tervezés a koncepció készítésével 2012-ben vette kezdetét, melyet később program követ. **Heves Megye Területfejlesztési Koncepciójának** egyeztetésre szánt első verziója 2013 elején készült el, majd 2013. április 26-án 45 napos véleményezési eljárásra bocsátotta a 218/2009. (X.6.) számú Kormányrendelet 19.§-ban foglaltaknak megfelelően. A Koncepciót az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési koncepció elfogadása után lehet majd a Heves Megyei Közgyűlés elé elfogadásra beterjeszteni.

Tervezési módszertanát tekintve az OFTK-val rokonságot mutató koncepció 2030-ig szóló jövőképe szerint Heves megye adottságait alapul véve a következő jövőkép fogalmazható meg: **„Heves megye a megfelelően képzett és képezhető humán tőkére támaszkodó, innováció-orientált, versenyképes és kiszámíthatóan fejlődő gazdaságával, természeti erőforrásainak fenntartható használatával és társadalmi erőforrásainak folyamatos fejlesztésével, munkahelyek teremtésével és egyre javuló közbiztonságával 2030-ra a nemzetgazdaság fontos szereplőjévé válik.”**

Ennek a jövőképnek az elérését megvalósító program szlogenszerűen az alábbi módon fogalmazható meg: „Heves Megye Magyarország harmonikusan fejlődő megyéje”.

A jövőképet szolgáló átfogó célok:

1. Komplex, integrált és foglalkoztatás-intenzív gazdaság
2. Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom
3. Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet

Stratégiai célok:

1. Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely” erősítése
2. Az Észak-hevesi térség természetközpontú fejlesztése
3. Dél-Heves és a Tisza-tó térségének helyi értékekre épülő fejlesztése
4. Kitorési pontokra épülő gazdaságfejlesztés
5. Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum
6. Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom
7. Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet

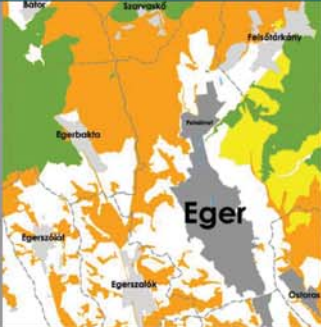
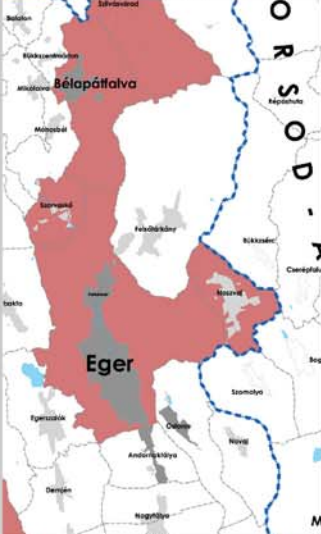
A megyei koncepció tervezése során a legfontosabb fejlesztési dokumentum a NEMZETI FEJLESZTÉS 2020 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció, míg a helyi fejlesztési dokumentumok készítésénél figyelembe kell venni a legfontosabb uniós és országos irányelveket, hiszen részben ezek adják az OFTK elvi háttérét is. Az EU 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési célkitűzéseit az EURÓPA 2020 című stratégiája határozza meg, mely három fő téma köré épül fel:

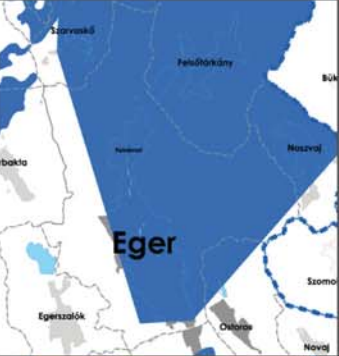
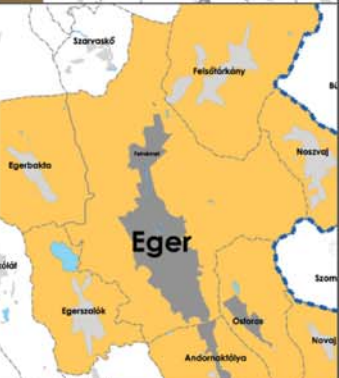
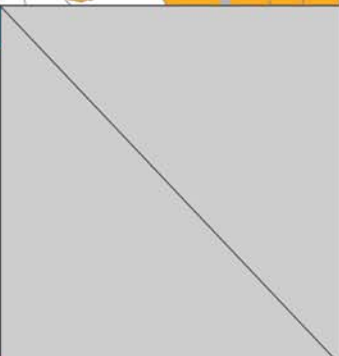
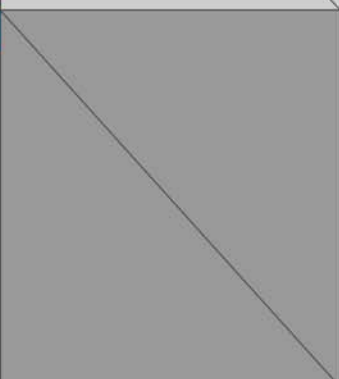
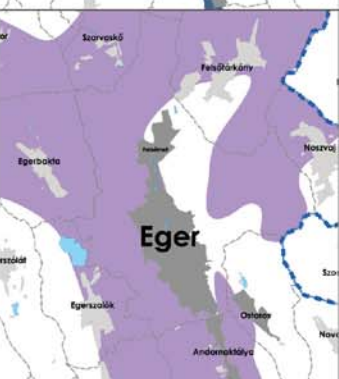
- az intelligens növekedés a tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítása,
- a fenntartható növekedés - az erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes gazdaság megvalósítása,

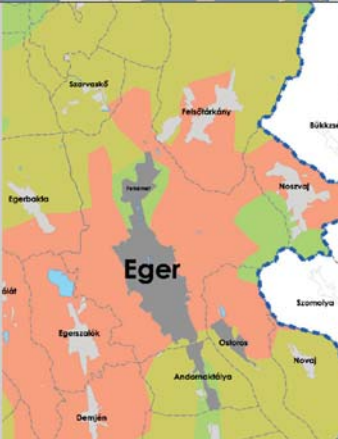
- az inkluzív növekedés - a magas foglalkoztatás, a szegénység csökkentése, valamint a gazdasági, szociális és területi kohézió jellemezte gazdaság kialakítása.

1.3. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

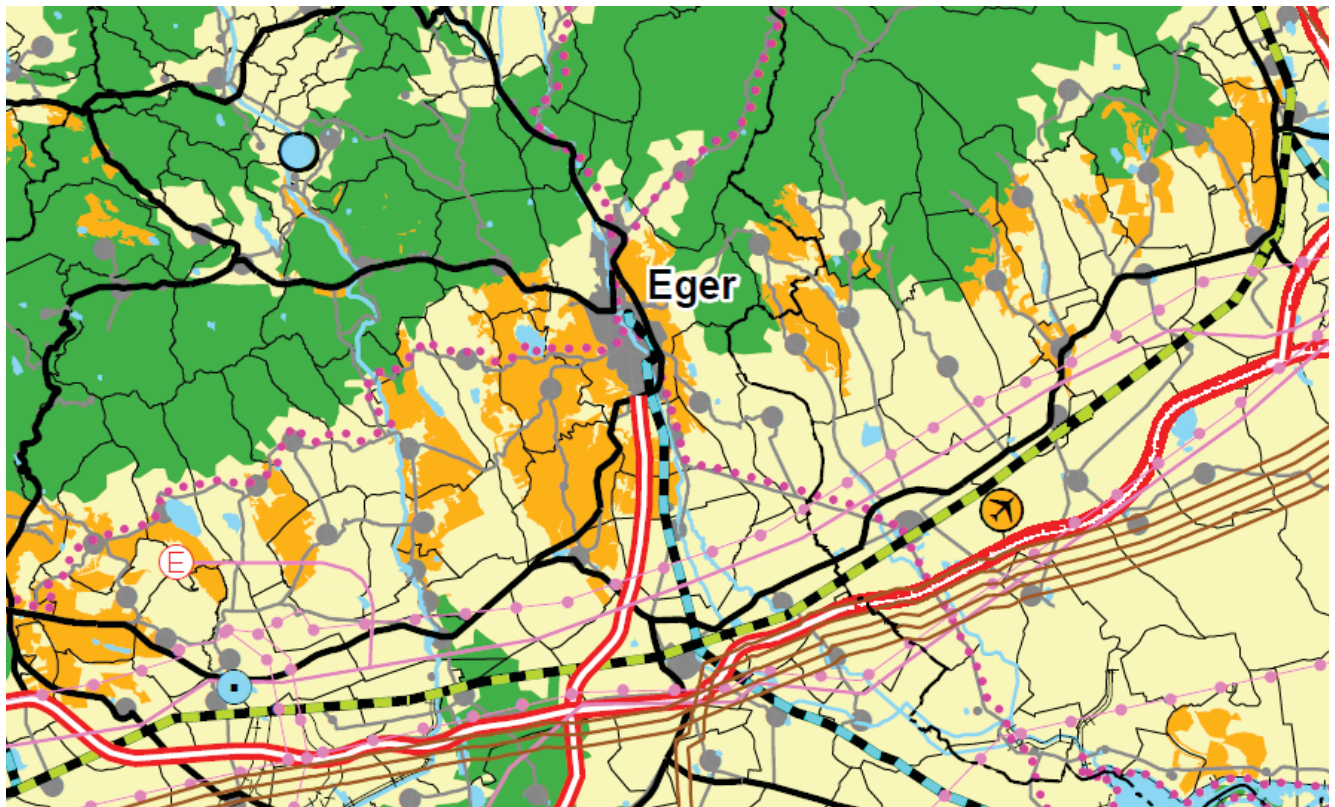
Az OTrT és Heves Megye Területrendezési Terve (HMTTrT) között közvetlen kapcsolat van, amelyet az OTrT törvény szabályoz. Mivel a két dokumentum területfelhasználási és övezeti rendszere egymásra épül, ezért az összhang igazolása során bemutatjuk az OTrT tervlapjait is, de számszerűleg a megyei tervvel való összhangot igazoljuk. Mivel az OTrT lehetőséget ad az egyes övezetek további differenciálására a megyei tervekben, ezért e rendszer szerinti csoportosításban mutatjuk be azokat.

Országos Területrendezési Terv (OTRT)		Heves Megyei Területrendezési Terv (HMTRT)		Az övezetre vonatkozó előírások
3/1.		- Magterület övezete - Puffer terület övezete - Ökológiai folyosó övezete		Eger igazgatási területének az É-i, ÉK-i része érintett leginkább az ökológiai hálózat övezetével, ahol beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. Az ökológiai hálózat övezete azért került kijelölésre, hogy a természetes és természet közeli élőhelyeket, és azok kapcsolatait védje az urbanizációs hatásoktól. Törekedni kell arra, hogy az ökológiai folyosók területén a természetes és természet közeli élőhelyek folyamatos rendszert alkossanak.
3/3.		- Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete - Erdőterület telepítésére alkalmas terület övezete		A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában, a külön jogszabályban meghatározott területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.
3/5.		- Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete - Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete		Eger közigazgatási területét szinte teljesen lefedi a vizsgált terület övezete, mely a megye tájkarakterét meghatározó dombvidéki változatos tájhasználatú területeket és a Tisza-tó menti tájképi szempontból érzékeny területeket foglalja magába. A tájképvédelmi terület övezetében a tájképet jelentősen megváltoztató építmények terveihez külön jogszabályban meghatározott látványtervet kell készíteni. A tájképvédelmi övezet mezőgazdasági területeit a sajátos mezőgazdasági használat a beépítettség intenzitása és a tájvédelem érdekében a településrendezési tervekben - általános, - borvidéki, - kertes, - korlátozott funkciójú, - mezőgazdasági terület területfelhasználási egységekbe kell sorolni. Tájképvédelmi övezetben, az érvényben lévő településrendezési terv szerinti, vagy annak hiányában a földhivatali nyilvántartás szerinti volt zártkertek területe nem növelhető.
3/6.		Történelmi települési terület övezete		Eger teljes területét lefedi a vizsgált terület övezete, így Eger esetében meg kell tartani az egységes településszerkezeti karaktert. A jellemző utca- és tömbszerkezet, telekstruktúra, beépítés védelmét a meghatározó épített és zöldfelületi térfalakkal együtt kell szabályozni a településrendezési tervekben. Nagyobb összefüggő, jellegzetes beépítési módot vagy építészeti karaktert őrző település-résszel, építészeti együtessel, pincesorral- pince-együtessel rendelkező településeknél a településrendezési tervek értékvédelmi vizsgálatában megállapított meghatározó településképi elemek kitüntetett védelmét kell biztosítani a helyi építési szabályzatban.

Országos Területrendezési Terv (OTRT)	Heves Megyei Területrendezési Terv (HMTRT)	Az övezetre vonatkozó előírások
3/7. Kiemelten érzéken felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete 	Kiemelten érzéken felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete 	Eger közigazgatási területének nagyjából kétharmad részét szinte teljes egészében lefedi a vizsgált területfelhasználás övezete. A kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezetében bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni. Az övezetben biztosítani kell a települések csatornázását, a keletkező szennyvizek tisztítását, az állattartó telepek szennyvizeinek és trágyakezelésének szakszerű megoldását. Az övezetben hígtrágyás technológiájú állattartás nem engedélyezhető.
3/9. Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete 	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete 	Eger közigazgatási területét teljes egészében lefedi a vizsgált területfelhasználás övezete, ahol a ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezetét a településrendezés eszközeiben tényleges kiterjedésének megfelelően kell meghatározni, és az építési övezetre vagy övezetekre szükséges a szabályokat megállapítani.
3/10. Együtt tervezhető térségek övezete ■ Agglomerálódó térség ■ Fejlesztési alközpont 	Együtt tervezhető térségek övezete 	Az együtt tervezhető térségek övezetébe tartozó települési önkormányzatok településfejlesztési és településrendezési feladatait összehangolt ellátásához – törvényben meghatározott – közös egyszerűsített településszerkezeti tervet készíthetnek. Eger közvetlen szomszédos települései Szarvasköt kivéve teljes körűen beletartoznak a vizsgált térségi övezetbe.
3/12. 	Nagyvízi meder területének övezete 	Eger közigazgatási területén belül csak elszórtan található meg a vizsgált terület övezete. A hullámtér és nyílt ártér területén beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, települési terület nem alakítható ki.
3/13. 	Földtani veszélyforrás területének övezete 	Az övezet azokat a területeket foglalja magába, amelyek geológiai, morfológiai adottságai és az emberi tevékenységek hatására földtani szempontból bizonytalan állapotúak, vagy a beavatkozások hatására mozgásba jöhetnek. Eger területének szinte 80%-a érintett a vizsgált terület övezetével. A csúszásveszélyes területek lehatárolását a településrendezési tervekben geológiai szakvélemény alapján kell pontosítani. Az övezetben már meglévő építési lehetőségek kihasználása során a településrendezési tervekben meg kell határozni a szakhatósági vélemények szerinti építési követelményeket.

Országos Területrendezési Terv (OTrT)		Heves Megyei Területrendezési Terv (HMTTrT)		Az övezetre vonatkozó előírások
3/13.		Földtani veszélyforrás területének övezete		EEger területének 100%-a vizerózióknak kitett terület övezetbe tartozik, ahol olyan terület-felhasználást kell előírni a település helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében, amely a vizerózió mértékét csökkenti. Az övezet erdőterületeit a talajvédelmi hatóságnak elsődleges védelmi rendeltetésbe kell sorolnia. Erdőterület művelési ága nem változtatható meg, kivéve ha az borvidék szőlőkataszter szerinti I. osztályú területén fekszik. Ez esetben a művelési ág szőlőre változtatható. Az övezet területén szőlő, gyümölcsös, rét és legelő művelési ágban nyilvántartott földrészlet művelési ága nem változtatható meg. Kivételesen indokolt esetben a vizerózió által erősen veszélyeztetett rét- vagy legelőművelési ága erdőre vagy - borvidék szőlőkataszter szerinti I. osztályú területén – szőlőre változtatható.
3/14.		Szélérózióknak kitett terület övezete		Eger területének 70%-a szélérózióknak erősen kitett terület övezetbe tartozik, így a veszélyeztetett területeken olyan terület-felhasználást kell előírni a települések helyi építési szabályzatában és szabályozási tervében, amely a szélérózió mértékét csökkenti. Az övezet erdőterületeit a talajvédelmi hatóságnak elsődlegesen védelmi célú rendeltetésbe kell sorolnia. Az erdőművelési ágban nyilvántartott földrészlet művelési ága nem változtatható meg. Az övezetben a szőlő-, gyümölcsös, rét- és legelőművelési ágban nyilvántartott földrészletek művelési ága nem változtatható meg. Ültetvény megszüntetése esetén az újratelepítésig gyesítésessel kell a területet hasznosítani.

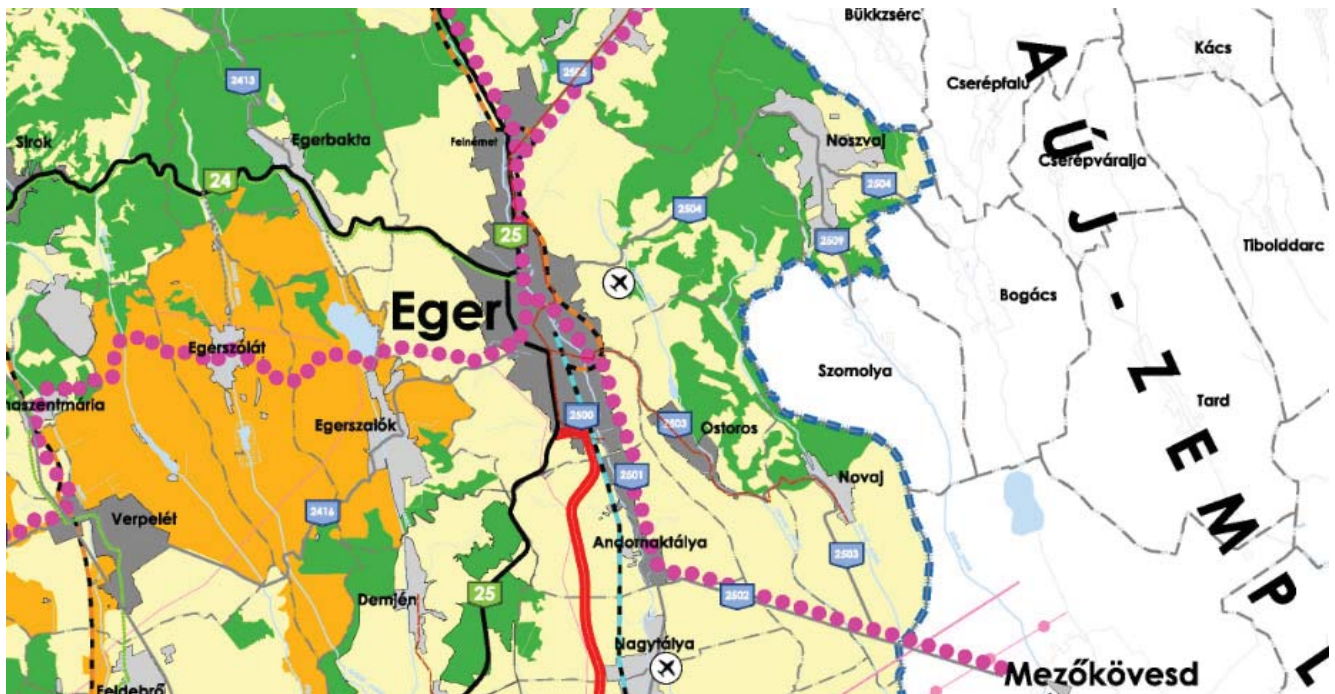
A VÁROST NEM ÉRINTŐ ORSZÁGOS ÉS MEGYEI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI ÖVEZETEK				
Országos Területrendezési Terv (OTrT)		Heves Megyei Területrendezési Terv (HMTTrT)		
3/2.	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete	3/2.	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete	
3/4.	Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete	3/4.	Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete	
3/8.	Felszíni vizek vízminőség védelmi vízgyűjtő területének övezete	3/8.	Felszíni vizek vízminőség védelmi vízgyűjtő területének övezete	
3/11.	Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület	3/16.	Honvédelmi terület övezete	



13. ábra Kivonat a hatályos Országos Területrendezési Tervből, Forrás OTRT

Az Országos Területrendezési Terv Eger jelentős részét Vegyes terület felhasználási térségbe sorolta. A vegyes területfelhasználású térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy vegyes területfelhasználású térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen – a városi ranggal rendelkező települések kivételével – városias

települési térség nem jelölhető ki. Eger közigazgatási területének ÉNY-i részét az ország szerkezeti terve Erdőgazdálkodási térségbe sorolta, amelynek 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részén – a városi ranggal rendelkező települések kivételével – városias települési térség nem jelölhető ki.



14. ábra Kivonat a hatályos Heves Megyei Területrendezési Tervből (Forrás: HMTRT)

A Térségi Szerkezeti Terv Eger beépített területeit a városias települési térség övezetébe sorolta. A megyei tervben jelölt városias települési térség a településrendezési tervben bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható. A területre a sokszálú – intermodális – kapcsolatrendszer, a változatos és az intenzív

területhasználat a jellemző. A települések együttes fejlődése során a közös térségi vonások erősödése, a piaci szereplők által meghatározott területi folyamatok a jellemzők. A kapcsolatok hálózata a csomópont térségében befele sűrűsödik és mintegy lehatárolja azt a környezetétől. A terület tagolt fejlődését, az egyes települések kompaktságát kiemelt

súllyal kell szabályozni. A térség közlekedési kapcsolatrendszerének kiemelt feladata az M25 Egerig való megépítése. A város kiemelt turisztikai szerepköre miatt a Bükk és a Mátra felé való kapcsolatokat a környezeti értékek megőrzése mellett kell fejleszteni és javítani. A kompakt történelmi város további ingatlanpiac által gerjesztett burjánzását tájba illően, értéktéremtő keretek közé kell szorítani. Egerben kiemelten kell erősíteni a kisvárosias beépítési formák (25-50 lakás/hektár) vonzerejét, a kertvárosi építési igényeket a környező településekkel együttműködve kell biztosítani úgy, hogy a települések kompaktsága megmaradjon. A kompaktságot nemcsak településmorfológiai értelemben kell megőrizni, hanem a települések társadalmi és kulturális identitási egységére is ki kell terjeszteni a védelmet. Eger-Füzesabony térségében az M25 kiépítése a szabályozás és a településrendezési tervezés kiemelt feladata.

Ez a kapcsolat összefügg a Veszprém-Kecskemét-Szolnok-Eger nyomvonalú gyorsforgalmi út (M8) javaslatával. **Országos kerékpárút hálózat elemei Kelet-magyarországi kerékpárút, - az Országos kerékpárút hálózat eleme – útvonala:** Budapest - Fót - Mogyoród - Szada - Gödöllő - megyehatár - Zagyvaszántó - Gyöngyöspata - Gyöngyös - Markaz - Kisdána - Egerszalók - Eger - megyehatár - Mezőkövesd - Poroszló - Tiszafüred - Hortobágy - Nádudvar - Hajdúszoboszló - Debrecen - Nyírábrány - Nyírbátor - Csengersima – Tiszabecs.

1.4. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

Eger igazgatási területét nyolc Heves megyei település határolja, valamint a Borsod –Abaúj Zemplén megyei Noszvaj település egy rövid szakaszon.

Eger igazgatási területével határos települések rendezési terveinek fejlesztési megállapításai:

Andornaktálya

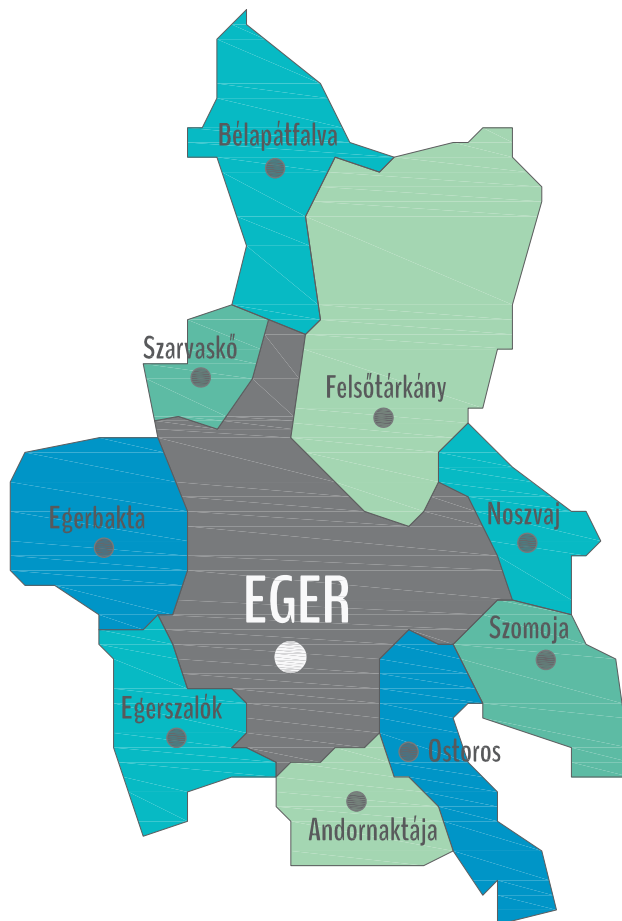


A szerkezeti terv Andornaktálya északi részén Egerrel határosan, - a meglévő mezőgazdasági, szőlős, lakóterületeken kívül- ipari, gazdasági területet jelöl ki. Az egri déli ipari-kereskedelmi szolgáltató terület folytatásaként, azzal egy egységet alkot.

Felsőtárkány



A település szerkezeti terve a település déli részén jelentős méretű kereskedelmi-szolgáltató gazdasági terület (Lapos –dűlő) bővítést irányoz elő, mely a meglévő belterületi növekedését is magával vonja. A Tiba –alja dűlő meglévő mezőgazdasági –nagyüzemi szőlő, gyümölcsös területét egységesíti a foghíj területeken tervezett további szőlős és gyümölcsös területek kijelölésével. A település igazgatási területének déli részén, (Eger igazgatási területével határosan) nagy kiterjesztésű véderdő területek bővítését tartalmazza a szerkezeti terv. A település északi részén található Lamport-völgy, Akasztó-bérc és Eger –völgy



15. ábra Eger és szomszédos településeit

területek közelében jelentős méretű véderdőket és további gyepterületeket jelöl ki a szerkezeti terv, míg a települési Északi határában új falusias lakóterületek kijelölésére ad lehetőséget a szerkezeti terv, mely ugyancsak a település belterületének növekedését irányozza elő. A rendezési tervi dokumentumokban az Egerre való együttműködést irányozzák elő.

Belpátfalva



A szerkezeti tervében Egerrel határos területén védelmi erdőt jelöl ki, mely szervesen kapcsolódik az egri erdős területhez.

Szomoja



A Településszerkezeti Terv távlati fejlesztési területeket jelöl ki. E területek szakaszosan kerülnek átminősítésre a konkrét fejlesztési és építési igények függvényében. A belterületi határ/beépítésre szánt terület határa megváltozik. A belterületi határ módosításának tárgyát képezik a különleges területek kijelölése, illetve a lakó, vagy üdülő területek.



Szarvaskő
n.a.



Noszvaj
n.a.



Ostoros
n.a.



Egerszalók
n.a.



Egerbakta
n.a.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Eger MJV hatályos településfejlesztési koncepcióját a 184/2003. (V. 29.) számú közgyűlési határozattal hagyták jóvá. A koncepció az 1994-ben készült településfejlesztési stratégiában meghatározott prioritások és célkitűzések figyelembevételével készült el. Az 1994-es stratégia jövőképeinek mottója – „Eger a minőség városa” – **„Eger a minőség és az együttműködés városára”** bővült, jelezve, hogy az új koncepció nagy hangsúlyt fektet a partneri kapcsolatok kialakítására.

A koncepció közvetlenül az EU-csatlakozás előtt készült, így azt áthatja az optimizmus. A 2008-ban bekövetkezett világ-gazdasági válsággal természetesen nem számolhatott, így évente 3-5 % körüli gazdasági növekedést feltételezett. Ennek következtében a koncepció célkitűzései az elmúlt évtized alatt a tervezettnél jóval szerényebb mértékben valósultak meg.

A településfejlesztési koncepció általános célját a dokumentum az alábbiak szerint határozza meg: **„Az életminőség és a gazdasági jólételemzőségi hosszútávon fenntartható növelése a környezeti és épített értékek megőrzése mellett.”** Az átfogó cél elérése érdekében az alábbi főbb rész-célokat jelöli ki:

1. Helyi gazdaság innovációs- és versenyképességének erősítése, beleértve a hagyományos ágazatok (szőlő, bor, idegenforgalom) minőségi fejlesztését is.
2. Szellemi potenciál fejlesztése, magas minőségű munkaerő letelepítése, végzős diákok megtartása.
3. Egészséges környezet megteremtése (környezetvédelem, gyógyászat, rekreáció).
4. Lakó- és gazdasági területi választék bővítése (minőség és rehabilitáció).
5. Térségi kapcsolatok és együttműködés erősítése.

A dokumentum a továbbiakban meghatározza a feladatokat az egyes szakági területeken:

- Népeség, foglalkoztatás
- Lakásellátás, lakásgazdálkodás
- Szociális és egészségügyi ellátás
- Oktatás
- Sport
- Kultúra
- Gazdasági területek
- Idegenforgalom
- Zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése
- Tájfejlesztés, táji-, természeti értékek megóvása
- A környezet fejlesztése, a környezetet érő káros hatások csökkentése
- Közlekedés
- Közműfejlesztés

A településfejlesztési koncepció egyes javaslatai beépültek a 2008-ban készült Integrált Városfejlesztési Stratégiába.

1.5.2. AZ INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Bár az IVS elvben a hosszú-távú fejlesztési koncepcióra alapozva a város középtávú fejlesztési feladatait rögzíti, a 2008-ban készült IVS némileg módosította és tovább bővítette a város 2004-es településfejlesztési koncepciójában meghatározott jövőképét: **„Eger a hagyomány, az együttműködés, az Eger-patak és zöldfolyosók városa”**. A jövőképen alapulva a város átfogó célját az alábbiak szerint fogalmazza meg:

„Eger városa az együttműködésen alapuló város, mely az Eger-patak mentén kialakult zöldfelületi hálózatra építve, történelmi, borászati és természeti adottságait komplex módon kihasználva minőséget hoz létre és hagyományait gazdagítja.”

Az átfogó, hosszútávra érvényes cél alapján az elkövetkező 7-8 éves időtávra vonatkozóan az alábbi **Középtávú Tematikus célok**at rögzíti:

1. T.1. A kistérségben a központi szerepkör erősítése mellett elosztó szerep kialakítása gazdasági, turisztikai, kulturális és oktatási szempontból
2. T.2. Regionális gazdasági szerepkör erősítése, kihasználva a rendelkezésre álló humán bázist
3. T.3. Természeti, táji adottságok rendszerre szervezése, városi zöldfelületek kiterjesztése, szerepük növelése és összekapcsolása
4. T.4. A gazdasági fejlesztésekhez kapcsolódó humán erőforrás fejlesztés az oktatás piacképes integrálásával
5. T.5. A külső és belső megközelíthetőség és elérhetőség javítása, közlekedésfejlesztés
6. T.6. Ipari területek bővítése a kistérség településeivel együttműködésben,
7. T.7. A Belváros tehermentesítése, a sétáló-belváros teljes rendszerének kialakítása
8. T.8. Komplex turisztikai kínálat megteremtése a kapcsolódó ágazatok integrált fejlesztésén keresztül
9. T.9. A szociális biztonság megteremtése és a szegregáció oldása építve az erős civil jelenlétre
10. T.10. A városrészek heterogén karaktereinek megőrzése, alközpontjaik megfelelő kialakítása
11. T.11. A város megtartó erejének növelése a lakosság aktivitására építve, megteremtve a fenntartható városfejlesztés segítségével a tudásalap és az identitás egységét
12. T.12. Hozzáférés megteremtése a magas szintű kultúrához és közművelődéshez, a meglévő kulturális értékek megőrzése és újabb hagyományok teremtése, a minőség közvetítése.

A város egészére vonatkozó hosszú-távú átfogó és középtávú tematikus célok **városrészenként** is rögzíti. 5 városrészt határoz meg: Belváros, Északi városrész, Keleti városrész, Déli városrész, Nyugati városrész. A városrészek kijelölése földrajzi elhelyezkedés alapján történt, ezért az egyes városrészek igen eltérő karakterű területeket tartalmaznak.

A **2008 – 2013 során fejlesztendő akcióterületek** kijelölésénél három problémakörre koncentrált:

1. Városközpont fejlesztése a jelentős történelmi hagyományok figyelembevételével (Dobó tér – Eger-patak – Belvárosi térsor – Eszterházy tér és Érseki Palota együttes Rehabilitációja)
2. Szociálisan hátrányos helyzetű kisebbségek lakókörnyezetének rehabilitációja (Verőszala szociális rehabilitáció – Felsővárosi lakótelep köztér rehabilitáció)
3. Barnamezős beruházás, szennyezett városi területek rehabilitációja (Északi iparterület rehabilitáció – OMYA Projekt).

1.5.3. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1. A HATÁLYBAN LÉVŐ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

Eger Megyei Jogú Város Településszerkezeti Tervét a Közgylűs 2004. júliusában a **279/2004. (VI.24.) sz. Kgy. határozattal** fogadta el, majd a 480/2005. (IX.01.) /Szépasszonyvölgy/; 169/a/2006. (IV.27.) /Hatvani Hóstya/; 249/2006. (VI.22.) /Rác-hóstya/; 37/2006. (II.16.) /Dohánygyár és környezete/; 191/2007. (V.24.) /Hajdúhegy/; 242/2007. (VI.28.) /Déli Iparterület/; 278/2007 (VI.28.) /Szépasszonyvölgy/; 172/2008. (IV.24.) /Nagylapos volt kemping területel/; 27/2008. (VI.27.) /Tihámér városrészt/; 305/2008. (VI.26.) /11 városrészt/; 486/2008. (IX.25.) /Almár külterület/; 719/2009. (XII.17) /K2 jelű út és környéke/; 180/2011. (IV.28.) /Délkeleti külterület/; 328/2012. (VI.28.) /Maklári hóstya a Bárány uszoda és környéke/; 451/2012. (VI.28.) /Szépasszonyvölgy/ Kgy. határozatokkal módosította.

Eger Közgylűse **27/2008. (VI.27.) sz. rendeletével** fogadta el az **egységes Helyi Építési Szabályzatot (HÉSZ), és 11 városrésztre vonatkozóan a szabályozási tervet**. Az ez után készülő szabályozási terv-módosítások – a korábbiaktól eltérően - már nem önálló rendeletként, hanem ezen egységes szabályzatba beépülve, rendelet-módosításként kerülnek elfogadásra.

A szabályozási tervek és a vonatkozó (beépített) módosítások megtalálhatóak a város honlapján. A módosítások folyamatosan átvezetésre kerülnek a város térinformatikai rendszerében.

A helyi építési szabályzat mellékletei közül a **2. számú melléklet térképi lehatárolása** igen fontos, hiszen ez mutatja, hogy a város mely területei vannak lefedve szabályozási tervvel, illetve segítséget nyújt a helyzetfeltáro munkarész szakaszolásához, az egyes városrészek pontosabb lehatárolásához (16. ábra).

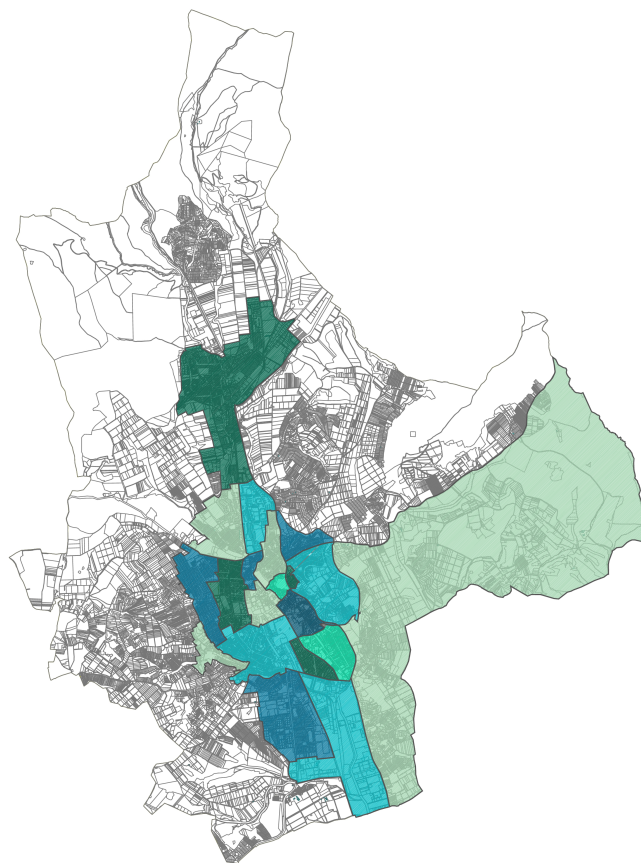
Mivel Eger településrendezési eszközei a város fejlesztési koncepciójával és integrált városfejlesztési stratégiájával teljes összhangban készültek, ezért megfelelő alapot biztosítanak a városfejlesztési akciók megvalósításához. A szerkezeti terv nagy gondot fektet a város egyedi adottságainak, értékeinek (mind a táji, mind az épített környezeti értékek) gondos kezelésére, megóvására az egyedi területfelhasználási kategóriák és előírások alkalmazásával.

1.6.2. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGÁLLAPÍTÁSAI, MEGVALÓSULT ELEMÉK

1.6.2.1. A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGÁLLAPÍTÁSAI

Eger településszerkezeti terv leírása az alábbi követelményeket és általános alapelveket rögzíti:

- A szerkezeti terv továbbfejlesztése során alapvető igény, hogy a terv valóban a fejlesztési koncepcióban megfogalmazott jövő térbeli leképezése, és ne a jelen állapotok rövidlátó rögzítése legyen.
- A korábbi tervek alapján megindult átalakulások figyelembevételével kell továbbtervezni, a folytonosság



16. ábra Eger szabályozási tervvel lefedett belterületei

alapelvének mind szerkezeti, városképi, mind gazdasági-jogi értelemben érvényesülnie kell.

- A rendezési tervi folyamatban, elsődlegesen a településszerkezeti terv feladata a teljes városra kiterjedően a helyzeti azonosság, illetve eltérések megállapítása és érvényesítése.

A fenti követelmények teljesítése során, az alább felsorolt **alapelveknek** kiemelt jelentőséggel kell érvényesülniük:

- az **összvárosi érdekek** érvényesülésének elsődlegessége;
- a település **működőképességének** biztosítása;
- az **értékek** kiteljesedése, újabb értékek létrehozása, a települési harmónia megőrzése;
- a településen belüli és településközi területi és hálózati jellegű **kapcsolati rendszerek** összetett jellegű, és minőségelvű fejlesztése;
- az „alulhasznosított” – a településszerkezetben elfoglalt helyének nem megfelelően hasznosított – területek **felértékelődésének** elősegítése.

A lakóterületek alakításának alapelvei:

- Környezetet felértékelő beruházások
- Kapcsolati rendszerek javítása
- Tájképileg érzékeny területek külön kezelendők (tájkarakter határozza meg a beépítés jellegét)
- A városképileg kevésbé frekvenciált, jellemzően sík, vagy közel sík területek (kereslet, kínálat, szociális lakásellátási igényének figyelembe vétele, összetett beépítési módok)

Központrendszer, az intézményellátás fejlesztésének alapelvei:

- A **Belváros**, mint térségi, idegenforgalmi és összvárosi ellátó központ továbbra is elsődleges jelentőséggel bír. Szükséges az idegenforgalmat szolgáló területek bővítése.
- Városrész szintű **alközponti funkciók** erősítése
- Kisebb **helyi központok**, identitástudat megőrzése, újak kialakítása
- **Alapfokú ellátásrendszer** nagy telekigényű területeinek helybiztosítása a területi rendszerben
- **Sportterületek** helybiztosítása, hiányok pótlása
- **Idegenforgalom** terén a karakteres funkcióval rendelkező központok erősítése, területi rendszerbe foglalása

A gazdasági területek alakításának alapelvei:

- Megfelelő környezeti minőség biztosítása
- Széleskörű választék
- Más célra kedvezőbben hasznosítható területek funkcióváltása

Zöldfelület-fejlesztés alapelvei, követelményei:

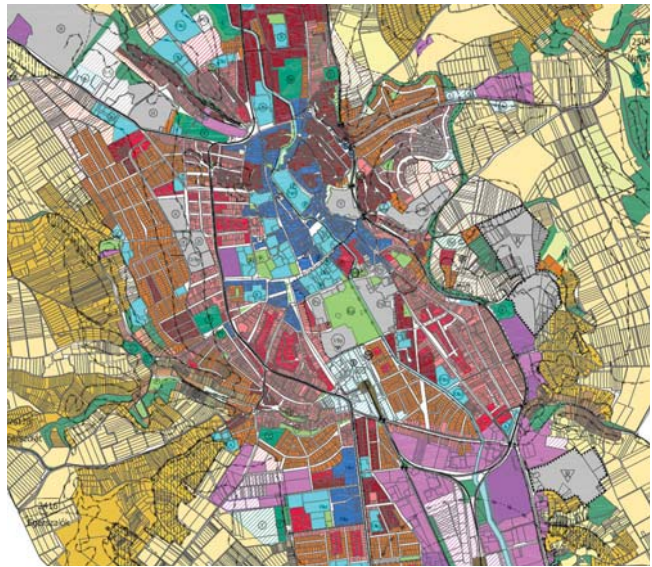
- a zöldfelületek komplex: esztétikai, funkcionális és ökológiai szempontú fejlesztése
- az alacsony zöldterületi mutató miatt a közterületi zöldfelületek, zöldterületek csökkenésének, más célra történő felhasználásának megakadályozása,
- a város polgárai és az idelátogatók számára a rekreációs lehetőségek bővítése, új városi szintű és lakóterületi szintű közparkok kialakítása lehetőségeinek megteremtése,
- egészséges környezet biztosítása miatt a város átszellőzési lehetőségeinek fenntartása, a biológiailag aktív felületek, kondicionáló zöldfelületek növelése, különös tekintettel a jelentősebb környezetterheléssel terhelt területek – főbb útvonalak mente, gazdasági területek térségére,
- a zöldfelületek esztétikai, városképi szempontú fejlesztése, különös tekintettel az idegenforgalmi hasznosítású területekre (idegenforgalmi célpontok, tengelyek, bevezető útszakaszok térsége),
- összefüggő zöldfelületi rendszer kialakítása, a környező külterületi ökológiai hálózati elemekkel való kapcsolat fennmaradásának, ill. kialakulásának biztosítása.

Az idegenforgalom fejlesztésének alapelvei:

- a város saját értékeire, történelmi, kulturális, szőlőtermesztési és borászati hagyományokra, termálvízre kell alapozni;
- városkörnyéki települések, Bükk Nemzeti Park vonzástényezőit felhasználni a tartózkodási idő meghosszabbítására;
- Eger, mint egységes turisztikai termék a piacon;

Feladatok:

- Vonzástényezők területi rendszerbe foglalása, városkapuk, idegenforgalmi zöldfolyosók kialakítása.



17. ábra Eger településszerkezeti tervének részlete

- Rejtett turisztikai potenciállal rendelkező városrészek feltárása.
- **Egészségturizmus fejlesztése** – fürdőnegyed-jelleg erősítése, sport és szabadidős tevékenységek lehetőségének területi bővítése.
- **Borturiztika** – pincés területek hagyományos építészeti jellegének megőrzése, közterületek látvány- és használati értékének növelése.
- **Konferenciaturizmus** – újabb konferenciaközpontok építése, minőségi szálláshelyek bővítése, közlekedési kapcsolatok fejlesztése.
- **Kulturális turizmus** – a vár, a rendezvényturizmus egyéb lehetséges területeit, létesítményeit kiemelten szükséges kezelni.

A tájrendezés, külterületi területfelhasználás alapelvei, követelményei:

- az Egri történelmi borvidék tájkarakterének megőrzése,
- az európai és az ennek részét képező nemzeti ökológiai hálózat folytonosságának biztosítása,
- a vízkészletek védelmének biztosítása,
- a roncsolt felületek tájrehabilitációja.

1.6.2.2. A TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV MEGVALÓSULT ELEMEI

1. Tervezett lakóterületek

A szerkezeti terv funkciójában jelentősen megváltozó (tervezett) területekként rögzíti a jelenleg jellemzően nem beépített, távlatban lakóterületi hasznosításra tervezett területeket, függetlenül attól, hogy az adott területet valamely korábbi szerkezeti vagy szabályozási terv már lakóterületként rögzítette.

Nagyvárosias lakóterületek

Egerben a településszerkezeti terv a város hagyományaitól, jellemző létformájától idegen **új nagyvárosias lakóterületet nem jelöl ki.**

Kisvárosias lakóterületek

Kisebb, tömbméretű kiterjedésben tartalmaz kisvárosias lakóterületet a szerkezeti terv:

- a *jellemzően beépített területek* egy-egy tömbjének funkcióváltásával (pl. Tihámér városrész, Lajosváros)
- az ilyen módon kialakulóban lévő lakóterületek *befejezésére* (pl. Almagyar keleti része)
- a nagy sűrűségű, korábban falusias jellegű nadrágszíj parcellás területek *megújulási lehetőségeinek* biztosítására (kisvárosias lakóterület II) Felnémet hagyományos településközpontjához kapcsolódóan, illetve
- a *Nagylapos-Nyugat* területének új, nagyterjedésű területfejlesztése részeként a térség központjában, a központ vegyes területekhez közvetlenül kapcsolódóan (cél elsősorban a városias közterületek, az intézményi funkciók elsősorban földszinten történő megjelenési lehetőségének biztosítása.

Kertvárosias lakóterületek

A településfejlesztési koncepcióval összhangban, a kertvárosias lakóterületen belül alapvetően két övezetet különböztet meg a szerkezeti terv (nem kizárva a készítendő szabályozási terven belül történő további finomítást, differenciálást):

- kis, vagy közepes nagyságú telkekkel, esetenként többlakásos, lakópark jellegű kialakítással létrejövő általános jellegű kertvárosias lakóterület (pl. Almagyar déli része, Bervai út, vagy Nagylapos nyugat egy része)
- az egyedi táji jellemzőkkel, vagy egyedi lakókörnyezet iránti igénygel összefüggő, villaszerű, nagytelkes (min. 1000-1500 m²), laza beépítésű kertvárosias lakóterületeket (mint pl. a Merengő városrész szabdalt domborzatú, fokozott táji kitettségű területe, vagy a Nagylapos nyugat patakmedrekkel, kialakítandó zöldfolyosókkal szabdalt része, vagy a Bikahegyi dűlő tervezett domboldali beépítése).

Tartalék lakóterületek

A terv tartalék lakóterültként rögzíti a Kutyahegyi dűlő térségét a terület kialakításának feltételeinek meghatározásával.

A fent említett szerkezeti terv által fejleszteni kívánt lakóterületeken nem történt változás.

2. Tervezett településközpont és központ vegyes területek

A településszerkezeti terv, az OTÉK-ban foglaltakkal összhangban megkülönböztet településközpont vegyes és központ vegyes területeket a település területén, de ezzel egyidejűleg, a kialakult hagyományokkal összhangban, egységes és egymást kiegészítő területi rendszerbe foglalja azokat.

Településközpont vegyes területek► **Belváros**

A szerkezeti terv

- a kialakult *hagyományoknak*,
- a településközpont tehermentesítését, illetve a környező területek *revitalizációját* szolgáló kedvező térbeli folyamatoknak, valamint
- az egyes területrészek *településszerkezeti adottságainak*, terhelhetőségének

együttes figyelembevételével rögzíti a Belváros és ahhoz közvetlenül kapcsolódó térségben, a *településközpont vegyes terület* kiterjedését.

► **Felnémet**

Felnémet térségben, a szerkezeti terv

- részben a hagyományos településközpont megerősítését,
- részben e területek terjeszkedési lehetőségét tartalmazza az új iskolaközpont irányába.

A településközpont vegyes területek kiterjesztésének kettős célja,

- a közösségi használati területek rendszerbe foglalása, valamint
- egyes területek rehabilitációs jellegű megújulásának elősegítése.

► **Lajosváros**

A településszerkezeti terv egy területfelhasználási egységként kezeli, és *településközpont vegyes* területfelhasználási kategóriába sorolja azokat a területeket, ahol *az egyes tömbök, a lakó és intézményi funkciókat együttesen* hordozzák, függetlenül attól, hogy e területen belül nagyobb területi kiterjedésű *önálló* intézmények is találhatók. A **városrészt szervező** közösségi létesítmények is elsősorban a településközpont vegyes területen belül találhatók.

Központi vegyes területek

A szerkezeti terv központi vegyes területfelhasználási kategóriába sorolja, elsősorban

- a nagyterjedésű, *összvárosi szinten* is meghatározó jelentőségű, *jellemzően homogén* intézményi funkciókat hordozó területeket (pl. egészségügy, oktatás, igazgatás),
- a *városrész szinten* kiemelkedő jelentőségű intézménycsoportokat, valamint
- a *városkapuk* kialakulásában meghatározó jelentőségű területrészeket.

A fentiekben felsorolt területeken a lakófunkció megjelenése szinte teljességgel kizárható.

A központi vegyes területek általában kialakult, jellegében megtartandó területek. Kivételt képez a **vasútállomás és térsége**, valamint a **városkapuk** e területfelhasználási kategóriába sorolt területrésze. A szerkezeti terv nagy hangsúlyt fektet ezen két terület fejlesztésére és rendezésére.

A szerkezeti terv által előírányozott fejlesztések, átalakítások nem történtek meg. A városkapuk szabályozási tervi kijelölése megtörtént, de fizikai átépülése nem kezdődött meg.

3. Tervezett gazdasági területek

A településszerkezeti terv figyelembe véve a település természeti, táji, kultúrtörténeti adottságait, valamint a városfejlesztési koncepcióban – a város gazdaságszerkezetének alakítására vonatkozó – elhatározásokat, a gazdasági területek többségét *kereskedelmi szolgáltató* gazdasági területként rögzíti.

A településszerkezeti terv egyéb, vagyis környezetét jelentős mértékben nem *zavaró ipari gazdasági területként* rögzíti, a nagy kiterjedésű, elsősorban ipari termelő tevékenység, valamint a településgazdálkodási és üzemeltetési tevékenység (kivéve hulladékelhelyezés és hulladékgazdálkodás) befogadására szolgáló gazdasági területeket.

A szerkezeti terv a gazdasági területen belül, külön rögzíti a *mezőgazdasági üzemek területeit* valamint azokat az *ipari gazdasági területeket*, amelyek – a városszerkezetben elfoglalt helyük, beépítési jellegük miatt egyedi, az adott települési környezetbe való illeszkedést biztosító szabályozást igényelnek.

A terv kimondja, hogy Egerben a **környezetét jelentős mértékben zavaró gazdasági tevékenység egyik területfelhasználási egységben sem helyezhető el.**

Kijelölt új gazdasági területek:

- Déli iparterület (vasúti rendező pályaudvar, és az Eger-patak közötti területi sáv)
- Tárkányi út térsége (volt kőőrle terület, Bervai út keleti oldala, közlekedésfejlesztés)
- Lajosváros nyugat (meglévő területek bővítése)
- Egyes területek folyamatos átépülése

A tervezett gazdasági terület fejlesztések nem valósultak meg, nem történt változás az elmúlt közel 10 évben.

4. Tervezett üdülőterületek

A terv az érvényes szabályozási terveknek megfelelően és a jelenlegi tényleges területhasználatoknak együttes figyelembevételével rögzíti az üdülőterületeket. A terv belterületet és beépítésre szánt területeket nem bővíti új üdülőterületek kijelölésére. *Meglévő hétvégiházaz üdülőterület a Tulipán utca* térségében található.

A terv *módosítja* a korábbi rendezési tervek által alkalmazott egyes területfelhasználási kategóriákat az üdülőházaz területek környezetében:

- Tulipán u. nyugati oldalán a két kemping területe – jelentős zöldfelülettel rendelkező különleges terület
- Honfoglalás u. nyugati folytatásában kiépült nagy kapacitású szállásférőhely befogadására szolgáló területet a terv kiveszi kertvárosias lakóterületből.
- Tulipán utca keleti oldalán a kempinget kísérő domboldali területet üdülőházaz területként rögzíti.

A tervezett üdülőterület fejlesztések nem valósultak meg, nem történt változás az elmúlt közel 10 évben.

5. Tervezett különleges területek

A településszerkezeti terv az OTÉK-kal összhangban különleges területként rögzíti a város szempontjából meghatározó jelentőségű, illetve kialakítási módjában, helyhez kötöttségében egyedi sajátosságokkal bíró területeket.

A különleges területek eltérő sajátosságai alapján tagozódnak tovább, az alábbiak szerint:

- Jelentős zöldfelülettel rendelkező különleges területek (temetők, sport-szabadidős területek, kialakult kempingek)
- Egyedi jelentőségű, többfunkciós intézmények különleges területe
- Intézményi háttérrel erősített lakófunkciót hordozó különleges területek (jól felszerelt lakóparkok, egy-egy speciális lakossági réteg elhelyezésére, komplex kiszolgálására szolgáló területek)
- Pincés idegenforgalmi központok különleges területe
- Fürdőközpont (fürdőnegyed) különleges terület (kialakult és lehetséges létesítmények komplex kezelésére szolgál)
- Vár különleges terület (értékvédelem és rendezvények helybiztosítása)
- Honvédelmi célú különleges területek (Pásztor-völgy, Baktai út – gyepterületi ágak megtartandók)
- Hulladék elhelyezése és kezelésére szolgáló különleges területek
- Bányatelek különleges terület

➤ Jelentős zöldfelülettel rendelkező különleges területek

A terv jelentős területi bővítéseket, illetve új területi kijelöléseket tartalmaz: Lajosvárosi és Felnémeti temető bővítése (utóbbi a terv készítésekor folyamatban volt), Rozália temető bővítése. A terv új sport és rekreációs területeket jelöl ki: Nagylapos Nyugati térségében, Szalaparti u. ÉK-i oldalán.

A szerkezeti terv jóváhagyása óta nem történt változás.

➤ Egyedi jelentőségű, többfunkciós intézmények különleges területe

A szerkezeti terv ebbe a területfelhasználási egységbe sorolja azokat a nagy területi kiterjedésű és meghatározó jelentőségű meglévő intézményeket, amelyek esetében a jelenlegi vagy tervezett állapot szerint az oktatás, sport és szállás funkciók közül legalább kettőnek az együttes jelenléte jellemző.

A szerkezeti terv ebbe a területfelhasználásba sorolja az alábbi területeket:

- az Esterházy Főiskola kollégiumának Leánka utcai területe és annak bővítése (oktatás, nevelés, szállás és sport funkciók)
- a volt Lenkey kollégium területén kialakított iskola-együttest (oktatás és sportterületek)
- a városi stadion térségét, ahol a sport, rekreációs tevékenység mellett a tágabb értelemben vett oktatás, szállás (pl. kongresszusi központ létesítése) nem kizárt.

Az Esterházy Főiskola kollégiumának bővítése megtörtént, a stadion és térségében nem történt változás.

Intézményi háttérrel erősített lakófunkciót hordozó különleges területek

A helyben lakás biztosítását s az ott lakók, esetleg a környezet lakosságát is ellátó intézményi háttér együttes elhelyezését lehetővé tevő építmények és szabadtéri létesítmények befogadására szolgáló övezet. Ezek a területek kivétel nélkül a **Rác-hóstyá térségében** találhatók.

A szerkezeti terv jóváhagyása óta nem történt változás.

Pincés idegenforgalmi központok különleges területe

E területfelhasználás önálló egységként való rögzítésének célja – a kiemelten értékes pincés területek esetében – a hagyományos szőlőtermelést és borfeldolgozást, valamint tárolást szolgáló művi és természetes környezet megőrzése mellett, a jelenleg is meglévő vagy kialakítandó vendégfogadó tevékenység erősítése.

Az övezet területén elhelyezhetők elsősorban a borfeldolgozás, vendéglátás, szállásadás létesítményei, valamint megőrzendő, és lehetőség szerint bővíthető a szőlő vagy gyümölcsös területek. Lakófunkció a területen csak szolgálati jelleggel helyezhető el. A terv esetenként be nem építhető szőlőskertként kialakítandó területrészeket is rögzít a különleges területen belül.

A szerkezeti terv ide sorolja a **Szépesszonyvölgy teljes térségét**, az **Ostorosi út bevezető szakaszának** pincés területei valamint a **Kőlyuktető** pincés területet.

Bányatelek különleges terület

Eger fejlesztési koncepciójában meghatározott prioritásokkal a külszíni bányászati tevékenység nem összeegyeztethető. Mindezek ellenére a terv távlatában a következő három külszíni bánya működésével számol:

- „Eger I.-agyag” védnevű, Eger I. számú Merengő-völgyi agyagbánya,
- „Eger III.-mészkő” védnevű, Eger Felnémeti mészkőbánya,
- „Eger IV.-riolittufa” védnevű, Eger Tihaméri riolittufa bánya,

Mindhárom bányaterületek jelentős tájsebet okoz és turisztikailag frekvenciált területen található. Eger közigazgatási területén a meglévő bányatelek nem bővíthetők, újabb bányatelek jelölhetők ki.

6. Közlekedéshálózati fejlesztések:

- Eger országos gyorsforgalmi hálózatba való bekapcsolása az M25 Füzesabony-Eger gyorsforgalmi út megépítésével. (A szomszédos megyeszékhelyek elérhetőségének javítása távlatban az M8 autópályával Szolnok irányába, és az M3-M30 gyorsforgalmi úton, ill. az andornaktályai elkerülés megvalósulásával a 2502 j. úton Miskolc felé).

A tervezés során az új nyomvonal változat miatt jelenleg folynak az egyeztetések a környezeti hatásvizsgálat szükségességéről.

- Új, a településszerkezetből hiányzó É-D-i irányú közúthálózati elem pótlása, a 25. sz. főút átkelési szakaszának tehermentesítése, valamint a K-ről bejövő országos mellékutak felfűzése, forgalmának elosztása a tervezett Keleti elkerülő út kijelölésével.

A tervezett keleti elkerülőút északi részére a mai napig nem készültek el a nyomvonal-változatok.

- Az ostorosi út bevezető szakaszának korrekciója, a szűk pincés beépítés, valamint a domborzati adottságok miatt kialakult kedvezőtlen helyzet javítására.

A korrekció csak szabályozási tervi szinten történt meg.

- A Rác hóstyai terület fejlesztését-feltárását, a terület felértékelődését szolgáló, a 24.-25. sz. főutak között tervezett ún. ÉNY-i átkötés.

Az átkötés csak szabályozási tervi szinten lett kijelölve.

- A K-NY-i keresztirányú kapcsolatok javítása a Hadnagy utca kiépítésével a tervezett Keleti elkerülő útig, valamint a Malom utca-Régi Cifrakapu utca csomópontjának korszerűsítésével.

A korszerűsítés nem valósult meg, a tervezés folyamata sem kezdődött meg.

- A fejlesztési területeken a tömegközlekedés lebonyolítására is alkalmas gyűjtő utak kialakítása, ami biztosítja a magasabb hierarchiájú közúthálózati elemekkel való kapcsolatot. (Hajdúhegy, Merengő, Lajosváros és Pásztortölgy)

A szerkezeti terv jóváhagyása óta nem történt változás ezen a területen.

- A belvárosi autóbussz-pályaudvar áthelyezésére a vasútállomás É-i részén biztosítandó területre, melynek feltétele – a MÁV Rt. szándékaival megegyezően – a személypályaudvar profilisztitása, és ehhez kapcsolódóan a vasútüzemi szempontból kihasználatlan állomási területek felszabadítása.

A koncepció véglegesítéséhez szükséges tanulmányterv készítése folyamatban van.

- Az autóbusszpályaudvar áthelyezéséhez kapcsolódóan intermodális csomópont kialakítása, a tömegközlekedési alágazatok egymásra szervezésével, valamint a turistabuszok, és a személygépjárművek elhelyezésének biztosításával.

A koncepció véglegesítéséhez szükséges tanulmányterv készítése folyamatban van.

- A Belváros parkolási problémáinak enyhítése, a felszíni parkolók helyett esetenként javasolt nagyobb kapacitású parkolóházak, ill. térszín alatti parkolók építésével. (Kijelölt területek, az áthelyezendő autóbusszállomás helye, a Katona tér, és a Hadnagy utca, Stadion térsége)

Az önkormányzat keresi a megoldást a parkolási problémák enyhítésére.

- A tervezett kerékpáros hálózat gerincét alkotó patak menti kerékpárút hiányzó szakaszainak pótlása mind a napi hivatásforgalom, mind a turisztikai és idegenforgalmi kerékpáros igények kiszolgálására. Az É-D-i irányú gerinchöz kapcsolódó egyéb kerékpáros hálózati elemek kijelölése.

A patak menti kerékpárút kiépítése megkezdődött.

7. Zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek

Fő váz az **Eger-patak és környéke** – zöldfelület-fejlesztés kiemelt célja ezen elem hangsúlyosabbá, sokoldalúbbá tétele, a területfelhasználás meghatározásakor figyelembe vételre került a patak menti sáv megőrzésének, közhasználati szerepének erősítésének igénye.

A város északi részén a patak továbbra is ökológiai folyosó szerepet tölt be, a patak középső szakaszán a Belváros rehabilitációja kapcsán folynak az építkezések.

A város zöldterületi ellátottsága alacsony, ezért a terv a meglévő zöldterületeket (kisebbséget is), valamint a zöldterületi szerepet ellátó zöldfelületeket (lakótelepek zöldfelületei) is ilyen besorolásba sorolta. A hiányosságok pótlása érdekében a terv további újabb zöldterületek kialakításának lehetőségét is megteremti:

A városi szintű közpark szerepet egyedül az **Érsekkert** tölti be. Új városi szintű közparkot a belterület ÉNY-i részén, a kemping szomszédságában jelölt ki a terv, azonban **ez a mai napig nem valósult meg.**

A zöldfelületek *lakóterületi szinten* is kevésnek bizonyulnak. Az újonnan kijelölésre került beépítésre szánt területeken lehatárolt zöldterületek kialakításával a közösségi játék és sportolás lehetőségeinek megteremtését kívánja biztosítani a terv. **Az ilyen jellegű átalakulás és fejlesztések már folyamatban vannak.**

Kiemelt fontosságúak a fasorok, melyek a zöldfolyosó-rendszer folytonosságát szolgálják, valamint a településképből is jelentős szerepet játszanak.

Településszerkezeti jelentőségű fasorok:

- *megtartandó fasorok:* Kossuth L. u., Törvényház u., Petőfi S. u.
- *kiegészítendő, fejlesztendő fasorok:* Csokonai u., Mindszenty Gedeon u., Király u., Klapka Gy. u., Szvorényi u., Deák F. u., Mátyás k. u., Sas u., Vasút u., Telekessy u.
- *telepítendő fasorok:* országos utak, Szépasszonyvölgy u., Széchenyi u., Kertész u., Trinitárius u.

A terv készítése óta nem telepítettek újonnan fasorokat, azonban a meglévők pótlása folyamatban van.

8. Erdőterületek

Az erdőterületek elsődlegesen védelmi (védett) rendeltetésűek. Eger külterületén lévő valamennyi erdő vagy a NÖH része, vagy a természet védelméről szóló törvény szerint természeti területnek minősül (Bükk Nemzeti Park Igazgatóság).

9. Mezőgazdasági területek

Sajátos tájkarakter – kiemelt jelentőségű feladatok:

- az egeri történelmi borvidék szőlőtermesztésre kiválóan alkalmas területeinek védelme,
- a nemzeti ökológiai hálózat mezőgazdasági tájhasználatú területein a természetes és természetközeli élőhelyek megőrzése és
- a vízbázisvédelmi elvárások érvényesítése a mezőgazdasági tájhasználat során.

A tájkarakter védelme érdekében már szerkezeti terv szinten is jelöli az OTÉK mezőgazdasági övezeteit (korlátozott funkciójú-, általános-, kertes mezőgazdasági terület; borvidéki és borvidéken kívüli területi bontásban).



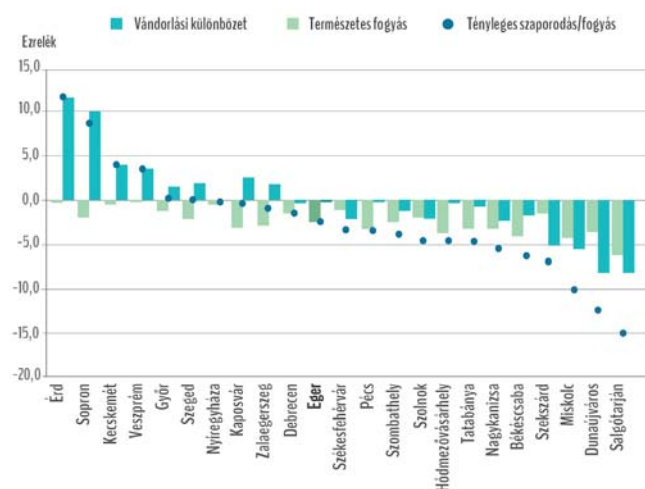
Eger városában 2000-2006 között az ezer lakosra jutó házasságkötések száma többnyire öt fölött alakult, majd 2007-től kezdődően ez a szám csökkenést mutatott. Némi emelkedést követően 2011-ben 4,6 volt. A vizsgált időszak folyamán a válások száma kisebb ingadozások mellett valamelyest mérséklődött. Összességében Eger városában a csökkenő házasságkötés csökkenő számú válással párosul, bár, így is a házasságok több, mint fele válással végződik. (4. táblázat)

A megye nagyobb városait összehasonlítva 2011-ben Egerben volt a legmagasabb az ezer főre jutó házasságkötések száma (4,5), a második helyen Gyöngyös áll 3,8-cal, Majd Hatvan (2,9) és Heves (3,1) következik. Ugyanakkor fontos figyelembe venni, hogy Gyöngyös és Hatvan városában a házasságokhoz viszonyítva jóval magasabb a válások száma, mint Egerben - olyannyira, hogy Hatvanban például többen váltak el 2011-ben, mint ahányan összeházasodtak, és 2011-ben Gyöngyösön is 0,8 válás jutott egy házasságra, míg Egerben ez a mutató csak 0,62 volt. (5. táblázat)

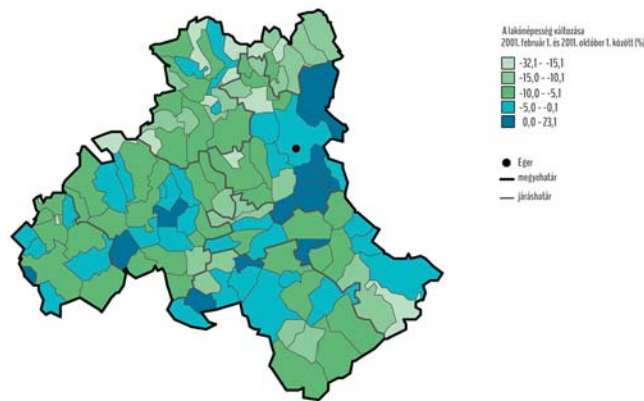
Az élve születések számát a megye minden településtípusában, így Egerben is folyamatosan meghaladta a halálozások száma. Az időszak folyamán Egerben mindkét mutatószám alapvetően stabilan alakult, bár a város előregedő lakossága miatt a halálozás dominánsan befolyásolta a természetes népszaporulat alakulását. (6. táblázat)

Egerben 31% azon nők aránya, akik nem szültek gyermeket. Ez a megyében kiugróan magasnak számít, hiszen a többi városban ez az arány 23%, a községekben, nagyközségekben pedig csak 20%. Ezzel párhuzamosan Egerben a legalacsonyabb a négy és több gyermeket szült nők aránya (míg a községekben, nagyközségekben a legmagasabb).

Egy város lakosságának alakulását nem csak a születések és halálozások száma befolyásolta, hanem a belföldi vándorlás mérlege is. A megyei jogú városok esetében 2001 és 2010 között jelentős különbségeket találunk. Érd és Sopron Kecskemét és Veszprém az ebből a szempontból jobb, Salgótarján és Dunaújváros a rosszabb helyzetűek közé tartozik (ez utóbbi kettő esetében éves átlagban a 8 ezreléket is meghaladta a két várost elhagyók aránya) (19. ábra). Eger ebben az esetben is a közepes helyzetű városok közé tartozott. A 2001–2011 között vándorlási többlet mutatkozott Egerben illetve Heves megye községeiben, nagyközségeiben, míg a többi városban negatív volt a migrációs egyenleg.



21. ábra A természetes fogyás és a vándorlási különbözet népességszám alakító hatása a megyei jogú városokban, 2001-2010 közötti évek átlaga ezer lakosra
Forrás: Megyei jogú városok, KSH:6.



22. ábra A lakónépesség változása 2001. február 1. és 2011. október 1. között (%)
(Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye.)

A 2000-es évek elején Eger városát jelentős elvándorlás sújtotta. Ezekben az években jóval többen költöztek el a városból, mint ahányan azt lakóhelyül választották. Az évtized második felére – a 2007-es és 2011-es éveket leszámítva – inkább pozitív vándorlási különbözet volt jellemző Eger városára. Ugyanakkor látható, hogy városba érkező letelepedők száma nem mindig kompenzálta a természetes fogyás miatt elvesztett lakosok számát. (7. táblázat, 8. táblázat)

A megye 121 településéből 108-ban az elmúlt 10 évben csökkent a népesség. (20. ábra)

A vizsgált négy nagyobb megyebeli település közül a 2011. évi belföldi vándorlási különbözetet vizsgálva Eger városának lakossága csökkent a legnagyobb mértékben (ezer lakosra -5,1 fő), de Gyöngyös városára is hasonló mértékű (-4,2 fő) ez a mutató. Ugyanakkor Hatvan városába többen költöztek be 2011 folyamán, mint ahányan elköltöztek (ezer lakosra 3 fő), míg Heves város lakosságát a belföldi vándorlási különbözet lényegében nem befolyásolta. A természetes fogyás ugyanakkor Heves (ezer főre -6 fő) és Hatvan városát (-5,9 fő) érintette a legnagyobb mértékben. A természetes fogyás következtében Eger városa csökkent a legkisebb mértékben (ezer lakosra -2,1 fő). Az ezer lakosra jutó halálozás mértéke Egerben volt a legalacsonyabb, 10,4 fős értékkel, amit Gyöngyös 11,8-as, Hatvan 14,2-es, Heves pedig 16,5-ös értékkel követett. A magas halandóság mellett Heves városában volt a legmagasabb az élveszületések száma – ezer lakosra 10,5 újszülött jutott 2011-ben. Ezzel szemben Egerben csak 8,3, Hatvanban 8,4 Gyöngyösön 8,5 volt ugyanennek a mutatónak az értéke 2011-ben. (8. táblázat)

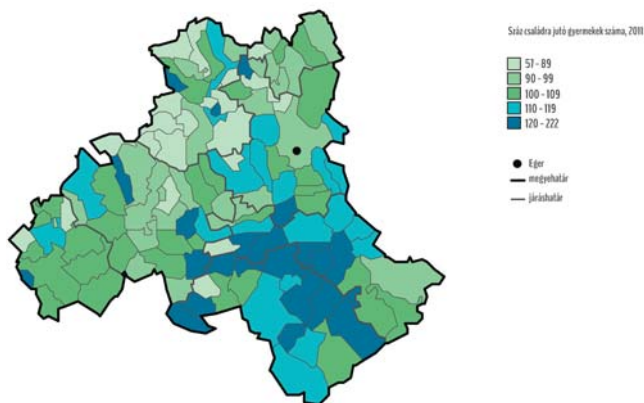
HÁZTARTÁSOK, CSALÁDOK

Eger városában összesen 24 349 háztartás került felmérésre a 2011-es Népszámlálásban. A háztartások több mint fele (14 793) családháztartást alkot, azaz egy vagy több családot foglal magába. A családháztartások túlnyomó többsége egy családból álló háztartás (14 651), kisebb része, 142 háztartás pedig legalább két családból álló háztartásként működik. Az egy családok háztartások közel 80%-át házaspárok, illetve élettársi kapcsolatban élők alkotják, a fennmaradó 3 128 háztartás egyszülős háztartás, gyerekeiket egyedül nevelő szülők alkotják. Az egeri háztartások közel 40%-a nem alkot családháztartást. A nem családháztartás túlnyomó részét az egyszemélyes, egyedül élő személyek alkotják (9. táblázat)

Heves megye három másik nagyobb településén is hasonló

háztartás jellemzők figyelhetők meg. Dominánsnak tekinthető tehát az a jellemző, miszerint a háztartások túlnyomó többsége (60-70%-a) családháztartást alkot. A családháztartások túlnyomó része (90% felett) egy családból álló háztartás, melynek átlagosan egyötöde gyereket egyedül nevelő egyszülős háztartás. A több családból álló háztartások marginális részét teszik csak ki a családháztartásoknak. A nem családháztartások 90%-át egyszemélyes háztartások (az egyedülállók) alkotják. (9. táblázat)

A városok között csak néhány olyan van, amely meghaladja a városok 99-es átlagát a száz családra jutó gyermekek száma mutató mentén. Ezek Heves, Füzesabony, Lőrinci, Kiskőrű, Pétervárs, Hatvan. Egerben 2011-ben száz családra 94 gyermek jutott. Hasonlóan alacsony a mutató pl. Gyöngyösön is. (21. ábra)

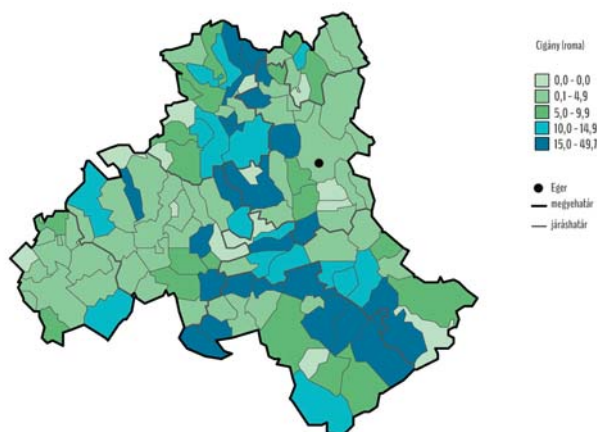


23. ábra Száz családra jutó gyermekek száma, 2011 (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye:37.)

NEMZETISÉGEK

Heves megyében a 2011-es népszámlálás során a népesség 7.4%-a (23.000 fő) vallotta magát valamely hazai nemzetiséghez tartozónak, 55 %-kal többen, mint 2001-ben.

A nemzetiséghez tartozók 85%-a roma. Számuk az elmúlt 10 év alatt 54%-kal emelkedett, 2011-ben a megye népességének 6,3%-a tehát romának vallotta magát. A megyében egy másik népességhez – a németekhez – tartozók aránya is nőtt egy kissé, jelenleg 6.9%. Ők koncentráltan élnek: Aldebrőn arányuk 12%, míg Egerben nem éri el az 1%-ot. (22. térkép)



24. ábra Cigány (roma) lakosság (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye:24)

A megye négy, legnépesebb városa nemzetiségi megoszlás alapján hasonlóan jellemezhető. Mind a négy város lakosságának túlnyomó része (90% felett) magyarnak vallja magát. A második legnépesebb nemzetiséget mind a négy településen a romák jelentik. A romák lakosságon belüli aránya Egerben, valamint Hatvanban a legalacsonyabb (2,2%). Gyöngyösön 4,4%, míg Hevesen 8.8% vallotta magát romának 2011-ben. A romák után az Európai Unió egyéb országaiból származó nemzetiségek (németek, szlovákok lengyelek) vannak jelen a legnagyobb arányban a településeken. Ezen nemzetiségek aránya Eger városában a legmagasabb (1,4%), Gyöngyösön, Hatvanban 1% körüli, Hevesen 0,5% alatti. A vizsgált négy városban 0,5% alatti az egyéb európai országokból származó nemzetiségek aránya, míg az Európán kívüli nemzetiségek aránya 0,1% körül mozog. (10. táblázat)

ISKOLAI VÉGZETTSÉG

Heves megye lakosságának képzettségi szintje emelkedik. Folyamatosan növekszik a közép- és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők népességben belüli aránya és ezzel párhuzamosa csökken az alapfokú végzettséggel sem rendelkezőké.

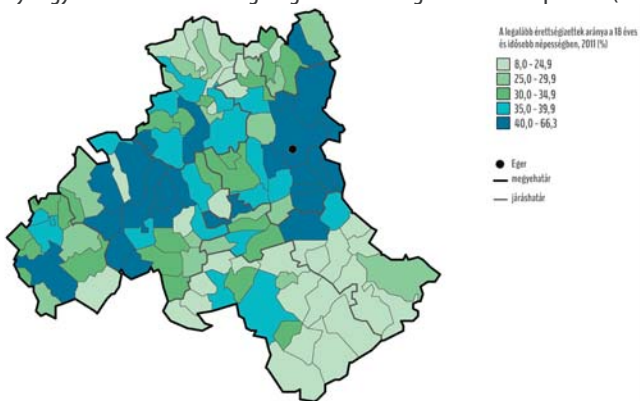
A négy legnépesebb Heves megyei várost a következők jellemzik: A 7 éves és annál idősebb népesség körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya Eger városában a legmagasabb, 22,9%-kal. Eger Gyöngyös követi 17,6%-kal, majd Hatvan következik 14,5%-kal. Legkisebb arányban Heves városában élnek felsőfokú végzettségű emberek. Azon lakosok aránya, akik legmagasabb végzettségük érettségi Egerben a legmagasabb, 34,7%. Eger Gyöngyös városa követi 33,8%-kal, Hatvan 30%-kal és Heves 23,9%-kal. Az érettségi nélküli középfokú végzettségű lakosok legnagyobb arányban Hatvan (21,7%) és Heves (21%) városában élnek. Ezen végzettségűek legkisebb arányban a megyeszékhelyen, Egerben élnek (13,9%). A maximum 8 osztály legmagasabb végzettségűek legnagyobb arányban Heves városában (27,9%) illetve Hatvanban (23,1%) élnek. Szintén Heves városában a legmagasabb (1,7%) azok aránya, akik az általános iskola első osztályát sem végezték el. Mindez annak a mérőszáma is lehet, hogy a hátrányos helyzetű tanulók aránya Hevesben, illetve Gyöngyösön (1,2%) lehet a legmagasabb. Összességében a lakosság iskolai végzettsége alapján a megyeszékhely tekinthető a legjobb helyzetűnek. (11. táblázat)

A népesség iskolai végzettségének nemek szerinti vizsgálata tovább árnyalja az előző bekezdésben leírtakat. 2011. évben a 10 évnél idősebb lakosság körében mindkét nem esetében alapvetően fél százalék körüli az általános iskola első osztályát be nem fejezők aránya, kivéve Heves városában, ahol valamelyest magasabb, 1,2% a nők körében az általános iskola első évfolyamát sem elvégzettek aránya, kétszer akkora, mint a férfiak körében. Heves városában az általános iskola első osztályát el nem végzettek aránya 0,9%, ami kétszerese a másik három településen mérthez képest. A 15 év feletti férfi lakosság esetében a nőkhez képest mind a négy településen magasabb a legalább nyolc befejezett osztállyal rendelkezők aránya. Eger, Gyöngyös és Hatvan városokban 96,4% feletti az általános iskolát befejezők aránya, szemben Heves városával, ahol csak a lakosság 91%-a rendelkezett legalább 8 befejezett iskolai osztállyal (1. táblázat).

10–X ÉVES	15–X ÉVES	18–X ÉVES	25–X ÉVES
ÁLTALÁNOS ISKOLA ELSŐ ÉVFOLYAMÁT SEM VÉGEZTE EL	LEGALÁBB ÁLTALÁNOS ISKOLA 8. ÉVFOLYAM	LEGALÁBB ÉRETTSÉGI	EGYETEM, FŐISKOLA STB. OKLEVÉLLEL
0,4%	97,5%	66,3%	28,9%

1. táblázat Eger népessége iskolai végzettség szerint a megfelelő korúak százalékában, 2011

A 18 év feletti lakosságot vizsgálva az érettségivel rendelkezők aránya jóval kisebb, mint a 8 osztályt végzettké, ugyanakkor a nők a férfiakhoz képest nagyobb arányban rendelkeztek érettségivel 2011-ben. Eger lakosságának 2/3-a rendelkezett érettségivel, ami a négy város közül a legmagasabb érték. Míg a gyöngyösi lakosok 57,6%-a érettségizett, addig a hatvaniak alig több, mint fele (50,2%), a hevesiek kevesebb, mint 40%-a rendelkezik érettségi bizonyítvánnyal. Az érettségi szempontjából a két nem között a legnagyobb, közel öt százalékpontos különbség Eger, Hatvanban és Heves városában volt megfigyelhető, Gyöngyösön ez a különbség alig haladta meg a 2 százalékpontot (23.



25. ábra A legalább érettségizettek aránya a 18 éves és idősebb népességben, 2011 (%) (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye: 18.)

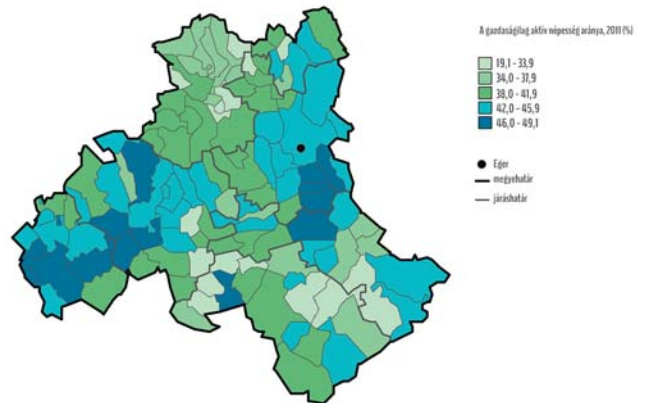
ábra).

A 25 év feletti lakosságot vizsgálva a legnagyobb arányban Eger városában rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, a lakosság 29%-a végzett főiskolást vagy egyetemet (ami 14%-kal magasabb a megyei átlagnál). 21,1%-kal a második a sorban Gyöngyös városa. 17,4%-kal Hatvan, illetve 12,5%-kal Heves városában él a legkevesebb felsőfokú végzettségű ember. Ami a nemek szerinti megoszlást illeti, Egerben és Gyöngyösön mindkét nem esetében egyforma arányban végeztek felsőfokú tanulmányaikkal. Hatvan, illetve Heves városa esetében a nők nagyobb arányban fejezték be felsőfokú tanulmányaikat, mint a férfiak. (12. táblázat).

FOGLALKOZTATOTSÁG

A 2008-as gazdasági válság óta különös figyelmet kapott a társadalom gazdasági aktivitásának kérdése. A válság következtében megnövekedett munkanélküliség a foglalkoztatottak számának csökkenését és az inaktivitás növekedését eredményezte.

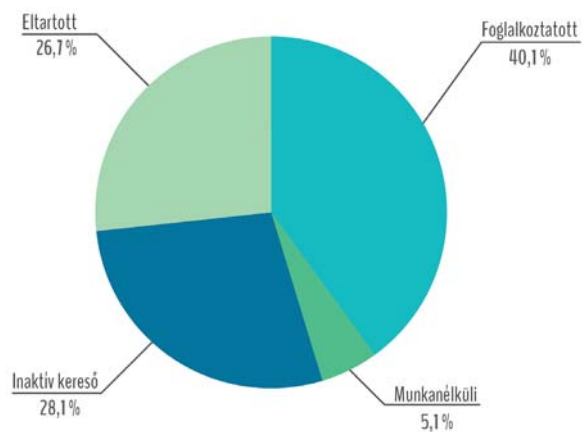
A gazdasági aktivitáshoz kapcsolódó mutatók az országos átlaghoz Heves megyében képest kissé kedvezőtlenebbek. A gazdaságilag aktív népesség aránya 2%-kal alacsonyabb (43%), a



26. ábra A gazdaságilag aktív népesség aránya, 2011 (%) (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye: 21.)

foglalkoztatottaké 2,7 százalékponttal alacsonyabb, a munkanélkülieké 0,4, az inaktív keresőké 2,5 százalékponttal magasabb, az eltartottaké 0,2 százalékponttal alacsonyabb volt a 2011-es népszámlálás adatai szerint. A száz foglalkoztatottra jutó gazdaságilag nem aktívak száma 2011-ben az országos 138 főhöz képest 154 fő volt.

A megye nagyobb városaihoz közelebb lévő települések



27. ábra Eger népessége gazdasági aktivitás szerint, 2011 (%) (Forrás: KSH Népszámlálás, 2011: 4.1.5.1)

között vannak azok, ahol az átlagosnál magasabb a gazdaságilag aktív népesség aránya (24. ábra).

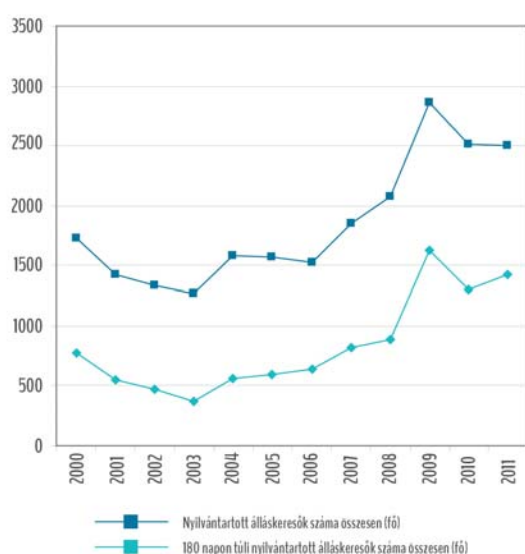
2011-ben a munkanélküliség Egerben, Gyöngyösön és Hatvanban 5-5,1% körül alakult (25. ábra). A négy város közül Heves városában volt a legmagasabb, 6,7%. A foglalkoztatottak aránya Hatvan városában volt a legmagasabb, 42,4%, őt követte Gyöngyös 40,9%-kal, illetve Eger 40,1%-kal. Heves városában jóval kisebb arányú volt a foglalkoztatottság, mindössze 34,7%. Szintén Heves városában találjuk a legnagyobb arányú inaktív kereső réteget (32,6%), a legalacsonyabbat pedig Eger városában (28,1%). Az eltartottak népességben belüli aránya szintén Egerben volt a legmagasabb, 26,7%, Heves városa 26%-kal a négy város közül a második helyet foglalta el. Hatvan és Gyöngyös városában volt arányaiban a legkevesebb eltartott előbbi városban 22,5%, utóbbiban 23,4%. (13. táblázat)

A gazdasági aktivitás jellemzőit tovább árnyalja, ha az összefüggéseket nemek szerint vizsgáljuk meg. Mind a négy vizsgált városban megfigyelhető, hogy a férfiak körében magasabb foglalkoztatottság jellemző, mint a nők körében. Eger városában a legkisebb, 7,2 százalékpontnyi a nemek közötti foglalkoztatottság

szintjében. Gyöngyös és Hatvan esetében 8 százalékponttal magasabb foglalkoztatás figyelhető meg a férfiak esetében. A legnagyobb különbség Heves városa esetében volt megfigyelhető a 2011. évben, 10 százalékpontot is meghaladta a két nem foglalkoztatottsági szintje közötti különbség. Mind a férfiak, mind a nők esetében a legnagyobb arányú foglalkoztatottságot Hatvan városában lehetett megfigyelni. Eger városa csak a harmadik helyet foglalta el (a férfiak körében 44%-kal) Gyöngyös 45,1%-os férfi foglalkoztatottsági rátája után. A nemek szerinti bontásból kitűnik, hogy habár a férfiak foglalkoztatottsága átlagosan magasabb, mint a nőké, ennek ellenére nagyobb arányban találunk körükben munkanélkülieket is. A férfiak körében a legalacsonyabb munkanélküliségi ráta Gyöngyös városában volt (5,6%), a legmagasabb pedig Heves városában, 7,8%. A nők esetében a munkanélküliségi ráta a vizsgált városokban 4,3-5,7% között változik. A legalacsonyabb értéket Hatvanban, a legmagasabbat Heves városában mérték 2011-ben. Az inaktív keresők aránya is a férfiak körében alacsonyabb (Eger: 21,5%, Heves: 24,9%). A nők inaktivitása a férfiakéhoz képest több mint 10 százalékponttal magasabb (33,7%-39,6% között változik), a legalacsonyabb Eger városában, a legmagasabb Heves városában. A férfiak körében az eltartottsági arány magasabb, mint a nők körében. A legnagyobb arányban Egerben élnek férfi eltartottak, legkisebb arányban pedig Hatvanban (24,7%). A női eltartottak Hatvanban vannak a legkevesebben (20,7%), és Egerben a legtöbb, 24,9%-nyian (14. táblázat).

A négy vizsgált város közül Eger városában jut száz háztartásra a legkevesebb személy (216) valamint a legkevesebb időskorú személy is (54). Hatvan városában a legmagasabb a száz háztartásra jutó foglalkoztatott száma: 103 fő. A másik három városban egyformán 92-92 foglalkoztatott jutott száz háztartásra 2011-ben. Heves városában száz háztartásra 261 fő jutott, tehát e város háztartásai a leginkább zsúfoltak. A legtöbb, 60-60 főnyi időskorú személy szintén Heves városában, valamint Hatvanban él. (15. táblázat)

Eger városában 2000-2011 közötti időszak első felében mind a nyilvántartott álláskeresők száma, mind a tartósan munkanélküli álláskeresők száma csökkenést mutatott. Az évtized közepétől kezdve lassú növekedés jellemezte ezeket a mutatókat. A 2008-as gazdasági világválság következtében mind a két mutató meredeken



28. ábra Az álláskeresők megoszlása Egerben 2000-2011 (fő)
(Forrás: KSH STATINFO adatbázis)

megemelkedett, a nyilvántartott álláskeresők száma a harmadával, a tartós álláskeresők száma pedig közel kétszeresére emelkedett 2009-re. Ezt követően mindkét mutatóban némi csökkenés és egy magasabb szinten való stabilizáció következett be (26. ábra).

A nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlásából látható, hogy a munkakeresés a közép és alacsonyabb végzettséggel rendelkezők, illetve az iskolázatlanok számára okozza a legnagyobb problémát. Ezen végzettségűek vannak jelen a legnagyobb arányban a nyilvántartott álláskeresők között. Az arányok a 2000-2011 közötti időszakban alapvetően a stabilitás a jellemző. Kis mértékben csökken csak a szakmunkás végzettségű álláskeresők aránya, és növekszik az érettségivel, valamint a felsőfokú végzettséggel rendelkező álláskeresők részaránya. A 2000-es év 8%-ról 2011-re 13,3%-ra nőtt az



29. ábra Nyilvántartott álláskeresők iskolai végzettség szerinti, Eger, 2011
(Forrás: KSH STATINFO adatbázis)

utóbbi csoport részesedése, előbbié pedig 36%-ról 40,4%-ra emelkedett (27. ábra).

Az álláskeresők összetételét újabb elemzési szempontok bevonásával tovább vizsgálhatjuk. A munkavállalási korú állandó népességben a nyilvántartott álláskeresők legnagyobb arányban Heves városában fordultak elő (16,4%). Egerben ez a mutatószám mindössze 6,9%. A munkanélküliség vizsgálatában újabb fontos szempont, a munkakereséssel töltött időszak hosszának alakulása. A 180 napnál hosszabb ideje állást keresők aránya szintén Heves városában a legmagasabb, 8,9%. 2011-ben legkisebb arányban Hatvanban éltek tartósan munkanélküliek (3,4%), Egerben és Gyöngyösön ez a mutató egyaránt 4% volt. (17. táblázat)

A nyilvántartott álláskeresők csoportját vizsgálva, jól látható, hogy sokkal nagyobb arányban vannak jelen közöttük a tartósan munkanélküliek. Egerben a nyilvántartott álláskeresők 57,2%-a 180 napnál hosszabb ideje álláskereső, ez a négy város közül a legmagasabb érték. A legalacsonyabb érték Hatvan városát jellemzi, 46,9%-kal. Eger városában a legalacsonyabb a nyilvántartott álláskeresők között a pályakezdekők aránya (9%), a legmagasabb Gyöngyösön (11,1%). A nyilvántartott álláskeresők között a diplomások aránya Egerben a legmagasabb, 13,3%, a legalacsonyabb (3%) pedig Heves városában – ahol egyben a legkisebb is a diplomások aránya. (17. táblázat)

JÖVEDELMI VISZONYOK

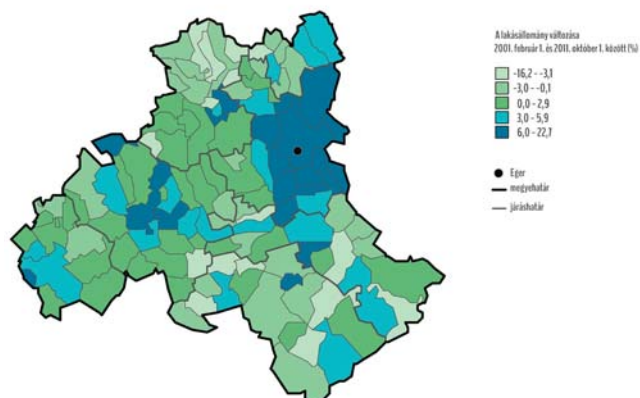
Egy ország, vagy település foglalkoztatottsági adatai szoros kapcsolatban vannak a vizsgált terület jövedelmi viszonyaira is. A foglalkoztatottak száma meghatározza például az adóbevételek alakulását is. A vizsgált négy városban az ezer főre jutó adózók száma a következőképp alakul: Hatvanban jut a legtöbb adózó (481) ezer lakosra. Hatvant követi Eger 479-cel, Gyöngyös 469-cel, kissé lemaradva Heves zárja a sort 419 fővel. Ehhez a sorrendhez hasonlóképp alakul az átlagos személyi jövedelemadó-alapot képző jövedelem is. Gyöngyösön keresnek átlagosan a legjobban az emberek, 1976 ezer Ft-ot, Egerben keresik a második legtöbbet 1911 ezer Ft-tal, majd Hatvanban 1982 ezer Ft-tal. Heves városára jellemző a legalacsonyabb adóalapot képző jövedelem: 1449 ezer Ft. A személyek által fizetett jövedelemadó alakulása a következőképpen alakul: Eger városának adófizetői vezetnek a sort 313 ezer Ft-tal, majd Gyöngyös következik 306 ezer Ft-tal. Hatvan városában 282 ezer Ft-ot tesz ki a személyi jövedelemadó, míg Heves városában a legalacsonyabb ez az érték, mindössze 188 ezer Ft. (18. táblázat)

A jövedelmi viszonyok vizsgálatakor nem elégséges kizárólag a piacon szerzett jövedelmek alakulásának, valamint a jövedelemadónak a vizsgálata. A társadalom nem elhanyagolható résznek jelentős jövedelmei származnak nyugdíjból és különféle szociális ellátásokból. Arányait tekintve a nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők lakosságon belüli aránya a vizsgált településeken 30-32% körül mozog. Egerben a lakosság 30%-a tartozik ebbe az előbbi kategóriába, Gyöngyösön, Hevesen 31-31%, Hatvanban 32%. A korábban felsorolt ellátásokban részesülők túlnyomó többsége saját jogon járó nyugdíjban, ellátásban részesülők közül kerül ki. Az ellátás átlagos összege Egerben a legmagasabb, 107 271 Ft, a legalacsonyabb Heves városában, 91 238 Ft. A szociális ellátáson belül külön csoportot alkotnak a rendszeres szociális segélyben részesítettek. E csoport tagjai közül a legtöbben Heves városában élnek, ott ezer lakosra átlagosan 11,4 fő jut. A másik három vizsgált településen 2011-ben harmadannyi ember részesült ebben az ellátásban. Például Egerben ezer főre 3 segélyezett jutott. A Heves város lakosainak foglalkoztatási nehézségeit jelzi a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesítettek magas száma is, 25,2 fő jut ezer lakosra. A legkevesebb ilyen típusú ellátásban részesített lakos Egerben (11,2) valamint Hatvanban (13,6) volt 2011-ben. A négy vizsgált város közül szintén Heves városában volt a legmagasabb a közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkezők száma, ezer lakosra 81 fő jutott. Eger és Gyöngyös városában rendelkeztek a legkevesebb közgyógyellátási igazolvánnyal, ezer lakosra 27, illetve 28 fő jutott. (19. táblázat)

ÉLETMINŐSÉG

Heves megyében (5,3%) az országos átlagot (4,6%) meghaladja a fogyatékosok népességben belüli aránya. (A 2011-es népszámlálásban a fogyatékosra vonatkozó kérdések megválaszolása nem volt kötelező. Heves megye lakosságának 5,3%-a (16.400 fő) nyilatkozott úgy, hogy van valamilyen fogyatékosága. A fogyatékosággal élők korösszetétele a teljes népességtől jelentős mértékben tér el: 84%-uk a 40 éves és idősebb korosztályhoz tartozik. A fogyatékkal élők 53%-a mozgássérült, 17%-a gyengénlátó, aliglátó és 15%-a nyagóthalló volt.

A fogyatékoság típusa más-más mértékben okoz nehézséget



30. ábra A lakásállomány változása 2011. február 1. és 2011. október 1. között (%) (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye:40.

a népesség ezen részének a mindennapi életvitelben, és nehezíti meg, vagy jelentős mértékben akadályozza a városi terek használatában: megyei szinten 24% jelezte, hogy az önellátásban, 51% a mindennapi életben, 48% a közlekedésben, 24% a tanulásban, munkavállalásban akadályoztatott.

Heves megye lakott lakásainak 19%-a Egerben, 28%-a a megye többi városban, 53%-a pedig a községekben és nagyközségekben található (28. ábra).

A lakásállomány minőségét alapvetően meghatározza a lakóingatlanok kora. A vizsgált négy településen az 1960-1990 közötti évtizedekben épült a lakások jelentős része. Eger 26 162 lakóingatlanának harmada (30,6%) 1971-80 között épült fel. A rendszerváltást követően a lakásépítési kedv a gazdasági átalakulás következtében jelentősen visszaesett, a legtöbb lakás Egerben 2001-2005 között épült (7,6%). A 2006-2011-es időszak során szintén Egerben épült a legtöbb lakóingatlan (4,2%), ami a négy vizsgált város között a legmagasabb érték. 2006-2011 között a legkevesebb lakóingatlan Heves városában épült, a város épületállományának 1,6%-a. (23. táblázat)

Egy település lakásállományának vizsgálatakor fontos információkkal szolgálhat a lakóházak nagyságának vizsgálata is. Eger lakásállományának 15,9%-a emeletes, ez a legmagasabb érték a négy vizsgált település között. A földszintes építésű ingatlanok legnagyobb arányban (98,7%) Heves városában voltak megtalálhatók 2011-ben. A vizsgált városok ingatlanainak túlnyomó többségében (a földszintes jelleg miatt) az egyalakos épületek a legelterjedtebbek. Eger város ingatlanainak közel ötöde többalakos épület, Gyöngyösön ez az arány 15% körül mozog, addig Heves városában mindössze 1,5%. Eger városában a többalakos épületek között a 4-10 lakásos a leggyakoribb, addig Gyöngyösön a 11 lakást meghaladó épületek aránya a legmagasabb. (24. táblázat)

A megyében 2001-es népszámlálás óta 23%-kal 14.700-ra nőtt azoknak a lakásoknak a száma, amelyekben nem laknak. A nem lakott lakások 19 százaléka Egerben található. (2. táblázat)

Lakott	Nem lakott	Összesen	Lakott	Nem lakott	Összesen
lakások száma			lakás a 2001. évi %-ában		
23 347	2 815	26 162	109,8	125,4	111,3

2. táblázat Eger lakott és nem lakott lakások, 2011 (Forrás: KSH Népszámlálás, 2011: 11.7.)

Heves megyében - az országos helyzethez hasonlóan - a lakott lakások 98%-a magántulajdonban van. A fennmaradó 1,4% önkormányzatok, 0,6%-a egyéb szervezetek tulajdonában van.

A magánszemély által tulajdonolt lakóingatlanok legnagyobb arányban Heves városában (98,3%), legkisebb arányban Egerben (95,3%) figyelhetők meg. Eger városában a legmagasabb az önkormányzati tulajdonban lévő lakóingatlanok aránya, 3,4%.

Eger Megyei Jogú Város önkormányzati bérlakás állománya 1994 és 2007 között megközelítőleg harmadára csökkent. A 3119 önkormányzati bérlakás jelentős részét 2001-ig adták el. A bérlakás állomány a Széchenyi Terv keretében felépített 175 lakással emelkedett. Azóta azonban bérlakás-építési program nem volt, a bérlakások száma az eladások miatt kismértékben ismét csökkent. 2011-ben már csak 889 bérlakással rendelkezik az önkormányzat. Eger városának bérlakás állományában az 1994-2007 közötti időszakban minőségi javulás ment végbe. A vizsgált időszak elején a bérlakások alig több mint fele volt összkomfortos, addig 2007-re ez az arány közel a másfélszeresére növekedett. Ezzel párhuzamosan közel a felére csökkent a komfortos bérlakások aránya, viszont még így is közel minden negyedik bérlakás csak komfortos. A félkomfortos bérlakások aránya a vizsgált időszakban 1% körüli szinten stagnált, a komfort nélküli bérlakások aránya 2007-re a felére esett vissza. 2007-re a egri bérlakás-állományban megszűntek a szükséglakások. (20. táblázat)

A bérlakás-állomány jelentős része, szociális alapon kerül kiutalásra, és csak kisebb, szinte elenyésző hányad a költségelvi, illetve piaci alapon bérbe adott lakás. Ezek mellett a típusok mellett van még néhány olyan lakás, melyre a bérlőkijelölés jogával nem az önkormányzat, hanem a főiskola rendelkezik. (21. táblázat)

A piaci alapon történő bérbeadásra 2008-ban az volt jogosult, akinek az egy fogyasztási egységre eső havi nettó jövedelme meghaladja a mindenkori öregségi nyugdíjminimum háromszorosát, vagy más, hitelt érdemlő módon igazolta, hogy a piaci lakbér megfizetésére képes.

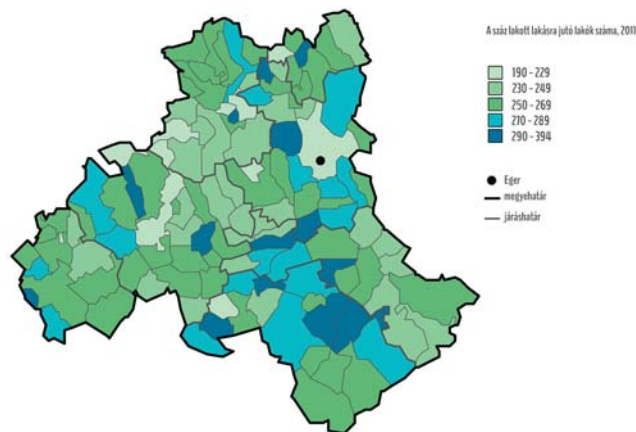
Önkormányzati tulajdonú bérlakás költségelven történő bérbevételére az volt jogosult, akinek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó jövedelem meghaladta a mindenkori öregségi nyugdíjminimum 250 %-át.

Szociális célú bérlakásra pályázatot azok nyújthattak be, akinek a háztartásában az egy fogyasztási egységre jutó havi nettó jövedelem eléri a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegét. (26/2009. (V. 29.) önkormányzati rendelet)

A lakóingatlanok szobaszám szerinti megoszlását vizsgálva a legelterjedtebb ingatlantípus a kétszobás ingatlan (kivételt ez alól Heves városa képez, ahol a három szobás lakások a legelterjedtebbek). Gyöngyös lakóépületeinek közel fele (46,8%) kétszobás ingatlan, Egerben ez az arány 41,7%. Négy, illetve annál több szobás lakások legnagyobb arányban Heves városában fordulnak elő (20,4%), Egerben ez az arány 18,3%, Gyöngyösön a legalacsonyabb, 15,5%. A legtöbb egy lakószobával rendelkező lakás Gyöngyösön található, itt majdnem minden tizedik lakás (9,6%) egy szobás. (22. táblázat)

A lakossűrűségről a száz lakott lakásra jutó lakók száma 2011-ben Egerben volt a legalacsonyabb (225), a többi városban 248, a községekben 261 volt (29. ábra).

A lakóingatlanok felszereltségét vizsgálva megállapítható,



31. ábra A száz lakott lakásra jutó lakók száma, 2011 (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye:43.)

hogy Egerben, Gyöngyösön és Hatvanban a hálózati vízvezetékkel való ellátottság egyaránt 98% feletti. Heves városában ez az érték mindössze 91,2%, ugyanakkor ebben a városban a legmagasabb a házi vízvezetékkel ellátott ingatlanok aránya, 2,8%. Hasonló arányok jellemzőek a városokra a meleg folyóvízzel való ellátottság alapján is. Ez az érték Eger városában a legmagasabb, 98,5%-kal, míg a legalacsonyabb Heves városában a lakóingatlanok mindössze 89,3%-ka rendelkezik meleg folyóvíz-ellátottsággal. A vízellátási WC-vel való ellátottság is a meleg folyóvízzel való ellátottság arányait követi. Közcserővel az egri lakások több, mint 97%-a van ellátva, míg a hevesi ingatlanok körében ez az arány mindössze 80,4%. Ezzel párhuzamosan Hatvan és Heves városában a legmagasabb azon ingatlanok aránya, melyekben a szennyvízelvezetést házi csatornával oldják meg. (26. táblázat)

A vizsgált városok lakásainak komfortfokozata alapján 2011-ben Eger városában volt található a legnagyobb arányú összkomfortos lakásállomány (56,7%). A legkisebb arányban Heves városában (49,4%) találunk összkomfortos lakásokat. Hatvan városában a legmagasabb a csak komfortos lakások aránya, 49,2%. A megyeszékhelyen található a legkisebb arányban félkomfortos és komfort nélküli lakásállomány (1,1%). Komfort nélküli a Heves városban található lakások közel 10%-a (8,8%), ami jóval magasabb a másik három város hasonló mutatószámának értékétől. A szükséglakások mindhárom település lakásállományának kevesebb, mint 1%-át teszik ki. (27. táblázat)

1.7.2. TÉRBELI-TÁRSADALMI RÉTEGZŐDÉS, KONFLIKTUSOK, ÉRDEKVISZONYOK

Eger városából az elvándorlók elsősorban az Egri Kistérség településeire költöznek, viszont munkavégzésük és tanulmányaik továbbra is a megyeszékhelyhez kötik őket². Az Egri Kistérség, mint közigazgatási egység önmagában nem alkot valós egységet. Eger tényleges vonzáskörzete túlmutat a kistérség 16 településén - összesen 28 települést foglal magába. Eger környékén 10 település alkotja a megyeszékhely szűken vett agglomerációs gyűrűjét³. Az Egert körbevevő falvak lakosai közül elsősorban Andornaktálya, Demjén, Egerbakta, Egerszalók, Egerszólát, Felsőtárkány, Maklár, Nagytálya, Noszvaj, Ostoros dolgoznak, tanulnak, illetve vannak napi kapcsolatban a megyeszékhellyel.

2 http://www.eger.hu/public/uploads/eselyegyenlosegi0627_51dfb7a2e858b.pdf

3 http://www.eger.hu/public/uploads/IV_strategia.pdf

A KSH 2001. évi népszámlálás adatai alapján Eger városában napi rendszerességgel valamivel több, mint 2000 fő ingázott. Az Egri Statisztikai kistérségben 2001. évi adatok szerint valamivel több, mint 10 000 fő ingázott, amiből ha levonjuk az ingázó egri lakosokat, akkor csak a kistérség lakosai közül közel 8000 fő minősült ingázónak. Ha csak a korábban említett, szűken vett 10 agglomerációs települést vizsgáljuk, közel 5000 ingázó dolgozót számlálhatunk össze. Ezen emberek jelentős része Egerbe ingázik munka, tanulás, stb. céljából.

A 2008-ban készített IVS-ben az akkori adatoknak és előírásoknak megfelelő vizsgálatot végeztek a város térbeli-társadalmi szerkezetéről, elsősorban a leromlott, szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területekre fókuszálva. Ennek eredményeként kiderült, hogy Eger város alacsony státuszú lakosságot koncentrálnak területei mind az északi városrészben helyezkednek el, melyek egy része a KSH mutatók alapján szegregátumnak minősült.

- A „régí Felnémet” hagyományosan falusias beépítésű településképpel rendelkezik. A lakosok többsége nyugdíjas.
- A Bervai Lakótelep viszonylag elszigetelt, kiesik a közlekedési tengelyből. A területet előregedő lakosság jellemzi, bár az olcsó telkek és a lakótelepi lakások miatt a beköltöző fiatalok száma folyamatosan emelkedik.
- A Pásztor-völgy a felnémeti városrész új típusú alvóvárosi funkciót betöltő része. Lakosságát jellemzően fiatal, értelmiségi családok alkotják.
- A Béke utcán alacsony státuszú főleg roma lakosság él, e mellett a Kovács Jakab és a József Attila úton is élnek olyan szegény családok, akiket a családsegítő szolgálat nyilvántart. A Béke utca végén található a szegregált cigánytelep. A 2001-es népszámlálás adatai alapján a telephez 44 házban, 48 lakás tartozott. A Családsegítő Intézet munkatársai szerint 2008-ban 30 lakásban éltek szegregált körülmények között (Béke utca 81-től felfelé). A házak mindegyike földszintes. A területen 300 segélyezett és 10 hajléktalan főt tartott nyilván.
- Felsővárosi lakótelep - Eger egyetlen nagy, paneles technológiával készült lakótelepe - az 1970-es években készült. A telepre a lakások első kiutalásával a munkáslakás-akció keretében sok alacsony státuszú és – a hetvenes években telepfelszámolással – roma család került be. A rendszerváltás környékén a romák jelentős része a privatizáció során továbbadta lakását és vidékre, vagy valamelyik telepre költözött. Jelenleg a romák aránya igen alacsony, viszont egyre magasabb a díjhátralékosok aránya. Alacsony státuszú épültek 2008-ban főleg a lakótelepek 10 emeletes panelházai között voltak.
- A Rác Hóstyát - a KSH övezeti besorolása alapján 2001-ben 3 nagyobb részre osztották - belvárosi övezet, lakótelepi övezet és egy szociális szempontból nem megfelelő övezet⁴. Ide tartozik az ún. Szala-telep, mely egyik példája azon telepeknek, melyek a város terjeszkedésével elkezdtek a városszövetbe ágyazódni. A telepet tulajdonképpen két utcának, az Árnyékszala és Verőszala utcák alvégi részei alkotják: a Szala-parti cigánysoron 2001-ben 49

4 A szociális szempontból nem megfelelő övezet definíciója a KSH kiadványaiban: Leromlott állapotú, lebontásra ítélt lakóházak, ideiglenes jelleggel épült telepek, putrik, barlang lakások, és hasonló épületek, építmények alkotta övezet.

lakóházban, 55 háztartásban a városrész népességének 7 százaléka, vagyis 193 fő élt. A Családsegítő Iroda munkatársainak becslése szerint a területen 2008-ban összesen kb. 250 roma lakó élt. (EMJV-IVS, 2008)

Eger városában és a városrészben sokféle konfliktus tapasztalható, melyek különböző szinteken jelennek meg. A megyeszékhelyről a környékbeli településekre való kiköltözés jelentős változásokat eredményezett a települések életében és új problémák megjelenéséhez vezetett. Az Eger környéki agglomeráció kiterjedése megnövekedett közlekedéssel járt, mely növelte a települések zajterhelését, növelte a levegőszennyezettségét, valamint csökkentette a zöldfelületeket. A szuburbanizáció nem szándékolt hatásai konfliktusforrást jelentenek a települési lakosok számára.

Az egri lakosokban erős ellenállást váltott ki például az a terv, mely szerint a hajléktalanszállót az önkormányzat Felnémet településre kívánta áttelepíteni. Arra is volt példa, hogy a lakosok aláírásgyűjtést kezdeményeztek a hajléktalanszálló áthelyezése ellen. A település lakosságában feszültséget okoznak a város szegregált, hátrányos helyzetű körzetei, a Szala-telep, illetve a Béke telep.

Egerben a bérlakás-kérdés is konfliktusforrásként jelentkezik. Az önkormányzati bérlakásokban lakók többségét rossz társadalmi, gazdasági helyzet jellemzi. Magas körükben a hátrányos helyzetűek aránya. Ezen társadalmi csoportok körében a rossz jövedelmi helyzet miatt gyakran kezelhetetlen méretűre duzzad a lakbértartozás, amit az önkormányzati támogatások ellenére sem tudnak kezelni. Ezzel párhuzamosan a városban magas a bérlakásra várók létszáma is. Mindez szükségessé teszi a helyi lakáscélú rendeletek, valamint a lakbértámogatási rendszer felülvizsgálatát. Ezáltal növelve a bérlakáshoz jutók számát és csökkentve a tartozások nagyságát. (Esélyegyenlőségi program).

1.7.3. A TELEPÜLÉS IDENTITÁSÁT ERŐSÍTŐ TÉNYEZŐK

A négy vizsgált város turisztikai mutatószámai meglehetősen vegyes képet mutatnak. Eger városa egyértelműen kiemelkedő helyet foglal el a négy város között. 2011-ben Eger városában volt megtalálható a legtöbb kereskedelmi szálláshely, 5549 férőhely. Egert jóval lemaradva követi Gyöngyös, ahol a kereskedelmi szálláshelyek férőhelyeinek száma mindössze 1456 darab. A 2011-es évben Eger városában volt a legmagasabb a vendégéjszakák száma, összesen 307 812, Gyöngyösön mindössze ennek harmada, 101 401 vendégéjszakát töltöttek el a városba látogatók. A külföldi vendégéjszakák száma Egerben volt a legmagasabb, 85 791 darabban. Ugyanakkor Hatvan városában a viszonylag alacsony számú vendégéjszakák (5 301) közel negyedét a külföldi vendégek tették ki. Annak ellenére, hogy 2011-ben a városok közül Egerbe érkezett a legtöbb turista, az átlagos városban töltött éjszakák száma mindössze 2,3 darab, szemben a hatvani 3,5-tel. Hatvan városát tehát ugyan kevesebb turista látogatja, de az átlagosan több időt töltenek a városban. Szintén Hatvanban a legmagasabb az egy férőhelyre jutó vendégéjszakák száma (115,2), Eger a férőhelyek kihasználtsága ennek az értéknek kevesebb, mint a fele, mindössze 55,5. Heves városában számottevő turizmust nem jeleznek az adatok. A 2009-es adatok alapján a magán szálláshelyek száma Egerben a legmagasabb, 2 072 darab, Gyöngyösön 151, Hatvanban 47, Heves városában 6 darab. A magán szálláshelyeken töltött vendégéjszakák száma szintén Egerben volt a legmagasabb, 55 294 éjszakával. Ezen

éjszakák közel ötödét külföldiek adták. Az adatokból kiolvasható, hogy ezeken a szálláshelyeken átlagosan hosszabb időt töltenek a turisták, Hatvanban például átlagosan 8,8 éjszakát. A magán szálláshelyek kihasználtsága jóval magasabb, mint a kereskedelmi szálláshelyeké, akár 2-4 szerez különbségek is megfigyelhetők adott településeken belül a szálláshelyek típusait összehasonlítva. (28. táblázat)

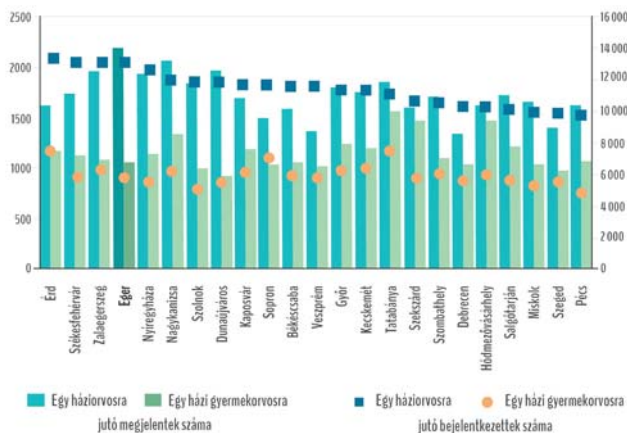
1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1. HUMÁN KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

Egy településen lakó emberek életminőségét jelentős mértékben meghatározza az elérhető humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, kultúra) elérhetősége és azok minősége. A humán közszolgáltatások elérhetőségét, valamint minőségét különféle mérőszámokkal szokás jellemezni.

EGÉSZSÉGÜGY

A KSH az egészségügy általános helyzetét 2010-ben a „Túlterhelt háziorvosok, kielégítő járóbeteg-szakellátás”-sal jellemezte. A háziorvosok túlterheltsége a megyei jogú városok között leginkább Egerre és Nagykanizsára, Zalaegerszegre, valamint Dunaújvárosra jellemző. Egy háziorvosnak a megyei jogú városok átlagában 10.632 esetet kellett ellátnia (egy gyermekorvosnak 7161-et). Az egeri ellátandó betegek száma 2010-ben és 2011-ben is meghaladta a 13.000 főt, miközben pl. Veszprém, Debrecen, Szeged háziorvosai ellátottjainak száma nem érte el a kilencszázat (30. ábra).



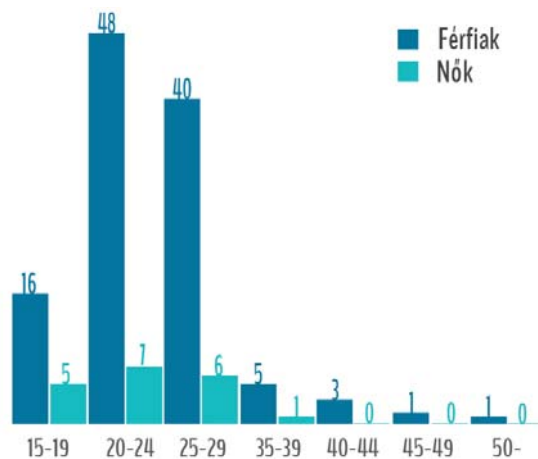
32. ábra A háziorvosi és házi gyermekorvosi ellátás főbb mutatói a megyei jogú városokban, 2010. (Forrás: KSH 2011. évi népszámlálás. 3. Területi adatok. 3.10. Heves megye:43.)

Eger városában 2000-2011 közötti időszakban a háziorvosok számát gyakorlatilag a stabilitás jellemezte, 22 és 23 fő között változott, a 2007-es évet leszámítva, amikor ez a szám 24-re nőtt. A házi gyermekorvosok száma az évtized folyamán stabilan 11 fő volt. Kiseb ingadozás jellemezte a háziorvosi szolgálathoz tartozó körzeti ápolónők számának alakulását. Számuk az évtized folyamán 25 és 31 fő között változott, számuk 2011-ben 28 volt. Az évtized folyamán a háziorvosok által ellátott szolgálatok száma eggyel 23-ra növekedett. Eközben a házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma változatlan maradt 11 szolgálattal. (29. táblázat)

Heves megye négy, vizsgálatba bevont városára hasonló egészségügyi jelzőszámok voltak jellemzőek a 2011. évet vizsgálva. Eger

városában volt a legmagasabb az egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma, 1652 fő, Gyöngyös városában a legalacsonyabb, 1349 fő. Háziorvosi ellátásban a legtöbben Eger városában jelentek meg a 2011-es évben, összesen 13 513 esetben, a legkevesebb esetben Gyöngyösön, 10 713 fordultak háziorvosukhoz. Házi gyermekorvosi ellátásban a legtöbb eset Hatvanban fordult elő (9123), a legkevesebb 5883 pedig Gyöngyösön. Egerben 6304 esetben fordultak házi gyermekorvoshoz. (31. táblázat)

Kábítószer-fogyasztás tekintetében Heves megye az ország közepesen érintett területei közé tartozik. Eger városa, hogy kezelje a kábítószer-fogyasztással kapcsolatos problémákat, drogstratégiát alkotott. A megyeszékhely létrehozta pszichoszociális ellátást nyújtó intézményeit a kábítószer-függők problémáinak kezelésére, valamint iskolai prevenciós programok működtetésével hangsúlyt fektet a megelőzésre is. A droghasználat elsősorban a fiatalabb korosztályt (20-29 évesek) érinti, viszont korcsoporttól függetlenül inkább a férfiakra jellemző (31. ábra). A szerfogyasztók túlnyomó többsége kannabisz-származékokat fogyaszt, másodsorban amfetamin-származékokat, kisebb mértékben opiátokat. A szerves oldószerek fogyasztása is viszonylag gyakori, ugyanakkor a „zipuzás” nem kábítószerrel történik, viszont hasonlóan veszélyes. (Városi stratégia a drogprobléma kezelésére).



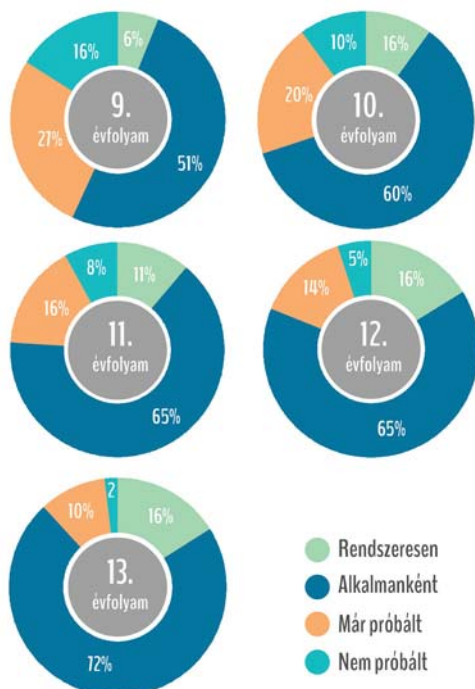
33. ábra Kábítószer-fogyasztók megoszlása nemek szerint, korcsoportonként, Eger Drogambulancia, 2006 (Forrás: Városi stratégia a drogprobléma kezelésére)

1999-2010 között az egeri középfokú oktatási intézményben tanulók között a dohányzók arányának növekedése volt megfigyelhető. A szakközépiskolások és a szakiskolások körében több, mint kétszeresére nőtt a rendszeresen dohányzók aránya. Ez a növekedés jórészt az alkalmankénti fogyasztók és a soha nem dohányzók arányának visszaszorulásából ered. A dohányzás tehát a vizsgált 10 év során teret hódított a középfokú oktatásban tanulók körében. (32. ábra)



34. ábra Forrás: Egeri fiatalok a bizonytalan jelenben

Az alkoholfogyasztás az elvégzett iskolai osztályok számával egyre rendszeresebb tevékenységgé válik a középiskolások körében. Míg a 9. évfolyamba járók mindössze 6%-a fogyaszt rendszeresen alkoholt, addig a 13. évfolyamosoknál ez az arány 16%. Ezzel párhuzamosan az alkalmankénti alkoholfogyasztók aránya is másfélszeresére emelkedik a 9-13. évfolyamot összehasonlítva. Mindez azt jelenti, hogy a középfokú végzettség megszerzésére a tanulók túlnyomó többsége (88%) legalább alkalmankénti alkoholfogyasztóvá válik. (33. ábra)



35. ábra Alkoholfogyasztás az évfolyam mentén (Forrás: Egri fiatalok a bizonytalan jelenben)

A megyeszékhely sportpolitikájában előkelő helyet foglal el az a célkitűzés, hogy a lakosokat szembesítse azzal, hogy felelősséggel tartoznak önmaguk egészségéért. Továbbá a város vezetői úgy látják, hogy a sport fontos szerepet tölt be az emberek munkaképességében és életminőségében is. Az önkormányzatnak feladatai is vannak a sport területén, mint létesítmény-fenntartó, támogató, népszerűsítő, olyan részterületeken, mint az iskolai testnevelés és diáksport, a sportrekreáció, sportturizmus, a versenysport, valamint a sajátos fejlesztést igénylők sportja. A sport társadalmi integrációban és közösségformálásban játszott szerepe kiemelkedő, így a sport kínálta lehetőségeket Eger városának is ki kell aknáznia. Az önkormányzatnak tehát támogatnia kell a fiatalok szabadidős sporttevékenységeit. E tevékenységek elő kell, hogy segítsék a hátrányos helyzetű fiatalok és a kisebbségi csoportok társadalmi integrációját is. (Eger Megyei Jogú Város Sportkoncepciója).

Eger városának könyvtári állománya a 2000-2011 közötti időszakban kismértékben emelkedett, majd a kezdeti érték közelébe süllyedt vissza. A város könyvtárainak leltári állománya összesen átlagosan 284.000 darab körül alakult. A könyvtárakból kikölcsönzött könyvtári egységek számát – kisebb változások mellett – alapvetően stagnálás jellemezte a vizsgált évtizedben. Az évtized folyamán a könyvtárakba beiratkozott olvasók száma átlagosan 13.000 fő körül alakult. (35. táblázat)

A vizsgált települések könyvtári ellátottsággal vegyes képet mutat. Eger ezer lakosra vetített könyvtári egységei összesen 4794

darabot tesznek ki szemben a hatvani 7103-mal, vagy a hevesi 5050-nel. Ugyanakkor az egy olvasóra jutó kölcsönzött könyvtári egységek eltérő képet mutatnak. Egerben egy olvasóra 18 kölcsönzött könyvtári egység jut, Heves városában pedig 36. A muzeális intézmények látogatottsága a megyeszékhelyen a legmagasabb (6274), Hatvanban a legalacsonyabb, mindössze 44 fő. (31. táblázat)

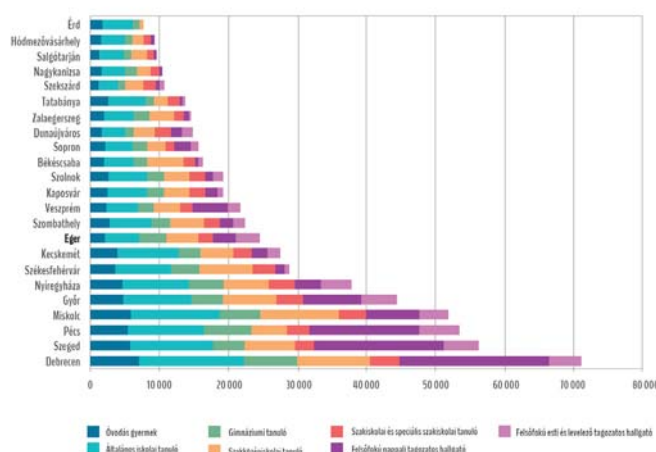
OKTATÁS

A megyei jogú városok az egészségügy mellett az oktatási szolgáltatások koncentrált megjelenési helyei. Elsősorban a vonzáskörzetükbe tartozó településeket szolgálják ki, de – főleg a felsőfokú oktatási intézmények esetében – ennél szélesebb vonzáskörzettel is rendelkezhetnek. 2010-ben országosan 653 feladatellátási helyen 69.000 gyermek járt óvodába, a megyei jogú városok 3-6 éveseinek 88%-a. Az óvodák átlagosan 95%-os kihasználtsággal üzemeltek, Egerben ennél magasabb volt a kihasználtság. Egy óvodapedagógusra átlagosan 11-12 gyermek jutott (Eger helyzete az átlagnak felel meg).

Az általános iskolai oktatásnak 2010-ben 466 feladatellátási helye volt a megyei jogú városokban, 6869 osztályban több, mint 154.000-en tanultak. 12%-uk a környező települések valamelyikéről járt be.

A középfokú oktatási intézmények a megyei jogú városokba koncentrálnak. 2010-ben e 23 városban 232 gimnáziumi feladatellátási helyen – az ország összes gimnazistájának 35%-a (a vidékiek 48%-a) – 70.333 diák tanult nappali tagozaton. A 364 szakközépiskolai feladatellátási helyen – az összes szakközépiskolás 45%-a (a vidékiek 57%-a) 107.102 tanuló folytatott tanulmányokat. A 253 szakiskolába, vagy speciális szakiskolába 52.255 gyermek járt.

Az ország 26 egyeteme közül 8 működik valamelyik megyei jogú városban. A legnagyobbak Debrecen, Szeged, Pécs, Miskolc és Győr városában található. A tíz állami főiskola közül öt székhelye megyei jogú város (Dunaújváros, Eger, Kecskemét, Nyíregyháza és Szolnok). A 34 nem állami, de államilag elismert főiskola közül 9 működik megyei jogú városban. A felsőfokú oktatásban nappali tagozaton közel 100.000 diák tanult. Az ország összes felsőoktatási hallgatójának 45%-a pedig esti, levelező vagy távoktatásos formában (34 ábra).



36. ábra Az oktatásban részt vevő gyermekek, diákok száma oktatási típusonként, 2010 (Forrás: Megyei jogú városok, KSH:18.)

Az oktatás különböző szintjei szerint vizsgálva Eger lakosságát, látható, hogy 2001-2012 között az óvodás gyerekek aránya 16,4-17,6% között váltakozott. Az általános iskolai tanulók részaránya a vizsgált időszak folyamán valamivel több, mint 6 százalékponttal csökkent. A szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók aránya 8,5% körül ingadozott.

A középiskolai tanulók aránya alig több, mint 1 százalékponttal emelkedett. 2001-2012 között ugyanakkor a felsőoktatásban tanulók száma közel duplájára, 10,5%-ra emelkedett. (32. táblázat)

Az óvodai szolgáltatásokat jellemzőinek alakulását újabb mérőszámok bevonásával részletesebben is vizsgálhatjuk. Az óvodai feladat-ellátási helyek száma 2001-2011 között az évtized első éveiben 23 volt, majd 21-re csökkent, végül az évtized második felében 22-re növekedett. Mindez szorosan meghatározta az óvodai férőhelyek számának alakulását, mely az évtized második harmadában érte el a mélypontot 1886 fővel, majd az évtized végére 1984 főre emelkedett vissza. A gyógypedagógiai oktatásban részesülő óvodás gyerekek száma az évtized folyamán erőteljesen növekedett, a kezdeti 16 főről 53 főre növekedett. Eközben az óvodai gyerekcsoportok számát csak kisebb ingadozás jellemezte, az évtized eleji csökkenést követően számuk, a 2005-ös 81-ről 87-re emelkedett. Eközben a gyógypedagógusok száma nagyobb ingadozásokat követően, a 2001-es 207-ről 179-re csökkent. (33. táblázat)

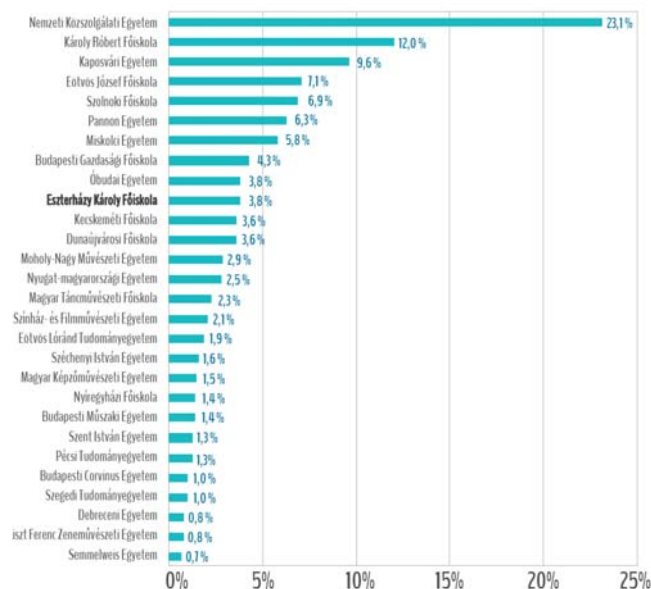
Az ezer lakosra jutó általános iskolai tanulók legnagyobb számban Heves városában fordulnak elő (97 fő), legkevesebben pedig Gyöngyös városában vannak. Egerben 89 általános iskolai tanuló jut ezer lakosra. Eger városában volt a legmagasabb az ezer lakosra jutó középiskolai tanulók száma, 147 fő, a legalacsonyabb (48) pedig heves városában. Felsőfokú képzésben részt vevők száma Gyöngyösön kétszerese (257) az egri lakosokénak (129) ezer lakosra vetítve. Ugyanakkor az összes felsőoktatásban részt vevő hallgató közel fele Egerben nappali tagozaton végzi a képzését, míg Gyöngyösön alig hatodik tanult nappali képzésben a 2011-es évben. (31. táblázat)

Eger város külön minőségirányítási programot is kidolgozott a város közoktatásának minőségi ellenőrzése, fejlesztése érdekében. A program célja a minőségi oktatás terjesztése, a munkaerő-piaci igényeknek való jobb megfelelés, ezen keresztül a térség társadalmi, gazdasági integrációjának előmozdítása. A program része az élethosszig tartó tanulás lehetőségének biztosítása, hatékony tudásátadás, a demokratikus működés feltételeinek megteremtése. (Eger Megyei Jogú Város Önkormányzati Minőségirányítási Program, 2012).

2004-2011 közötti időszak során az egri általános iskolákban nemzetiségi oktatásban tanulók száma 104 főről 143 főre emelkedett. Kis mértékben emelkedett 2006 és 2011 között a más településről Egerre bejáró általános iskolai tanulók száma (1310-ről 1462-re) (36. táblázat)

A hazai források szűkülése és az oktatási piac globalizálódása miatt egyre több felsőoktatási intézmény tekinti prioritásnak a külföldi hallgatók számának növelését. Ennek eredménye már a 20010/2011-es tanév statisztikáin is látszik, az előző tanévhez képest 17,9%-kal (20.176-ra) nőtt. Ez a külföldi hallgatók arányát 4,7%-ról 5,6%-ra emelte. A részképzésre Erasmus programon keresztül az országban érkező külföldi diákok számának növekedése kicsit alacsonyabb volt: 14,5%-kal nőtt (2804 főről 3211 főre) (Temesi et al, 2012) (35. ábra).

Mivel a források szűkülése és a hallgatói létszám csökkenése miatt 2012-ben leginkább a vidéki főiskolák kerültek válságos



37. ábra Külföldi hallgatók aránya az állami felsőoktatási intézményekben (2010-2011) (Forrás: Temesi et al: Magyar Felsőoktatás 2012:17)

helyzetbe, ezért számukra a korábbinál is fontosabb, hogy belépjenek a nemzetközi oktatási piacra, és e mellett profilváltást hajtsanak végre és a felnőttoktatás, a rövidebb idejű képzések erősítésnek irányába mozduljanak el. (Temesi et al, 2012)

Az Eszterházy Károly Főiskola esetében a külföldi hallgatók aránya 1,3%-os volt, ami a főiskolák között nem rossz arány, bár a Nyíregyházi Főiskolán ugyanez az arány 3,8%-os volt.

KULTÚRA

Eger városában a kulturális rendezvények száma 2006-2011 között nagy ingadozásokat mutatott. A városban 2008-ban került megrendezésre a legtöbb esemény (1479), a legkevesebb pedig a 2010-es évben. Az utóbbi éveket vizsgálva úgy tűnik, hogy kevesebb rendezvény is képes viszonylag sok egri lakost megszólítani. (34. táblázat)

Eger városa kidolgozott kulturális koncepcióval rendelkezik. A koncepcióban kiemelkedő helyet foglal el a közösségépítés, a várostörténeti múlt és az ehhez kapcsolódó örökségvédelem. A hevesi megyeszékhely számára fontos annak megvalósítása, hogy a város egyedi kulturális programjain keresztül nemzetközi szinten is ismertséget szerezzen, így növelve a kulturális turizmus keretében a városba látogatók számát. Továbbá Eger városának kiemelt célja az is, hogy a térség meghatározó városa legyen kulturális szempontból is. A térségi befolyás erősítését a helyi kultúra támogatásával és nemzetközi (elsősorban testvérvárosi) kapcsolatok bővítésén keresztül kívánja megvalósítani. A kulturális rendezvények között a helyi gasztronómia – elsősorban a térségben termelt bor és a hozzá kapcsolódó események – is helyt érdemel. Mindemellett Eger városa elengedhetetlennek tartja a különböző korosztályok megszólítására alkalmas sokszínű, a közösségi emberi erőforrásokat is becsatornázó programok megvalósítását, valamint a városmarketing fejlesztését. (Eger Megyei Jogú Város Kulturális Koncepciója 2013-16)

1.8.2. ESÉLYEGYENLŐSÉG BIZTOSÍTÁSA

Az önkormányzatok különböző speciális szolgáltatás nyújtásán keresztül segíthetik a hátrányos helyzetű, rászoruló települési lakosokat. Az egri önkormányzat tartós bentlakásos és étmeneti elhelyezést nyújtó intézményt is működtet. 2000-2011 között az ilyen típusú férőhelyek száma 359-ről 374-re emelkedett. Az ezen intézményekben gondozottak száma az évtized folyamán stagnált, 370 fő körül alakult. Eger városában a szociális étkeztetésben részesülők száma az évtized folyamán közel 200 főnyivel emelkedett, 2011-ben ilyen ellátásban 865 fő részesült. Házi segítségnyújtásban részesülők száma is közel háromszorosára emelkedett a 2000-2011 közötti időszakban. 30 fővel bővült az idősek nappali ellátására biztosított férőhelyek száma 2000 és 2011 között. Hasonlóképp növekedett a nappali ellátásban részesülő idősek száma is, 2011-ben 158 időse részesült ebben a támogatásban Eger városában. (37. táblázat)

A város lakosai közötti esélyegyenlőtlenség csökkentése a városrehabilitációk alkalmával is a fontos szempontok között szerepel. A városban zajló szociális városrehabilitációk keretében a városvezetés olyan közösségi terek létrehozását tűzte ki célul, melyek a hátrányos helyzetű – elsősorban fiatalabb korosztályoknak kívánnak segítséget nyújtani, például a kultúrán keresztül. Mindemellett a város vezetői fontosnak tartják olyan infrastruktúra kiépítését, melyek segítenek a fiatalok számára elérhető kulturálódási lehetőségek bemutatására, terjesztésére. (Eger Megyei Jogú Város Kulturális Konceptiója 2013-16)

A város által fenntartott óvodai intézményekben a hátrányos helyzetű gyermekek aránya 14%. (ez csoportonként átlagosan 3,4 főt jelent), a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeké 5% (csoportonként 1,06 fő). A Béke-telep és Szala-part környéki óvodákban magas a HHH-s és roma (20-30%) gyermekek száma. (Eger Megyei Jogú Város Települési Köznevelési Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése, 2008)

Eger rendelkezik az oktatás területén felmerülő esélyegyenlőtlenségek kezelésére irányuló programmal. Az akcióterv célja a HH és a HHH, valamint az SNI tanulók köznevelési területén ne szenvedjenek hátrányos megkülönböztetést. Mindehhez szabályozták a személyi, tárgyi, valamint egyéb fejlesztési célokat is. (Forrás: EKTcT Köznevelési Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervének Akcióterve)

1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGI SÚLYA, SZEREKÖRE

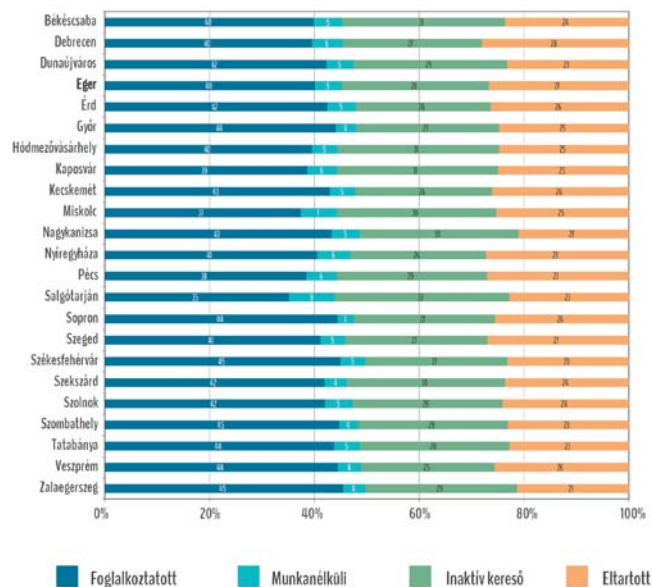
A megyei jogú városokban 2011-ben összességében a népesség 47%-a (946 ezer fő) volt gazdaságilag aktív, amely az országos átlagnál (45%) és a Budapest nélkül számított átlagos vidéki értéknél is kedvezőbb arány. Ez az adat közel azonos az 1990-ben mért gazdasági aktivitással, amikor is a megyei jogú városok lakosságának gazdaságilag aktív népessége a lakosság 46,2%-át tette ki.

A 2001. évi Népszámlálás adataihoz képest mindkét adat kedvezőbb képet mutat, hiszen tíz évvel ezelőtt a lakosság 45,63%-a volt gazdaságilag aktívnak tekinthető. Eger városa 1990-ben és 2001-ben a megyei jogú városi átlag alatti értékkel rendelkezett (44,96%, illetve 43,44%), míg 2011-ben már az átlagot meghaladó gazdaságilag aktív népességet regisztrálhattunk (47,87%).

Jelentős változás azonban mind országos (átlagos), mind egri viszonylatban, hogy a gazdaságilag aktív népesség szerkezetében jelentősen megváltozott a munkanélküliek számának, és arányának növekedése miatt.

A rendszerváltozás időszakában mindössze 22,5 ezer nyilvántartott álláskereső volt a megyei jogú városokban. 2001-ben ez az érték már meghaladta a 80 ezret, és 2011-ben már közel 107 ezer álláskeresőt tartottak nyilván ezeken a településeken. Eger esetében a munkanélküliek száma 1990-hez képest 667 főről 2.886 főre duzzadt.

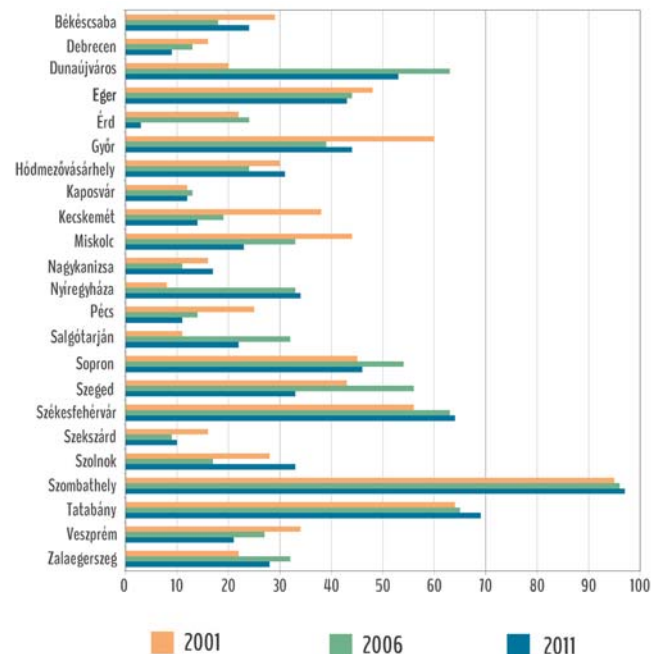
A megyei jogú városokban a gazdaságilag aktív népesség 11,3%-a volt munkanélküli, ez kedvezőbb, mint az ország egészéé.



38. ábra A megyei jogú városok népességének gazdasági aktivitás szerinti összetétele (2011)

Az elmúlt tíz évben a gazdasági aktivitást jelző vállalkozássűrűség tekintetében Eger a többi megyei jogú várossal történő összehasonlításban kedvező értékekkel rendelkezett, mivel míg 2001-ben a hatodik, addig 2010-ben pedig már a harmadik volt a működő vállalkozások ezer főre vetített értéke alapján.

A vállalkozói aktivitást jelző ezer lakosra jutó vállalkozásszám a 23 megyei jogú városban átlagosan 83 db volt.



39. ábra Vállalkozássűrűség változás 2001-2010 között (db/ezzer fő)

A teljes képhez hozzátartozik, hogy 2001-hez képest jelentősen visszaesett a működő vállalkozások száma valamennyi megyei jogú város esetében, ami alól Eger sem kivétel. 2001-ben 115 db működő vállalkozás jutott ezer lakosra a városban, ugyanakkor 2006-ban 99 db, 2010-ben pedig 95 db vállalkozás.

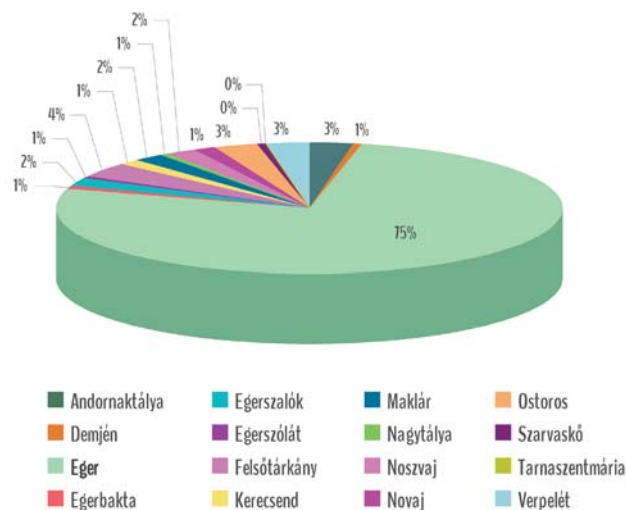
A működő vállalkozások relatív számának 2001. és 2010. évek közötti százalékos visszaesése azonban csak Debrecen és Szombathely esetében volt kedvezőbb Eger mutatójánál.

Eger városa térségen belüli súlyát jelzi, hogy 2010-ben a kistérségben működő vállalkozások 75%-a tevékenykedett a megyeszékhelyen, 5.350 db vállalkozással. A működő vállalkozások számának jelentős visszaesése (6.630 db volt a 2001. évben) az elmúlt évtizedben Eger arányának csökkenéséhez vezetett, mivel 2001-ben még a kistérség vállalkozásainak közel 80%-a Egerben működött.

40. ábra Működő vállalkozások száma (2001-2006-2011) (db)

Amennyiben Eger potenciális „gazdasági” vonzáskörzetét vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a mintegy 80 települést magában foglaló térségben működő vállalkozásoknak is közel fele Egerben működik.

Figyelemre méltó jelenség, hogy a tágabb térségen belül még markánsabb volt a működő vállalkozások számának visszaesése 2001-2010 között, 14.066 db-ról 11.635 db-ra. Eger részesedése a tág vonzáskörzeten belül a kistérséghez képest kisebb mértékben csökkent, 47,13%-ról 45,98%-ra.

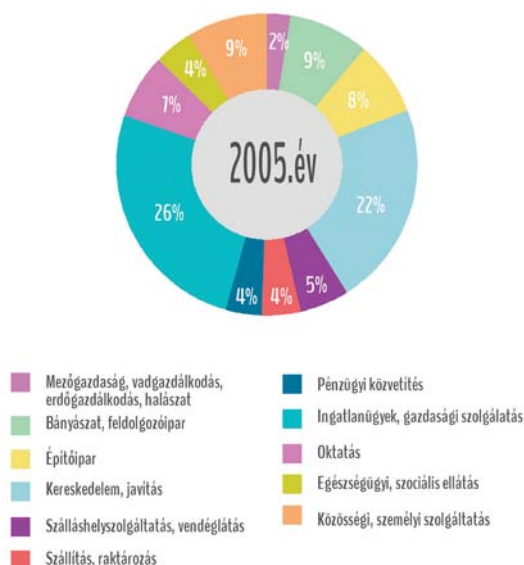


41. ábra Működő vállalkozások száma (2010) (db)

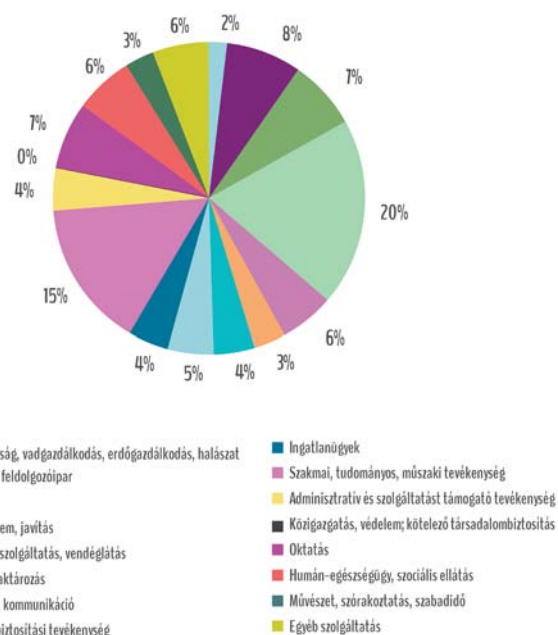
1.9.2. A TELEPÜLÉS FŐBB GAZDASÁGI ÁGAZATAI, JELLEMZŐI

2011-ben a megyei jogú városok munkavállalóinak (az országos átlaggal közel azonosan) 65%-a dolgozott a szolgáltató gazdasági ágakban.

A mezőgazdaság a megyei jogú városi népesség mindössze 2%-át foglalkoztatja. Egyedül Hódmezővásárhelyen közelítette meg a 10%-ot az agráriumban foglalkoztatottak aránya 2011-ben. Eger városa az agrárfoglalkoztatás súlya tekintetében az országos, átlagos 2%-os mutatóval rendelkezik.



42. ábra Működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása (2005)



43. ábra Működő vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint (2011)

Egerben a gazdasági szolgáltatások súlya a gazdaságszerkezeten belül a megyei jogú városi átlagnál alacsonyabb, mindössze 61%-os. Az iparban foglalkoztatottak aránya 15%-os volt 2011-ben. A humán szolgáltatások (oktatás, egészségügy, egyéb személyi, közösségi szolgáltatások) súlya 19%-os értéket mutat.

1.9.3. A GAZDASÁGI SZERVEZETEK JELLEMZŐI, FONTOSABB BERUHÁZÁSAI TELEPÜLÉST ÉRINTŐ FEJLESZTÉSI ELKÉPZELÉSE

A 23 megyei jogú városban 2011 végén az ország külföldi érdekltségű vállalkozásainak a 11%-a tevékenykedett. A működő vállalkozásokban lévő külföldi tulajdoni hányad átlagosan a 23 település esetében 2001-ben 34%-ot tett ki, amely 2006-ra néhány százalékpontnyi emelkedést követően 34,74%-ot tett ki. 2011-ben a vállalkozások külföldi érdekltségének részaránya a 2001. évi szint alá, 32,22%-ra csökkent.

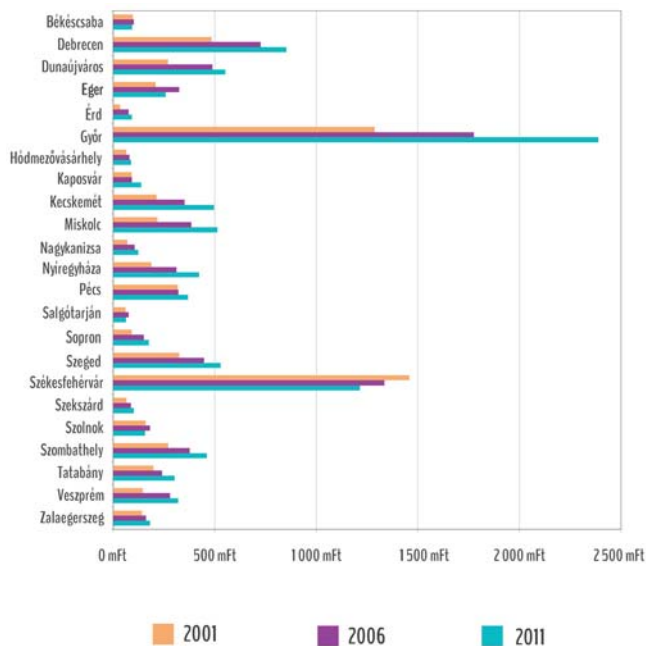
Eger esetében a külföldi tulajdoni hányad magasán átlag feletti, 2011-ben 43% volt, amely az elmúlt 10 évben jelentősen csökkent 48%-ról. Ezzel Eger a középmezőnyben foglal helyet, hiszen messze elmarad Székesfehérvár, Dunaújváros, illetve Szombathely értékétől. Viszont, az egri vállalkozások jelentősen magasabb külföldi tulajdoni hányaddal rendelkeznek, mint például Érd, vagy Szekszárd a 10%-alatti értékekkel.

Az egri vállalkozások gazdasági teljesítményét, erejét mutatja a vállalkozások kibocsátásának értéke. Eger lakosságszámahoz viszonyított kibocsátása jóval magasabb, mint a legtöbb hasonló méretű megyei jogú város vállalkozásainak összesített kibocsátási értéke.

A teljes volumen tekintetében Győr, Székesfehérvár és Debrecen gazdasági teljesítménye nagyságrenddel nagyobb, mint bármelyik más megyei jogú városé. Eger vállalkozásainak kibocsátási értéke Kecskemét, Miskolc és Szombathely városokéval azonos mértékű volt 2011-ben, ami 258 mrd forintot tett ki.

Figyelemre méltó, hogy a megyei jogú városok volumene 10 év alatt másfélszeresére nőtt, és 2011-ben megközelítette a 10.000 mrd forintot. Székesfehérvár mellett Eger vállalkozásainak kibocsátása

csökkent a vizsgált időszak alatt jelentősebb mértékben, Szolnok, Békéscsaba és Salgótarján értéke, alacsony kibocsátási szint mellett stagnált.



44. ábra Megyei jogú városok vállalkozásainak kibocsátási értéke (2001-2006-2011)

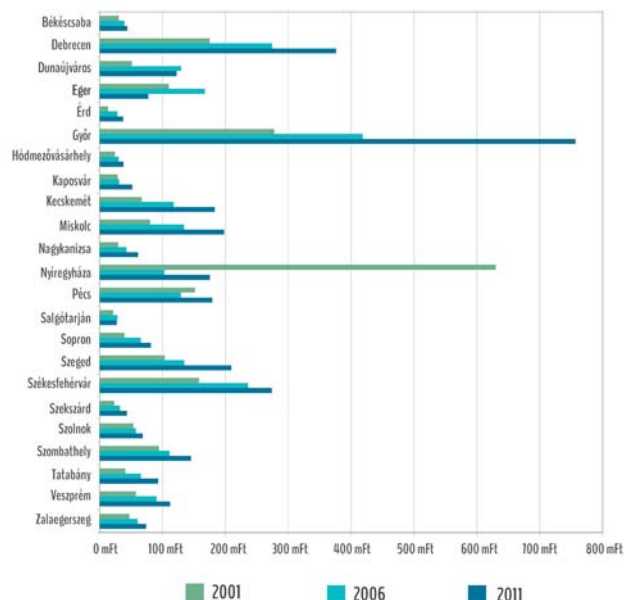
1.9.4. A GAZDASÁGI VERSENYPÉSSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK (ELÉRHEŐSÉG, MUNKAERŐ KÉPZETTSÉGE, K+F STB.)

A település gazdaságának versenyképességét többek között az is jelzi, hogy mekkora az adott városban mőködő, termelő vállalkozások bruttó hozzáadott értéke. Ebben a tekintetben Eger város helyzete kedvezőtlenebb, mint versenytársaié, a megyei jogú városoké.

Ez az állapot az egri vállalkozások funkcionális, a helyi gazdaság strukturális hiányosságaira, a nagy-, illetőleg a kis- és közepes mérető vállalkozások közötti nem szoros gazdasági kapcsolatrendszerre (duális gazdaság). A város gazdaságának sérülékenysége ugyanakkor összefügg méretével is, mivel a kisebb városok gazdasági teljesítménye jobban ki van téve egy-egy nagyvállalat teljesítményromlásának, dekonjunkturális helyzetbe kerülésének, vagy kitelepülése következményeinek.

A 2001. és 2011. évek közötti időszakot vizsgálva megállapítható, hogy Salgótarján, Dunaujváros és Eger esetében fordult elő, hogy a vállalkozások bruttó hozzáadott érték előállítását csökkent. Mindhárom esetben 2001-2006 között bővülés, 2006-2011 között csökkenés következett be.

A bruttó hozzáadott érték volumene 2001-ben 110 mrd forintot tett ki, ami 2006-ban 167 mrd forintra emelkedett, ellenben 2011-ben már csak mindössze 77,5 mrd forintos értéket ért el. Hozzá kell azonban tenni, hogy 2001-ben Egert a bruttó hozzáadott érték tekintetében csak egyes 100ezer főnél népesebb város vállalkozásainak teljesítménye előzte meg, ami azt eredményezi, hogy a visszaesés ellenére is relatív pozíciója a megyei jogú városok között még most is kedvezőnek mondható.



45. ábra Megyei jogú városok vállalkozásainak bruttó hozzáadott érték előállítását (2001-2006-2011)

1.9.5. INGATLANPIACI VISZONYOK (KERESLET-KÍNÁLAT)

Heves megyében, a 2012. évben összességében stagnált az ingatlanpiac, a forgalomváltozás az előző évhez képest kevéssel maradt 0% felett. A megye az ingatlanforgalom vonatkozásában két részre „szakadt”, mivel a megye keleti felében 0-15% közötti forgalomélénkülés volt tapasztalható, míg a nyugatra eső kistérségekben 15%-ot meghaladó forgalom visszaesés jelentkezett.

A lakóingatlanok ára az elmúlt egy évben 0-5%-os mértékő emelkedést mutatott az egri kistérségben. Az egri járás átlagos lakóingatlan árai, a 2012. évi forgalmi adás-vételek alapján, 120-160 ezer forint között alakult. Az érték jelentősen magasabb, mint Heves megye más járásaiban, ahol 100 ezer forint körül alakulnak a lakóingatlanok átlagárai. Az egri járás ezzel az észak-magyarországi régióban is a legmagasabb, átlagos ingatlanárakkal rendelkezett 2012-ben. A vezető státusz gyakorlatilag nem változott az elmúlt tíz évben.

2013. októberben az eladásra kínált ingatlanok árait vizsgáltuk. Az elemzés időpontjában, Egerben 247 lakás és 223 ház típusú lakóingatlant kínáltak eladásra, ami a 25,5 ezer darabból álló lakásállomány 1,8%-át érintette. A kínálati átlagos lakásárak a lakásingatlanok esetében 192,5 ezer forint volt, a házingatlanok esetében az árak 195 ezer forint körül alakultak. Ez jelentősen meghaladja a járási átlagot, figyelembe véve azt is, hogy a kínálati ingatlanár magasabb, mint a tényleges adás-vételi ár.

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

GAZDÁLKODÁSA, ESZKÖZ- ÉS

1.10.1. KÖLTSÉGVETÉS, VAGYONGAZDÁLKODÁS, GAZDASÁGI PROGRAM

➡ Költségvetés

A 23 megyei jogú város a 3154 település saját bevételének 27%-át tudhatta magáénak 2011-ben, ami mintegy 214 milliárd forintot tesz ki. A bevételek 44%-át öt város (Győr, Szeged, Debrecen, Miskolc, Székesfehérvár) birtokolta. A 23 város saját bevételeinek 61%-a helyi adókból tevődött össze (az országos átlaghoz hasonlóan).

Eger város önkormányzata gazdálkodását 2006-2013 között a stabil pénzügyi folyamatok jellemezték, a kedvezőtlen külső körülmények ellenére.

A pénzügyi- és gazdasági válság – mely jelenleg is hat a gazdálkodásra – következtében 2007-2010. évek között 15,3 milliárd Ft összegű költségvetési főösszegeket fogadott el a közgyűlés. Kivételt képez a 2008-as költségvetési év, mely 16,1 milliárd Ft-tal került jóváhagyásra. Az eredeti költségvetések (2008-at kivéve) működési hiánnyal számoltak, melyet minden esztendőben – elsősorban pénzmaradványból – sikerült megszüntetni.

A ciklus időszakában a legmagasabb összegű működési hiányt 2010-ben kellett tervezni. A költségvetési főösszegeken belül a fejlesztési költségvetés aránya kedvező volt, 23,5% és 34,0 % között alakult. A működtetés tervezett kiadásai a ciklus időszakában 0,04%-os csökkenést mutat úgy, hogy a feladatok alapvetően nem változtak, ugyanakkor az árak (anyagok, energia, szolgáltatások) évről évre emelkedtek.

Az éves költségvetések bevételeinek stagnálásában szerepet játszott egyrészt a saját bevételek, másrészt a központi támogatások alakulása. A saját bevételek 2008-ban alakultak a legkedvezőbben, közel 7,1 milliárd Ft összegben. 2010-ben jogszabályi előírás alapján az átengedett központi adók is bekerültek a saját bevételek közé, azonban összehasonlítható adatokkal a 2010. évi költségvetés 5,66 milliárd Ft, a 2011. évi pedig 6,82 milliárd Ft saját bevételt tartalmazott. Megállapítható, hogy az állami támogatások (állami hozzájárulások és átengedett SZJA együtt) összege évről évre folyamatosan csökkent.

A költségvetési koncepciókban és a költségvetési tervekben meghatározott célok alapvetően megvalósultak. A gazdálkodás feltételrendszere biztosított volt, a költségvetési szervek és a Polgármesteri Hivatal a jóváhagyott előirányzatokon belül működött. A 7 év során a költségvetés egyensúlya biztosított volt, likviditási problémák nem jelentkeztek. A bevételi többletek, kiadási megtakarítások és a tartalékok biztosították a gazdálkodáshoz szükséges zavartalan pénzellátást. A kiskincstári rendszerben (2009. január 1-től az EKVI-n belül) az intézmények finanszírozása zavartalanul működött.

➡ Bevételek

A bevételek alakulásáról általánosságban megállapítható, hogy az eredetileg tervezetthez képest az évenkénti tényleges adatok túlteljesítést mutatnak. A bevételi főösszeget tekintve a 2010. évi tényleges bevétel a legmagasabb, 21,1 milliárd Ft-tal. Az összbevételen belül a saját bevételek aránya 2006-2009 közötti periódusban évenként közel azonos, 32-38 %-os értéket képviselt, mely 2010-2012-ben 39-

49%-ra változott. A saját bevétel 2011- és 2012-ben 8,5 milliárd Ft összeget tett ki.

A saját bevételek alakulásának meghatározó eleme a helyi adóbevételek nagysága. Összege 2008-ban meghaladta a 3,2 milliárd Ft-ot, majd 2011-ben 3,5 milliárd Ft, és 2012-ben már 3,6 milliárd Ft volt. A vagyoni bevételek valamennyi évben elmaradtak a tervezett összegtől.

A 2006-2012 közötti időszak alatt az átengedett központi adók összes bevételhez viszonyított aránya 14%-ról 6,6%-ra csökkent, mivel az SZJA normatívan elosztott része átkerült a központi támogatások közé, valamint a helyben maradó SZJA összege is csökkent. A gépjárműadó tervezett összege a 2006. évi 345 millió Ft-ról 2009-re 400 millió Ft-ra, 2012-re pedig 360 millió Ft-ra változott.

A jövedelemkülönbség mérséklésére biztosított évenkénti kiegészítések döntő részét vissza kellett fizetni, mivel az iparüzési adóerő képesség kedvezőbb volt, mint az igényléskori összeg. A kiegészítés egy részéről évközben mondott le az önkormányzat (2007, 2008, 2009), a többi visszafizetésének fedezetét a pénzmaradványból biztosította a város. 2010-ben 193 millió Ft SZJA kiegészítést igényeltünk év közben a tervezett 149 millió Ft-hoz.

A központi költségvetési támogatás a vizsgált időszak bevételének jelentős, bár arányaiban folyamatosan változó hányada (2006-ban 26,2%, 2007-ben 24,8%, 2008-ban 31,4%, 2009-ben 29,8%, 2010-ben 24,5%, 2011-ben 28,5%, 2012-ben 30,0% az egyszeri 1 milliárd Ft támogatással). A központi támogatás belső szerkezetében jelentős változás következett be, mivel 2006-2007-ben a felhalmozási típusú kiadásokhoz kapott állami támogatás aránya 16-17% volt, 2008-2009-ben csak 1,1-1,2%, 2010-12-ben 0,8%, 0,2%, 0,1%. A központi támogatás legnagyobb részét a normatív állami hozzájárulások tették ki.

A támogatásértékű fejlesztési bevételek között döntő részben az uniós pályázatok támogatási összegei szerepelnek, mely 2010-12-ben összességében meghaladta az 1,7 milliárd Ft-ot.

Az összbevétel teljesítésében jelentős arányt képviselt 2006-2012. között az előző évek pénzmaradványa, a bevételeken belül 5-10% között mozgott a vizsgált időszakban.

➡ Kiadások

A város költségvetési kiadásainak jelentős részét az intézmények működtetésével kapcsolatos kiadások teszik ki, a 2006. évi 7.998.905 E Ft-ról 2012. évre 10.279.352 E Ft-ra emelkedett. A legmagasabb értéket azonban, mégis a 2008. év mutatja a 8.554.297 E Ft-os értékkel, mivel 2012-ben már a Polgármesteri Hivatal költségvetése is része lett az intézményi költségvetésnek, az önkormányzat és a hivatal önálló költségvetés-készítési kötelezettsége miatt. A működési kiadások nagy részét az intézmények személyi juttatásai, illetve a munkaadókat terhelő különböző járulékok jelentették.

Összességében elmondható, hogy az intézmények zavartalan működéséhez - a különböző feladatokra az államtól kapott normatívák mellett - egyre nagyobb összegű önkormányzati saját forrásra volt szükség.

Az elmúlt hét évben a városüzemeltetési feladatok is jelentős kiadásokat igényeltek (2006. év 399.405 E Ft, 2007. év 419.413 E

Ft, 2008. év 434.931 E Ft, 2009. év 390.554 E Ft, 2010. év 463.958 E Ft, 2011. év 408.355 E Ft, 2012. év 506.362 E Ft). Az adott évek költségvetéseiben szereplő városüzemeltetési előirányzatokat az előző évi pénzmaradványból kiegészítették.

A költségvetési szervek felújítási és beruházási kiadásainak alakulása a vizsgált időszakban az intézmények és az önkormányzat anyagi lehetőségeihez, illetve a pályázatokhoz igazodott. Az intézmények a saját bevételeiken belül elsősorban a különböző forrásokból átvett pénzeszközökből tudták beruházásaikat, felújításait finanszírozni.

A Polgármesteri Hivatal felújítási munkáiban minden évben kiemelt szerepet kaptak az intézményi felújítások és az útfelújítások. A Polgármesteri Hivatal felújítási feladatai között 2006-ban az intézményekre 12,8 millió Ft-ot, 2007-ben 60,2 millió Ft-ot, 2008-ban 20,6 millió Ft-ot, 2009-ben 18,6 millió Ft-ot, 2010-ben 52 millió Ft-ot, 2011-ben 9,8 millió Ft-ot, 2012-ben pedig 19,2 millió Ft-ot költött a város.

Az intézmények saját költségvetésében (az EKVI-val együtt) ezen kívül felújításként 2006-ban 79,9 millió Ft, 2007-ben 129 millió Ft, 2008-ban 44,2 millió Ft, 2009-ben 52,2 millió Ft, 2010-ben 61,4 millió Ft, 2011-ben 32,7 millió Ft, 2012-ben 48,6 millió Ft teljesítés történt.

Jelentősek az útfelújításokra fordított kiadások: 2006-ban 262 millió Ft, 2007-ben 73,5 millió Ft, 2008-ban 77,7 millió Ft, 2009-ben 92,1 millió Ft, 2010-ben 101,1 millió Ft, 2011-ben 11,5 millió Ft, 2012-ben 46,7 millió Ft összegű pénzügyi teljesítés szerepel az önkormányzat beszámolójában.

1.10.2. AZ ÖNKORMÁNYZAT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE, INTÉZMÉNYRENDSZERE

Az elmúlt években jelentős beruházások valósultak meg:

- Felnémet városrész rehabilitációja,
- Eger-Egerszalók közötti összekötő út,
- akadálymentesítések,
- Szvorényi út és Deák Ferenc út korszerűsítése,
- Tetemvár és Vécsey-völgy úti zárt csapadécsatorna építés,
- Malomárok 66. homlokzat-szigetelés és ablakcsere,
- Ipari park kármentesítése,
- ÉNO áthelyezése,
- Lajosvárosi bölcsőde férőhely bővítése,
- informatikai infrastruktúra fejlesztése az oktatási intézményekben,
- Balassi Iskola nyílászáró csere és tornaterem felújítás,
- Körcsarnok azbesztmentesítése és székcsereje.

Folyamatban van a Dobó tér - Eger patak - belvárosi térsor funkcióbővítő beruházása, a Szépasszonyvölgy Márai Aktív Turisztikai Látogatóközpont megvalósítása, valamint a Szilágyi Erzsébet Gimnázium kollégiumi épületének korszerűsítése.

1.10.3. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

A helyi gazdaságfejlesztés célja, hogy minél több fiatal és szakmát váltó, pályamódosító felnőtt tekintse vonzó és kíváncsi

életpályának helyi vállalkozás indítását. Az önkormányzat feladata, hogy a vállalkozások növekedése, bővülése előtti akadályokat csökkentse, egyfelől a fejlesztéshez szükséges forrásokhoz való hozzáférést javítsa, az adminisztrációs terheket csökkentse, a szolgáltató intézményeket megerősítse. A helyi vállalkozásfejlesztés szerepe jelentős, mivel általa új munkahelyek teremthetők, javíthatók a helyi munkavállalás feltételei, és további multiplikátorhatást fejthet ki.

A VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉSI PROGRAM PRIORITÁSAI ÉS ALPROGRAMJAI

- Vállalkozásélénkítés – vállalkozói aktivitás növelése:
 - Vállalkozásélénkítés a kisvállalkozások előrelépéséért alprogram
 - Kisvállalkozói mikrohitel alprogram
 - Széchenyi Kártya alprogram
 - Tőkebefektetés vállalkozásoknak alprogram
 - Élelmiszeripari vállalkozások támogatása alprogram

A vállalkozásélénkítést az Agria Vállalkozói Park, valamint az önkormányzat vállalkozás ösztönző programja segíti. A külső források biztosításához a Heves Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány hitelprogramja is igénybe vehető az egri vállalkozások részére, ezt az egri önkormányzat támogatással is támogatta.

- Szövetségben a vállalkozókkal a munkahelyekért:
 - Az Új Széchenyi Terv kiterjesztési pontjaihoz szükséges vállalkozói kapacitások támogatása alprogram
 - Versenyképességi szerződések a foglalkoztatás növeléséért alprogram
- Üzleti környezetfejlesztés:
 - Kárpát-medencei Térség Gazdaságfejlesztési Övezet alprogram

A foglalkoztatást és a térség gazdaságfejlesztését is segíti az évente megrendezésre kerülő Junior Expo.

1.10.4. FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA

Az Eger Megyei Jogú Város által elfogadott Gazdasági Program 2014-2020 helyi foglalkoztatás politikai intézkedések, tevékenységek közül, magában foglalja az ún. Foglalkoztatási Programot, amely igazodik az Új Széchenyi Terv 2014-2020 tervezési időszak 6. számú prioritásaihoz.

A helyi foglalkoztatás politika elsődleges célja, hogy a potenciális munkavállalók felkészítésével, az elhelyezkedésüket segítő és ösztönző támogatásokkal elősegítse, hogy az Új Széchenyi Terv más programjai keretében minél több új, adózó személy és vállalkozás, ill. fenntartható munkahely jöjjön létre.

A magyar gazdaság egyensúlyi és növekedési problémái mögött nagyrészt az európai viszonylatban kirívóan alacsony foglalkoztatási szint húzódik meg. Ezért a helyi intézkedéscsomag középpontjában a foglalkoztatás bővítése áll. Az önkormányzat a vállalkozásokat kívánja helyzetbe hozni, hogy egyre több embernek tudjanak munkát adni. A helyzetbe hozást döntően a helyi gazdaságpolitika eszközeivel, - lehetőségeihez mérten – a szabályozási környezet és az adórendszer alakításával, valamint a hazai és Európai Unió támogatási rendszereken keresztül éri el.

A FOGLALKOZTATÁSI PROGRAMPRIORITÁSAI ÉS ALPROGRAMJAI

- A munkaerő-kínálat bővítése:
 - Munkába állást segítő támogatások és szolgáltatások
 - Komplex munkaerő-piaci programok
 - Fenntartható és értékteremtő foglalkoztatás a non-profit szektorban

A munkahelyteremtést számos eszközzel igyekszik Eger önkormányzata elősegíteni. Eger város ösztöndíjasa, amennyiben a tanulmányok befejeztével egri munkahelyen áll munkába, egyszeri támogatásban is részesül, melyet a HKIK támogatása egyes hiányszakmákban még tovább növelhet.

Kiemelt kezelésszerű projekt a Déli iparterület fejlesztésének előkészítése, a területen a talajszennyezés megszüntetése. Az állami tulajdonú külterületi földek megszerzése lehetőséget teremthet közmunka program indítására is.

- Támogatás a munkahelyteremtéshez:
 - Munkahelyteremtő beruházások támogatása
 - A foglalkoztatási potenciál erősítése célzott támogatással

Jelentős lépések történtek az Agria Humán Nonprofit Kft. átköltöztetése révén, a csökkent munkaképességű dolgozók foglalkoztatásának növelése érdekében.

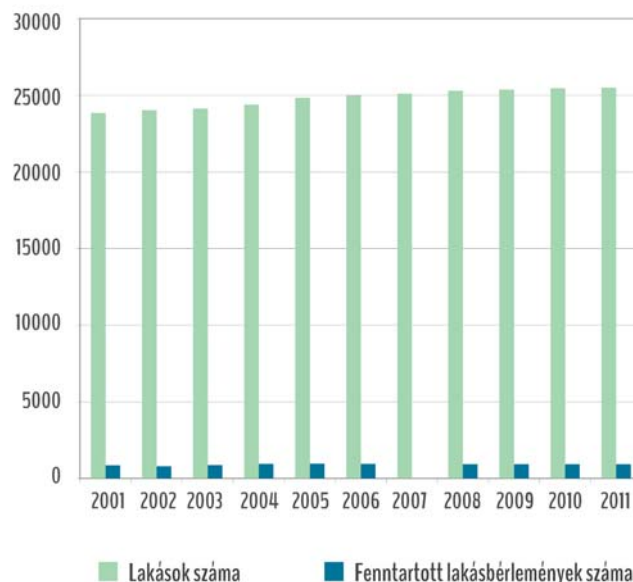
Turisztikai fejlesztésekkel (Vár, Szépasszonyvölgy) és turisztikai háttér szolgáltatások nyújtásával (Eger guide, Eger kártya), továbbá a Belváros rehabilitációjának megvalósításával (kulturális és gasztronómiai nagyrendezvények) az ágazat jelentős foglalkoztatás bővítési lehetőségeihez jut.

- A család és a munka összeegyeztetésének segítése:
 - Rugalmas foglalkoztatási formák
 - Családbarát kezdeményezések támogatása
 - Gyermek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatások fejlesztése és kapacitásának bővítése
- A versenyképes tudás megszerzésének támogatása:
 - Képzési lehetőségek alacsony iskolai végzettségűek számára
 - Munkaerő-piaci kulcskompetenciák fejlesztése
- A szakképzés rendszerének fejlesztése:
 - A gazdaság igényeihez igazodó szakképzés támogatása

1.10.5. LAKÁS- ÉS HELYISÉGGAZDÁLKODÁS

A 2011. évi népszámlálás során 912 ezer lakást mértek fel a megyei jogú városokban, ami az ország lakásállományának 21%-át teszi ki. Mivel a 90-es években lezajlott lakásprivatizáció következtében az otthonok túlnyomó többsége magánszemélyek tulajdonába került, így országosan alacsony az önkormányzatok, illetve más intézmények tulajdonában lévő lakások aránya (3%).

Egerben a lakásállomány az elmúlt tíz évben fokozatos, lassú bővülést mutatott. 2001. és 2011. évek között a lakások száma 7%-kal bővült, így jelenleg eléri a 25,5 ezer darabot. Az önkormányzat tulajdonában álló bérlakás állomány az elmúlt időszakban kissé



46. ábra Önkormányzati lakástulajdon alakulása

emelkedet, 857 darabról 920 darabra, ami hazai viszonylatban nem szokványos.

Az önkormányzati lakásszektor részesedése a település lakásállományából 3,6%-ot tesz ki, ami kis mértékben magasabb, mint az országos átlag, de mintegy fele a megyei jogú városok között legmagasabb értékkel rendelkező Tatabánya, Győr és Szombathely mögött, ahol az önkormányzat bérlakás állomány eléri a 7-8%-t.

1.10.6. INTÉZMÉNYFENNTARTÁS

2006-ban 22 önálló és 23 részben önálló intézménye volt Eger Város Önkormányzatának. 2006. év decemberében megszűnt az Egészségügyi Szolgálat, mint részben önálló költségvetési szerv és egyes feladatait a Városi Ellátó Szolgálat vette át. 2006. év szeptemberétől létrejött Eger és Ostoros Önkormányzata között az oktatási feladatellátásra egy mikro-társulás.

A logopédiai feladatokat a kistérség valamennyi települése az egri Városi Nevelési Tanácsadó és Logopédiai Intézeten keresztül biztosította. 2007-ben a Felsővárosi Általános Iskola tagiskolája lett a Balassi Bálint Általános Iskola és a Tinódi Sebestyén Általános Iskola. További mikro-társulások alakultak Egerszólát, Egerbakta, Egerszalók, Demjén és Andornaktálya települések összefogásával. 2008. év januártól az Egri Kulturális és Művészeti Központ vette át a feladatokat a Forrás Gyermek és Ifjúsági Központtól és a Bartakovics Béla Művelődési Központtól.

2009. január 1-ével a pénzügyi és számviteli feladatokat az EKVI keretein belül látja el az önkormányzat az intézmények részére – a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár, illetőleg a Dobó István Vármúzeum kivételével. 2009. július 1-től tagiskola lett a Móra Ferenc Általános Iskola és Előkészítő Szakiskola, továbbá 4 Óvoda tagóvodává vált.

2009. év augusztustól a Tourinform Iroda feladatai átkerültek a Művészetek Házához.

Építéshatósági feladatok átvételére is sor került a kistérség településeitől. 2010-ben további változást jelentett, hogy a Polgármesteri Hivatal gazdálkodási körébe tartozó két társulás (Eger és Körzete Kistérségi Területfejlesztési Önkormányzati Társulás és a Heves

Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás) külön kezelendő, költségvetésük nem része az önkormányzat költségvetésének.

2011-ben az önkormányzat átalakította az óvodai hálózatot, három önállóan működő óvodához került valamennyi óvoda. 2012. év január 1-től a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságot átvette a Katasztrófavédelem. Szintén 2012. év január 1-től kapta meg az önkormányzat a Gárdonyi Géza Színház és a Harlekin Bábszínház fenntartását. 2012. szeptembertől egyházi intézményként működik az Andrassy György Közgazdasági Szakközépiskola.

2013. év januártól jelentős feladatváltozások történtek. A járások megalakulásával csökkent a hatósági feladatok köre. A közoktatási feladatok a Klebelsberg Intézményfenntartó Központhoz kerültek, viszont az intézmények működtetése az étkeztetéssel együtt önkormányzati feladat maradt. 2013. január 1-től a Dobó István Vármúzeum működtetését is átvette Eger Város Önkormányzata.

2013. év január 1-től a Polgármesteri Hivatallal együtt 4 önállóan működő és gazdálkodó, továbbá 10 önállóan működő költségvetési szerv fenntartását és irányítását végzi Eger Város Közgyűlése.

A Polgármesteri Hivatal szervezeti átalakítására 2008. év novemberében, majd 2013. év januártól került sor. Az irodák száma folyamatosan csökkent. Jelenleg 6 iroda és 3 önálló csoport működik a Polgármesteri Hivatalban.

Az önkormányzati feladatellátásra az önkormányzat által hozott döntések mellett a központi szabályozás is jelentős hatást gyakorolt. Az önkormányzati munkavállalók személyi juttatásai a ciklus időszakában 2008-ban növekedtek 5%-kal. 2009-től megszűnt a 13. havi juttatás. A közalkalmazottak és köztisztviselők engedélyezett létszáma a 2006. év december 31-i 2.372 főről 2013. január 1-re 1.276 főre csökkent.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A városüzemeltetési, hulladékgazdálkodási tevékenységet a Városgondozás Eger Kft. végzi.

A városüzemeltetés tevékenysége keretében a parképítés, zöldfelületek gondozása mellett a köztisztasági, kegyeleti szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek ellátása, zárt csapadékcsatorna hálózat, nyílt árok és azok műtárgyainak karbantartása, köztéri műalkotások gondozása, ivó-, dísz- és szökőkutak üzemeltetése, köz- és díszvilágítás fenntartása utak-hidak-járdák, külterületi utak, közúti jelzőeszközök karbantartása, útburkolati jelek festése is a feladataik közé tartozik.

A Heves Megyei Vízmű Zrt. a végzi fő tevékenységét az ivóvíztermelést és -szolgáltatást, valamint a szennyvízelvezetést és -tisztítást.

A hulladékgazdálkodási tevékenység keretében szilárd kommunális hulladék begyűjtését Eger mellett, Andornaktálya, Bükkszék, Bükkszenterzsébet, Bodony, Csokvaomány, Demjén, Egerszalók, Fedémes, Felsőtárkány, Feldebrő, Kápolna, Maklár, Nagytálya, Novaj, Sata, Szarvaskő, Szentdomonkos, Tarnalelesz, Tarnaméra, Tarnaszentmária, Uppony, Verpelét, településeken is ellátja. Építési-bontási, szelektív hulladék, állati vagy élelmiszeripari hulladék begyűjtését, szállítását, építési, bontási hulladék feldolgozó telep üzemeltetését is a végzi.

Az Egri Vagyonkezelő és Távfűtő Zrt. végzi távhő-szolgáltatási, lakás és egyéb ingatlanvagyon kezelési, üzemeltetési, hasznosítási és fejlesztési, a város kulturált parkolási feltételeit biztosító parkolók üzemeltetési, fejlesztési, valamint speciális, a városüzemeltetés területéhez tartozó szolgáltatási feladatok ellátását. (piac üzemeltetés, város területén a rovar és rágcsálóirtást és mentesség-fenntartási munkákat, Szépasszonyvölgy üzemeltetési feladatait).

1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1. TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK

A város az Északi-középhegység és az Alföld határterületén, az Eger-patak völgyében húzódik a Bükk-hegység egyik legjelentősebb DNy-i völgyszorosában, É-D-i tájolású, az Alföld felé kifutó völgyében. Szélvédett helyzete, változatos éghajlati adottságai mellett is viszonylag kiegyenlített mikroklímája, jól védhető pozíciója, geopolitikai helyzete és az Eger-patak vize miatt a középkorban erősödött meg városi pozíciója. Egyes etimológiai leírások szerint nevét a patakot kísérő Éger-ligetekről kaphatta. A változatos természetföldrajzi adottságait, szegélygazdaságát jellemzi, hogy régiójában jelen van a Mátra-alja, a Bükk-alja, a Bükk-hegység és az Alföld természetes flórája, jellegzetes társulásai is.

A tenyészidőszak alakulása Eger környékén az országos átlagtól alacsonyabb, hiszen itt a napfényes órák száma 1300 körüli (az Alföld déli részén ugyanez az 1450 órát is eléri). A tenyészidő hőösszege is alacsonyabb.

Tágabb térségében leginkább a hegyvidéki talajféleségek alakultak ki. Ezek a talajok földtörténeti szempontból nagyon fiatalok, a mostani talajszelvények néhány évtizedes esetlen néhány évszázados múltra tekintenek vissza. A térség talajainak vízgazdálkodási tulajdonságaira a sekély termőrétegtűség miatt a szélsőséges vízgazdálkodás jellemző, amely elsősorban a tág tűrőképességű növények (pl: szőlő) termesztésének kedvez.

A mezőgazdaság szempontjából fontos földterület domborzatát tekintve megállapítható, hogy Eger és körzetében a 0o-5o-os lejtőkategória dominál (94,5%). A 10o-nál meredekebb terület a kistérség összterületéből mindössze 5,5%. A meredekebb területek a gyepek és erdei ökoszisztémáknak kedveznek, általában valamilyen természetvédelmi oltalom alatt állnak és elsősorban a gyepekre alapozott állattenyésztésnek, erdőgazdálkodásnak ad(hat)nak prioritást a mezőgazdasági termelésen belül.

Ásványkincsei tekintetében az építőkövek érdemel még említést. Egertől keletre riolit- és dacit tufák fordulnak elő, az Eger-Tihaméri kőbánya pedig fűrészelt falazó blokkot (édesvízi mészkő) állít elő, amely az egri pincészetekben történetileg is kedvelt építőanyagának számít.

Eger és környéke bár nagy kiterjedésű vízfelületben szegény, de rendkívül gazdag természetes kisvízfolyás-hálózattal rendelkezik: Eger-patak, Tárkányi-patak, Laskó-patak, Szőláti-patak, Mészvölgyi-patak, Farkasvölgyi-árok, Berva-patak, Kígyós-patak, Villói-patak. A természetes vízfolyásokon kívül több mesterséges víztározó épült a patakok vízére alapozva (Egerszalóki-víztározó, Egerszóláti-víztározó, Verpeléti-víztározó, Ostorosi-víztározó). Eger vízrajzában elsősorban a települést észak-dél irányban átszelő Eger-patak meghatározó. A patak hossza a forrástól a várostól 36 km-re fekvő Tiszába torkollásáig 68 km, esése 207 m. Az év nagy részében általában kis vízállású, nyári felhőszerkezet idején megáradásakor viszont vízhozamának többszörösét szállítja.

1.12.2. TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET

A város közigazgatási területén belül kiemelt tájszerkezeti jelentőséggel bírnak:
a Bükk-hegyvidéki erdős területei, amelyek a város tüdejeként működ-

nek

- a természet közeli társulásokat magába foglaló természeti területek,
- a történelmi egri borvidék szőlőterületei,
- a domborzati adottságokhoz igazodó, változatos területhasználat,
- a fő megközelítési útvonalakról és a magaslatokról feltáruló látványok.

1.12.2.1. TÁJTÖRTÉNETI VIZSGÁLAT

A város szerves és folyamatos fejlődése az Eger-patak mentén a Vár és a városfallal körülvett történelmi városmag kialakulásával kezdődött, majd a városfal elbontása után a városfalon kívüli hóstyák összekapcsolódásával a XIX. sz. végére lezárult. E szerves fejlődés keretei között alakult még ki az Eszterházy Károly püspök által kiméretett Károlyváros is. A térségben tájhasználat-történeti változások, a népességnövekedés, a környező erdőségek folyamatos művelésbe vonása és a szőlőművelés elterjedése során bekövetkezett jelentős erdőirtások miatt a talajréteg gyorsan pusztult.

Az Eger-patak széles völgye mocsaras volt, így környezete sokáig beépítetlen maradt. Az Eger-patak korábbi öntésterületének beépítése, és a környező lankás domboldalak, völgyek birtokba vétele a XIX.–XX. század fordulójától kb. a 40-es évekig megváltoztatta a korábbi nőtt város jelleget, és az új parcellák felváltották azt a tervezett, szabályos utca és telekszerkezet jellemzőit. A Hajdúhegy még alacsonyabban fekvő részeinek, a beépülése, illetve déli irányban a részben fokozatosan feltöltött területek családi házas jellegű beépítése.

A mezőgazdasági termelés a hegyek déli lejtőin és az előtte lévő síkságokon folyik évszázadok óta. Az Egri kistérség teljes területe történelmi borvidék besorolással rendelkezik, ahol a szőlőtermelésnek, a borkészítésnek kialakult évszázados hagyományai vannak.

A II. Világháború után a város terjeszkedése folytatódott, majd a 60-as évek iparosítása során robbanásszerű növekedés következett be az emberek tömeges városba vándorlásával és letelepedésével. Ekkor változott meg a település addigi földszintes jellege az első lakótelepek megjelenésével. Az iparosítás alapjait az Eger környezetében talált – de világviszonylatban nem túl jelentős – kőolajkészletek jelentették az 1960-as években kezdték kitermelni (elsősorban Demjén környékén). Ezeknek a mezőknek a készletei mára többnyire kimerültek, de a terület földgáz készletei még ma is jelentősek. Ipari szempontból ezek mellett jelentősnek számított még a faipari, gépipari (Berva motor), és kőbányászati tevékenység, amelynek jelentős hatásai (tájsebek, szennyezés, erdőszűrési arány változás) voltak a táj szerkezetének alakulására. A kőolaj és földgáz kutató fúrások melléktermékeként bukkantak rá arra a termálkincsre (Andornaktája, Egerszalók), amelyre ma Eger turisztikai szempontból is alapoz.

A 60-as, 70-es, 80-as években a kertes mezőgazdasági területeken megváltoztak a korábbi időszakokra jellemző mezőgazdasági célú gazdasági épületek elhelyezési szokásai. Hagyományosan a szőlő- és borfeldolgozó létesítmények nem szétszórta a mezőgazdasági területeken, hanem pincésorban, elsősorban a bevezető utak térségében kerültek elhelyezésre. Napjainkban a vegyes építészeti minőséget képviselő épületek a kertes területeken sok esetben hivatkozva a

gerincvonulatokon kedvezőtlen tájképi elemként jelennek meg, ezzel megváltoztatva az évszázadok óta jellemző tájszerkezetet és tájkaraktert. A változás elsődleges oka a területek használatának módosulása. A szőlőhegyeken előtérbe került az üdülési jellegű tájhasználat.

A 90-es évek elején a kárpótlási és részarányba-adási folyamat a korábbi nagyüzemi művelésű szőlőterületeken gyökeresen megváltoztatta a birtokviszonyokat. A területek feldarabolódtak, elaprózódtak, a zártkerti területeken és a felhagyott mezőgazdasági területeken nagy arányú lakó és üdülőcélú fejlesztések indultak meg, miközben fokozódott a városi agglomerációba történő kiköltözés is.

1.12.2.2. TÁJHASZNÁLAT ÉRTÉKELÉSE

A kistérség nagyon jelentős idegenforgalmi vonzerőkkel és adottságokkal rendelkezik, amely részben a város történelmi nevezetességeire, középkori és a török-hódoltság idején, majd a barokk korszakban keletkezett emlékeire, a meglévő gyógyvíz és termálforrásokra, a borturizmusra, valamint a Bükk kapujaként az ökoturizmusra alapoz és elsősorban a szolgáltatás-alapú gazdálkodást (szálláshelyek, vendéglátás, turisztikai szolgáltatások, kereskedelem folytat.)

Mezőgazdasági, feldolgozóipari, nehézipari múltja mára egyaránt háttérbe szorult, bár az előbbieket vonatkozásában jelentős – és ma ki nem használt – potenciálok és rehabilitációt igénylő tájsebekkel rendelkezik.

Eger város szőlőterületei a történelmi egri borvidék részei. A termőhelyi adottságok alapján a rendezési tervben kijelölésre kerültek a szőlő I. és szőlő II. kategóriába tartozó területek. A szőlő kataszterbe sorolt területek nagysága jóval nagyobb a ma aktuálisan művelt szőlőterületnél: cca. 4,5-szerese a jelenleg szőlővel betelepített területeknek. (A külterület cca. kétharmada termőhelyi adottságai alapján szőlőkataszterbe tartozó terület). A szőlőtermelésben a hagyományos fajták mellett új piacképesebb fajták telepítése, - a feldolgozás, palackozás és a piaci – marketing – munkák komplex korszerűsítése szükséges.

1.12.3. VÉDETT, VÉDENDŐ TÁJI-, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK

A közigazgatási terület jelentősebb kiterjedésű, összefüggő, természetközeli erdőterületei országos természetvédelmi oltalom (Bükk Nemzeti Park) alatt állnak, az erdőterületek kezelője az Egererdő Zrt. Kijelölésre került a nemzeti park védő zónája is. A VÁTI 1999-ben elkészítette a Bükk Nemzeti Park és Térsége Területrendezési Tervét is, amely azonban azóta sem került jóváhagyásra.

1.12.3.1. TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLETEK

A domborzati adottságoknak köszönhetően Eger közigazgatási területén számos olyan hely található, ahonnan nagy terek beláthatók, tájképvédelem, látványvédelem szempontjából azonban elsősorban azoknak a területeknek van jelentősége, melyek a sokak által látogatott, ill. használt nézőpontokból tárulnak fel.

Eger közigazgatási területén ilyen nézőpontként a főbb közlekedési utak (25. sz. út, 24. sz. út, Szalóki út, Kistályai út, Noszvaji út,

Tárkányi út, Ostorosi út, a jelentősebb mezőgazdasági burkolt utak), a turistaútvonalak, a kilátópontok (Nagy-Egedi kilátó, Nyerges-tető), valamint a magasabban fekvő városrészek (pl. Almagyar) emelendők ki. A tervezett keleti elkerülő utat – a nyomvonal által érintett terület domborzati adottságai miatt – várhatóan szintén jelentős nézőpontnak kell tekinteni.

1.12.3.2. NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI TERMÉSZETVÉDELMI OLTALOM ALATT ÁLLÓ VAGY VÉDELEMRE TERVEZETT TERÜLET, ÉRTÉK, EMLÉK

Napjainkban a Bükk Nemzeti Park csaknem az egész Bükk hegységre kiterjed. A nemzeti park területe jelenleg 42 269 hektár. Ennek 94,27 %-a erdő, 3,35 %-a gyepek (rét és legelő), 1,95 %-a művelés alól kivont terület, 0,42 %-a szántó, a fennmaradó alig 0,01 %-át pedig szőlők és gyümölcsösök teszik ki. A védett terület nagyobb része (65 %) Borsod-Abaúj-Zemplén, kisebb része (35 %) Heves megyéhez tartozik. A nemzeti park Heves-megyében Eger, Felsőtárkány, Szarvaskő, Mónosbél, Belpátfalva, Szilvásvár és Nagyvisnyó települések közigazgatási területeit érinti, Eger térségében a Nemzeti Park bővítését az Ostoros-völgy és környéke, Bikk-bérc, Nagy- és Kis-Eged térségében a tervek között szerepel.

A Nemzeti Parkon kívüli természetvédelmi védettségre méltó értékek országos védettség alá helyezése Eger közigazgatási területén belül megtörtént. A korábban helyi természetvédelmi védettség alatt álló Mész-hegy, Nyerges-hegy, Cakó-tető – kaptárkövek területét országos védettség alá helyezték.

Helyi természeti védelem alatt álló területek:

- Érekkert - 17/1994. (V:18.) sz. önk. rend.
- Gröber urnatemető – temetőkert - 45/1998. (IX.30.) sz. önk. rend.
- Hősök temető – kegyeleti park - 59/2000. (XI.24.) sz. önk. rend.

Helyi védelem alatt álló természeti értékek:

- 4 piramistölgy (Gröber urnatemető),
- 2 közönséges vasmű, 1 tamariska, 1 papírepfa (Gárdonyi Géza emlékmúzeum kertje),
- 5 juharlevelű platán, 3 mocsárciprus (strand), 7 tiszafa (Dohánygyár),
- 18 kislevelű hársliget (Vörösmarty utcai fasor),
- 1 páfrányfenyő (Egészség ház utcai lakótelep parkja),
- 1 japánakác (Csákány u.-Kötő u. sarok hrsz: 6426/2),
- Diófakút utcai forrás és diófa, vadgesztenye fasor a Mátyás király út keleti oldalán,
- 1 juharlevelű platán (Markhot F. u. 1.).

1.12.3.3. ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

Az ún. érzékeny természeti területek (ESA vagy ÉTT) közé tartozik Eger közigazgatási területén a Bükk Nemzeti Park védő, puffer zónája. ESA terület Eger közigazgatási területén a puffer zóna Szarvaskőtől délre eső része, azaz az Eger-Felnémet határban levő, eocén mészköves, löszös alapterületű dombvidéki területet (Pirityótető, Töviskés-dűlő, és Agyagos-dűlő). A nemzeti ökológiai hálózat

(NECONETT) és a természeti területek között a közigazgatási területen értelemszerűen jelentős átfedések vannak.

Feladatok főként a vonalas, összekötő elemekkel kapcsolatban adódnak: az Eger-patak mentén a patakot kísérő zöldsáv szélesítése a belvárosban és továbbfejlesztése a déli iparterületen is.

1.12.4. TÁJHASZNÁLATI KONFLIKTUSOK ÉS PROBLÉMÁK ÉRTÉKELÉSE

A szőlő I. kataszterbe került területek között bőven vannak olyan területek is, amelyeken a természetvédelmi szempontokkal vagy a településfejlesztési szempontokkal (pl. közlekedésfejlesztés) nincs meg az összhang. Akadnak olyan szőlő I kataszterű területek, amelyek jelenleg szőlőművelés alatt nem állnak, viszont az ott található gyepvegetációk jelentős természetvédelmi értéket képviselnek:

- a Bükk Nemzeti Park tervezett bővítési területei,
- helyi természetvédelmi védetség alatt álló területek, amelyek országos védelem alá helyezése folyamatban van,
- természeti terület besorolást kaptak.

Már hosszú idő óta a város fejlesztési területei között szerepelnek a településrendezési tervekben: Keleti elkerülő út térsége és a Kutya-hegy, amely szántó, ill. gyepterület. Ugyanúgy a nyugati elkerülő út is jelentős szőlő, illetve természeti terület érdekű területek érint. Nem szabad megfeledkezni arról a tényről, hogy az elkerülő utak nem pusztán nyomvonalukkal, hanem annak területfelértékelő hatása miatt a nyomvonal menti területek potenciális beépülésével is számot kell vetni. E területek esetében szükséges az érdekegyeztetést megkezdeni, a települési célok között.

A kertes mezőgazdasági területek (volt zártkertek) tájhasználatát az elmúlt másfél évtizedben jelentős változások jellemzik. A területeken visszaszorult az üdülési célú használat. Sok esetben az üdülési funkciót is szolgáló gazdasági épületek elhagyatottan, parlagon állnak. A kertes területek szőlőművelése csökkenő tendenciát mutat E területek rehabilitálása átfogó koncepciót igényelne.

Az ökológiai hálózat tekintetében az ökoháló nagyterjedésű és pontszerű elemeinek összekötése mezővédő erdősávokkal, dűlőutakat kísérő fasorokkal, védő zöldsávokkal, illetve a külterületi és belterületi hálózati elemek zöldfelületi rendszerre történő összekapcsolása (és mindezek egyeztetése az egyéb területhasználatokkal) jelenthet kihívást.

1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

Eger olyan hazai jelentőségű kiemelt üdülési és idegenforgalmi célpont, ahol a hagyományos városökológiai szerepkör mellett a zöldfelületi rendszernek, mint az élhetőséget és rekreációt (kikapcsolódást és otthonosságot, nyugalmat) biztosító faktornak, ugyanakkor mint egyfajta reprezentációt és rendezvényi háttérrel biztosító faktornak is kiemelt szerepe kell, hogy legyen. E követelmények szempontjából a településen vannak hiányosságok, a zöld infrastruktúra szolgáltatások ma nem kiemelkedőek, bár a belváros közeli zöldfelületek tekintetében az átlagos megyei jogú városi képnél jobb állapotokat mutatnak.

1.13.1 A TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLETI RENDSZER ELEMEI

1.13.1.1. SZERKEZETI-, KONDICIONÁLÓ SZEMPONTBÓL LÉNYEGES VALAMINT A ZÖLDFELÜLETI KARAKTERT MEGHATÁROZÓ ELEMEL

A városi szintű és lakóterületi közparkok a városiakok, idelátogatók rekreációs igényeit elégítik ki. Ennek a funkciónak Egerben a Pyrker János park és az Érsekkert, illetve az északi és déli lakótelepek lakóterületi zöldfelületei vannak alárendelve. Az intézményi zöldfelületeket korlátozottan látogatható intézményi területek alkotják, ezek közül a belvárosban található az Érseki Palota kertje, a Megyeháza és a Városháza udvara, a Gárdonyi Géza Ciszterci gimnázium és Szakközépiskola, de az egri főiskola intézménykertje és a temető kertek, templom és kápolna kertek is jelentősek zöldfelületi szempontból. Szerkezeti szempontból igazán jelentős még az Eger-patakot kísérő, ám jelenleg több helyen megszakadó zöldsáv is. A település belterületi zöldfelületi rendszerének másik fő bázisát a kertvárosi zóna magánkertjei adják.

A Belváros a város zöldfelületi rendszeréhez a vár nagy kiterjedésű zöldfelületeivel, a volt bástyák gyepes felületeivel, és a patakot övező magántelkek kertjeivel kapcsolódik. Ennek a történeti városrésznek a zöldfelületi borítottsága jóval alacsonyabb a többi városrészénél.

Az Érsekkert, mely a francia kertművészet hagyományait őrző, nagy kiterjedésű park, egyfajta puffer zónaként működik a terület határánál, összefüggő zöldfelületet alkotva a kertvárosi és a sűrű, koncentrált beépítésű panelházak lakóövezet között, így elválasztó szerepet is betölt. Városi szintű közparknak Egerben az Érsek-kert minősíthető, amely a szomszédságában elhelyezkedő zöldfelületi létesítményekkel (sportcsarnok, strandfürdő, tisztai lakótelep) együtt Eger legjelentősebb rekreációs lehetőségeket nyújtó zöldfelületi eleme, még akkor is, ha ezek komplexitása továbbfejleszthető is lehetne.

1.13.1.2. ZÖLDFELÜLETI ELLÁTOTSÁG ÉRTÉKELÉSE

A város zöldfelületi borítottsága elsősorban a régebbi, beállt családi házas zónában, illetve a lakótelepek területén kedvező, bár az újabb építésű lakóterületeken és a zártkertekben ez az arányosság épített elemek és zöldfelületek között jelentős mértékben torzul.

A sűrű beépítésű, történetileg kialakult, többnyire zárt sorúan beépült belvárosi részben alacsony a zöldfelületi borítottság, a szűk utcák hálózata miatt itt a közterületi zöldfelületek fejlesztetősége is korlátozott, habár az egykori városkapuk környezetében, vagy az egyes hóstyáknak

identitást kölcsönző módon jelzés értékű zöldfelületeknek, tereknek, „kapuk”-nak lehetséges lenne a jelenleginél nagyobb hangsúlyokat adni. A város belső területrészein egyes tömbbelsőben ugyanakkor jelentős a kialakult zöldfelületi arány, ahol egyfajta védett belső kert archetípus alakult ki. Kiváló példája e belső védett zöldfelületek városi vérkeringésbe történő beemelésének és közösségi célú hasznosításának az a 80-as években megvalósult, mára infrastruktúrájában mára kicsit megkopott, de zöldfelületi arányait tekintve nagyon értékes passzázsszerű belső kert láncolat, amely a Széchenyi úttal párhuzamos épülettömbökben található.

A történeti városmag peremén található nagyobb kiterjedésű közterületizöldfelületeknek (közparkoknak), afásított utcáknak, valamint a nagyszámú, jelentős zöldfelületi borítottságú intézménykertnek és egyházi, szakrális jelentőségű kerteknek köszönhetően a szűken vett belvárostól gyalogos távolságra sok irányban érezhetjük magunkat kellemes zöld környezetben.

Alacsony növényborítottság többnyire csak a város D-i részén kialakult, összefüggő gazdasági területeket jellemzi, melyre városkapu szerepe miatt azonban jelentős feladat hárulna, hiszen ez a zöldfelületek nélkülség hangsúlyos szerepet játszik a településkép megítélésében az ide látogató szemében.

1.13.2. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER KONFLIKTUSAI ÉS PROBLÉMÁI

A turisztikailag kiemelt jelentőségű közterületek – amelyek közé nem csak a magas zöldfelületi arányú közterületek, parkok tartoznak, hanem olyan burkolt dominanciájú terek (pl: Dobó tér, Dzsámi környezete – Knéich Károly utca, Eszterházy Károly tér, Tinódi tér) is – megérették (bár különböző mértékben) a rekonstrukcióra. A történelmi belváros szűk utcáin, sikátorain mára kiterjeszthető a gyalogos és kerékpáros dominanciájú vegyes használat, amely a célforgalom jellegű, tempo 20-as, tempo 30-as személygépjármű közlekedést nem gátolja, turisztikai és a városi kerékpározásban rejlő lehetőségeket kiaknázza. A belvárosi utcahálózat egységesebb, funkcionálisabb, zöldebb közterületi megújítása a város hosszú távú idegenforgalmi érdeke.

A várost kísérő völgyoldalakon növekszik a leburkolt és a beépített felületek aránya, nő a beépítés intenzitása a zöldfelületek rovására. Ez azért is súlyos gond lehet, mert az alapvetően völgy pozíciójú településnek a völgyoldalai művelt mezőgazdasági és erdőgazdasági, és nem túl sűrű beépítésű kertvárosi részei által folyamatos levegőfrissítéshez, átszellőzéshez jutottak, az Eger patak völgye pedig hatékonyan vezette, szivattyúzta ki az akkor még eredendően fűtési eredetű légszennyezést. Mára ez a pozíció erősen változóban van, a völgyoldalak zöldfelületi borítottsága rohamosan csökken a beépítésekkel.

Az idegenforgalmi jelentőség és a lakossági, intézményi parkolási igények és a közmű és közlekedési fejlesztések napjainkban egyre jobban veszélyeztetik mind a tömbbelsőben kialakult, mind a közterületi zöldsávok létét és arányait. Az Egri Vár falain belül és a közvetlenül a falak mentén viszonylag magas zöldfelületi arányt találunk, azonban ezek megjelenése, esztétikai értéke, funkcionális egységei (köszönhetően a vár területén zajló évtizedes rekonstrukciók, helyreállítási és régészeti tevékenységnek is) ma egyáltalán nem tükrözik azt az összeszedettséget, igényességet, fenntartottságot, rendezvények által támasztott infrastrukturális kiépítettségét, és a kiemelt turisztikai

vonzerőtől megkövetelt reprezentativitást, amely elvárható lenne egy ilyen kulcs helyszíntől.

A településen belüli zöldfelületi funkciók – túl a városökológiai vagy esztétikai vonatkozásokon a viszonylag kedvező zöldfelületi borítottság ellenére sem gazdagok: kevés a használati értékkel bíró, családi, lakóközösségi, korosztályos, közösségi és tömegsport igényeket kielégítő zöldfelület, alacsony a játékra, sportolásra, közösségi aktivitásra lehetőséget nyújtó, erre csábító zöldterületek aránya. Ez a hiány a lakótelepi zöldfelületek esetében a legszembetűnőbb, amely miatt viszonylag magas a „senki földje” típusú zöldfelület jelleg és az ezzel együtt járó a deviáns közterület-használat. A város peremterületei felé haladva több városrészben teljesen hiányoznak a jól funkcionáló zöldfelületek.

A várost É-D-i irányban átszelő Eger-patak egy potenciális zöldfelületi tengely és átszellőző folyosó, amely azonban jelenlegi kialakításában ezt a szerepkört alig, vagy egyáltalán nem képes betölteni túlságosan mesterséges, néhol a két part tekintetében kapcsolathányos, víz közeli élményt (ezáltal vonzást) alig biztosító kialakítása miatt. A város ma eléggé elfordult a pataktól egy túlbiztosított mérnöki vízelvezető csatornát csinált belőle, amelynek egyes szakaszain (az árvízvédelem biztosítása mellett) növelhető lehetne a patak természetessége, zöldfolyosó jellege, megközelíthetősége, köztéri jelenléte. Ilyen lehetőségek adódhatnak a Markot Ferenc kórháznál és attól északra, a belvárosban a Szűnyog-közből, illetve az érsekkerti szakaszon. Egy rekreáció szempontjából élővízhiányos városban ezek a lépések kiemelt jelentőségűek lehetnek egy új minőségi szintre emelkedésben (amelynek ingatlanfelértékelő hatásai vitathatatlanok). A patak menti potenciális rekreációs sáv ma nem kapcsolja össze folytatódólagosan a lakótelepeket és a belvárost, az ebben rejlő potenciál ma csak korlátozottan érvényesül. A belvárosi szakaszon most kialakított, patakmederben vezetett kerékpárút funkcionális, esztétikai problémákat is felvet.

Az egri belváros és a Szépasszony-völgy között ma bejáratott közúti kapcsolat elkerülő jellege a völgynek inkább egy autós megközelítést ösztönzi (amely nem túl bölcs dolog egy borfogyasztásra alapozott, a rendezvényidőszakban gépjármű torlódásokat elkerülni igyekvő turisztikai desztináció esetében), holott ez a távolság egy sokkal közvetlenebb útvonalon gyalogosan, kerékpárossal vagy szervezett formában (elektromos vagy diesel kisvonat) is leküzdhető lehetne. A közvetlenebb kapcsolatot biztosító tengely ma kijelölhető és gyalogos dominanciájú, zöldsávokkal tagolt kapcsolatként fejleszthető. A Szépasszony-völgy megjelenésében, zöldfelületeiben, a sokszor szedett-vedett pince-homlokzat és vendéglátóterasz kialakításaiban, a völgy magjaként működő közpark kialakításában erősen alulmarad az turisztikai célponttól elvárt igényességtől, amely szükségszerűen tépázza meg a hely vonzóképeségét

1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1. TERÜLETFELHASZNÁLÁS VIZSGÁLATA

1.14.1.1. A TELEPÜLÉS SZERKEZETE, A HELYI SAJÁTOSSÁGOK VIZSGÁLATA

1. A település szerkezete, helyi sajátosságok vizsgálata

Eger mai városszerkezetét a XVII. század végén – a XVIII. század elején nyerte el. A barokk formavilága a középkori és török emlékek között jellegzetes építészeti teremtett. Ez foglalta egybe a város örökségét, táji adottságait, történelmi múltját, és minden későbbi változás befogadására tág lehetőséget biztosított. A XVIII. század a virágzás, a fellendülés időszaka volt. A ma is látható barokk városképet Eger püspökei alakították ki, főként Barkóczy Ferenc és Eszterházy Károly. A város szerves és folyamatos fejlődése (a Vár, a városfallal körülvett történelmi városmag, majd a városfal elbontása után a városfalon kívüli hóstyák összekapcsolódásával) a XIX. sz. végére lezárult.

A XVIII. századi építkezések előtt a város szerkezetét döntően meghatározta a fallal körülvett város és vár. 1702-ben a külső várat lebontották, így semmi sem állhatott a nagyszabású építkezések útjába (így alakult ki a Sánc városrész). Ekkor épült fel a Hatvani kapu közelében a püspöki palota, mellette a barokk székesegyház. 1727–28 között folyt a kórház építése, 1758–73 években pedig elkészült a Minorita templom. A szűkebb értelemben vett egri belváros a Kossuth Lajos utca, a Széchenyi utca, és az Eger patak által határolt háromszögben található, de a városközpont valójában ennél nagyobb terület: a Kossuth utca – Barkóczy utca – Balassi Bálint utca és a vár által határolt négyszög.

Az egri városszerkezet sajátossága – a már fent említett – hóstyák, vagyis a középkor végén a városok kerítésén és a sáncokon kívül keletkezett külvárosok, vagy elővárosok (Hochstadt: felsőváros) rendszere. A hóstyák a XVIII. század elején az egri munkalehetőségek miatt a városba érkező parasztok letelepedésével alakultak ki, akik a történelmi városmagon kívül találtak lakóhelyet a maguk számára. A Rác, a Cifra, a Maklári és a Hatvani hóstya a XVIII. században épült ki.

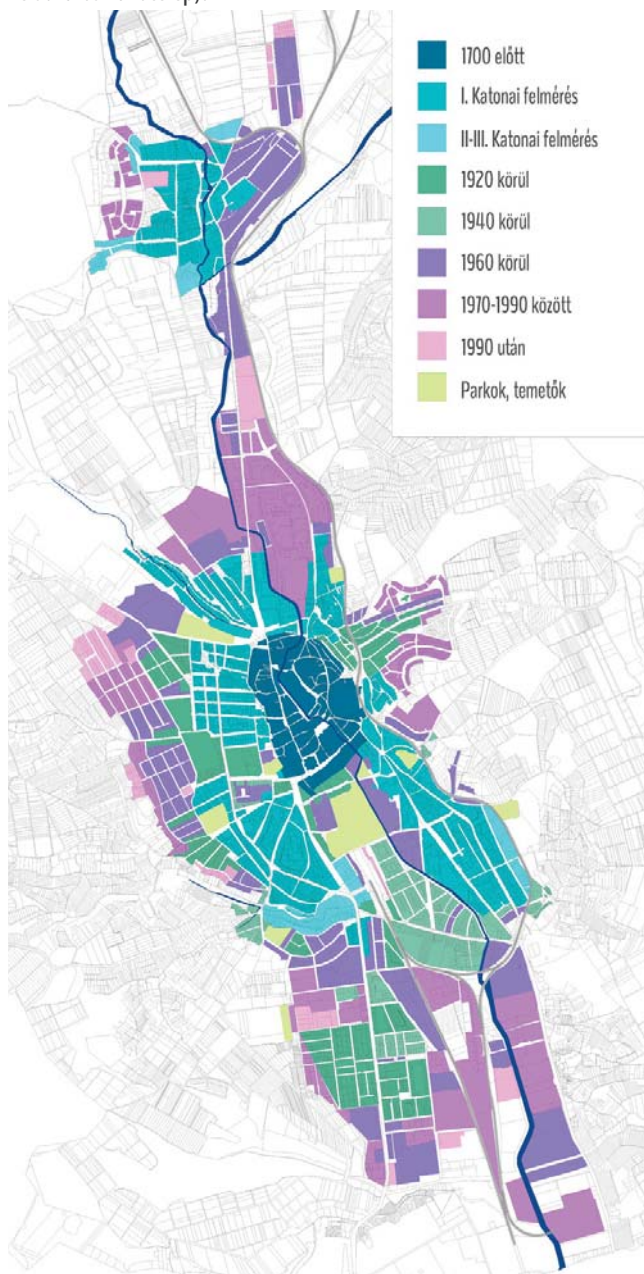
A városszerkezet kialakulásában az építészeti beavatkozások mellett a természeti adottságoknak is nagy szerepe volt. Eger beépített területeinek morfológiai jellegét, alapvetően az Eger patak kanyargós szakaszának sík, korábbi öntésterületének beépítése, és a környező lankás domboldalak, völgyek birtokba vétele jelentette. Mivel Eger egy észak-déli irányú völgyben helyezkedik el, ezért a város terjeszkedése főként a völgy mentén, hosszanti irányban történhetett. Ezt az adottságot tükrözik a város legfontosabb infrastrukturális tengelyei, köztük a vasút és a 25. sz. főút. (Ezeknek a nyomvonalas közlekedési létesítményeknek a történelmi városmagot elkerülő szakaszának kiépítése jelentős, és a településszerkezetben még ma sem begyógyult „várossebeket” ejtettek.) A város fejlődésével és növekedésével szükségszerűen együtt járó közlekedési fejlesztéseknek a városszerkezetbe szervesen illeszkedő megoldását a település völgyi jellege minden kétséget kizáróan jelentősen megnehezítette.

A XIX.–XX. század fordulójától kb. a 40-es évekig, a korábbi nőtt város jelleget felváltották a szervezett, egyidőben kimért, tervezett, szabályos utca és telekszerkezet jellemzői. 1933-ban kapott engedélyt Eger a gyógyfürdő kiépítésére. A II. világháborút követő időszakban a várost még mindig az egyemeletes beépítés és kiegyensúlyozott

fejlődés jellemezte. (A Hajdúhegy még alacsonyabban fekvő részeinek a beépülése, illetve déli irányban a részben fokozatosan feltöltött területek családházias jellegű beépítése.)

A város robbanásszerű növekedése, sokszor a város működését is megbénító területi terjeszkedése valójában csak a 60-as években, az emberek tömeges városba vándorlásával és letelepedésével indult meg. A város szerves működését nehezítő jelentős É–D-i irányú völgyi terjeszkedés, illetve a domboldalak túlzott beépítésének folyamata lényegében az 1960-as évektől kezdődően vált jellemzővé, és ez a folyamat napjainkban is tart.

Először csak a túlzott területi terjeszkedés (családházias beépítés), majd később a lakótelepi tömeges lakásépítések jelentették a város működési egyensúlyának megomlását. Egymás után nőttek ki a földből a lakótelepek: a mai Felsőváros, a Maklári és Hatvani hóstya, valamint Lajosváros panelházai. A lakótelepek idegen testként jelentek meg a város szövetében, bár belső szerkezetüket szintén az Egerre jellemző, hosszan elnyúló észak-déli tengely határozta meg (pl. Felsővárosi lakótelep).



47. ábra Eger belterületének változása

E területi terjeszkedéssel párhuzamosan elsősorban a városközpont területén jelentek meg a környezetüket degradáló új intézményi épületek (pl. Kórház, áruház, irodaházak), illetve a hástya v. családiházak jellegű tömbök belső kertes területeinek beépítésével a tömbnyire zsúfolt tömbbelső-feltárások.

1968-ban a barokk belvárost védetté nyilvánították, és ezzel több más várostól eltérően megkímélték az oda nem illő épületek beépítésétől. A 70-es évektől rohamosan fejlődött az Egri Ipari Park a város déli részén. A 80-as évekre elkészült a 25-ös főútnak a Belvárost elkerülő szakasza, ezután a Széchenyi út déli szakaszáról és a Belváros legtöbb utcájából kitiltották a gépkocsi-forgalmat. Megindult – az országban az elsők között – a tömbrekonstrukciók folyamat, melynek során több belvárosi tömb rehabilitációjára is sor került. (A sikeres akció ma is folytatása ma is önkormányzati szándék, de sajnos a jelenlegi gazdasági körülmények között ennek lehetősége nagyon korlátozott.)

A rendszerváltás óta Eger fejlődését inkább a minőségi, mint a mennyiségi növekedés jellemzi. Ugyanakkor Egert sem kerültk el azok az országos tendenciák, melyek jelentős területigénnyel is jelentkeztek. Ezek közé sorolható például a bevásárlóközpontok építése – köztük Észak-Magyarország egyik legnagyobbja, az Agria park. Jelentősen bővült és átalakult az Ipari Park is.

A 60-as, 70-es, 80-as években a kertes mezőgazdasági területeken megváltoztak a korábbi időszakokra jellemző mezőgazdasági célú gazdasági épületek elhelyezési szokásai. Hagyományosan a szőlő- és borfeldolgozó létesítmények nem szétszórta a mezőgazdasági területeken, hanem pincesorban, elsősorban a bevezető utak térségében kerültek elhelyezésre. Napjainkban a vegyes építészeti minőséget képviselő épületek a kertes területeken sok esetben hivalkodva, a gerincvonulatokon kedvezőtlen tájképi elemként jelennek meg, ezzel megváltoztatva az évszázadok óta jellemző tájszerkezetet és tájkaraktert. A változás elsődleges oka a területek használatának módosulása. A szőlőhegyeken előtérbe került az üdülési jellegű tájhasználat, amely más jellegű épületeket és épületelhelyezési módot igényelt (minden telken épület).

A 90-es évek elején a kárpótlási és részarányba-adási folyamat a korábbi nagyüzemi művelésű szőlőterületeken gyökeresen megváltoztatta a birtokviszonyokat. A területek feldarabolódtak, azonban az új típusú termelési és feldolgozási folyamathoz igényelt mezőgazdasági jellegű gazdasági épületek típusa, jellemző helyei még nem alakultak ki.

Összességében Eger mai városszerkezetéről elmondható, hogy egyközpontú településnek tekinthető. A hástya az évtizedek alatt folyamatosan hozzáépültek a történelmi városközponthoz, így a Belváros sokrétű funkciójú magja körül egy lakógyűrű alakult ki, amit a belterület határán túl mezőgazdasági területek vesznek körül. A város észak-déli irányú terjeszkedésének eredményeképpen egy „szűk csatornán” keresztül összeépült Felnémet elsősorban lakófunkciójú hagyományos városközpontjával. Az épített és természeti környezet által szabott határok miatt nagyobb, egybefüggő gazdasági területek is csak a városközponttól északra és délre alakulhattak ki.



48. ábra Eger belterületének változása

2. Eger városrészei

Eger városrészeinek határát az 1992-es általános rendezési terv alapján, kisebb korrekcióval határoztuk meg. A leírás és a térképi megjelenítés a vizsgálati anyag szöveges munkarészeinek könnyebb értelmezhetősége érdekében készült, de tudni kell, hogy a város nem rendelkezik konkrét (jóváhagyott) városrészhatárokkal, a városrészek elnevezését a történelem és a hagyományok alakították.

■ Belváros

Eger belvárosát gyakran nevezik Európa barokk gyöngyszemének, ami nem áll távol a valóságtól. Itt található többek között az Egri vár (az ország leglátogatottabb történelmi emléke), Magyarország második legnagyobb temploma, valamint a több száz éves múlttal rendelkező Eszterházy Károly Főiskola főépülete is.

■ Cifra hástya

A Belvárostól északra fekvő városrész, tele szűk, egyirányú utcákkal és apró házakkal. Itt található a Tűzoltó Múzeum, valamint Vitkovics Mihály szülőháza.

■ Hatvani hástya

A Belvárostól és Károlyvárostól délre fekvő városrész, amit a 25. sz. főút szel ketté. A főúttól északra nagyrészt emeletes házak, délre inkább családi házakat találhatók. Itt van Eger egyetlen református temploma, a Belváros legnagyobb összefüggő zöldterülete az Érsekkert, valamint a városi stadion is.

➤ Maklári hóstya

Az utóbbi 10-15 évben indult fejlődésnek; a legtöbb új épülettel (nagyreszt társasházakkal) rendelkező városrészek egyike. Itt található az Egri Malom, a Bitskey Aladár Uszoda és a Strandfürdő is.

➤ Rác hóstya

A Felsővárostól nyugatra fekszik, szintén kertváros. Déli részében van a borkombinát.

➤ Tetemvár

Állítólag az 1552-es ostrom török harcosait temették ide, innen kapta nevét. Szintén kertváros

➤ Sánc

Almagyar domb erősen lejtő nyugati oldalán épült városrész, szerkezetét a természetes terep, a vár egykori kapuinak helyei, a városok és a külső várfal maradványai határozták meg.

➤ Csákó

Egykori neve Szent István-város. városrész Eger egyik legkarakteresebb kertvárosias területe. Az Érsekkerttől délre, az Eger-patak és a vasútállomás közötti területen alakult ki a XX. század első felében.

➤ Tihamér

Eger délkeleti részén terül el, a Füzesabony-Andornaktálya irányából érkező és a belváros felé futó utak két oldalán. Keletről és Délről a vasútvonal, illetve a Sas út melletti iparterületek, Nyugatról az Eger-patak határolja. Településszerkezeti adottsága a közel Észak-déli utak, ezzel összefüggésben, az Észak-déli irányban hosszan elnyúló telektömbök dominanciája, valamint a Hadnagy utca északi oldalán kialakult Maklári hóstya városrészrel való közvetlen kapcsolata.

➤ Károlyváros

Eger a belvárostól nyugatra fekvő városrésze, amely Eszterházy Károly idején épült ki. A mérnöki tevékenység eredményeképpen kialakult szabályos városrész a Székesegyház mögötti vásártérig, illetve a jezsuiták kertjéig terjed ki. A 25-ös főút hosszanti irányban kettévágja. Itt található az egykori dohánygyár, az Egészségügyi Szakközépiskola, valamint a Dobó István Laktanya. Emeletes és családi házak egyenlő arányban épültek erre a környékre.

➤ Lajosváros

Eger déli városrésze, több középiskola (Szilágyi Erzsébet Gimnázium; Egri Kereskedelmi, Mezőgazdasági, Vendéglátóipari Szakközép-, és Szakképző Iskola és Kollégium) és kollégium épült ide. Nagy része kertvárosi jellegű, de sok emeletes ház is található benne.

➤ Felsőváros (Északi városrész)

A rendszerváltás előtt Csebokszári lakótelep néven elhíresült városrész, elsősorban négy- és tízeleletes épületekkel. Egyre több embert vonz ide az utóbbi években a közte és Felnémet közt épült bevásárlónegyed.

➤ Felnémet

A múlt század második felében Egerhez csatolt település, amely megőrizte falusias jellegét. Valaha itt volt a (mai nevén) Felsőtárkányi Állami Erdei Vasút végállomása. A városrész északi részén

található az egykori egri Finomszerelvénygyár dolgozóinak épített Berva-lakótelep, nyugati részén pedig a Pásztortölgy elnevezésű fiatal kertvárosias lakónegyed.

➤ Almagyar

A város keleti oldalán található domb, Eger legelegánsabb része. Déli oldalára épült az Eszterházy Főiskola több tanszéke és kollégiuma.

➤ Vécseyvölgy

Az Almagyar-domb északi lejtőjének alján fekszik, ugyancsak kertváros. Keleti részében lakóparkok épülnek. Innen 1-2 km-re található az Apolló Sportrepülőtér.

➤ Hajdúhegy

Az Almagyar-dombhoz hasonló jellegű, Károlyvárostól nyugatra elterülő kertvárosias terület.

➤ Merengő

Maklári hóstya és Tihamér városrésztől keletre, a belterület határ mentén húzódó kusza utcaszerkezetű kertvárosias lakóterület.

➤ Szépasszonyvölgy

Eger legnagyobb kiterjedésű, összefüggő borpincés területe. A ma közel 200 pincét számláló völgy az elmúlt évszázadokban szorosan összekapcsolódott az egri borok hírnevével.

➤ Nagylapos

A gyakorlatilag régen beépített Eger város és a Felnémet városrész közötti beépítetlen terület volt. A két régi beépítésű településrészt az Egri út köti össze, mely mindkét oldala a két település irányából egy-egy sor házzal épült be, de a két beépítés a legutóbbi időig nem ért össze. Ekkor az Egri út keleti oldalán felépített lakótelep északi részének folytatásaként építettek fel gazdasági létesítményeket, bevásárlóközpontokat.

➤ Déli iparterület

A rendszerváltás óta lendületesen fejlődő terület Lajosvárostól keletre található. Számos multinacionális vállalat telepedett meg itt.

1.14.1.2. AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ADATOK ALAPJÁN, TERMŐFÖLD A MŰVELÉSI ÁGAK ÉS A MINŐSÉGI OSZTÁLYOK

1.14.1.3. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT ÉS BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

A település igazgatási területének beépítésre szánt területei az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

- Lakóterületek (kertvárosias; kisvárosias; nagyvárosias),
- Vegyes területek (településközpont vegyes terület; központi vegyes terület)
- Gazdasági területek (kereskedelmi; szolgáltató terület; ipari gazdasági, mezőgazdasági üzemi)
- Üdülő terület
- Különleges területek (pincés idegenforgalmi terület; jelentős zöldfelülettel rendelkező terület; külszíni

bányaterület; honvédelmi célú terület; hulladék kezelésére szolgáló terület; egyéb különleges terület)

A település beépítésre nem szánt területei az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak:

- Zöldterület
- Erdőterületek (védelmi; gazdasági; egészségügyi-szociális, turisztikai)
- Mezőgazdasági területek (kertes: borvidéki, borvidéken kívüli; általános: borvidéki, borvidéken kívüli; korlátozott funkciójú mezőgazdasági terület)
- Vízgazdálkodási terület
- Közlekedési és közműterületek

Jogilag a település területének 16%-a belterület, a maradék 84% pedig külterület. A beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területeket ábrázoló V3-as számú térképmellékleten jól látható, hogy a város szinte teljes belterülete, a közlekedési területeket és a csekély számú zöldterületet leszámítva beépítésre szánt, sőt beépített terület. Újonnan beépítésre szánt és tartalék területek a belterület határa mentén kerülhetnek kijelölésre, aminek legfőbb oka a városszerkezetenél már részletezett természeti adottságok korlátozó hatása. Mindez sajnos csak a mezőgazdasági területek rovására valósulhat meg. Az épített környezet is korlátozó tényezőt jelent a belterületi fejlesztésekben, hiszen Eger történelmileg kialakult településszerkezete, karaktere (aminek a legtöbb helyen a megőrzése a cél) és a Belvárost és környezetét jellemző alacsony szintszámú beépítése miatt magasságilag már nem igen tud növekedni.

A város külterületének nagy része mezőgazdasági terület, északi és keleti részén nagyobb egybefüggő erdőterületek húzódnak. A külterületen jelentősebb beépítésre szánt (honvédelmi) területek Rác hóstyától és Felnémettől nyugatra találhatóak.

1.14.1.4. TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS FUNKCIÓVIZSGÁLAT

1. TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS FUNKCIÓ

A **Belváros**, mint a hagyományos történelmi városközpont, mind a közösségi lét, mind a városba látogatók szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír. A Belváros területén a lakó és intézményi funkciók együttes jelenléte a meghatározó, vagyis területfelhasználásilag a településközpont vegyes területek térbeli terjeszkedése figyelhető meg. Mindemelllett ugyanakkor a történelmi városközpont szerves részét képezik az önálló intézményi funkciókkal rendelkező, nagy kiterjedésű területek, valamint azok a kisvárosias lakóterületek, ahol a lakófunkció mellett kisebb mértékben egyéb, elsősorban kereskedelmi, vendéglátó és szolgáltató jellegű funkciók is jelen vannak. Mindez a vizsgálati térképre tekintve is jól látható. A Belváros, mint a település történelmi magja a mai napig is az évtizedek alatt kialakult központi szerepéből mit sem veszítve a város igazgatási, oktatási, egyházi, pénzügyi, szociális, egészségügyi, kulturális, stb. központja. Itt koncentrálnak – egymástól kis elérési távolsággal – a legfontosabb intézmények. Eger Heves megye székhelye, az Eger Kistérség központja, és 2013-tól – a járási rendszer bevezetésével – az Eger járás központja is, így az ebből a státuszából adódó hivatalok többsége is a Belvárosban találhatóak meg. A tágabb térséget szolgáló intézmények döntő többsége mellett az alapellátást nyújtó létesítmények jelentős része is itt található. A történelmi örökségből

fakadóan számos kulturális funkcióval rendelkezik, a műemlékek, múzeumok és egyházi emlékek mellett itt található az egri Főiskola is, és ne feledkezzünk meg a fürdőkulturáról sem.

Cifrahóstya területének nagyobb részét lakófunkció jellemzi. A Belváros folytatásaként a Knézich utca és Servita utca mentén intézmény jellegű épületek is találhatóak, amelyek településközponti övezetben működnek. A terület alap- és középfokú szolgáltató, vendéglátó és kereskedelmi üzletekkel jól ellátott.

A **Maklári hóstya** városrésze funkcionális adottságait elsősorban a hidrogeológiai adottságok, források, gyógyvizek, valamint a szűken vett Belváros közelsége határozza meg, de mindemelllett mégis a lakóterületi funkció jellemzi a hóstya területeinek közel felét. A hóstya keleti részének funkcionális adottsága a Rókus temető, mely jelentős zöldfelületi értéket képvisel. Az Ostorosi út bevezető szakaszán jelentős pincés területek találhatóak, melyekhez kapcsolódnak fejlesztési igények, közterület-rendezési és egyéb forgalomszervezési feladatok is. A hóstya ezen területén különleges szerkezeti adottsággal rendelkezik a Maklári út – Diófakút utca – vasútvonal – Agyagos utca által határolt terület, melynek telekszerkezete a jelenlegi telektömb belsejében lévő Rókus-temető dombjának körülépítésével jött létre.

A Kertész utca és a Maklári út által közrezárt telektömbben a Maklári útra felfűződő telkek mérete lényegesen kisebb a Kertész utca melletti telkek méreténél, ahol a telkek mélysége helyenként a 100-120 méter is eléri. A hóstyai telekszerkezetre jellemzően a Maklári útról nyíló keresztirányú utcák (Agyagos utca, Mély utca) mentén az átlagostól eltérő, aprótelkes szerkezet alakult ki, mely a mai napig fennmaradt. Hasonlóan kisméretű telkek jellemzik a Maklári út Mély utcától északra eső szakaszát egészen a Szarvas-térig.

A **Rác hóstya** nagy része lakóterület. A nagyvárosias, a kisvárosias és helyenként a kertvárosias karakter is megtalálható. Nagy az intézményi területek aránya, óvoda, általános- és középiskola, csecsemőotthon, valamint mentőállomás is üzemel a területen belül, többségük annak északi részén. Gazdasági és kereskedelmi létesítmények főleg a városrész déli területein helyezkednek el, általában a borászattal hozhatók kapcsolatba. Honvédségi és különleges, műemlékvédelmi területek (temető) állnak a terület déli határán. A változatos domborzat, melyre a városrész felkapaszkodik, sok helyen már nem teszi lehetővé a területek használatba vételét. Itt zöldfelületeket találunk, sűrű, beült, természetközeli növényzettel.

A **Tetemvár** területének nagyobb részét lakófunkció jellemzi, de a terület alapfokú és középfokú szolgáltató, vendéglátó, kereskedelmi üzletekkel jól ellátott.

Sánc területén a lakóépületek dominálnak a Bástyá utca mentén és a Gárdonyi utca Leányka utca felőli részén vendéglő, üzletek és egyéb szolgáltatások is megjelentek.

Csákó városrész funkcionális szempontból teljesen homogén lakóterület. A területen mindössze néhány kisebb intézmény található, a Hadnagy utca, az Eger-patak, valamint a Sas út mellett. Az intézmények területe lakóterületi övezetbe sorolt. A vasútállomás térsége funkcionális és városépítészeti szempontból is befejezetlen. A területen a lakó és intézményi funkciókon túl jelentős mértékben egyéb gazdasági funkciók is megtalálhatóak, de mindemelllett Eger egyik jelentős fogadótérségén, lehetőségeihez képest rendkívüli módon alulhasznosított.

Tihamér városrész funkcionális adottsága, hogy dominánsan lakóterület, az ellátást biztosító intézmények is a lakóterületbe ágyazottan helyezkednek el, elsősorban a Hadnagy utcai lakótelephez kapcsolódóan. A városrészben értékvédelem alatt álló, vagy arra javasolt épület, illetve terület nem található.

Károlyváros területének domináns részét a lakóterületi funkció jellemzi, valamint funkcionális adottsága, hogy a Belváros szomszédsága következtében területén az alapfokú intézményeken túl városi, illetve megyei szintű ellátást szolgáló intézmények is található (középiskola, földhivatal, bíróság, szabadidőközpont, stb.). A városrész egyedi adottsága funkcionális szempontból, két nagyterjedésű, területigényes létesítménye a laktanya, valamint egykori Egri Dohánygyár épületének rehabilitálásával kialakított Agria Park bevásárlóközpontot, mely a kistérség legnagyobb bevásárló-, szolgáltató és szórakoztató komplexuma.

Lajosváros Eger legdélebbi városrésze, több középiskola (Szilágyi Erzsébet Gimnázium; Egri Kereskedelmi, Mezőgazdasági, Vendéglátóipari Szakközép-, és Szakképző Iskola és Kollégium) és kollégium épült ide. A terület nagy része kertvárosi lakóterület, de számos többemeletes, kertvárosi beépítéstől eltérő jellegű épület is található itt. Jelentős kulturális, történeti és építészeti értéket képvisel a városrészben található Kőlyuki pincesor.

A **Felsővárosnak** nevezett lakótelepen a város méretéhez képest kis területen él Eger lakosságának közel harmada. Szerkezete a XX. század második felének lakótelep építési lázában alakult ki. A lakófunkció mellett nagyméretű intézményterületek, néhány kisebb kereskedelmi, vendéglátó és városüzemeltetést biztosító létesítmény is található a területen.

Felnémet: A Belváros és egyre tágabb kiterjedésű közvetlen környezetén túl, az intézményi és lakófunkciók együttes jelenlétének hagyományos területe még Egerben Felnémet központja, mely terület az utóbbi időben jelentősen veszített térszervező erejéből, ennek ellenére több általános iskola és óvoda is található itt.

Almagyar területén a kertvárosias lakófunkció dominál, a városrész déli részén található az Eszterházy Főiskola kampusza.

A **Vécsey-völgy** beépült területei jellemzően családi házas, kertvárosias lakóterületi funkcióval bírnak. Szolgáltató tevékenységek a Vécseyvölgy utca mentén jellemzőek a lakóterületi területfelhasználáson belül.

Hajdúhegy Almagyar városrészhez hasonlóan kertvárosias lakóterület, északi részén, a Baktai út mentén található egy nagyobb kiterjedésű intézményi-gazdasági terület.

Merengő városrész északi részén (Rozália utca) új beépítésű kertvárosias (villás jellegű) lakóterület található, amit szőlőtermesztő mezőgazdasági területek vesznek körül (Merengő-dűlő). A városrészben található a Rozália-tető, a temetőtől délre a Homok utca két oldalán nagy kiterjedésű gazdasági terület húzódik, attól keletre (már külterületbe nyúlóan) található a Merengő-völgyi agyagbánya. A Nagykoporsó út mentén pincesorok húzódnak.

A **Szépasszony-völgy** nevével az egri bor hírneve az elmúlt évszázadban szorosan összekapcsolódott. A több mint 150 pincét számláló völgy mai pincecsoportja a II. világháborút követően, a földreform után épült ki. A pincék mellett főként idegenforgalmi és kereskedelmi létesítmények találhatók itt.

A korábban beépítetlen **Nagylapos** területén az Egri út keleti

oldalán felépített lakótelep északi részének folytatásaként építettek gazdasági létesítményeket, bevásárlóközpontokat.

A **Déli iparterület** nagy kiterjedésű funkciógazdag gazdasági létesítményeknek ad helyet.

2. INTÉZMÉNYI ELLÁTOTSÁG

Eger város hagyományos és jelenleg is jelentős regionális szerepköréből adódóan, magas színvonalon kiépített, részben öröklött és nagy hagyományokkal rendelkező, részben folyamatosan bővülő, az átlagos megyeszékhelyeket meghaladó gazdagságú intézményhálózattal rendelkezik.

Különösen kiemelkedő az igazgatási (közigazgatási és egyházi), kulturális és idegenforgalmi intézmények jelentősége. Eger iskolaváros jellege is elvitathatatlan, mindannak ellenére, hogy a mai napig nem rendelkezik önálló egyetemmel.

A város kistérségi és 2013 január 1-től járási központ szerepe tovább bővíti a jelenlévő intézmények körét. Ahogy azt már az egyes városrészek területfelhasználásánál részletesebben leírtuk, a tágabb térséget szolgáló intézmények döntő többsége, de az alapellátást nyújtó létesítmények jelentős része is a Belvárosban található. Eger tehát egyközpontú településnek tekinthető, jellemezhető nagyobb kiterjedésű és jelentősebb forgalmat vonzó intézmények a Belvároson kívül is található (Felnémeten, Felsővárosban, Rác hóstyában, Almagyaron, Károlyvárosban, Lajosvárosban), ezek azonban vagy jellegük miatt (pl. a károlyvárosi honvédségi intézmények, a felnémeti Nemzeti Park Igazgatóság) vagy elhelyezkedésük miatt (pl. a felsővárosi oktatási és sportlétesítmények) többnyire nem tudják központképző szerepüket betölteni. Hiányoznak tehát az egyes városrészek lakóit ellátó, elsősorban alapfokú intézményeket magukba foglaló alközpontok.

A város területigényes intézményei funkciójuk alapján elsősorban az oktatáshoz, a kultúrához és a művelődéshez, a szociális és az egészségügyi ellátáshoz, a sporthoz valamint a kereskedelemhez kapcsolódnak.

Az alapfokú oktatási intézményi lefedettség tekintetében (V4 vizsgálati lap) is a fent leírt egyközpontúság és a Belváros szerepköre jól kirajzolódik. Intézményi sűrűsödés figyelhető meg még Lajosváros (kisebb alközpont Mátyás király út nyugati oldalán), valamint Felsőváros (a lakótelep kiszolgálására) városrészekben. Óvodák esetében az 500 m-es, általános iskolák esetében az 1000 m-es gyaloglási távolságot véve a város szinte teljes területe jól lefedett, azonban a város belterületi határához közeledve már némi hiányosságok mutatkoznak. Például Almagyar új lakóterületeinek kiszolgálására sem általános iskolát, sem óvodát nem helyeztek el. Felnémeten összesen 2 óvoda található- az egyik a Bervai úti lakótelep kiszolgálására, a másik pedig a városrész központjában- ami lefedettség tekintetében nem kielégítő. Szintén a városrész központjában található a Pásztoryölgyi Általános Iskola és Gimnázium, ami a városrészt azonban jól kiszolgálja.

3. LAKÁSÁLLOMÁNY

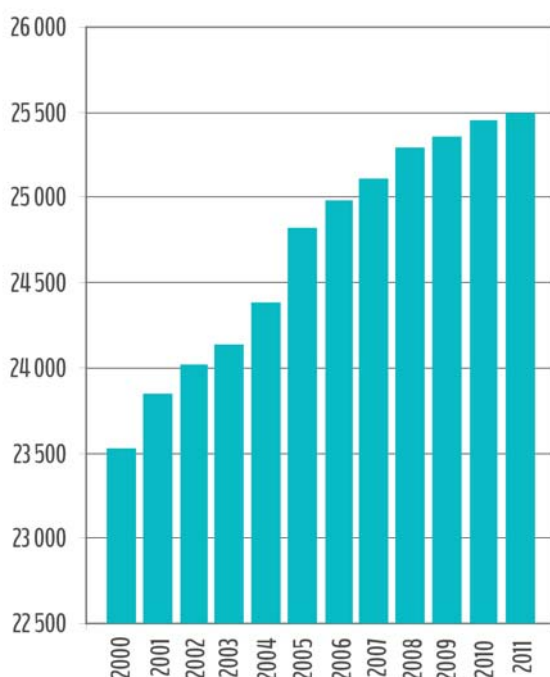
Egerben a változatos városszerkezetben megtalálható falusias jellegű lakóövezet, szociális szempontból nem megfelelő övezet, és üdülőterület. Ezek legnagyobb hányada egy lakásos, szinte kizárólag földszintes épületekből állnak. Jelentős még a földszintes épületek

részesedése a kertvárosias lakóövezetben, a hagyományos beépítésű belső lakóterületen és villanegyedekben is. A lakótelepeken a lakóépületek közel kétharmada 11, illetve több lakásos, ez különösen a felsővárosi lakótelepre jellemző.

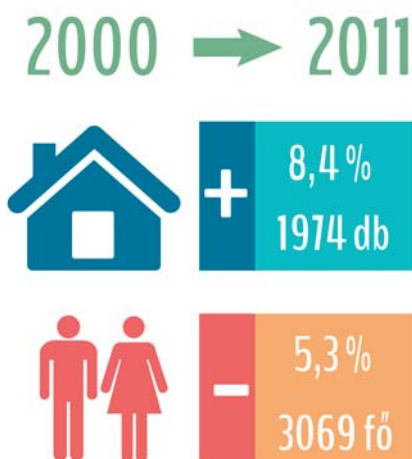
A 90-es évek lakásépítési tevékenysége Egerben nem egyenletes. A lakásátadások (használatbavételi engedélyek) mennyiségi mélypontja 1993-ban volt. Azóta a lakásépítések száma – kisebb visszaesésekkel – növekvő tendenciát mutat. 2000 után megugrott az építkezések száma és ugyan érzékelhető mutatószámokból a 2010-től tartó gazdasági válság, azonban a lakásépítések száma azóta is folyamatosan, kisebb ütemben ugyan, de emelkedik.

a városkörnyéki településeken.). A város lakásállománya 2000 és 2011 között 1974 db-al növekedett, míg az állandó lakónépesség száma ezzel szemben 3069 fővel csökkent.

(A lakásállományra vonatkozó további vizsgálatokat lásd: közmű szakági munkarész)



LAKÁSÁLLOMÁNY
ÉS ÁLLANDÓ NÉPESÉG VÁLTOZÁS



1.14.1.5. ALULHASZNOSÍTOTT BARNAMEZŐS TERÜLETEK

Eger Város Települési Környezetvédelmi Programjából és a tervezés során folytatott konzultációkból kiderült, hogy Eger területén jelenleg nem található klasszikus értelemben vett nagyobb barnamezős terület. Ennek oka, hogy a település korábbi állami és szövetkezeti tulajdonú létesítményei a privatizációt követően gazdára találtak, hasznosítottak. A régi nagyüzemi iparterületek az új gazdasági környezetben feldarabolódtak, helyükön több, kisebb vállalkozás kezdte meg működését (Berva, Mezőgép, HÁÉV).

1.14.1.6. KONFLIKTUSSAL TERHELT (SZLÖMÖSÖDÖTT, DEGRADÁLÓDOTT) TERÜLET

Szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok, a fizikai infrastruktúra és a közszolgáltatások színvonalának lényeges egyenlőtlenségeivel. Magyarországon a **lakóhelyi szegregáció** térségek, települések között és településeken belül is megjelenik. A lakóhelyi elkülönültség városokon belül a **szlömösödő területek**ben mutatkozik meg.

A 2008-ban készített IVS-ben az akkori adatoknak és előírásoknak megfelelő vizsgálatot végeztek a város térségi-társadalmi szerkezetéről, elsősorban a leromlott, szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területekre fókuszálva. Ebből kiderült, hogy Eger területén jelenleg két olyan terület van, amely szegregátumnak tekinthető (a szegregációs mutató¹⁾ több mint 50%), illetve két olyan területe, mely szegregátumnak nem minősíthető, de az alacsony státuszú népesség magas aránya miatt a terület kezelésére tervet ajánlott készíteni. Mindkét **szegregátumnak** tekinthető terület az északi városrészben helyezkedik el: **Béke-telep** Felnémet területén, **Szala környéke** a Rác hóstya területén.

■ Szala környéke

A Szala telep és környéke az 1970-es évekig városszéli, beépítetlen területen helyezkedett el. Az északi-lakótelep építése azonban megindította a környék lakásállományának és infrastruktúrájának fejlesztését, aminek következtében a telep beleolvadt Eger településszerkezetébe, azonban szegregált területté vált, nem sikerült minden téren felzárkóznia Eger egyéb területeihez.

A Szala-telepet az **Árnyékszala utca** és a **Verőszala utca** felvégi részei alkotják, de az Árnyékszala és Verőszala utcák folytatása, valamint a környéken elhelyezkedő Rudivár utca szegregációs mutatója is közelít az 50%-hoz. A 2008-as IVS készítésekor a szolgáltatott lakossági adatokból és az aktualizált vizsgálatokból a következőket lehet összefoglalni:

- a településrészen belül a roma népesség aránya valószínűleg 100%, de pontos adatok nem állnak rendelkezésre jelenleg
- a területen lévő **lakásállomány kb. 3/4 része félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakás**
- a területen lévő ingatlanok egyetlen épület kivételével magántulajdonban vannak.

1 A Városrehabilitációs Kézikönyvben foglaltak szerint azon területeket kell **szegregátumnak** nyilvánítani, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az 50%-ot

A terület fejlesztésére az Önkormányzat akciótervet készítettett (A Szala komplex fejlesztésének akcióterve 2012-2020), mivel a **terület leszakadása az egész város fejlődésére visszahúzó hatással bír.**

► Béke-telep

A Béke-telep a Szala és környékéhez hasonlóan a kezdetektől elszigetelt területen helyezkedett el, a korábban önálló település, Felnémet határában. A terület jelenleg igen kis méretű, mára már csak **kis mértékben különül el a szomszédos területektől**, mintegy a Béke út kiszélesedéseként (Eger IVS, 2008).

A telep lakosságáról szintén elmondható, hogy majdnem 100%-ban roma származásúak. A többség **mélyszegénységben** él, azonban ezen a telepen belül az integráció különböző fokozataival találkozhatunk.

A lakások jelentős része magántulajdon, illetve **85,4%-uk** (KSH, 2001) **alacsony komfortfokozatú** (félkomfortos, komfort nélküli vagy szükségslakás).

1.14.2. A TELEKSTRUKTÚRA VIZSGÁLATA

1.14.2.1. TELEKMORFOLÓGIA ÉS TELEKMÉRET VIZSGÁLAT

A **Belváros** keleti részének telekszerkezete a középkorban alakult ki, és kisebb átalakításokkal, de a mai napig fennmaradt. A vár alatt – a mai Dobó utca és a Szervita utca nyomvonalán – haladt a középkorban az Eger-patak völgyének egyetlen fontos közlekedési útja. Az út és a patak között létrejött középkori település keresztirányú útjainak nyomvonalát a domboldaltól lefutó vizek alakították. Alig változott a patak és a Hibay utca közötti tömbök telekszerkezete, de a Hibay utca északi oldalán a korábbi nagyméretű telkek felosztódtak.

Ellentétes folyamat történt a Dobó utcai telkek esetében, ahol jellemzően a korábbi keskeny telkek helyenként összevonásra kerültek, különösen az utca Dózsa György tér felőli szakaszán. Itt a korábban a külső várfalig futó teleksor mélysége a Dózsa térhez közeli telkek esetében jelentősen lecsökkent a várfal alatti zöldterület utólag történt kiszabályozásával.

Telekszerkezet szempontjából a legnagyobb beavatkozás a Kossuth Lajos utca – Dobó utca – Fazola utca – Hibay utca által határolt telektömbben történt, ahol a tömb-rehabilitáció keretében – a szakma akkori elveinek megfelelően – a telkek tömbbelső felé eső részeit összevonva a tömbbelsőben közterületet hoztak létre. Szerencsés ugyanakkor, hogy bár a telkek jogi állapota megváltozott, a régi telkek határára álló földszintes épületek jelzik a régi telekszerkezetet, és annak megfelelően jó léptékű terekre tagolják a létrejött, jogilag nagyméretű tömbbelső.

A fent részletezett beavatkozások ellenére a városrész középkori telekszerkezete jellemzően fennmaradt.

Cifra hóstya városrész belvároshoz kapcsolódó területein a halmazszerű, szabálytalan alakú, aprótelkes szerkezet a jellemző. A telekméretek sok helyen 200 m² alattiak (Bérc és a Darvas utca között, a Cifrapart, Darvas, Tetemvár, Fügedy, Türk utcákban és az Árok közben). A telekalakzatok szabálytalanok (keskeny, kismélységű) az utcahálózathoz adódó és domborzati viszonyokhoz illeszkedő szerkezethez igazodók. A szabályosabb egységesebb telekrendszer a Tetemvár - Darvas - Bérc utca között alakult ki a telkek továbbosztása és rétegvonalhoz

igazodó új utcanyitás révén. 400 m²-nél nagyobb telkek találhatók a szélesebb Knézich utca mentén (a középkori káptalansor megmaradt szerkezeteként), Balassa utca - Régi Cifrapart utca és az Eger patak között, Servita, Bárány, utcákban a domborzati adottságokból fakadóan. A Cifrapart utca mentén út menti keskeny, mély szabálytalan alakú sortelkes szerkezet alakult ki és őrződött meg napjainkig. Ezen a területen nem ritkák az a 700-1000 m² feletti telekterületek. A XX. század második felében létrejött telekosztások révén Ludányi utcában és környékén a szabályosabb alakú nagyobb telkek a jellemzők.

Hatvani hóstya mai napig fennmaradt, történetileg kialakult közterületi- és tömbstruktúrája jellegzetes. Az Árpád utca – Koháry utca vonalától északra eső területeken határozottan a volt városkapuhoz irányuló tendenciát jelenít meg, míg az útvonalától délre eső városrész közterületi- és tömbszerkezetét elsősorban a terület morfológiai adottságai határozzák meg. Egyrészt spontán módon megindult a telkek elaprózódása az eredeti telkek hosszirányú megosztásával, másrészt az eredeti telke összevonásával nagyobb telkek alakultak ki.

Az Eszterházy Károly püspök által parcellázott területen, a homogén, tervszerű telekosztású tömbök zárt sorú beépítésével létrejött „károlyvárosi” telek- és beépítési struktúra figyelhető meg. Az eredetileg 500-700 m²-es telkeket illetően a későbbiek során kétféle tendencia figyelhető meg.

Az Árpád utca – Koháry I. utca két oldalán kialakult városrész tömb- és telekszerkezete eredetileg tipikusan falusias (hóstyai) karakterű volt. Az átmenő úttól északra – a Belváros irányába – fekvő tömbök az 1970-es – 1980-as években radikális beavatkozás következtében alapvetően átalakultak. A nagyobb méretű telkekből álló telektömbök belül a telepszerű, koncentrált lakásépítés területeivé váltak, az eredeti telkek leszabályozás után megmaradt része keretként kíséri a közterületeket. Az eredeti telekstruktúrából ezekben a tömbökben csak torzó maradt.

A Szvorényi J. úttól nyugatra, az utakra szerveződő egykori hóstyai beépítés fellazul, a később beépült tömbök kertvárosi jellegűek. Az Almási Pál utca ikres, előkertes beépítésű szakaszát az utóbbi években készült sorházas beépítés folytatja, az eredetitől eltérő telekszerkezettel.

A **Maklári hóstya** a török hódoltságot követően – elsősorban német telepesek által – legkorábban benépesült városrész. Szerkezetét a városba vezető utak határozták meg, melyek a Maklári kapuhoz érkeztek. Az utak találkozásánál, a kapu előtti térségben alakult ki a városrész főtere – a mai Szarvas-tér – mely történetiségén túl a mai napig megőrizte szerkezetalkító-, és ezzel együtt városrészközpont képző jelentőségét. A városrész történetileg kialakult és a mai napig fennmaradt telekszerkezete jellegzetes hóstyai karakterrel rendelkezik. A Szarvas-tér környékén, az Almágyar utca mindkét oldalán, valamint a Maklári út Folyás utca és a Szarvas-tér közötti szakasza mentén már csak néhány keskeny telek jelzi a korábbi telekstruktúrát, mely a telekösszevonások következtében fokozatosan eltűnik. A folyamat a közelmúltban is folytatódott, melynek következtében helyenként a kialakult telekszerkezettől idegen „óriás” telkek jöttek létre a beépítés hagyományos struktúrájától eltérő módon, tömbtelek-szerűen, több épülettel beépítve.

Rác hóstya városrész Eger város északi részén, a 24-es, Mátra felé vezető főút, és a 25-ös, Bükk felé vezető főút közötti negyedben található. Megközelítése a Ráckapu térről és a Rákóczi útról, a Kővágó

téren keresztül lehetséges. A városrésznek csak ezeken a pontokon van kapcsolata a várossal, egyébként a domborzat, és különféle nagytelkes intézményi funkciójú területek vágják el a városszövet többi részétől. A városrész utcaszerkezete sugaras jellegű, mely a Szala patak által kialakított domborzati viszonyokból adódik. A telkek mérete 80 és 150 m² között változik, közel téglalap alakúak rövidebb oldalukkal csatlakoznak az utcához. Az egymás mellett álló épületeknek sokszor ugyanaz a tulajdonosa, így iparszerű gazdálkodásra is nyílik lehetőség. A Szalapart utcai Kertvárosias fejlesztésre kijelölt ingatlanok között található a megye tartalék intézményfejlesztési területe. Rákóczi Ferenc utcát szegélyező panelházak úszótelken állnak. Az új lakóparkos beépítésű társasházi tömbök nagy, több hektár kiterjedésű, volt intézményi telkeken helyezkednek el. A városrészen csak kis területen található 7-800 m²-es telkek, melyeken kertvárosias a területhasználát. Néhány esetben, főleg a városrész keleti végei felé előfordulnak üres, beépítetlen, vagy csak melléképülettel beépített telkek.

A **Tetemvár** városon belüli szerkezetét a történelmileg kialakult nőtt település utcahálózata és a domborzati viszonyok határozták meg. A Ceglédi utcától északra fekvő terület nyugati lejtésű domboldalon és a domboldal aljában helyezkedik el. A területen a 15-20 m-es szintkülönbség sem ritka. A belvároshoz közeli és a domborzatilag tagolt részekben halmaz jellegű, a Régi Cifrakapu utca menti területek szalagtelkes településkarakterrel rendelkeznek. Az utcahálózat szélessége és vonalvezetése, valamint a telekméret ennek jegyeit a mai napig őrzi. Az utcák keskenyek, szűkek, a mai forgalmi terhelés lebonyolítására kevésbé alkalmasak, ezért a területen sok az egyirányúsított utca.

A **Sánc** az Almagyar domb erősen lejtő nyugati oldalán épült. A határoló Zöldfa és Bátya utca legmagasabb és legmélyebb pontja között közel negyven méteres szintkülönbség van. A dombról levezető utcák meredeksége 10-14%-os. A Sánc szerkezetét a természetes terep, a vár egykori kapuinak helyei, a várak és a külső várfal maradványai határozták meg. A tömb laza beépítettségű, egyes része beerdősült. A város felőli oldalán a Gárdonyi múzeum épülete és a volt óvoda épülete áll, a Zöldfa utca felőli sarkon művészlakások épültek.

A telkek fele 300 m²-nél kisebb, 500 m²-nél nagyobb telkek aránya a telkek 20-25%-át teszi ki. Tehát az aprótelkes szerkezet a jellemző. Az aprótelkek a lejtőlábnál zárt sorú beépítést eredményezően alakultak ki. A nagyobb telkek a terepadottságok, lejtéviszonyok miatt a Gárdonyi utca nyugati oldalán és a Szabó Sebestyén utca északi oldalán jöttek létre. A meredekebb lejtésű területeken az apró telkek jellemzően inkább fekvőtelkek utcavonalra merőleges kis mélységgel (Bátya utca menti telkek). Ezeken a telkeken az épületek az utcával párhuzamos hosszteneggellyel épültek.

Csákó városrész Eger egyik legkarakteresebb kertvárosias területe. Az Érsekkerttől délre, az Egerpatak és a vasútállomás közötti területen alakult ki a XX. század első felében. A városrész tervezetten létrejött telekszerkezettel, arányos, a kertvárosias életformának megfelelő telekhasználatra alkalmas építési telkekkel rendelkezik. A telkek szélessége az alkalmazott beépítési móddal összefügg. A Nagyrét utcától északra elhelyezkedő két szabadonállóan beépített telektömb telkei szélesebbek, az ikres beépítési móddal beépült telektömbök telkei keskenyebbek. Néhány – elsősorban saroktelkek – esetében utólagos telekalakítással telekmegosztás történt.

Tihamér városrész hagyományosan kialakult telekszerkezete

nem homogén. A Maklári úttól Nyugatra fekvő területek igen hosszú telkekből, mély telektömböket alkottak. A korábbi telkek szabályozásával később a tömbbelsőket hasznosították telepszerű beépítésekkel. (Homok utcától Északra fekvő területek) vagy új utcanyitásokkal (Menház utca, Kalcit utca). A Maklári út – Újsor utca által közrezárt tömb telekszerkezete többé-kevésbé homogén, viszonylag arányos, 500-800 m²-es telkekből áll, míg az Újsor utca és a vasút közötti telektömb nagyméretű, változatos, de nagyon mély telkeket tartalmaz, melyek a vasút szabályozási vonaláig futnak. A városrész beavatkozások következtében kialakult jelenlegi telekszerkezetét alapvetően három méretrendbe sorolható telkek alkotják: kistelkes területek (200-500 m²), közepes méretű telkekből álló lakótömbök (500-900 m²) valamint nagytelkes teleksor a vasút mentén (1000-5000 m²).

Károlyváros jelenlegi telekszerkezete a terület kialakulásával, beépülésével összefüggésben különböző karakterek jelennek meg. A legkorábban beépült terület a Kisvölgy utcára, mint közterületi tengelyre felfűződő térség telekszerkezete az aprótelkes hóstyai karaktert tükrözi. A viszonylag szűk utcai fronttal rendelkező telkek mélysége a terepadottságok függvényében változó. A Kandra Kabos és Bocskai István utcák a Kisvölgy utcát Y alakban metszik, találkozásuknál jellegzetes amorf közterületeket hozva létre. Ez az a térség, ahol egyfajta „központi hely” alakult ki, pincékkel, borházakkal.

A városrész déli részén található Agria Park közel 2 hektáros telken áll.

Lajosváros utcahálózata és telekszerkezete az 1930-as évek körül alakult ki. A Madách Imre utca – Kazinczy utca közötti tömb őrzi még az eredeti telekszerkezetet, nagyméretű, közel 1000 m²-es lakótelkekkel, melyek kertvárosias, ikerházas beépítésűek. Az 1970-es években a nagyobb tömbbelső feltárással – a mély lakóterületeket leszabályozva – a tömbbelső egy részében többszintes házak épültek telepszerű, úszótelkes formában, durván beavatkozva a kertvárosi telekstruktúrába. A feltárt telektömbök esetében a kertvárosi beépítésre szolgáló lakótelkek 400- 500 m² területűek. Ez a domináns telekméret Lajosváros területén.

A Zólyomi utca mentén láncházias beépítés alakult ki a tömbfeltárás során, szabályos 300-500 m²-es telkekkel. A városrész legapróbb telkei – mintegy 200 m²-es területtel – a Kazinczy utca és a Nagy László utca mentén található sorházias beépítéssel jöttek létre, a telekszerkezet és a beépítési mód tekintetében egyaránt a környező kertvárosias karaktertől eltérő módon.

Szabályos telekszerkezettel rendelkezik a Puky Miklós utca és a Breznay Imre utca által határolt lakótömb, melyet 800-900 m² nagyságú telkek alkotnak. A telkeken felépült 4 lakásos épületek alaprajza ikresített jellegű, ennek következtében megindult a telkek megosztása. Sajátos telekstruktúra alakult ki a Liszt Ferenc utca és a Madách Imre utca közötti területen, a tömb utólagos parcellázásával. Az egysoros telektömb mintegy 300 m²-es telkei alapvetően eltérnek a városrész karakterétől, városiasabb, sűrűbb beépítést eredményezve.

Az **Északi lakótelep** szerkezete a XX. század második felének lakótelep építési lázában alakult ki. Fő szerkezetét, az Egerre jellemző, hosszan elnyúló észak déli tengely határozta meg. E szerkezetet hangsúlyozza a vasút, az országos főút és az Eger-patak szintén észak-dél irányú nyomvonala. A lakótelepi úszótelkes tömbházak mellett a nagyméretű, több ezer négyzetméteres intézményi telkek jellemzik

Felsőváros városrészt. Néhány telkesített (sok esetben úszótelkes) kereskedelmi, vendéglátó és városüzemeltetést biztosító létesítmény változó mérettel képezi még a telkek további változatait. Az Eger-patak és a Malomárok utca mentén található nyolc darab ikerházas beépítésű a magánkertes telekcsoport egyedi jelensége a telepnek.

Az Eger mellett fekvő, a múlt század második felében Egerhez csatolt **Felnémet** település megőrizte falusias jellegét, hosszanti fésűs beépítésű telkekkel. A telekméret igen változatos a városrészben. A nagytelkes gazdasági és intézményi területek mellett a hagyományos telekszerkezetű településközpontban zömében 500-2500 m²-es telkek vannak. Felnémet nyugati részén, a Pásztorvölgyi lakóterületi fejlesztések kapcsán kialakított kertvárosias lakóterületen az átlagos telekméret 250-500 m², a belterületi határ mentén pedig már 1000-2500 m²-es telkeket alakítottak ki többalakos, még kertvárosias jellegű házzakkal.

Almagyar mai szerkezetét tudatos tervezés útján nyerte el. Az itt megindult lakóterület fejlesztések kapcsán 250-500 m² és 500-1000 m² közötti telkeket osztottak ki a tervezett beépítés módjának megfelelően. Az Eszterházy Főiskola kampuszának területe közel 1 hektáros.

A **Vécsey-völgy** városrész 1920-as években kialakult területein (a Vécsey-völgy utca, Zoltai utca, Bornemissza Gergely utca és Bolyki Tamás utca Ny-i fele) az átlagosan 150 – 300 m² nagyságú telkek a jellemzők. A Bolyki Tamás utca páratlan és K-i oldala, valamint a Füzér, a Faggyas és a Donát utcák telekosztása az 1960-as években jött létre. Itt átlagosan 450 – 700 m² a telkek mérete. A Kis- és Nagy-Eged utcák telekszerkezete és beépítése az 1970-1990-es évekre tehető. Jellemző itt is a 450 – 700 m² méretű telek, de néhány nagyobb, 900 m² körüli telek is található.

Hajdúhegy szabályos, hálós telekszerkezettel rendelkezik az utcák által határolt lakótömböket zömében 500-1000 m² nagyságú telkek alkotják. A Honfoglalás utca térségében kisebb, 250-500 m² közötti telkeken az északabbra lévő laza családirházas, földszintes - magastetős beépítést egy sűrűbb, de még kertvárosias beépítés váltja fel.

Merengő városrész a vegyes területhasználatból adódóan változatos szerkezetű és méretű telkekre tagolódik.

Nagylapos városrészben a 25-ös számú főút két oldalán kialakult bevásárló negyed telkei 1-2 hektár nagyságúak. Az Eger-pataktól nyugatra nagyobb kiterjedésű sportterület található. A sportterülettől délre lévő terület jelenleg még beépítetlen, de a területen tervezett beépítésnek megfelelően a korábbi mezőgazdasági területeket 500-1000 m² közötti szabályos telkekre osztották fel.

Déli iparterület Kistályai út menti telkei az esetek többségében a 2 hektáros telekméret is meghaladják, a Faiskola utca mentén a Madách Imre utcától északra, a Kölyuk út térségében és a városrész dél-keleti részén 2500-7500 m²-es, de néhol 10 000 m²-esnél nagyobb telkek találhatóak. A változatos méretű és formájú telkek kialakulásának oka az, hogy az utóbbi évtizedekben végbement gazdasági átalakulás következtében a gazdálkodó egységek számának növekedésével nőtt a telekalakítási igények száma is. A korábbi nagyméretű telkek elaprózódása egyértelműen kimutatható tendencia, amely gyakran szabálytalan alakú telkek kialakításához vezet.

1.14.2.2. TULAJDONJOGI VIZSGÁLAT

A tulajdonjogi vizsgálatához nem állnak rendelkezésre adatok.

1.14.3. ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONKATASZTER

Eger Önkormányzata rendelkezik tulajdonkataszterrel (2013. 05. 01-es állapotot rögzíti), melyben nyilván vannak tartva az Önkormányzat tulajdonában lévő földrészletek, illetve az egyéb önálló ingatlanok (EÖI). Az Önkormányzatnak összesen 4187 db névjegyzékbe vett tulajdona van, melyből 3496 földrészlet (összesen: 1155,2299 ha), 691 db pedig egyéb önálló ingatlan.

1.14.4. AZ ÉPÜLETÁLLOMÁNY ÉS A KÖRNYEZET GEODÉZIAI FELMÉRÉSE

A város épületállományát és a környezetet a településtervezéshez szükséges léptékben digitalizált alaptérkép tartalmazza.

1.14.5. AZ ÉPÍTMÉNYEK VIZSGÁLATA

1.14.5.1. BEÉPÍTÉSI JELLEMZŐK

BEÉPÍTÉSI MÓD ÉS SZINTSZÁMOK VIZSGÁLATA

A **Belvárost** a szűk íves utcák, földszintes házak, változatok telekméretek, a szélesebb belvárosi utcákban jellemzően emeletes beépítés jellemzi. A széles utcák melletti egyházi telkeken egy-kétemeletes épületek állnak. A beépítési mód jellemzően zárt sorú. Hézagosan zárt sorú beépítés csak néhány telek esetében található. A régebbi beépítésű telkek esetében az épületek oldalszárnyakkal épületek, melyek hossza a telek mélységével összefüggésben változó. Telekösszevonások következtében kialakult szélesebb telkeken kétoldali oldalszárnyak U alakú épületeket eredményeztek. Körülépített udvaros beépítés nem jellemző, csak kivételes esetben, sarokteleknél illetve nagyméretű átmenő telkeknél jött létre. Az újabb építésű, foghíj szerű épületeknél az oldalszárnyak elmaradnak, sokszor takarlatlanul hagyva a szomszéd épület telkekre néző tűzfalát. A zárt sorú beépítésnek megfelelően az épületek utcával párhuzamos tetőgerinccel rendelkeznek, melyek kisebb-nagyobb eltérésekkel egymáshoz illeszkedve, karakteresen kirajzolják az utca menti telekstruktúrát.

A beépítés jellemző magassága F+1 szint, a tetőtér-beépítés elterjedt gyakorlatával. Az 1996-os rendezési terv a Hibay utca mentén a beépítés magasságát „visszafogta”, így – különösen az utca Kossuth Lajos utca – Fazola utca közötti szakaszán – a földszintes beépítés a jellemző. A terület beépítésének sajátos része a közvetlenül az Eger-patak mellett létrejött F-F+1 szintes zárt beépítés.

A **Cifra hóstya** területére zárt sorú, illetve a hézagos zárt sorú beépítés jellemző. A zárt sorú épületek utcával párhuzamos gerincű nyeregteretű épületek. A hézagosan zárt sorú beépítésnél utcára merőleges tetőgerincű, kontyolt házakat épített kőkerítés, vagy kapu köti össze. A szélesebb telkeknél az utcával párhuzamos homlokzati hossz és tetőgerinc a jellemző. Oldalhatáros és szabadon álló beépítés csak a legújabb telekalakításoknál van a Vécsey, Darvas, illetve a Tiba, Ludányi utcákban. Itt sátoztetőt, valamint ennek változatait alakították ki.

Az utóbbi évek telekbeépítéseinél többször előfordult, hogy nem a régi beépítési vonalat követték, hanem a telekhatárra merőlegesen építettek. Így az utcakép szempontjából kellemetlen, fűrészfogas utcaszakaszok alakultak ki vagy a városrésztől idegen előkertes, kerítéssel létrehozott térfal - utcakép alakult ki a Jankovics utca és a Cifrakapu utca egy-egy szakaszán. Az előkertes beépítés lehetőségét az elmúlt 10-20 év szabályozásai adták meg. Ezeken az utcaszakaszokon a változatlan közterületi szélesség mellett a térfal képzést a magas lábazatos (60-100 cm) kerítések teremtették meg.

A városrész egyéb területein – kivéve a Knézych Károly, a Balassi Bálint és a Jankovics utcákat, illetve a Cifrakapu utca Tetemvár utca találkozásának nyugati oldalát – jellemző és megőrzendő a földszintes beépülés. Az épületek többsége a városrészben földszintes, de a földszintes házak homlokzatmagasságai között is jelentős különbség van területi elhelyezkedésük szerint. Az apró telkes, sűrű beépítésű területen és a nagyobb lejtésű utcák mentén álló régi házaknál 3 m körüli a párkánymagasság, míg a Knézych K. u., Szervita u., Bárány utcában a nagyobb belmagasságú épületek esetén az 5-6 m-t is eléri.

A Knézych utcát kivéve a védelemre javasolt területeken az emeletes épülettömegek az utóbbi évtizedekben alakultak ki. A '80-as évek körül épült néhány egyemeletes, illetve építési engedélytől eltérően kétemeletes ház is, amely városképi szempontból kedvezőtlen hatású.

Az utóbbi néhány év építkezéseire a földszintes, lejtős területen a lejtő felől emeletes tetőtér beépítéses megoldás inkább a jellemző. Az épületek magastetővel épültek, épülnek kontyolva vagy oromfallal. A terület egyetlen lapostetős háza a Servita templom melletti kollégium.

A településrész karakteréhez és a történelmi hagyatékhoz hozzátartoznak a felszín alatti létesítmények, a pincék is. Pincecsoportok találhatóak a Régi Cifrakapu u. 52-62. sz. alatti kertvégeken. A Tetemvár utca környékének korábbi terveihez készült részletes pincetanulmány. Ez alapján kimutatható, hogy a pincék kb. harmada rossz és életveszélyes állapotú, döntő többségük közepes és néhány jó állapotú is található.

A **Hatvani hóstya** beépítésének jellemzője a zártság, keskenyebb telkek esetében zárt sorú beépítéssel, szélesebb telkek, illetve kisebb épületek esetében hézagosan zárt beépítéssel, zárt kerítéssel és kapuzatokkal. A fontosabb útvonalak mentén elhelyezkedő lakótömbök jellemző magassága a F+T-es, fokozatosan záródó hézagosan zárt sorú beépítéssel. Az Almási Pál utca mentén kialakult kertvárosias beépítés ikresen, illetve szabadonállóan elhelyezett épületei többnyire előkerttel csatlakozva a közterülethez, a hóstyától eltérő karaktert képviselnek.

Egyedi értéket jelentenek a Deák F. út keleti oldalán épült, többnyire helyi védelem alatt álló villák, nemcsak egyedi építészeti értékük, hanem egységes beépítési karakterük szempontjából is. A viszonylag nagy telkeken, előkertes beépítéssel létrejött villasor szabadon álló, és ikresen csatlakozó épületeket egyaránt tartalmaz, sőt egy szakaszon a zárt sorúvá válás is megindult, ennek ellenére az egységes előkertek zöldfelülete karakteres, az utca másik oldalától eltérő városképi megjelenést biztosítanak az Érsek-kert (Belváros városrészben található) szomszédságában.

A **Maklári hóstya** keleti részén a több száz méter hosszú szerkezetalkító utcák mentén (Maklári út, Kertész utca), a település, jellemzően zárt, elsősorban zárt sorú beépítési móddal beépült telkek által meghatározott. Néhány helyen a beépítés csak hézagosan zárt,

de a zárt karaktert ezekben az esetekben is biztosítják a zárt jellegű kerítések, illetve kapuzatok. Az utcaképet a zártsággal összefüggésben az utcával párhuzamos tetőgerincű beépítés jellemzi, a Maklári út déli szakaszán a keleti oldalon a Folyás utca térségéig, valamint a nyugati oldalon a Szarvas-térig földszintes, másutt F-F+1 szintes magassággal.

A korábban beépítetlen területek, kertek vagy avult épületek teljes szanálásával felszabadított területek tömbtelkes, 4–10 emeletes lakótelepszerű beépítése (Gólya-Egészség ház utca, Csákány és Hadnagy utca) található.

A Maklári hóstya területén fekszik Eger fürdőnegyede, melynek területén az egyedi építészeti jellegzetességeket képviselő épületek egységes karaktert nem hoztak létre.

A Maklári hóstya keleti területének beépítési karaktere tipikus hóstyai jellegzetességekkel rendelkezik. A hóstya területén jellemzően a telkek északhoz közeli oldalhatárán az épületek oldalszárnnyal rendelkeznek változó mélységben. Szélesebb telkek esetében az oldalszárnny mindkét oldalhatárán megismétlődik. Mindkét esetben utcavonali – előkert nélküli – beépítéssel.

Rác hóstya területén a Szala patak partja melletti utcák a legrégebben kialakult vonalvezetésű utcák, már az 1783-as katonai felmérés során készült térképek szerint is lakott volt a terület. Az építmények magassága jellemzően földszintes, átlagosan 4 méteres homlokzatmagassággal. A tetőidomok jellemzően utcára merőleges gerincű kontyolt tetők, cserépfedéssel. A házak között csak rendkívül szűk oldalkert van, előtte a kerítés tömör jellegű, általában csak egy bejárati kapuból áll. Rengeteg a rossz állagú épület, és az elhanyagolt közterület. A Szala-völgy felső szakasza nem csak minőségében, de társadalmi összetételben is elkülönül a többi utcától.

A Rákóczi Ferenc utcát szegélyező panelház sor beépítése nagyvárosi, földszint, plusz 4-5 emelet, felette magastető cserépfedéssel. Az egyes udvarok parkosítottak, és 10 db parkolóhely található minden egyes „u” alakú udvarban. A panelházak szervíz útja mentén kétszintes kialakítású garázsos van.

A városrészben két gazdasági jellegű terület van, az egyik a Rákóczi utca és a Harangláb utca közötti területen lévő benzinkutat, a Harangláb utca végén kialakított 15 férőhelyes parkolót és a mögötte lévő területen működő Peugeot márkakereskedést foglalja magába. A márkakereskedés tömegképzésében, anyaghasználatában illeszkedik a kialakult utcaképhez. A másik gazdasági terület az Egervin gyárterülete és az Egri Csillagok borászata. Az előbbi üzem fejlesztése az utóbbi években nagy területi terjeszkedéssel járt, ennek következtében megszűnt az Árnécszala utca közvetlen kapcsolata a Rác kapu térrel. A Halom utca a 25-ös főúthoz épített Viadukt létesítésével egyidejűleg tűnt el. Az üzem telepítése rendkívül rossz, idegen testként ékelődik a városrészbe, a 25-ös főút felüljárójáról rendkívül rossz képet mutat a városrészről, a borpincesor teljesen eltörlődött mellette. Az Egervin hátsó bejáratánál, a Verőszala utcában épült az Egri Csillagok Rt. épülete, melyben ugyancsak üzemi tevékenység folyik. Ezen épület homlokzati képzése beleillik a kialakult utcaképbe.

Tetemvár majdnem teljes területe magántulajdonban van, az önkormányzat az iskola és az óvoda területén kívül jellemzően beépítésre alkalmatlan területsávokkal, továbbá meredek közterületekkel, támfal- vagy útépités előkészítéséhez megvásárolt telekkel rendelkezik.

Az utóbbi évek telekbeépítéseinél többször előfordult, hogy nem a régi beépítési vonalat követték, hanem a telekhatárra merőlegesen építettek. Így az utcakép szempontjából kellemetlen, fűrészfogas utcaszakaszok alakultak ki vagy a városrésztől idegen előkertes, kerítéssel létrehozott térfal - utcakép alakult ki a Jankovics utca és a Cifrakapu utca egy-egy szakaszán. Az előkertes beépítés lehetőségét az elmúlt 10-20 év szabályozásai adták meg. Ezek az utcaszakaszokon a változatlan közterületi szélesség mellett a térfal képzést a magas lábazatos (60-100 cm) kerítések teremtették meg.

A Cifrakapu utca Ceglédi utcától felfelé eső szakaszának követendő építési karaktereként, a meglévő közterületi szélesség, majd a lakóteleppel való közvetlen érintkezés okán a kötelezően egyemeletes beépítést jelöli meg a helyi építési szabályzat javaslata. Ennek indoklását adja egyrészt a Cifrakapu utca jelentős gépjárműforgalma, másrészt az előkert nélküli beépítés miatt az utcáról nyíló földszinti lakóhelyiségek csökkent értékűek, vagyis kialakításuk szinte lehetetlen.

A Ceglédi – Türk – Vécsey – Bárány utcák által határolt beépített terület sűrűn, helyenként több szintben is alapincézett. Ezek egy részét már korábban – részben az út- és épületszakadások miatt – tömedékeltek. További pincesorok találhatóak a Donát temető alatti kertvégeken.

A **Sánc** területén egységes építészeti arculat nem érzékelhető. Az apró, földszintes épületek zöme az elmúlt 15-20 évben vagy tetőtérrel bővült, vagy jelentősen átépült. A legtöbb beépítési mód megtalálható az utcákban. Zártosú beépítési mód jellemzi a Bástyá utcát, a Gárdonyi és a Janicsár utcák egy-egy szakaszát. Ikerházas beépítés a Cecei Éva utcában található. Az építménymagasság változatos képet mutat a földszintes lakóépületek és az emeltes lakóépületek sorakoznak a Bástyá utcában és a Gárdonyi utcában is. A Bástyá utcában az egyoldali beépítés, a várakok, illetve a vasút területe tágas légtérarányt biztosít. A Sánc elmúlt 20-25 évben beépült része a Gárdonyi utca északi szakasza, a Cecei Éva utca ikerházai, vagy a Gárdonyi kert művészlakásai. Egyre több lakóépület épül újjá, vagy újra a Szabó Sebestyén utcában is.

A városrész jelentős mértékben alapincézett. Részben a korábbi szőlőhegyi hasznosítás részeként, részben a várhoz kapcsolódó külső kazamata-rendszer részeként. Korábbi felmérések alapján 2500 m² feltárt pincerendszer húzódik a telkek alatt, melyek egy része a korábbi beomlások következtében tömedékeltek. A városkép összességében még őrzi a régi képet. Néhány, tömegében, tetőformájában kirívó épületen kívül jóvátehetetlen seb csak egy - két utcaszakaszon keletkezett. A városrész fekvéséből, domborzatából, a vár közelségéből adódóan városképi szempontból rendkívül érzékeny.

Csákó városrész hagyományosan kertvárosi jellegű. A beépítés karakterét a dominánsan ikresen csatlakozó-, kisebb részben szabadonállóan épített földszintes, földszint plusz tetőteres, magastetős lakóépületek határozzák meg. Ettől a karaktertől csak az északi két szabadonállóan beépített telektömbben, tömbfeltárással létrehozott F+1 szintes épületegyüttes tér el, mind beépítési karakterében, mind magasságában.

Tihamér városrész történelmileg kialakult beépítési karaktere földszintes, zártosú, illetve hézagosan zártosú beépítés volt, az utcaképek zártaságát legalább a tömör és fedett kapuval, illetve kerítéssel biztosították. A telek oldalhatárára jellemzően oldalsó szárny épült a kert irányába, változó hosszúságban, mely a melléképületekkel gyakran

keresztzárnnyal is kiegészült.

A hagyományos beépítési mód a Maklári út két oldalán és az Újsorra felfűzött telkeken még jellemzően megmaradt, értéknek tekintendő. A Kertész utca szabályozási vonala mentén a hagyományos beépítési mód továbbélésével az épületek szintszáma már megnövekedett, a fokozatos átépítések során többnyire F+1(+TT) szintes épületek jönnek létre a korábbi hatályos terv alapján. A Kertész utca menti lakótelkek közvetlen kapcsolatban vannak a tömbfeltárások során létrehozott többszintes épületekkel, így városképileg fontos, megfelelő átmenetet biztosító szerepet töltenek be.

A hagyományos beépítési karakter jelenlétén túl jellemzően új beépítési jelleg alakult ki a közelmúltban a Hadnagy utca, Hell Miksa utca és a Maklári út közti szakaszának két oldalán a lakótelep szomszédságában alacsonyabb (F+2;3) de intenzív városias beépítéssel. A magastetős, - a telkeket zártosúan keretező beépítés a lakótelepnél kevésbé bántó beavatkozást jelent a hagyományos karaktert illetően; a Tihamér városrész és a Maklári hóstya között egy intenzív, a városrészek beépítési jellegétől idegen „sziget” jött létre, mely falként választja el a két, történelmileg összenőtt városrészt. A fásított utcák – a beépítés jellegén túl – meghatározzák a városrész karakterét.

Károlyváros területén az utóbbi évtizedekben – főleg jelentősebb utak mentén – az eredeti telkek összevonásával kialakult nagyobb telkeken a hagyományosan földszintes, vagy földszint plusz egy emeletes épületek helyén több emelet magasságú épületek jöttek létre. A legdurvább beavatkozás a Csiky Sándor utca és a Rózsa Károly utcák közötti hosszú tömb esetében regisztrálható, ahol a Rózsa Károly utca mentén F+3, F+4 szintes „úszótelkes” beépítés jött létre lakótelekekből egyesített közterületen, a tömbbelsőben elhelyezett F+4 szintes lakóházakkal.

Lajosváros beépítési jellege még a lakóterületeket illetően sem homogén. A domináló kertvárosias karaktert megzavarják néhol a tömbbelső beépítései. Ezek közül különösen idegen a Veres Péter utcára kinyíló, telepszerűen beépült tömbbelső és a kertvárosias környezetének kapcsolata mind a beépítés magasságának, mind a beépítés módjának szempontjából. Hasonló problémát hordoz a Faiskola utca – Brassói utca által közrezárt tömbbelsőben felépült F+4 szintes épület léptéktelen tömege. A Mátyás király út mentén felépült F+4 szintes sávházak az 1970-es évek technológiájának és városépítési elveinek megtestesítői, és bár a kertvárosias városrésztől eltérő, de legalább egységes karaktert adnak a Mátyás király út érintett szakaszán.

Egységes beépítést képvisel a Puky Miklós utca és a Breznay Imre utca között létrejött F+1 szintes, magastetős beépítés, mely léptékében, tömegarányában illeszkedik a városrészben dominánsan jelenlévő ikerházas, magastetős, kertvárosias beépítéshez.

Felsőváros minden átmenet nélkül tapad rá a történelmi városszerkezetre, annak utca és városképi sajátosságai figyelmen kívül hagyásával. A városrész zömmel 5 és 10 szintes tömbházas lakótelepi karakterű. Magas, tízsintes házai többnyire sávházak és pontházak formájában épültek. A városszerkezeti adottságok és a tájolási szempontok figyelembe vételével többnyire észak-déli tengelyűek. Az alacsonyabb és a magasabb beépítésű lakóházak váltakozása mellett a nagy alapterületű és nagy tömegű közintézmények adják az építészeti karakter további lakótelepi jellemzőit. A leányok és a kétszintes tömegek sablonossá vált kapcsolatai adják a megépült kockaarchitektúrájú

iskola-óvoda-bölcsőde együtteseket. A középiskolák épületei magastetős kialakításúak építészetileg igényesebb tömegképzéssel.

Felnémeter jellemző a történelmi faluközpont funkcióvesztése, a korábban megosztott, nadrágszík-parcellás jellegű területek teljes leromlása, egyéb helyeken az életmód változását követő foghíjszerű, általában az építés idejére jellemző építészeti divatot követő új épületek megjelenése.

Az ófalu központjára a hagyományos falusias beépítés jellemző, hosszútelkes, kertes szerkezettel. Az 1950-60-as évektől indult meg erőteljesen Felnémeter településképeinek megváltozása, a tájra korábban nem jellemző, a hagyományos településképet degradáló kocka-alakú és több emeletes házak megjelenése. Ma ezek elburjánzása okozhat jelentős gondot, hiszen egyre többen költöznek ki Egerből, a központi településről ide és vásárolnak régi parasztházakat, telkeket, melyeket később teljesen átalakítanak. Egyre inkább terjed a nem tájba illő építkezés, valamint a hétvégi-kertek megjelenése (Felnémettől északra). A Berva lakótelep körzetében kertvárosi jellegű lakóövezet található.

Almagyar lakóterületei jellemzően szabadonálló családiházak, a Vécsey-völgy utca mentén ikerházak beépítésűek. Az Egri csillagok utca keleti végén, és az Íj utca mentén újabb építésű, kertvárosias-sorházak jellegű, zárt sorú utcaképet alkotó beépítés húzódik. A Buzogány utca, Cecey Éva utca, Jóó János utca mentén sűrű kertvárosias beépítés a jellemző.

A **Vécsey-völgy** területén a sűrű családiházak beépítés a jellemző. A Vécsey-völgy a terület mélyvonala, mely K-felé emelkedik, az ettől É-ra lévő utcák egy D-i lejtésű domboldalon állnak, néhol a szintvonalakra merőleges vezetéssel. Az így kialakult jellemző beépítés emeleteltolódásos, nagyrészt magasföldszinttel és a tetőtér beépítésével. A beépítés módja a 60-es évekig épült részeken szabadonálló vagy ikerházak (egyaránt jellemző a sátorotetős és a nyeregteretős fedés), az 1990-es években beépült részeken sorházak. A Bolyki Tamás utca épületei néhány kivétellel mind fehér színű terméskő lábazzal épültek. A területen jellemző a domborzatból adódóan, hogy az utcák egyik oldala magasföldszintes, a szemközti oldal pedig földszintes, tetőtér beépítéssel.

Nagylapos városrészben a 25-ös számú főút két oldalán kialakult bevásárló negyed telkei 1-2 hektár nagyságúak. Az Eger-pataktól nyugatra nagyobb kiterjedésű sportterület található. A sportterülettel délre lévő terület jelenleg még beépítetlen, de a területen tervezett beépítésnek megfelelően a korábbi mezőgazdasági területeket 500-1000 m² közötti szabályos telkekre osztották fel.

BEÉPÍTÉS MÉRTÉKE

A város beépítettségének mértéke tükrözi mind a településszerkezetet, mind pedig a fentiekben taglalt beépítési jellegzetességeket. A történelmi városmag és környezetében (Sánc, Cifra hóstya, Károlyváros, a Hatvani hóstya Belvárosához kapcsolódó részein) a kisméretű telkeken a túlépítettség a jellemző. Nem ritka a 60-80%-os, sőt az annál nagyobb mértékű beépítettség.

A Belvárosból kifelé haladva a kertvárosias telkek beépítettségének mértéke a legtöbb esetben 20-40%-os, de néhol eléri a 60%-ot, a telek méretétől és a melléképületek számától függően. Mindemellett előfordulnak 20% alatti beépítettségű telkek is.

Rác-hóstya városrészben, a Szala patak partján gyakoriak a melléképületekkel beépített udvarok, így a beépítési mérték itt is 40-50 %-os.

A lakótelepek úszótelekhez viszonyított beépítettsége 70-90% közötti, a lakótelepi zöldterületekhez és egyéb közterületekhez viszonyítva, tömbszinten ez az érték már jóval kedvezőbb, 30-50%-os értéket mutat.

Felnémeter hagyományos központjában található telkek nagy részének beépítettsége 20% alatti, vagy 20-40% közötti, néhol az igen apró telekméret és hosszúkás telekforma miatt ennél kicsit magasabb, de nem éri el a 60%-ot. A Pásztorvölgyi részen a beépítettség kicsit intenzívebb, itt zömében 20-40%, kisebb mértékben 40-60% közötti értékek mutatkoznak.

Fontos megjegyezni, hogy a tényleges sűrűséget a szintszámmal összevetve a szintterületi mutató adhatja meg.

A város területén belül nagyobb, egybefüggő beépítetlen terület jelenleg a rendező pályaudvar és térsége, a Felnémeter keleti részén elterülő egykori Berva gyár területe, valamint Nagylapos és Merengő városrészekben található.

A település jellemzően beépítésre szánt területén az alábbi karakterek kerültek lehatárolásra:

1.14.5.2. TELEPÜLÉSKARAKTER, HELYI SAJÁTOSSÁGOK: UTCAKÉP, TÉRARÁNY, JELLEGZETES ÉPÜLETTÍPUSOK

Eger városa az egymástól eltérő és jellemző karaktertípusokban igen gazdag. Ezért is nehéz egy ilyen vizsgálatot elkészíteni, hiszen minden településnek megvannak a maga jellegzetességei, és sokszor nehéz az általános építészeti-típus kategóriákat ráhúzni egy-egy területre.

A település 2004-ben jóváhagyott Településszerkezeti tervéhez készült örökségvédelmi hatástanulmány, amely tartalmaz karaktervizsgálatot. Ezen vizsgálat és helyszíni bejárás alapján igyekeztünk egy kicsit általánosabb karaktervizsgálatot készíteni, amelyen a laikusabbak is – akik a térképre ránézve nem tudják, hogy milyen is például a „Hóstyai karakter” – talán könnyebben kiigazodnak.

A település jellemzően beépítésre szánt területén az alábbi karakterek kerültek lehatárolásra:

FALUSIAS

Falusias karakterű terület Felnémeter központja (ófalu), Cifrasánc, Tetemvár, Ráchoóstya és Hatvani hóstya városrészekben lettek kijelölve.

Felnémeter központja hagyományos falusias beépítésű, hosszú-keskeny telkekkel, keretes szerkezettel (49. ábra). Az épületek gerince az utcákra merőleges. A funkcióvesztés következtében a foghíjakon új épületek épültek, amelyek több helyen már-már kertvárosi utcaképet kölcsönöznek a területnek, ugyanakkor illeszkednek a hagyományos, utcára merőleges gerincű beépítéshez.

A hóstyák a középkorban a városok kerítésén és a sáncokon kívüli, a városkapuk előtti területek beépítései, úgynevezett elővárosok voltak. Egerben a várost köfal vette körül négy kapuval: Cifra, Hatvani, Maklári és Rác. A Maklári-hóstya jóformán teljesen átépült, eredetéről már csak telekszerkezete árulkodik valamicskét.



49. ábra Felnémet-Ófalu karaktere

Hatvani-hóstya és Ráchóstya karaktere szinte azonos. A hóstyákban (50. ábra) általában a több száz méter hosszú utcák mentén az utcavonalra jellemzően nem merőleges határvonalú telkeket alakítottak ki, az egy tömbön belüli telkek az egyik utca mentén hosszabbak, a másik utca mentén rövidebbek (például: Árnyékszala utca).



50. ábra Hóstya karakter

Kétféle jellemző beépítési mód különböztethető meg ezeken a területeken. Az egyik esetben a beépítés zárt sorú vagy zárt sorú utcaképet alkotó hézagosan zárt sorú - az utcával párhuzamos tetőgerincű épületekkel (oldalhatáron álló beépítés esetén épített kapuzat vagy tömör kerítés köti össze). Jellemző a telkek egyik vagy mindkét oldalán hátranyúló oldalszárny, esetenként az udvar és a kert közötti keresztszárny, kisméretű telkek esetében a hátranyúló épületszárny. A másik beépítési mód esetén lakóházak az utcára merőleges tetőgerinccel állnak, kontyolt tetővel, fedett zárt kapuval vagy tömör kerítéssel.

Cifrasánc és Tetemvár a földrajzi adottságokhoz igazodva, a városfalon kívüli domboldalakban épült, így jellegét tekintve több



51. ábra Cifrasánc karaktere

dologban is eltér a fent említett városrészekről, de karakterét tekintve ugyanúgy falusias jegyeket hordoz (51. ábra). Tört vonalú, szűk utcák jellemzik, zömében földszintes épületekkel. A területek foghíjszerű átépítése, folyamatos megújulása megkezdődött. A korábbi jellegtelen beépítések helyén a környezethez illeszkedő, igényes, magas színvonalú épületek épültek, már-már kisvárosias jelleggel kölcsönözve a területnek.

KISVÁROSIAK KAKTER

Ilyen karakterű területek például Hatvani hóstya, Maklári hóstya, vagy Károlyváros északi része.

Széles, fás utcák, zárt sorú beépítéssel, jellemzően földszintes, vagy egyemeletes nyeregvetős épületekkel. Ezek a területek fokozatosan átépülnek a tömb utcavonalát követő, legfeljebb egyemeletesre emelt épületekkel, így mára elvesztették a fent említett hóstyas-falusias karakterüket (52. ábra).



52. ábra FKisvárosias beépítés karaktere

VÁROSIAK KAKTER

Városias karakterű terület Károlyváros nagy része, valamint Hatvani hóstya északi része és a Maklári hóstya már teljesen átépült részei (53. ábra).

Károlyváros a Belvárostól nyugatra fekvő városrész. A városrész Eszterházy Károly püspök által kiméretett négyszögös-hálós szerkezetű. A városrész eredetileg földszintes, legfeljebb egyemeletes zárt sorú, utcával párhuzamos tetőgerincű házakkal épült be, de eredeti arculatát csak az 1970-es évekig őrizte. Ezután megkezdődtek a többszintes társasházak építései.



53. ábra Városias karakter

Az érintett hóstyák területe is jelentős átalakulásokon ment keresztül. A tömbök hosszú telkeinek kisajátításával és új utcanyitással a tömbbelsőket több helyen beépítették (az esetek többségében az építés időszakára jellemző – paneles – technológiával (pl.: Arany János u. – Szvorený u. közötti tömb)), vagy teljes szanálás és telekösszevonások után, a szabályozási vonal módosításával, de az utcavonal megtartásával teljesen új – a tömbtelkes telepszerű beépítésnél kedvezőbb – utcai térfalet adó, a földszinten üzleteknek helyet adó többalakos társasházak épültek (pl.: Zellervár utca, Hadnagy utca, Maklári út).



54. ábra Tömbbelső

VÁROSAS – TÖRTÉNELMI VÁROSMAG KARAKTER

Ezek a középkori városszerkezetet övező területek.

Az 1688-ban szabad királyi város címet elnyerő város mai Belváros területén megkezdődött az építkezések kora. A meglévő középkori városszerkezetre felépült barokk kisváros ekkor nyerte el máig meghatározó hangulatát.



55. ábra Történelmi városmag

Szűk, íves utcák, földszintes házak, változatos telekméretek jellemzik, a szélesebb utcákban jellemzően emeletes beépítések találhatók.

Az aprótelkes területek átalakulása során jellemző a foghíjszerű beépítés, kevés kivétellel kedvező tömegrendű épületekkel, építészeti vagy minőségű formai megvalósításokkal. A szélesebb utcák mentén jellemző a nem védett épületek foghíjszerű átépítése, általában az adott (új építési) kornak megfelelő stílusban, az utóbbi időben a környezetet kedvezően alakító minőségben. Több helyen a

hagyományos telekszerkezetet megbontó, összefüggő zöld és gyalogos felületekkel kialakított tömbbelső-feltárásokra kerül sor, a tömbbelső részes átalakulásával intímabb belső terek alakultak ki.

VÁROSAS – TÖRTÉNELMI BELVÁROSI NAGYTELKEK INTÉZMÉNYEK

Ilyen karakterű telkek zömében a széles utcák menti egyházi telkek.

A mai Belváros kiépülésekor épültek a város barokk és copf stílusú épületei, köztük a Bazilika, az Érseki Palota, a Megyeháza, a Líceum, a Minorita templom, a Nagypréposti Palota, és a rác templom.

A 60-as, 70-es években, elsősorban az újabb igények szerinti közintézmények (pl. kórház, irodák, áruház) elhelyezése érdekében történt brutális beavatkozások után az elmúlt időszak kedvező folyamatokat indított meg a foghíjszerű, környezetükbe illeszkedő épületek elhelyezésében. A régi épületekben az eredetihez közelítő közfunkciók és belső terek helyreállításának, az értékes épületek külső és belső megújulási folyamata is megindult



56. ábra Kórház épülete

VÁROSAS – TELEPSZERŰ BEÉPÍTÉSI KARAKTER

A korábban beépítetlen területek, illetve a kertek vagy avult épületek teljes szanálásával felszabadított területek tömbtelkes, 4-10 emeletes lakótelepszerű beépítése. (Pl. Bervai-lakótelep, Csákány utca és Hadnagy utca menti lakótelep).



57. ábra Lakótelepi karakter

KERTVÁROSIS – LAZA KARAKTER

Az eredeti telekszerkezet megtartásával, laza családiházak beépítése. Ilyen karakterű beépítés található Hajdúhegy, Lajosváros, Csákó városrészekben, Felnémet-Tárkányi úti térségében valamint a Vécsey-völgy és környékén.



58. ábra Laza kertvárosias karakter

KERTVÁROSIS – SŰRŰ KARAKTER

Új utcák, illetve területek közel egyidejű, kistelkes, zárt sorú, csoportos beépítése (pl. Almágyar domb, Pásztorvölgy).

Keskeny telkek, az utcával párhuzamos gerincű, földszintes vagy egyemeletes, nyeregvető épületek, széles előkertekkel jellemzik.



59. ábra Sűrű kertvárosias karakter

KERTVÁROSIS – SORHÁZAS

Az új utcák, illetve területek egyidejű, kistelkes, zárt sorú beépítése. Az épületek többnyire maximum egyemeletesek. Az egy ütemben épült épületek szinte teljesen azonosak (pl. Egri Csillagok utca, Felnémet-Pirittyó utca, Almárvölgyi utca) (60. ábra).



60. ábra Sorházas kertvárosias karakter

KERTVÁROSIS – LAKÓPARK JELLEGŰ KARAKTER

Az új utcák, illetve területek egyidejű, nagytelkes, szabadonálló beépítése zöldben úszó, többalakos, maximum háromszintes, magastető épületekkel (pl. Sugár István utca).



61. ábra Lakópark jellegű kertvárosias karakter

VEGYES JELLEGŰ TERÜLETEK

A vasútállomány előterében kialakult két tömb, részben zárt sorú, vagy szabadonálló lakóépületekkel, részben pedig utólag beépített, a hagyományos szerkezetet szétfeszítő gazdasági területekkel.



62. ábra Vegyes beépítésű karakter

NAGYTELKES INTÉZMÉNYEK

A korábban beépítetlen területen a XX. században kialakult, jellemzően nagytelkes beépítések (pl. fürdő, uszoda, egyetemi kampusz).



63. ábra Nagytelkes intézmény

GAZDASÁGI TERÜLETEK

Nagykiterjedésű összefüggő gazdasági területek – „lepény-építéset” (pl. Ipari Park).



64. ábra Ipari park

PINCÉS KARAKTER

Borházakkal, pincékkel, lakóházakkal vegyesen beépített területek. Keskeny telkek, egymáshoz csatlakozó zárt sorú, utcára merőleges nyeregtetős földszintes épületek, hatalmas előkertekkel jellemzik (Kökút utca, Nagykőporos út).



65. ábra Pincés karakter

1.14.6. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ÉRTÉKEI

1.14.6.1. A TELEPÜLÉSSZERKEZET TÖRTÉNETI KIALAKULÁSA, TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSMAG^[2]

A település-földrajzi tényezők közül a város kialakulásában nagy szerepet játszott a terep adottsága. Az első település a várdombon jött létre. Az egri völgy itt szűkül a legjobban össze, tehát védelmi szempontból a püspöki székhely, majd később az erődítés helyét a legkedvezőbbben választották meg. De amilyen jó volt a hely erődítésnek, annyira nem kedvezett a város kialakulásának. A település keletre nem nagyon terjeszkedhetett, így csak a várdomb és a patak közötti szűk völgyben alakulhattak ki újabb települések. A népesség gyarapodásával a patak nyugati partja is benépesült. A patak folyása, a domboldalakról lefutó vízmosások iránya korlátok közé szorította a kisebb városrészeket, meghatározta a lakótelkek kialakulásának soros, vagy szabálytalan elhelyezkedését. Ezeknek a szinte különálló település-foltoknak az összeolvadásából alakult ki a tulajdonképpeni város.

A XVI. század közepére Eger helyzete megváltozott. A török hódítás és a közvetlen katonai fenyegetés hatására megindul a vár nagyobb arányú megerősítése és korszerűsítése. A vár alatt elterülő várost is négykapus palánkfalal (favázás sánccal, Pallissaddal) és árokkal veszik körül. A palánk kiépítésével évszázadokra teljessé vált Eger településformájában a kétsejtűség: az erősen kiépített vár és mellette a kezdetlegesen kerített város, melyet a térszíni adottság indokolta. A várost övező palánk, majd később kőfal feltűnően nagyobb térséget zárt körül, mint amely be volt építve. A bekerített városban a lakóházak mellett kertek, borospincék és gazdasági épületek is állottak. A fallal övezett város tehát távolról sem volt olyan tömör szerkezetű és beépítettségű, mint amilyennek általában a középkori városokat ismerjük a Dunántúlon vagy Nyugat-Európában. Míg tehát egyes európai városokban a fejlődés újabb és újabb városfalgyűrű építését tette szükségessé a város lakott területe védelme érdekében, és a viszonylag szűk városi terület maximális kihasználása végett szűk utcák, kis telkek és többszintes beépítettség alakult ki, addig ezeknek Egerben nyoma sincs és csak az 1700-as évek elején kezdett a XVI. Század derekán körülkerített város szűknek bizonyulni.

A város utcahálózata őrzi a középkori városszerkezetet, melyre barokk felépítmények kerültek. A XVIII. század folyamán kialakult már az egész belváros, a Maklári és a Hatvani hóstyák egy része. A Maklári hóstya az Egerrel szomszédos Almágyar községből alakult ki. Később létrejött külvárosok: a Felnémeti és Cifra hóstyák, valamint a Sánc. A városfal a XIX. század 3-4. évtizedéig állott. Mivel a középkori város peremvonala a terepadottságokhoz igazodott, a falak a várost övező magaslatok gerincén épültek meg, bástyáik pedig elsősorban a keresztező mélyebb völgybevégek, vízmosások egyik vagy mindkét oldalán a magasban nyertek elhelyezést. Kapui a következők voltak: Maklári-, Hatvani-, Cifra- és Szent Miklós- (Rác-). A város négy kapuja közül a legjelentősebbet, a Hatvanit bontották le először 1837-ben az új főszékesegyház környékének rendezésekor. A Hatvani kapu elbontását követte a Rác és a Maklári kapu. Utolsónak a Cifra kapu maradt, melyet az 1878. évi nagy árvíz után hordtak el. A kapuk megszüntetésével a még itt-ott fennmaradt városfalak javarészt is lebontották a század közepéig. Azonban egyes falszakaszok még hosszabb ideig fennmaradtak, s kerítések, épületek falaként szolgáltak, ezek maradványai napjainkban is megtalálhatók.

² Ez a fejezet Eger MJV 2008-ban jóváhagyott Integrált Városfejlesztési Stratégiája alapján készült

A város szerves és folyamatos fejlődése (a Vár, a városfallal körülvett történelmi városmag, majd a városfal elbontása után a városfalon kívüli hóstyák összekapcsolódásával) a XIX. sz. végére lezárult. E szerves fejlődés keretei között alakult még ki, az Eszterházy Károly püspök által kiméretett, ma Károlyvárosnak nevezett terület beépülése. E területek morfológiai jellegét, alapvetően az Eger patak kanyargós szakaszának sík, korábbi öntésterületének beépítése, s a környező lankás domboldalak, völgyek birtokba vétele jelentette. A XIX.–XX. század fordulójától kb. a 40-es évekig, a korábbi nőtt város jellegét felváltották a szervezett, egyidőben kimért, tervezett, szabályos utca és telekszerkezet jellemzői. A II. világháborút követő időszakban a várost még mindig az egyemeletes beépítés és kiegyensúlyozott fejlődés jellemezte. (A Hajdúhegy még alacsonyabban fekvő részeinek, a beépülése, illetve déli irányban a részben fokozatosan feltöltött területek családiházak jellegű beépítése.)

A város robbanásszerű növekedése, sokszor a város működését is megbénító területi terjeszkedése valójában csak a 60-as években, az emberek tömeges városba vándorlásával és

letelepedésével indult meg. A domboldalak túlzott beépítésének folyamata lényegében az 1960-as évektől kezdődően vált jellemzővé. Először csak a túlzott területi terjeszkedés (családiházak beépítés), majd a lakótelepi tömeges lakásépítések jelentették a város működési egyensúlyának megromlását. E területi terjeszkedéssel párhuzamosan elsősorban a városközpont területén jelentek meg a környezetüket degradáló új intézményi épületek (pl. Kórház, áruház, irodaházak), illetve a hóstyai vagy családiházak jellegű tömbök belső kertes területeinek beépítésével a többnyire zsúfolt tömbbelső-feltárások.

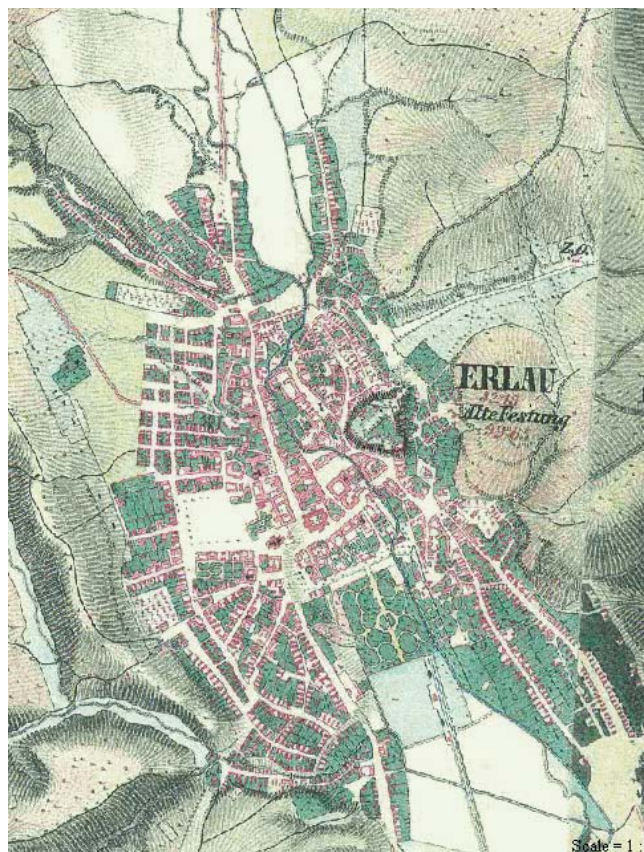
A város szerkezetében, a nyomvonalas közlekedési létesítmények közül a vasút létesítése és a 25. sz. főútnak a történelmi városmagot elkerülő szakaszának kiépítése jelentős, és a településszerkezetben még ma sem begyógyult „várossebekt” ejtett. A város fejlődésével és növekedésével szükségszerűen együtt járó közlekedési fejlesztéseknek a városszerkezetbe szervesen illeszkedő megoldását a település völgyi jellege minden kétséget kizáróan jelentősen megnehezítette.

A 60-as, 70-es, 80-as években a kertes mezőgazdasági területeken megváltoztak a korábbi időszakokra jellemző mezőgazdasági célú gazdasági épületek elhelyezési szokásai. Hagyományosan a szőlő- és borfeldolgozó létesítmények nem szétszórta a mezőgazdasági területeken, hanem pincesorban, elsősorban a bevezető utak térségében kerültek elhelyezésre. Napjainkban a vegyes építészeti minőséget képviselő épületek a kertes területeken sok esetben hivatkozva a gerincvonalatokon kedvezőtlen tájképi elemként jelennek meg, ezzel megváltoztatva az évszázadok óta jellemző tájszerkezetet és tájkaraktert. A változás elsődleges oka a területek használatának módosulása. A szőlőhegyeken előtérbe került az üdülési jellegű tájhasználat, amely más jellegű épületeket és épület-elhelyezési módot igényelt (minden telken épület). A 90-es évek elején a kárpótlási és részarányba-adási folyamat a korábbi nagyüzemi művelésű szőlőterületeken gyökeresen megváltoztatta a birtokviszonyokat. A területek feldarabolódtak, azonban az új típusú termelési és feldolgozási folyamathoz igényelt mezőgazdasági jellegű gazdasági épületek típusa, jellemző helyei még nem alakultak ki.

Eger barokk jellegű belvárosa a XVIII. században alakult ki. A városképet olyan katolikus főpapok, egri püspökök építkezései határozták meg, mint Telekessy István, Erdődy Gábor, Barkóczy Ferenc

és Eszterházy Károly. A barokk városmag meghatározó épületei osztrák, német és olasz származású tervezők, építőmesterek munkáját dicsérik. Olyan külföldi építészek dolgoztak és telepedtek le Egerben, mint Gerl Mátyás, Gerl József, Fellner Jakab, Giovanni Battista Carlone, Falk János, Nitsmann János, Franz József, s rajtuk kívül a városban élt Fazola Henrik vasműves mester, valamint a kor egyik leghíresebb európai freskófestője, Kracker János Lukács. Ez utóbbi művész alkotta meg az Eszterházy Károly Főiskolának helyet adó Líceum szemet gyönyörködtető barokk freskóit.

A felsorolt művészek munkájának köszönhetően ma Eger Magyarország legszebb barokk jellegű települése: a belvárosban szép számmal található barokk templomok, más egyházi épületek, paloták – mint például a kis- és nagypréposti palota -, oktatási létesítmények – mint a már említett Líceum, Eger egyik legszebb barokk és copf-stílusú nevezetessége – valamint ma már féltett műemlékeknek számító egy- vagy többszintes polgári lakóházak is. Évekkel ezelőtt Egerben talált székhelyére a műemlékvédelem nemzetközi szervezetének a települése: a belvárosban szép számmal található barokk templomok, más egyházi épületek, paloták – mint például a kis- és nagypréposti palota -, oktatási létesítmények – mint a már említett Líceum, Eger egyik legszebb barokk és copf-stílusú nevezetessége – valamint ma már féltett műemlékeknek számító egy- vagy többszintes polgári lakóházak is. Évekkel ezelőtt Egerben talált székhelyére a műemlékvédelem nemzetközi szervezetének a Történelmi Városok Nemzetközi Bizottsága (ICOMOS).



66. ábra Eger területe a II. katonai felmérés időszakában

1.14.6.2. RÉGÉSZETI TERÜLET, VÉDETT RÉGÉSZETI TERÜLET, RÉGÉSZETI ÉRDEKŰ TERÜLET³⁾

Egerben – a város történelmi múltjából következően is – számos ismert és feltételezett régészeti lelőhely határolható le. A lelőhelyek többsége a középkori városfal nyomvonalán belül, különösen a külső és a belső vár területén található. A városperemi területeken, valamint a külterületen további – elsősorban őskori és középkori településekre utaló – lelet került elő az elmúlt évtizedekben. Fentiekből következően, a lelőhelyek többsége már jelenleg is beépített területen helyezkedik el. A településszerkezeti terv a belterületen, a jelenlegi tényleges terület-felhasználással és korábbi terület-felhasználási elhatározásokkal összhangban a területfelhasználási egységek rögzítésénél, a régészeti értékek védelmének szempontjait a lehetőségekhez mérten figyelembe vette. A korábban beépítésre nem szánt, a szerkezeti tervben fejlesztésre kijelölt területekre vonatkozóan Fodor László külön régészeti bejárást végzett ezen területek régészeti jelentőségének megállapítása érdekében. A fejlesztési területekre vonatkozóan összességében elmondható, hogy azokon olyan leletek előkerülése, mely a fejlesztéseket ellehetetleníti, az előzetes régészeti bejárás tapasztalatai alapján nem várható.

A különböző típusú lelőhelyekkel kapcsolatban a 2004-ben jóváhagyott szerkezeti terv az alábbi intézkedéseket javasolta:

- A késő középkori városfal ismert nyomvonalán fokozott védelem elrendelése javasolt.
- Új beruházás megvalósítása ott nem, közelében, csak előzetes régészeti egyeztetés után lehetséges.
- A késő középkori városfal valószínűsíthető nyomvonalán és közvetlen környezetében beruházás megvalósítása nem kizárt, de azt megelőzően régészeti egyeztetés szükséges.
- A városfalon belüli terület is régészetileg fokozott figyelmet érdemel. E területen minden beruházás csak előzetes régészeti egyeztetés alapján történhet.
- A külső várfal ismert és térképen jelzett nyomvonala – a városfalhoz hasonlóan – fokozott védelmet kíván. E területen a földmunkák csak régészeti ellenőrzéssel történhetnek, melynek során a folyamatos dokumentálás biztosítása szükséges.
- A külső várfal valószínűsíthető nyomvonalán és közvetlen környezetében a földmunkákhoz régészeti felügyeletet kell kérni. A dokumentálás biztosítása itt is szükséges.
- Az ismert régészeti lelőhelyeken beruházások tervezése és földmunkák végzése csak régészeti konzultáció után kezdeményezhető. Előfordulhat, hogy megelőző ásatást kell végezni, ami jelentősebb, a beruházót vagy a tulajdonost terhelő, költséggel jár.
- Ismert régészeti lelőhely kapcsolódó környezetében földmunkák végzéséhez előzetes egyeztetés és régészeti felügyelet szükséges.
- Feltételezett tágabb régészeti környezet területén megvalósítandó beruházás esetén
- csak régészeti egyeztetés szükséges.

3 Ez a fejezet Eger MJV 279/2004. (VI. 24.). sz. Közgyűlési határozattal jóváhagyott Településszerkezeti Terve keretében készített Régészeti tanulmány alapján készült. A tanulmányt Fodor László régész muzeológus készítette.

1.14.6.3. VÉDETT ÉPÍTETT KÖRNYEZET, A HELYI, EGYEDI ARCULATOT BIZTOSÍTÓ ÉPÍTÉSZETI JELLEMZŐK⁴⁾

Eger építészeti értékei nagyrészt a Belvárosban található. A történelmi városmagban a 2008-ban készült IVS két eltérő karaktert állapított meg:

- Történelmi városmag karakter I.
 - Szűk íves utcák, földszintes házak, változatos telekméretek, a szélesebb belvárosi utcákban jellemzően emeletes beépítéssel
 - a Cifrakapu térhez délről érkező utcák
 - a Maklári kapuhoz (Szarvas térhez) északról érkező utcák
 - Széchenyi és Kossuth L. utcák egy része
 - Történelmi városmag karakter II.
 - A széles utcák melletti egyházi telkek
 - Knézych utca (egykori Káptalan utca)
 - Széchenyi utca (érseki palota, rendházak, templomok)
 - Kossuth L. utca (későbbi Kanonok sor palotákkal, rendházzal, Líceummal, stb.)
 - nagy telkek, nyitott kerítések, egy-kétemeletes épületek
- Eger helyi, egyedi arculatát az alábbi kiemelkedő történelmi - kulturális – építészeti emlékeinek köszönheti

Eger helyi, egyedi arculatát az alábbi kiemelkedő történelmi - kulturális – építészeti emlékeinek köszönheti:

BAROKK BELVÁROS

Eger az ország legszebb barokk belvárosával büszkélkedhet. A barokk műemlékek jelentős része a Belváros kiemelkedő jelentőségű helyein, a Dobó téren és a Kossuth Lajos utcában található.

DOBÓ TÉR

A Dobó tér Eger legegységesebb, legzártabb tere. A régi városközpont, az egykori piactér megtartotta szerepét, ma is a városi közigazgatás és a kereskedelem tere. A tér fő eleme, meghatározója a barokk templomépítészeti remeke, a minorita templom és rendház. Kisfaludi Stróbl Zsigmond és Stróbl Alajos szoborkompozíciói a főtéren állítanak emlékművet az 1552-es dicsőséges győzelemnek.

KOSSUTH LAJOS UTCA

Eger barokk emlékekben leggazdagabb utcája a székesegyházig vezető főútvonal. A mai belváros szerkezete a 18. században alakult ki. Ebben az időszakban épült be ez az utca is, amely a vártól a Szent Mihály templomig vezetett. Ennek helyén áll ma a Bazilika. Ez az utca Eger egyik legszebb utcája, amelyet végig értékes és érdekes barokk épületek határolnak. Régen a Hatvani kapun át beérve ezen az úton lehetett eljutni a vár déli kapujához. Az 1950-es években találták meg egy középkori út gerendákból és pallókból álló szakaszát, amely alátámasztja, hogy a korábbi út tényleg létezett. Az utcát a ferences rendi barátok templomáról és kolostoráról előbb Barátok utcájaként, majd Káptalan utca néven emlegették. Az utcában több egyházi méltóság is építkezett, így a templom és a rendház mellett iskolák, paloták készültek, és itt kapott helyet a Vármegyeháza is.

4 Ez a fejezet Eger MJV 2008-ban jóváhagyott Integrált Városfejlesztési Stratégiája alapján készült

EGRI VÁR ÉS DOBÓ ISTVÁN VÁRMÚZEUM

Az ország egyik leglátogatottabb, legismertebb műemléke az egri vár és az itt működő Dobó István Vármúzeum. A várat a tatárjárás után kezdték építeni, és az azt követő évszázadokban mindig fontos stratégiai szerepe volt, de hírnevét 1552-ben vívta ki. Ekkor Dobó István várkapitány vezetésével a kétezer egri hős visszaverte a több tízezres ostromló török sereget. A vár és vitézeinek tette a XX. században lett legendává, amikor Gárdonyi Géza megírta Egri csillagok című regényét. Az író a várban helyezték örök nyugalomra.

A Szent István által alapított püspökség középkori vára IV. Béla engedélye alapján a 13–14. században épült ki. A 16. század első felében a várat külső és belső részre osztották, és korszerűsítették a védműveket (építész: Alessandro Vedani). Az 1552-es ostrom után (építész: Ottavio Baldigara, Bornemissza Gergely, Christoporus Stella), majd a török megszállás idején (1596–1687) további kiépítésre került sor. A 18–19. században az erődítést fokozatosan bontják, kutatása, helyreállítása 1862-től folyamatosan zajlik (Ipolyi Arnold, Pataki Vidor, Csemegi József, Pálosi Ervin, Kozák Károly, Sedlmayr János, Détsky Mihály).

Az egri vár egyik kiemelkedő látnivalója a 15. században épült püspöki palota, mely Bekensloer János püspök regnálása alatt a korra jellemző gótikus stílusban épült, és 1476-ra készült el. A török megszállás idején az épület alsó szintjét börtönként használták, és börtönkápolna is működött itt. Földszintje 15–16. századi gótikus alakjában áll, a belefoglalt 14. századi várfal-, és épületrészletekkel. Az emelet - 15–16. századi gótikus és reneszánsz részletekkel - a 18. századi állapotot mutatja. Keleti vége elpusztult, csak a 14–15. századi földszinti falcsontok állnak. Ma a gótikus palota az 1957 és 65 közötti felújítás eredményeképpen régi pompájában tündököl. Alsó szintje időszakos kiállításoknak ad otthont, valamint itt található az 1552-es harcosok emlékére kialakított Hősök terme.

A Vár északi (vagy hátsó) bejáratától ötven méterre található az Egri csillagok című regény írójának, Gárdonyi Géának az emlékháza. Gárdonyi Géza 1897-ben költözött Egerbe, ahol művei közül a leghíresebbet, az Egri csillagok című regényét is megírta. Lakóháza 1923 óta múzeum, előbb családja, majd 1952-től a megyei múzeumi szervezet fenntartásában. Az emlékmúzeum három szobából áll, bennük az író bútorai, használati tárgyaival és könyvtárával. Az író sírja a várban, a Bebek-bástyán van.

A Várban egyéb látnivalók is találhatók, többek között a Kazamata, a Képtár, a Romkert, a Börtönmúzeum, az Ispótyá pince, a Panoptikum, és az Éremverde.

TÖRÖK KORI EMLÉKEK

MINARET

A Minaret Európa legészakiabb török korból származó emlékműve. A 14 szög alaprajzú, kváderkövekből épített, 40 méter magas torony viszonylag jó állapotban vészelte át az évszázadokat. Magas törzsén belül 97 csigalépcsőfok vezet fel a körerkélyre, amelyet vaskorlát övez. A minaret első említése 1664-ből származik, de valószínű, hogy ettől korábbi időpontban épült. A mellette álló dzsámit, melyet 1687 után káptalani templomnak használtak, 1841-ben bontották le városrendezési okokból. A minaretet 1897-ben Möller István tervei alapján restaurálták, ekkor készült a jelenlegi kősisak.

VALIDE SZULTÁNA FÜRDŐHELYE

A fürdő építésének pontos időpontját nem ismerjük, de az kétséget kizáróan még az egri török uralom kezdetén, Arnaut pasa idejében épülhetett. (Első említése 1664-ből.) A fürdő rendeltetészerű üzemeltetése a XVII. század végén megszűnt. A Rákóczi-felkelés idején a fürdő épületét gabonaraktár céljaira használták, majd később helyégeit lakásoknak és harangöntő műhelynek alakították át. A fürdő maradványainak első felmérési vázlatát Rómer Flóris készítette el 1863-ban. A Valide fürdő alaprajzi elrendezése az 1958. és 1962. évi feltárások eredményeként nagyrészt tisztázható volt. A fürdő középpontját egy négyzet alaprajzú, kilencosztagos tér alkotja, amely a tulajdonképpeni fürdőhelyiség volt, melynek falikútjai alatt mosdómedencék álltak. Az épület feltárása befejeződött, jelenleg részben visszatakva kihasználatlanul áll.

TÖRÖK FÜRDŐ

A termálfürdő mellett található a Török fürdő, más néven Arnaut Pasa fürdője, szépen helyreállított állapotban. A XVII. században létesült, később többször bővítették és átalakították. Vize a mozgásszervi megbetegedésekre, a nőgyógyászati panaszokra és a gerincoszlop betegségeire kedvező hatással van.

SZÉPASSZONY-VÖLGY

A ma közel 200 pincét számláló Szépasszony-völgy az elmúlt évszázadokban szorosan összekapcsolódott az egri borok hírnevével. A pincéket az Eger határában több száz méter vastagságban megtalálható vulkanikus eredetű riolittufába vágják, mely kiválóan alakítható. A pincékben a bor állandó, 10–15 °C-os hőmérsékleten tartható az esztendő minden szakában, az itt élő mohák és a nemes penész sajátos atmoszférát teremtenek, kellemes illatuk elősegíti a bor érlelődését, zamatának kialakulását. Sajnos a Szépasszonyvölgy – éppen rendkívüli népszerűségének köszönhetően – ijesztő módon kommerszialisálódik, építészeti megjelenését számos oda nem illő, ízléstelen építészeti részlet, reklám, stb. rontja.

1.14.6.4. VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖKSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLET

Egerben világörökségi terület egyelőre nincs, és felterjesztésre vonatkozó szándékról sincs tudomásunk.

1.14.6.5. MŰEMLÉK, MŰEMLÉK EGYÜTTES

Eger műemlékekben rendkívül gazdag város. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által 2005-ben megjelentetett „Magyarország műemlékjegyzéke, Heves Megye” című kiadványa közel 200 egyedileg védett műemléket tart nyilván. Néhány kiemelkedő értékű műemlék (a már felsoroltakon kívül):^[5]

MINORITA TEMPLOM (PÁDUAI SZENT ANTAL)

A Dobó téren emelkedik Közép-Európa egyik legszebb és egyedi templombelsővel rendelkező barokk temploma, a Minorita templom. A templomot a Minorita rend 1758–1772 között építtette, alkotója a híres barokk kori építész, Kilian Ignaz Dientzenhoffer. A templom tornyainak magassága 57 m, erősen kiugró párkányokkal többszörösen tagoltak. Különleges értékűek a templom berendezésének famunkái. 1917–1929 között megerősítették az épületet (építész: Wälder Gyula). A templom

5 Eger MJV 2008-ban jóváhagyott Integrált Városfejlesztési Stratégiája alapján

É-i oldalához közvetlenül csatlakozik a rendház.

MINORITA–RENDHÁZ (MINORITA REND SZENT HEDVIG KOLLÉGIUMA)

A Dobó tér 6. sz. alatti, zártosú beépítésű, U alaprajzú, háromemeletes, nyeregterős sarokház, amely Ny-i oldalával a minorita templomhoz csatlakozik. Korábbi, 1757-ben az árvíz idején romba dőlt épület felhasználásával épült, 1772-ben, barokk stílusban (kivitelező: Nitsmann János). Harmadik emelete a 19. században épült.

VÁRMEGYEHÁZA ÉS BÖRTÖN

A Kossuth Lajos u. 9. szám alatti, kétemeletes, barokk stílusú megyeháza Barkóczy Ferenc püspök-főispán kezdeményezésére épült 1748–1756 között a régi Fekete Sas fogadó helyén (építész: Franz Matthias Gerl). A Ny-i szárny 1838–1840 között épült (építész: Markmüller József). Az épület legfőbb ékessége, egyben a magyarországi kovácsoltvas-művesség kiemelkedően gazdag, igényes és egyben reprezentatív darabja a főkapu fölötti félköríves vasrács, a Hit, Remény és Szeretet allegorikus alakjaival, valamint a kovácsoltvas kapuk, amelyeket Fazola Henrik készített 1758 és 1761 között. A szabadon álló, négyszeg alaprajzú börtönépület 1760–1766 között épült az épület udvarában (építész: Franz Matthias Gerl). A második emelettel történő bővítés 1838-ban épült (építész: Markmüller József). A volt börtönépületben a XVIII–XIX. század hangulatát idéző várostörténeti kiállítás és a megye sporttörténetének kiállítása található.

SZÉKESEGYHÁZ (SZENT JÁNOS APOSTOL ÉS FŐANGYAL, SZENT MIHÁLY FŐANGYAL)

Eger legjelentősebb klasszicista építménye, Magyarország második legnagyobb temploma, a Bazilika. Hild József tervei szerint 1831–1837 között épült Pyrker János érsek megrendelésére. Az oszlopos, portikusos főbejáratához vezető lépcsőt és az attikát Szent István, Szent László, Szent Péter, Szent Pál szobrai, a K-i homlokzatot domborművek díszítik, amelyek 1838–1846 között készültek (Marco Cassagrande). A Bazilika orgonáját a XIX. század végén a salzburgi Moser cég szállította.

ÉRSEKI PALOTA-EGYÜTTES

A Széchenyi u. 1–3. sz. alatti Érseki palota 1740-től az egeri érsek rezidenciája. A barokk stílusú palota a XVIII. század folyamán több részletben épült: 16. századi épületek felhasználásával Erdődy Gábor püspök kezdte építtetni, 1715–1732 között (építész: Giovanni Battista Carlone). 1761–1775 között Eszterházy Károly bővítette. A D-i épületrészt Pyrker László érsek emeltette. A kápolna falait rokokóstukkók díszítik, és remekműnek számít a felsőtárkányi márványból faragott házi oltár. Ebben az épületben található az Érseki Gyűjteményi Központ kiállítása, ahol értékes egyházi kincseket őriznek.

LÍCEUM, ESZTERHÁZY KÁROLY FŐISKOLA ÉPÜLETE

Az Eszterházy téren található a késő-barokk stílusban épült Líceum tekintélyes épülete, melyet a XVIII. század végén Barkóczy Ferenc püspök kezdeményét felkarolva, Eszterházy Károly püspök építtette püspöki iskola, illetve egyetem céljára (építész: 1763–1764: Josef Ignaz Gerl; 1764–1779: Fellner Jakab; 1780–1782: Grossmann József). Az épület szerkezete a barokk stílust követi, de általában rokokó díszítőelemek ékesítik, kivéve a bazilika felé forduló főhomlokzatot, amelyet a kezdődő klasszicizmus jellemez. A Líceum első emeletén tekinthető meg az országszerte híres egyházmegyei könyvtár, ahol

számos régi kódex, kézirat, s a Magyarországon fellelhető egyetlen eredeti Mozart-levél is látható. Az épület tornyában működő Csillagászati Múzeum és "Specula" periszkóp szintén kuriózumnak számít.

KISPRÉPOSTI PALOTA

A Kossuth Lajos utca 4. szám alatt található a Kispréposti palota rokokó stílusú épülete, amelye Androvics Miklós kanonok építtetett. Szabadon álló, a zártosú beépítéshez kertkapukkal csatlakozó, U alaprajzú, egyemeletes épület, az utcai homlokzaton erősen előreugró középrizalittal. A rizalit középtengelyében a főpárkány fölött íves timpanon emelkedik, a kapu fölött konzolokon nyugvó, kovácsoltvas mellvédű erkély. Az épület földszintjének homorúan ívelt oldalsó szakaszain egy-egy fulkéban elhelyezett óriási kőváza. A földszinti és emeleti terek boltozottak. Az épületben értékesek a 18. század közepi nyílászárók, vasrácsok, lépcsőház kőkorlással, puttókkal, és a falképek. Az épületet tűzvész után, 1827-ben renoválták, 1908-ban a falképeket megújították. Jelenleg az ICOMOS (Történeti Városok és Falvak Nemzetközi Bizottsága) székhelye.

NAGYPRÉPOSTI PALOTA (MEGYEI KÖNYVTÁR)

A Kossuth Lajos u. 16. szám alatt álló, barokk stílusú épületet korábbi, 18. század eleji ház helyén építtette gr. Batthyány Ignác nagyprépost, majd utóda Dobronay Miklós kanonok fejeztette be (építész: Fellner Jakab). Téglalap alaprajzú, egyemeletes épület, utcai homlokzatán enyhe kiülésű kéttengelyes közép-, és egytengelyes oldalrizalitokkal. A kapu feletti erkélyt füzéres íon oszlopok tartják, ablakait rokokó stílusú vasrácsok díszítik. Udvari homlokzata közepén oromzatos, erősen előrelépő rizalittal. Az épületben boltozatos földszinti helyiségek és lépcsőház található. Jelenleg a Bródy Sándor Megyei- és Városi Könyvtár található benne.

KIS ZSINAGÓGA

A dr. Hibay Károly utca 9. szám alatti Kis Zsinagóga Eger legrégebbi zsinagógája. Az épület telkét 1845-ben szerezte meg a zsidó hitközség, s nem sokkal a vételt követően emelhették az épületet. Az 1840-es években kialakított épület a XIX. században vallási célokat szolgált, majd 1924-től a zsidó hitközség kulturális, társadalmi és szellemi életének centruma lett, egészen a 40-es évek közepéig. A második világháború tragikus következményeinek tudható be, hogy megszűnt az egeri hitközség, és az un. Kis Zsinagóga a város tulajdonába került át. A Kis Zsinagóga egy alulról építkező kezdeményezésként egeri fiatalok lelkesedéséből kulturális térré fejlődött az elmúlt két év során.

JEZSUITA KOLLÉGIUM (DOBÓ ISTVÁN GIMNÁZIUM)

A Széchenyi u. 19. szám alatti barokk épületet a jezsuiták építtették 1753–54-ben. A jezsuita gimnázium egykor a kollégium második emeletén működött. A rend feloszlása után a ciszterciek kapták meg az épületet. 1787-től királyi gimnáziumként működött. 1827-ben leégett, 1892-től városi reáliskola volt.

RÁC TEMPLOM ÉS PLÉBÁNIA

A Széchenyi utca északi végén, egy kis dombon áll a templomból, paplakból és a kettőt összekötő fedett lépcsőből álló műemlék-együttes. Az egyhajós, barokk stílusú templomot a rác egyházközség építtette 1785–1788 között a korábbi Ágoston-rendi templom helyén, Povolny János tervei alapján. A templom belső berendezése késő barokk-rokokó stílusú. Szószéke gazdagon faragott, copf stílusú. Ikonosztázát

Jankovich Miklós készítette. A templom körüli kertben XVIII-XIX. századi síremlékeket láthatunk.

A plébánia barokk épülete 1760 körül épült, szabadon álló, téglalap alaprajzú, manzárdtetős épület. Széchenyi u. felőli homlokzata kétszintes, hátsó homlokzata egyszintes. Építtette a rác egyházközség (építész: Szantner Ferenc). A hátsó homlokzat előtti kertből a templomkertbe fedett lépcső vezet (építész: Povolni János). Az egykori plébániaházban ma Vitkovits Mihály szerb költő emlékszobája és Kepes György magyar művész kiállítása tekinthető meg.

CISZTERCI (SZENT BERNÁT) TEMPLOM

A Széchenyi u. 15. szám alatti barokk templomot a jezsuita rend építtette 1699–1743 között (építés: 1699: P. Pethő István, P. Geyer Bernát, 1716: Giovanni Battista Carlone). A templom berendezése 1770-ben fejeződött be. 1773 után a pásztoi ciszterci konvent kapta meg az épületet. Az 1769-ben készült főoltára - Anton Kraus műve - a hazai barokk szobrászat egyik legkitűnőbb alkotása.

CISZTERCI RENDHÁZ (GÁRDONYI GÉZA CISZTERCI GIMNÁZIUM)

A ciszterci templom É-i oldalához kapcsolódó, négyzet alakú udvart körülvevő, kétemeletes, barokk épület 1699–1727 között épült a jezsuita rend házaként (építés: 1699: P. Pethő István, P. Geyer Bernát, 1716: Giovanni Battista Carlone). 1773 után a ciszterci rend kapta meg, 1802-től gimnázium. 1900–1902 között az É-i és K-i szárnyat átépítették és kibővítették (építés: Alpár Ignác). Az államosítás után is iskola volt az épületben, amely a rendszerváltozás után ismét a cisztercita rend tulajdonába került. A rendház telkén egyedileg védett városfalszakasz található.

ANGOLKISASSZONYOK BOLDOGSÁGOS SZŰZ MÁRIA INTÉZETE ÉS DIÁKOTTHONA

A Kossuth Lajos u. 8. szám alatti barokk épületet eredetileg Jogakadémia (Collegium Iuridicum) céljára Foglár György püspök kezdte el építtetni 1744-ben (építés: Giovanni Battista Carlone?). Kivitelezési hibák miatt az építkezés szünetelt s csak néhány év múlva folytatódott, 1763–1767 között (kivitelező: Povolni János). A második emeletet Bartakovics érsek építtette 1852-ben, a kápolna 1855-ben készült el. Ekkor kapták meg az Angolkisasszonyok. A Klapka György u. felé L alaprajzú szárny 1927–1930 között épült (építés: Wind István).

FERENCES TEMPLOM (SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS)

A Kossuth Lajos u. 14-16. szám alatti templomot 1736-1755 között építették barokk stílusban, az eredetileg itt lévő Szent Demeter-templom egyes részeinek felhasználásával. A templom szentélye 1736–1746 között, a templom hajója 1750–1753 között (építés: Giovanni Battista Carlone?), a homlokzat és a két torony 1772–1776 között épült (építés: Nitsman János).

PANAKOSZTA-HÁZ

A XVIII. század elején barokk stílusban épült házat 1770 körül és 1797-ben késő barokk stílusban átalakították, majd 1879-ben eklektikus stílusban megújították. Itt kapott helyet a zeneiskola.

SZERVITA TEMPLOM ÉS RENDHÁZ

A szervita atyák Kollonics Lipót hercegprímás hívására Tirolból érkeztek a városba 1689-ben. A várostól 1694-ben kapták meg azokat a telkeket, amelyen templomukat és rendházukat felépítették. Ezen a

területen tíz kis ház, egy állítólagosan középkori templom falai, illetve a Klarissza apácák egykori kolostora és egy török mecset – iskola állt. A Szent János apostol és a Fájdalmas anya tiszteletére szentelt templom 1733–1735 között épült, barokk stílusban, de tornya csak 1754-ben készült el. A rendház 1724-1728 között épült, barokk stílusban. A refektórium freskója J. L. Kracker alkotása.

RÓMAI KATOLIKUS (SZENT ROZÁLIA) TEMPLOM, FELNÉMET

A barokk templom 1715-ben, és 1746 és 1750 között épült G. B. Carlone tervei alapján. A berendezés jelentős része – a fő- és mellékoltár, a szószék – szintén a XVIII. század közepén készült.

1.14.6.6. A MŰEMLÉKVÉDELME SAJÁTOS TÁRGYAI: A TÖRTÉNETI KERT, TEMETŐ, ÉS TEMETKEZÉSI EMLÉKHELY⁽⁶⁾

ÉRSEKKERT (KLAPKA GYÖRGY U., STADION U., HADNAGY U. HRSZ.: 6642/4)

Egerben műemlékileg védett történeti kert az Érseki palota kertje. Az Érsekkert Eger belvárosának legnagyobb zöldfelülete, kiterjedése mintegy 22 hold. A francia parképítő művészet hagyományait őrző park 1919 óta közkert. Délnyugati sarkában futball- és tenispályák, valamint a stadion található.

A püspöki díszkertet Erdődy Gábor püspök vadaskertjéből létesítette Barkóczy Ferenc püspök. Eredetileg trapéz alaprajzú franciaker volt (építés: Házael Hugó?). Eszterházy Károly püspök 1769-ben kőkerítéssel veteti körbe (kivitelező: Povolni János). Pyrker János érsek 1841-ben javíttatta a kertfalat. Az érsekség 1919-ben nyitotta meg a nagyközönség előtt. A kertbe több kapun is be lehetett jutni.

Kertkapuk (barokk, 18. század)

Az Érsekkert Stadion u.-i bejáratát, az ún. Ny-i kaput kerítésfalban álló, tagolt pillérek fogják közre. A pilléreket párkányos fedő és turbánforma gömbdíszek koronázzák. A kovácsoltvas kapu kétszárnyas, középen gyalogkapuval a lábazati mezőben és az oromzaton vastüskékkel. Az eredetileg 1796-ban épített kaput 1996-ban (?) felújították. A kert Hadnagy u.-i bejáratánál áll az ún. É-i kapu, 1768 (építés: Franz József). A kovácsoltvas kapuszárnyakat (Fazola Lénárd) sávozott pillérek fogják közre, rajtuk egy-egy kő virágkosár (Miller János). A kapuszárnyak közepmezeje gyalogkapuként szolgál. A szárnyak hullámvonalú záróívét rokokó oromdíz koronázza.

Kőhíd (barokk, 1773)

Eredetileg a Malom patak árka, 1973 óta az Érsekkert mesterséges tava helyén lévő füves területen álló, egyenylású, szegmentíves áthidalású, a hídfőkon kiszélesedő kőhíd, négyzetes alaprajzú hasábokon nyugvó profilos mellvédkorlattal. A három középső elem volutás kiszélesedésén mindkét oldalon köpad. Eszterházy Károly püspök megbízásából épült (építés: id. Zwenger József).

Jezsuita-kapu (rokoka, 1750 körül)

Az Érsekkert É-i kapuja közelében szabadon álló, eredetileg gyalogkapuként funkcionáló, aedícula formájú kerítéskapu. Törtvonalú oromzatában címerpajzs. Az egykori jezsuita, majd ciszterci kert kapuját a Rózsa Károly u. 21-ből hozták jelenlegi helyére.

6 A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által 2005-ben megjelentetett „Magyarország műemlék-egyzeke, Heves Megye” című kiadványa alapján

HATVANI TEMETŐ (KIRÁLY U. HRSZ.: 7388)

Fájdalmas Anya Kápolna (barokk, 1776)

A temető D-i bejáratánál szabadon álló, ÉK-i homlokzati tornyos, egyenes szentélyzáródású, egyhajós, a szentély felől kontyolt nyeregretetős kápolna. Boltozott belső terek, a hajó bejárat oldalán karzat. A szentélyhez mindkét oldalon egy-egy melléktér csatlakozik. Berendezés: 18–19. század; mellékoltárképek: 1780–1790 (Wittmann János?); 1855 (Kovács Ferenc). Építtette Horváth Mihály tanácsos. 1909-ben renoválták. A kápolna közelében a két temetőkaptu összekötő út mentén 18–19. századi sírkövek.

Johann Lucas Kracker síremléke (klasszicista, 1850-es évek)

A Hatvani temetőben a kápolna közelében, attól É-ra álló síremlék. Hasáb alakú talapzaton márványtábla, felette keretelt medalionban virágfüzérrel átkötött paletta ecsetekkel. A talapzaton stilizált sziklára állított keresztet átölelő, balkezelével horgonyra támaszkodó, térdre ereszkedő nőalak. Bezegh György apátkanonok állíttatta Johann Lucas Kracker tiszteletére (Bauer György).

KISASSZONY TEMETŐ (KISASSZONY U. HRSZ.: 2885)

Kisboldogasszony Kápolna (barokk, 1724)

A temető DK-i végében szabadon álló, egyhajós, K-i homlokzati tornyos, egyenes szentélyzáródású templom, szentély egyik oldalán sekrestyével, a másikon ravatalozóval. Csehboltozatos belső tér, a hajó bejárat oldalán karzat. Az oromzat magasságában, fülkében Szűz Mária-szobor. Falképek: neobarokk, 1993. Berendezés: 18–19. század. Építtette Pirner Mihály kőművesmester, aki alapítványt is tett a kápolna javára. 1802-ben átépítették (kivitelező: Magurányi József).

1.14.6.7. MŰEMLÉKI TERÜLET: TÖRTÉNETI TÁJ, MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ TERÜLET, MŰEMLÉKI KÖRNYEZET

BELVÁROS MŰEMLÉKI JELENTŐSÉGŰ TERÜLETE

Az MJT a középkori város D-i részét és a várat foglalja magába. Ezen a területen található a város legjelentősebb világi- és egyházi középületei, templomai, palotái, polgári lakóházai (köztük 100 egyedileg védett műemlék), amelyek meghatározzák Eger arculatát, építészeti- és művészettörténeti jelentőségét. (A műemléki jelentőségű terület határát a .. sz. ábra rögzíti.)

RÁCTEMPLOM MŰEMLÉKI KÖRNYEZETE

A Belváros É-i végén, a város ÉD-i tengelyét alkotó Széchenyi u.-tól Ny-ra emelkedő domboldalon áll a városkép jellegzetes elemét alkotó Ráctemplom.

1.14.6.8. NEMZETI EMLÉKHELY

Egerben nemzeti emlékhely jelenleg nem található, de az Egri Vár Nemzeti emlékhelyé nyilvánítása indokolt lenne.

1.14.6.9. HELYI VÉDELEM

Helyi védelem alatt álló természeti területek:

- Gröber urnatemető: – temetőkert — 45/1998. (IX.30.) sz. önk. rend.

- Hősök temető – kegyeleti park — 59/2000. (XI.24.) sz. önk. rend.

Helyi védelem alatt álló természeti értékek:

- 4 piramistölgy (Gröber urnatemető)
- 2 közönséges vasa, 1 tamariska, 1 papíreperfa (Gárdonyi Géza emlékmúzeum kertje)
- 5 juharlevelű platán, 3 mocsárciprus (strand)
- 7 tiszafa (Dohánygyár)
- 18 kislevelű hárs (Vörösmarty utcai fasor)
- 1 páfrányfenyő (Egészségház utcai lakótelep parkja)
- 1 japánakác (Csákány u.-Kötő u. sarok hrsz: 6426/2)
- Diófakút utcai forrás és diófa
- vadgesztenye fasor a Mátyás király út keleti oldalán
- 1 juharlevelű platán (Markhot F. u. 1.).

Helyi védelem alatt álló építészeti értékek:

- Városháza épülete — 59/2000. (XI. 24.) sz. önk.rend.
A Minorita templom nyugati oldalán áll a Városháza épülete. A korábbi városháza 1712-ből szintén ezen a helyen állott, ezt a megnövekedett helyigény miatt 1898-1900 között építették újjá Wind István tervei alapján. Az egyemeletes díszes épület homlokzatán a Szent Korona és a város címere látható.
- Cifrakapu tér 4. sz. épület - 16/2006. (IV. 28.) sz. önk. rend.
- Árvízi szintjelző táblák — 3/2007. (I. 26.) sz. önk. rend.
- Szépasszonyvölgy — 32/2007 (VIII. 31.) sz. önk. rend.

Helyi egyedi védelem alá vont építmények - H1 jelű védettségű fokozat

- „Öregkori” pincék (Szépasszonyvölgy utca két oldala. hrsz.: 3770/3-3784; 3785-3803/3)
- Kőkút utca északkeleti oldalán három szintben lépcsősen teraszosan kiépült pincesor

A kápolna és a körülötte lévő hársfa csoport (3752 hrsz.)

Helyi területi védelem alá vont területek - HT jelű védettségű fokozat

(1) Védendő településszerkezet:

Tulipánkert u. — 3728/4 hrsz. ÉNY telekhatára - 3728/6 hrsz. É telekhatárai — 3727/2 hrsz. út — 3727/6 és 3727/7 hrsz.-ok ÉK telekhatárai — 3803/3 hrsz. K telekhatára — 7670 hrsz. út — 7831/3 hrsz. K telekhatárai — 7831/11 hrsz. út — 7725/1 és 7737/8 hrsz. É telekhatárai — 7755 hrsz. D telekhatára — 3771 hrsz. árok.

(2) Védendő térfalak, utcakép, közterületek rendszere:

- a szabadtéri színpadot körülvevő pincesorok (7737/3 és 7737/4 hrsz.)
- Széchenyi u. 82. sz. épület — 52/2007. (IX. 28.) sz. önk. Rend.

1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. HÁLÓZATOK ÉS HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

Eger mintegy 20 km-re van a nemzetközi és országos fő hálózati vonalaktól (M3 autópálya, Budapest-Miskolc vasútvonal.), csak közvetett kapcsolata van a nemzetközi és országos fő közlekedési hálózattal.

Bár nem a fő közlekedési vonalak mentén helyezkedik el – fontos utaselosztó csomópont a környező települések egymás közötti, illetve Budapest felé irányuló utasforgalmában, valamint agglomerálódó térség központjaként maga is jelentős ingaforgalmat bonyolít le. Az egyéni közlekedés súlyának növekedésével a közutak forgalma jelentősen megnövekedett. A közösségi közlekedés versenyképessége alacsony, rontja a közlekedési módok közötti átszállási kapcsolatok nehézsége is.

Eger és a környező települések között országos közutak közel sugárirányban biztosítanak kapcsolatot, az utak minősége nem biztosít jó elérhetőségi mutatókat. Ez befolyásolja a szinte csak közúton, autóbusszal lebonyolított utasforgalom szolgáltatási színvonalát is. Az egyetlen környéki vasúti kapcsolat (Szilvásvárad felé) is alacsony színvonalon bonyolítja le az utasforgalmat.

1.15.2. KÖZÚTI KÖZLEKEDÉS

Egert országos elsőrendű főútvonal nem érinti, így a közúti közlekedés szempontjából (is) némileg hátrányban van. A várost két másodrendű főút (24-es és 25-ös), valamint további hat összekötő út érinti. Az utak vonalvezetését a domborzati viszonyok is módosítják (É-D tengely). Az M3-as autópálya füzesabonyi csomópontja ugyanakkor a 25-ös főúton viszonylag gyorsan (de csak települési átkelési szakaszok érintésével) elérhető, s ezen keresztül biztosított az országos és nemzetközi forgalomba való bekapcsolódás.

TÉRSÉGI KÖZÚTI KAPCSOLATOK

Országos főutak

A 25.sz. főút, Eger legfontosabb országos főúthálózati kapcsolata a belterületi szakaszon 2x2 forgalmi sávós keresztmetszettel épült ki. A főút csomópontjai jelzőlámpás szabályozásúak, a Ráckapu téri külön szintű csomópontot kivéve. Az út a kis mértékű átmenő forgalmon kívül a belső észak-déli forgalom tengelye, szakaszonként a forgalmat csak torlódásokkal képes lebonyolítani. A kapacitás hiányát elsősorban egyes csomópontok forgalomszabályozása okozza, önálló balra kanyarodó sávok hiányában. A főút közterülete változó szélességű: a Mátyás király úton 30 m, megfelelő, a Deák F. úti és 24.sz. főúti csomópont között 22-24 m a korábbi szabályozás szerint, Ráckapu téri csomóponttól északra min. 24 m.

A 24. sz. főút rövid belterületi szakasza 2x? forgalmi sávós, kapacitás és közterületi szélesség szempontjából megfelelő.

Országos mellékutak

2416 j. Gyöngyös - Verpelét - Eger összekötő út Szvorényi úti szakasza 2x1 forgalmi sávós, belterületi jellegű, az útpálya 6 m széles, a közterületének szélessége 16 - 20 m között változik.

2500 j. Kőlyuk utca az Eger - Füzesabony vasútvonal feletti felüljáróval kiépült 2x1 sávós út, Lajosváros mentén jelenleg beépítetlen

területen halad.

2501 j. Eger - Füzesabony összekötő út jelenleg a Sas utca vonalán csatlakozik a 25.sz. főúthoz. Két helyen szintbeni, fénysorompós biztosítású átjáróban keresztezi a vasúti pályát. A 2x1 sávós út közterületének szélessége az Eger - patak és a Kertész utcai csomópont között 17 m, az Eger pataktól nyugatra 28 m (árokkaal együtt).

2503 j. Eger - Novaj összekötő út Ostorosi úti szakasza az Eger - Putnok vasútvonalat szintben keresztezi, a vasútvonal és a Kertész utca közötti szakaszon 2x1 sávós.

2504 j. Eger - Bogács összekötő út Vécsey völgy utcai szakasza 2x1 forgalmi sávós megfelelő közterületi szélességű (24 m). A putnoki vasútvonal szintbeni kereszteződésétől a 25.sz. főútig, a Tetemvár utca - Cifrakapu tér - Malom utca vonalán kedvezőtlen vonalvezetésű. A Tetemvár utca Pető G. utca menti szakasza 9 m széles közterületén az útpálya mellett a keleti oldalon nincs megfelelő járda. A Cifrakapu utcai szakaszon a 2x1 sávós út pályaszélessége 7,0 m, a közterület 11,5 m - re szűkül, a Malom utcai szakasz megfelelő szélességű.

25301 j. Vasútállomáshoz vezető út, a 25.sz. főút - Deák Ferenc út csomóponthoz csatlakozó, 2x1 sávós kedvezőtlen vonalvezetésű kapcsolat. Vasút utcai szakaszán a közterület szélessége 28-36 m.

VÁROSI KÖZÚTI HÁLÓZAT ÉS FORGALMI REND

Települési főutak

Kertész utca - Mekksey utca - Bástyá utca - Gárdonyi G. utca

Az útvonal 2x1 forgalmi sávós, a Szarvas térhez délről csatlakozó szakaszon a Kertész utca a Maklári úttal egyirányú útpárt alkot. Közterületének szélessége változó a Mekksey utca - Bástyá utcai szakaszon csak 9-10 m, a Kertész utcában 16-20 m. Forgalmi terhelése jelentős, elsősorban egyes csomópontokban okoz torlódást a helyi kapacitáshiány: Sas utcai csomópont, putnoki vasútvonal szintbeni keresztezései. A Mekksey utca - Bástyá utcai szakaszon az út vonalvezetése kedvezőtlen a terep és beépítési adottságok miatt.

Deák Ferenc utca

2x2 forgalmi sávós, csomópontjai jelzőlámpás szabályozásúak, megfelelő kapacitással. Kossuth Lajos utcai végcsomópontjának körforgalommá alakítását javasolja a településszerkezeti terv. Az épülő intermodális csomópont okán a Hadnagy utcai csomópont kisebb átalakítása is valószínű.

Régi Cifrakapu utca - Cifrakapu utca

Az útvonal 2x1 forgalmi sávós, a forgalmi igényeknek megfelel. A Régi Cifrakapu utca közterülete 16 és 32 m között változó szélességű. A Cifrakapu utca telkét a lakótelepi szakaszon jelenleg csak az útpálya jelenti. Csomópontjai közül a Tetemvár utcai fejlesztendő, a többi a forgalomnak megfelelő kiépítésű.

Hadnagy utca

2x1 forgalmi sávós, az útpálya és közterület szélessége 12-26 m között változik.

Törvényház utca - Kossuth utca - Egészség ház utca - Klapka utca / Almagyar utca

Az útvonal a Törvényház utca - Kossuth L. u. szakaszon 2x1 forgalmi sávos, a Szarvas térhez csatlakozó szakaszon egyirányú útpáron bonyolódik le a forgalom.

A Törvényház utca közterületi szélessége 32 m, a Kossuth L. utcában a védett beépítés kötöttségei miatt 8 m-re szűkül.

Gyűjtő utak

Felsőváros

A lakótelep gyűjtőútjai és kiszolgáló útjainak telke csak az útpályára terjed ki, a járdák a zöldterületi közterületre esnek. Ez a kezelés szempontjából kedvezőtlen. Az Olasz utca 25 sz. főút és Malomárok utca közötti szakaszának telke sincs. A lakótelepen kiépült garázssorok megközelítését biztosító utaknak sincs önálló telke.

Cifra hóstya – Tetemvár, és Belváros keleti területe

A Megyei Kórház tömbjét körülvevő gyűjtőút, a Knézich Károly utca - Markhot Ferenc utca - Zalár J. utca útvonal 2x1 forgalmi sávos, egyes szakaszokon jelentős közterületi parkolóterülettel. A Knézich K. utca és Cifra kapu tér közötti kapcsolatot egyirányú útpár biztosítja (Jankovich D. utca / Torony utca - Szervita utca) a beépítési adottságok miatt 14 - 26 m között változó szélességű közterületen.

A Donát utca Tetemvár utca és a putnoki vasútvonal közötti szakaszán a közterület csak 8,1 m széles, sem az útpálya, sem a járda nem felel meg a forgalmi igényeknek.

Vécsey völgy - Bikalegelő

A terület gyűjtőútja a Donát utca a vasútvonaltól északra 16 m közterületi szélességű, a 2x1 sávos útpálya 5 - 6 m széles. Szintbeni vasúti keresztezésben a láthatóság feltételei nincsenek meg.

Károlyváros

- Baktai út - Sertekapu utca
- Csokonai M. utca - Mindszenty utca - Király utca
- Kisfaludy utca - Bem tábornok utca

2x1 sávos gyűjtőutak, a forgalmi igényeknek megfelelő kapacitással.

A 25.sz. főút és a Belváros között a Széchenyi utca - Csiky S. utca - Barkóczy utca vonala kétirányú forgalmú, fontos tömegközlekedési útvonal, a Széchenyi utcában a közterület szélessége 10 m, a Barkóczy utcában 12-20 méterre bővül.

Hatvani hóstya

A Szvorényi út 25.sz. főút és Hatvani kapu tér közötti szakasza 2x1 sávos, közterülete min. 12 m széles, a főúthoz csatlakozó szakaszon 25 méterre bővül, itt parkolósáv épült ki.

A Klapka György utca a Deák Ferenc utca és Egészség ház utca között 2x1 sávos kétirányú forgalmú.

Tihamér városrész

A Maklári út jelenlegi szabályozási szélessége 20 m, a 2x1 sávos út és parkolás számára megfelelő. Déli csatlakozása a Kertész utcához kedvezőtlen, a putnoki vasútvonal szintbeni keresztezésének közelsége miatt.

A Homok utca közterületi szélessége 12 m, az útpálya szélessége 5 - 6 m.

Csákó városrész

A városrész tengelyében húzódó Mocsáry L. utca - Tinódi Lantos Sebestyén utca 2x1 sávos, közterületének szélessége 18 m.

Lajosváros keleti területe

A vasútvonalak által körbezárt terület megközelítését biztosító Külső sor utca 2x1 sávos,

15-20 m széles közterületű. A vasút menti gazdasági terület gyűjtőútja a Faiskola utca 16 m széles telken, 2x1 sávos.

A 25.sz. főút és a Faiskola utca közötti kapcsolatot a Liszt Ferenc utca - Madách utca egyirányú útpár, illetve a Szövetkezet (2x1 sáv) utca biztosítja gyűjtőút jelleggel.

FORGALOMSZABÁLYOZÁS

Az országos úthálózat elemei közül a 25. sz. főút átkelési szakaszán összehangolt jelzőlámpás forgalomirányítás működik.

Az országos mellékutakon igen kedvezőtlen kialakítású és szabályozású szintbeni vasúti átkelések vannak:

- 2501 j út Sas utca
- 2503 j út Ostorosi út
- 2504 j út Vécsey völgy utca
- 2505 j út Felsőtárkányi út

A települési úthálózaton a jelzőlámpás forgalomszabályozással érintett útvonalak: Deák Ferenc u., Kertész utca.

A városban az országos átlaghoz képest kevés a forgalombiztonsági szempontból kedvező körforgalmú csomópont.

1.15.3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

VASÚTI KÖZLEKEDÉS

Eger városát országos vasúti fővonal nem érinti, a 80-as számú (Budapest – Miskolc – Sátoraljaújhely) kétvágányú, villamosított fővonalról Füzesabonynál kiágazó 87A (Füzesabony – Eger) egyvágányú, villamosított törzshálózati vonalon érhető el. E vonalból ágazik ki a 87-es (Eger – Putnok) egyvágányú mellékvonal vonal, amelyen azonban jelenleg csak Szilvásváraddig közlekednek menetrendszerűen vonatok. A 80-as vonalon a Nyíregyháza irányába való kiágazásig 120 km/h a legnagyobb engedélyezett sebesség, a 87A vonalon 100 km/h, a 87-es vonalon pedig 60 km/h (de a valóságban ezen a vonalon a műtárgyak, a kis ívek és a pálya állapota miatt igen gyakori a jelentős sebességkorlátozás). A 87-es vonalból Felnémethnél ágaznak ki iparvágányok, de a 87A vonalból való elágazásánál is adódna lehetőség

az Eger déli részén található Ipari Park felé való kapcsolatokat kiépítésére.

Budapestről 2 óránként indulnak közvetlen szerelvények Egerbe, illetve onnan visszafelé is ugyanilyen ütemes menetrend szerint lehet utazni. A 140 km-es utat az IC járatok 1óra 50 perc – 2 óra alatt teszik meg. A 17 km-re levő Füzesabonyi átszállási pont 17-19 perc alatt érhető el, naponta mintegy 25 vonatként közlekedik e viszonylaton (a fent említett IC járatokat is beleértve), ütemes menetrend szerint, maximálisan 1 óra követési idővel. Füzesabonyi átszállással érhető el a régióközpont Miskolc, ahova átszállási időtől függően kb. 1 óra – 1 óra 20 perc alatt lehet eljutni [74 km]). Szilvásvárad irányába naponta 4 járatpár közlekedik (a 34 km-es utat egy bő óra alatt teszik meg a szerelvények), így e vonal szerepe elenyésző.

Egernek több vasútállomása illetve vasúti megállóhelye van.

Eger állomás végállomás, a vonatok csak visszaindulhatnak a behaladási irányukban. Az állomás előtt a vonal jobb oldalán épült ki Eger-Rendező pályaudvar párhuzamos elrendezéssel. Egerből Putnok felé vezető vonal és Eger-Rendező végponti oldala deltavágányként épült ki. Így lehetőség van Eger-Rendező pályaudvarról közvetlenül Eger állomásra bejárni a Putnoki vonal felhasználásával. A vasúti hálózati kapcsolatrendszer átgondolva, és célszerűen került kialakításra. Napjainkra az áruforgalom döntő többsége közútra terelődött, így a teher- és áruforgalomra kiépített vasúthálózat nincs kihasználva.

Eger állomás az áruforgalom gyakorlatilag a nullára redukálódott, bár a MÁV szempontjából „kocsirakományú forgalomra” nyitva lévő állomás.

Eger-Rendező pályaudvar „Korlátozott kocsirakományú forgalomra” van megnyitva „Árudijszabási kilométermutató” szerint. Eger-Rendező pu. megnyitva az.

➡ Eger központi állomás

A felvételi épülete a város rangjához méltó kialakítású.

A mellékelt torzított állomási helyszínrajzon látszik, hogy több iparvágány kiágazás, több tehervonati vágány, és jelentős területen közforgalmi rakodásra alkalmas rakterület, raktárépület van. A rakodó és tehervonati vágányok 34 kg/fm súlyú sínekkel épültek, 16 tonna tengelyterhelésre alkalmas.

Az állomáson négy személyvonati vonatfogadó vágány van, melyek a Füzesabony és Szilvásvárad felé közlekedő szerelvények végállomása. A végponti oldalon kihúzóvágányok vannak, melyek a gép-körüljárást biztosítják. Az I. és II. számú személyvonati fogadóvágányok 48,3 kg/fm súlyú sínekkel épültek, 21 tonna tengelyterhelésre megfelelnek. A kitérők 48 rendszerűek.

➡ Eger-Rendező pályaudvar

A vágányhálózat története a vasút fejlődését és leépülését jól mutatja.

Eger-Rendező pályaudvart 1980. év tavaszán helyezték üzembe, ezzel párhuzamosan Tihmér elágazásig az összekötő vágányokat is villamosították. A jelenleg is működő irányító központ 1984-ben épült.

A pályaudvar elsődleges funkciója az Eger környéki iparvágányokon és a Felnémet felől érkező elegy rendezése volt, gépcseré után Füzesabony irányába már villanygép továbbította a tehervonatok. A Belpátfalvi Cementgyár teljes üzembe helyezésére 1981-ben került sor, az Eger-Belpátfalva vasúti vonalszakasz korszerűsítésével 1982 novemberére végeztek. A vasúti pálya villamosítása 1985 tavaszára készült el Eger-Felnémet állomásig.

A '90-es évek elején a teherforgalom visszaesett, míg 1998-ban teljesen megszűnt. Azóta csupán Eger központi állomáson és Eger-Felnémet állomáson történik elegyrendezés. Belpátfalván 2001. évben a cementgyár bezárt, a teherforgalom a töredékére esett vissza. Eger-Rendező pályaudvar funkciója gyakorlatilag megszűnt. Napjainkban a vágányok selejtes teherkocsik tárolására szolgálnak.

A pályaudvaron a közforgalmú személyszállítás szünetel.

AUTÓBUSZOS KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

Eger helyközi és távolsági autóbusszos közlekedését a Volánbusz és az Agria Volán látja el.

Budapesttel napi 35 közvetlen járatpár biztosítja a kapcsolatot, a 130 km-es utat 1óra 50 perc – 2 óra 10 perc alatt teszik meg a buszok.

Az Agria Volán 79 helyközi vonalon (64 elővárosi és környéki, valamint 15 távolsági vonalon), munkanapokon bő 1000 járatot közlekedtetve biztosítja Eger elérhetőségét. A nettó 675 km (bruttó 4800 km) hosszú hálózat 76 honos települést fűz fel. (2012-es adatok.)

Emellett 18 viszonylatból álló helyi közlekedési hálózatot is működtet, ahol munkanapokon 550 járat közlekedik. A nettó vonalhálózati hossz 40 km (a bruttó pedig kb. 125 km), amellyel 93%-os területi lefedettséget ér el. 2011-óta sajnos jelentős leépítés történt, akkor még 27 viszonylaton közlekedtek helyi buszok (720 járat / munkanap). A dinamikus férőhely kihasználtság 33% körüli.

HELYKÖZI ÉS TÁVOLSÁGI AUTÓBUSZ KÖZLEKEDÉS

A helyközi menetrendszerinti autóbussz-közlekedés központja Heves megye keleti részén Eger, a városon belül, pedig az autóbussz-állomás. Innen indulnak ki sugaras rendszerben a viszonylatok. A forgalom irányítása az autóbussz-állomáson történik, valamint itt biztosítják a gépkocsivezetők számára rövidebb munkaközi szüneteket.

A pályaudvar jelenlegi forgalma kinőtte annak kapacitását, így esetenként (7.30-7.50, 14.30-16.30 órák között) nagy zsúfoltság jelentkezik. Ez azt jelenti, hogy nagy odafigyeléssel, forgalom szervezéssel, a jelenlegi állapot már nehezen tartható fent.

➡ Az autóbussz-állomás helyzete

A jelenlegi autóbussz állomást 1967. november 7-én adták át a menetrend szerinti forgalomnak. Az akkor igen korszerűnek számító elrendezés szerint, az autóbusszok és az utasok haladási útvonalai nem keresztezték egymást. A helyi járatok a Széchenyi utcában közlekedtek, illetve a főbb utazást generáló célpontok a pályaudvartól keleti, dél-

keleti irányban helyezkedtek el, így szinte minden utas a peron terület belsejéből induló lépcsőn át hagyta el a pályaudvar területét, vagy érkezett oda. Egyedülállóan számított a körpálya és a félgídszerkezeten elhelyezkedő úttest.

Az elmúlt négy és fél évtizedben az utasforgalom többszörösére növekedett, az autóbuszok egyre hosszabb kocsiszekrényvel készültek, így egyre szűkösebb lett az autóbusz-állomás, új kocsiallakások létesítése vált szükségessé. A helyi járatok a pályaudvar megközelítését is biztosító Barkóczy útra kerültek, és több forgalomvonzó létesítmény is a közelbe került (Agria Park), melyek a Barkóczy utcát keresztező erős gyalogos áramlatokat eredményeztek. E mellett az egyéni gépjármű-közlekedés térhódítása is bekövetkezett, mely tényezők együttesen okozzák a felszíni közlekedés zsúfoltságát az autóbusz-állomás környékén.

Az autóbusz-állomás 11 tároló és 17 induló kocsiallakásból tevődik össze, érkező kocsiallakásokkal nem rendelkezik. Az érkező autóbuszok a pályaudvarra befordulva az útburkolatra történő leszállást tudják a legtöbb esetben biztosítani. Ezzel akadályozzák a tároló állásról az induló kocsiallakásra beállni kívánó autóbuszokat, valamint a többi érkező autóbust, ami rövid idő alatt blokkolja a 2x1 forgalmi sáv kialakítású Barkóczy utcát.

Az autóbusz-állomás utasforgalmi szempontból a város szerkezetébe igen jól illeszkedik, a belvárosban helyezkedik el. A napi 30 ezer utas alig egyharmadának kell átszállni a helyi közlekedés járműveire. Ez azt jelenti, hogy a többi, utas gyalogosan éri el a belvárosban található úticélját.

Az autóbusz-állomás legfontosabb problémái

- nincsenek érkező kocsiallakások,
- a tároló helyek száma kevés,
- az induló állásokból (17) csak 11 db helyezkedik el integrált módon a körpályán, a többi a tájékozódást, átszállást megnehezítve az állomás periferiáján, illetve a Barkóczy u. forgalmi sávjában található. 2 db kocsiallakás nem fedett, és a nagyobb távolság miatt nem került bekötésre az állomás automatikus audio - vizuális utastájékoztató rendszerébe,
- a kocsiallakások mérete már nem változtatható a megnövekedett jármű méreteknél megfelelően,
- viszonylag sűrűn beépített részben műemléki környezetben a környezeti terhelés magas,
- a helyközi közlekedési alágazatok nem alkotnak egységes hálózatot, a vasútállomásra történő átszállás időigényes és helyi közlekedést tesz szükségessé.

HELYI KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

A város helyi közösségi hálózata organikusán fejlődött a város növekedésével az üzemeltetési lehetőségek figyelembe vétele mellett. A hálózat területi lefedettsége, menetrendi kínálata elsősorban az észak-déli tengelyeken megfelelő. Míg az autóbusz-állomást a járatok nagyobb része érinti, a vasútállomást csak megközelíti. A vasútállomás, bejáró elnevezésű észak felé irányú helyi járat megállóból 160 méteres, a Lajosváros irányú megállóból pedig 365 méteres gyaloglással és egy 5 forgalmi sávú útszakasz keresztezésével érhető el a felvételi épület.

Nincs vasútállomási közvetlen kapcsolata.

Szalapart út környékének, Ráchegy városrésznek (2-es vonalcsoport)

Vécsey völgy környezetének (7-es vonal)

Kistályai úti területeknek (6-os vonal jelenleg véget ér a Tihámér városrészben)

Szépasszonyvölgy környezetének (jelenleg sincs autóbusz kiszolgálás)

Vár környezetének (ma csak helyközi járatok érintik)

A belváros keleti részének (jelenleg nincs autóbusz kiszolgálás a szűk utcákban, kis sugarú ívekben a normál autóbuszok nem férnek el)

A helyi közösségi közlekedés forgalomirányítása és utastájékoztatói rendszere jelenleg nélkülözi a korszerű GPS, GPRS technológián alapuló valós idejű adatokkal operáló forgalom ellenőrzést szervezést, befolyásolást. Ez szinte lehetetlenné teszi csatlakozások megbízható üzemeltetését a közforgalmú közlekedési ágazatok között. Nem tudnak megvalósulni a közösségi közlekedés állandó menetidejét biztosítani képes előnyben részesítő beavatkozások sem pld. a jelzőlámpák környezetében.

1.15.4. KERÉKPÁROS ÉS GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

Jelenleg Egerben nincs összefüggő kerékpárút hálózat. Egyetlen hosszabb szakasz található, amely az Eger patak mentén, 1,5 km hosszban fut a Töviskes tértől a Malom utcáig. Ezen kívül még két rövidebb szakasz került megépítésre, a Deák Ferenc utcán a Klapka György utcától a Hadnagy utcáig, egy 500 méteres szakasz, valamint az Érsek kert keleti oldalán, a Táncsics Mihály sétányon egy szintén hasonló hosszúságú szakasz.

A város tervei szerint a közeljövőben ezek az egymástól külön álló rövid szakaszok összekötésével, kialakul egy több mint 10 km hosszú, összefüggő észak-déli kerékpárút. Jelenleg előkészítés vagy építés alatt áll:

- A Felsőtárkányból Egerbe érkező kerékpárút a vasút és a Tárkány-patak mentén éri el az Eger-patakot, majd délre fordul és a patak partján haladva, a Töviskes térnél csatlakozik a Bükk sétányon futó, meglévő kerékpárúthoz.
- A jelenleg a Malom utcánál véget érő szakasz a patak medrét követve folytatódik az Érsek kertig, ahol csatlakozik a Táncsics Mihály sétányon már meglévő 500 méteres szakaszhoz.
- A harmadik új szakasz az Érsek kert déli oldalától a Hadnagy utcán át éri el a Raktár utcát, majd a vasútállomás érintése után a Vasút utcán halad a Mátyás Király útig, ahol délre fordul és az úttal párhuzamosan halad egészen a város déli határáig. Ez a leghosszabb épülő szakasz, (3 kilométer).

Eger önkormányzatának célja Eger város kerékpáros közlekedési hálózatának belvárosban átvezető, hiányzó szakaszának megépítése úgy, hogy az Eger-pataknak, mint ökológiai folyosónak, a védett belvároshoz méltó kialakítása és a vízelvezetési képesség növelése is megvalósuljon. A Településszerkezeti terv és a Belváros Szabályozási Terve lehetőséget ad az Árva köztől az Eszperantó sétányig a patak telkén kerékpárút kiépítésére az Eger-patak medrének jobb partján. A kerékpárút elhelyezéséhez a medret rendezni kell azért, hogy a kerékpárút mellett a kis vízi meder vízzárlító képessége megfelelő legyen.

Megvalósul: 503 m minimum 2 m széles kerékpárút, és ehhez kapcsolódóan mederrendezés 614 m hosszan.

1.15.5. PARKOLÁS

A városban 2013-ban az ezer lakosra jutó személygépkocsi száma (300) jóval nagyobb, mint a megyei átlag (236). A városban a személygépkocsi használata befolyásolja a parkolási lehetőségek helyzete Eger Megyei Jogú Város Közgyűlésének 17/1998. (V:20.) számú rendelete és ezek módosításai szabályozzák a fizető, várakozó helyek kijelölését és használatát. Három övezetet alakítottak ki: kiemelt, I., II. Az övezetek elsősorban a belvárosban találhatók. Idényjellegű parkolókat a strand mellett, a Szépasszony völgyben üzemeltetnek.

A történelmi város szerkezetéből adódóan nem alkalmas a motorizációs igényeknek eleget tenni. Eger belvárosában és közvetlen környezetében a felszíni parkolóhelyek számát tovább bővíteni nem célszerű, erre a terület nem is ad lehetőséget. A 2013-ban készült belvárosi parkolóhely-kihasználtsági felmérések adatai azt mutatják, hogy a kihasználtság egyre több parkolóhelyen 100 % körüli. A belvárosi parkolók számát közterületen már nem bővíthető, de nem is cél újabb forgalom generálásának elkerülése érdekében. A parkolóházak építése (Katona tér), a megközelítő utak kis kapacitása miatt nagy mértékű parkolókapacitás növekedést nem eredményezhet. Jelentős, de nem közcélú parkolási lehetőség a belváros közelében az Agria Park (520 férőhely).

Jelentős az időszakos parkolási igény a turisztikai célpontok környezetében (vár, fürdő). A kiépült parkolók (Bástya u., Klapka Gy. u. – Petőfi tér) kihasználtsága szintén jelentős.

A vasútállomás mellett kialakított P+R parkoló kihasználatlan, ilyen igény jelenleg nincs.

A turisztabuszok parkolására javasolt rendszer történelmi belvárosok esetében: a városközpont határán létesített fel-leszállóhelyek és távolabbi területen történő tárolás Egerben nincs kialakítva.

1.15.6. LÉGI KÖZLEKEDÉS

Eger repülőtere az Apollo Sportrepülőtér nem nyilvános fel- és leszállóhelynek minősül, csak nappali VFR (vizuális vonatkoztatási pontok segítségével történő) repülés engedélyezett. 800 méter hosszú füves kifutópálya, amely a várostól keleti irányban található, a Noszvaj felé vezető úton közelíthető meg.

A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér a 25-ös út – M3 – M31 – M0 – 4-es főút útvonalon, 150 km utazással, 2 óra alatt érhető el.

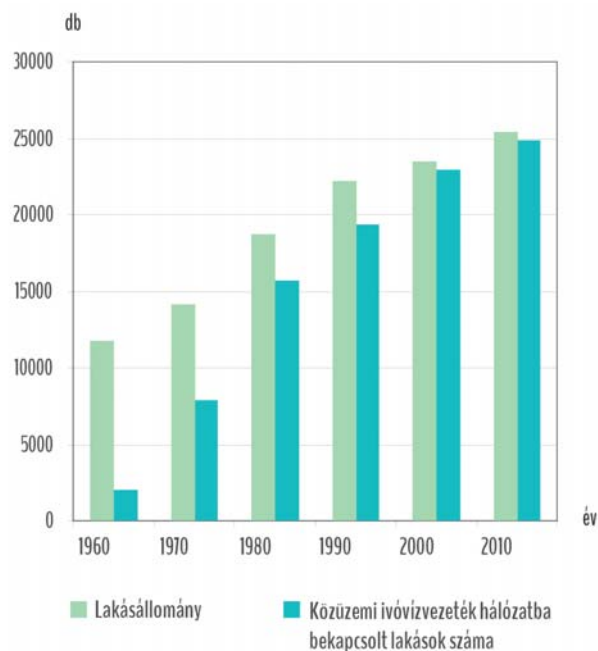
1.16. KÖZMŰVESÍTÉS ÉS ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

EGER MEGYEI JOGÚ VÁROS KÖZMŰVESÍTÉSÉNEK FEJLŐDÉSE, HELYZETELEMZÉS A JELENLEGI KÖZMŰELLÁTÁSRÓL ÉS ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉSRŐL

Eger közműellátása a település fejlődésével harmonikusan történt. A történelmi múltú településen élők közműellátása is már történelmi múltú. A feljegyzések szerint a településen élők közműigényeit egészen az 1800-as évek utolsó évtizedéig egyedileg házi beszerzéssel, házi egyedi ellátással elégítették ki. Az első, már „közmű”-nek nevezhető ellátás kiépítése a feljegyzések szerint 1894-ben indult, amikor Eger közcélú villamosítását kezdték kiépíteni. Községi-városi villanytelepet létesítettek, amelyről helyi hálózattal, a hálózat folyamatos bővítésével látták el villamosenergiával az üzemeket és a lakosságot.

A villamosenergia ellátás megjelenését gyorsan követte a következő szintén kezdetleges közműszolgáltatás 1903-ban, amikor vízművet létesítettek a dohánygyár ellátására és a vízműtől 1600 m csővezetékkel építettek négy kifolyóval, amelyről a lakosság vízellátása elindulhatott.

Egerben ma is üzemelő I. sz. kútját 1926-ban fúrták és a város jelenlegi ellátását is szolgáltató egri Vízművet 1927-ben helyezték üzembe. 25,6 km öntöttvas anyagú csőhálózatot építettek. A csőhálózatra közkifolyókat és tűzcsapokat szereltek. A hálózat nyomástartásához szivattyúház és magaslati tározó medence épült még 1927-ben a Hajdúhegyen. Ez a vízmű egészen a '60-as évekig biztosította a településen a vízellátást. A vízellátás intenzívebb fejlesztése a 60-as éveket követően történt.

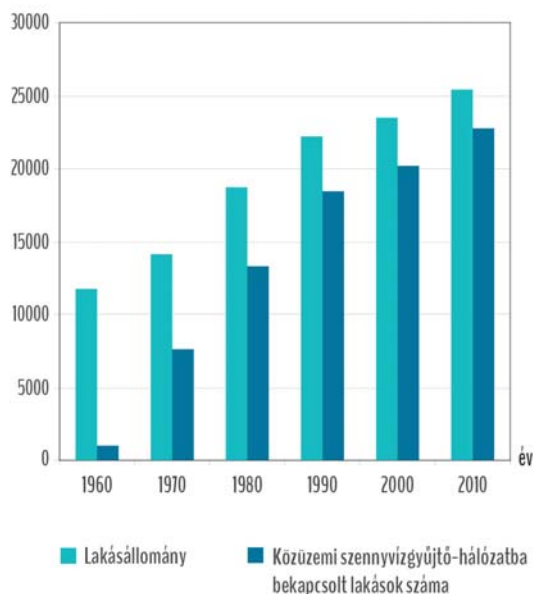


67. ábra Közütemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (Népszámlálási adatok)

Egerben a szennyvíz közcsontra hálózat kiépítése és a szennyvíztisztító telep építésének a megkezdése szorosan a vízmű létesítésével egy-időben indult. A csatornahálózat a kezdetekkor a pécsi Zsolnai gyári kőgyágból épült.

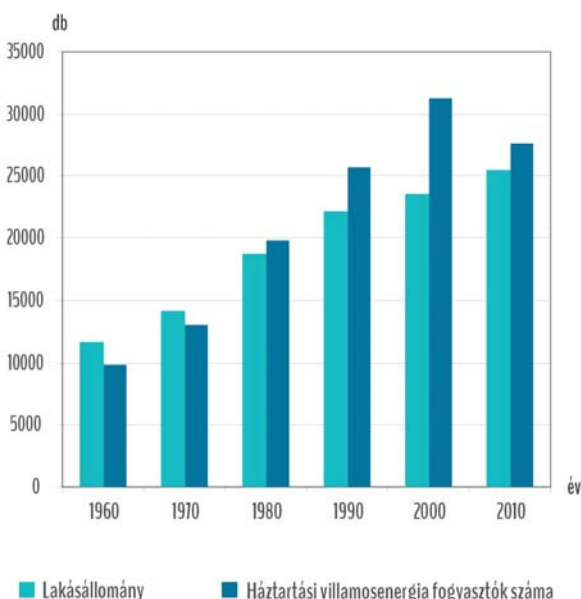
A víz és csatorna műveket a II. világháború előtt „Eger város gépüzemei” vállalkozás üzemeltette, amelynek szerepét 1945 után az

Egri Víz és Csatornamű Vállalat vette át, majd 1949-től Egri Vízmű és Gyógyfürdő Vállalat üzemeltette. 1963-ban alakult a Heves Megyei Vízmű Vállalat, amely üzemeltetésre átvette a víz- és szennyvízhálózatokat és létesítményeket. Az üzemeltetést azóta is fenntartja, csak a vállalkozási formája a közelmúltban Zrt-vé alakult.



68. ábra Közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma (Népszámlálási adatok)

A villamosenergia ellátásban mennyiségi és minőségi fejlődést hozott, amikor a '30-as, '40-es években kialakultak a körzeti ellátást szolgáló erőművek és közép feszültségű körzeti hálózatok, amelyek már egyes régiókban stabilabb ellátást nyújtottak. A II. világháború után, a villamosenergia termelés és elosztás államosításra került és országos szintű ellátást nyújtó termelő bázisokat létesítettek és országos nagyfeszültségű hálózati rendszert építettek ki, egységes-központi vezérléssel és elosztással. Eger villamosenergia ellátását is az országos hálózati rendszerrel vételezve oldották meg és jelenleg is így üzemel. A településen belüli hálózat üzemeltetője ma az Észak-Magyarországi Áramszolgáltató Zrt.



69. ábra Közüemi villamosenergia fogyasztók (Népszámlálási adatok)

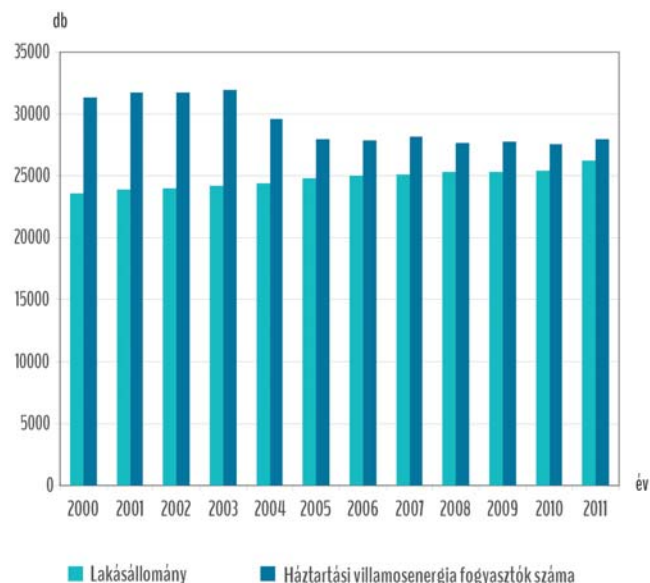
A II. világháborút követő években a település központjában már a részleges közműellátás rendelkezésre állt. Újabb fejlődést a település közműellátásában a földgáz megérkezése jelentette. Ezzel a városközpont számára már a teljes közműellátás állt rendelkezésre, a város peremterületein a részleges közműellátás volt a jellemző.

Új közműként jelent meg Eger városában a távhőszolgáltatás, amelyet a telepszerű többszintes lakótelep építésével egyidejűleg, annak termikus ellátására létesítettek. A távhő ellátás körzete kezdetben a lakótelepi épületek ellátására korlátozódott, majd bővítették az ellátási területet.

Az egyes közművek fokozatos és folyamatos fejlesztésével, az ellátási körzetük kiterjesztésével jelenleg már a város belterületének döntő hányadán a teljes közműellátás rendelkezésre áll. A belterület teljes közműellátással nem rendelkező ingatlanjai és a belterülethez közvetlen kapcsolódó külterületi ingatlanok egy része számára is a részleges közműellátás biztosított, amelyhez a villamosenergia ellátás, a vezetékes ivóvíz ellátás és a földgázellátás áll rendelkezésre. A belterületől távolabbra eső külterületen fekvő ingatlanok számára jellemzően a közüzemi közműszolgáltatásból csak a villamosenergia ellátást építették ki. A bel- és külterületen jelentkező további közműigényt egyedi közműpótló megoldással biztosítják.

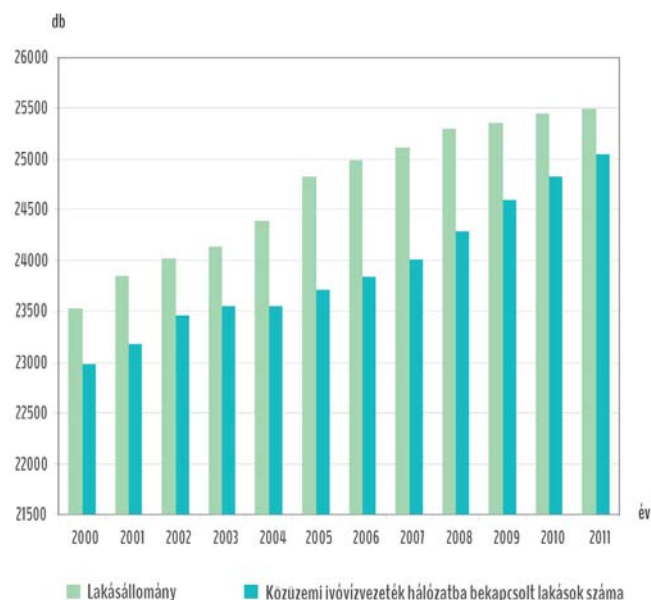
A település jelenlegi közművesítettségéről pontos információk a statisztikai nyilvántartásból állnak rendelkezésre. A legutolsóként rendelkezésre álló adatsor 2011-es, amely közművek vonatkozásában a 2012. január 1.-ei állapotot rögzíti. A település közműellátottságát ezekkel az adatokkal lehet jellemezni.

A statisztikai adatokat elemezve megállapítható, hogy a település lakásállományának majdnem 100 %-a (illetve számszerűen több mint 100 %-a) rendelkezik villamosenergia ellátással. Természetesen ez a statisztikai nyilvántartásban szereplő adat a fogyasztók számát jelöli, beleértve a külterületi, kiskertes területi fogyasztókat is, így e vonatkozásban a szolgáltató tájékoztatása a mértékadó, mely szerint teljes körű az ellátottság.



70. ábra Közüemi villamosenergia fogyasztók (Forrás: www.ksh.hu)

A vezetékes ivóvíz elosztóhálózat a beépített, belterület utcáiban 190,9 km hosszban épült ki, a vízvezeték kiépítettsége teljes körűnek tekinthető. Az ivóvízzel ellátott lakások száma 25041 volt, ez a település lakásállományának 2012. január 1.-én 95,6 %-a volt. Ez azt mutatja, hogy jelenleg a településen élők 4,4 %-a, kb 2500 fő nem rendelkezik közvetlenül, a telkére, ingatlanára bekötött vezetékes ivóvíz ellátással. A közüemi ivóvízhálózaton 12 közkifolyó üzemel. A vízbekötéssel nem rendelkező ingatlanban élők a vízigényüket részben



71. ábra Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások (Forrás: www.ksh.hu)

házi kutakból vételezik, részben a közkifolyókról tudják kielégíteni.

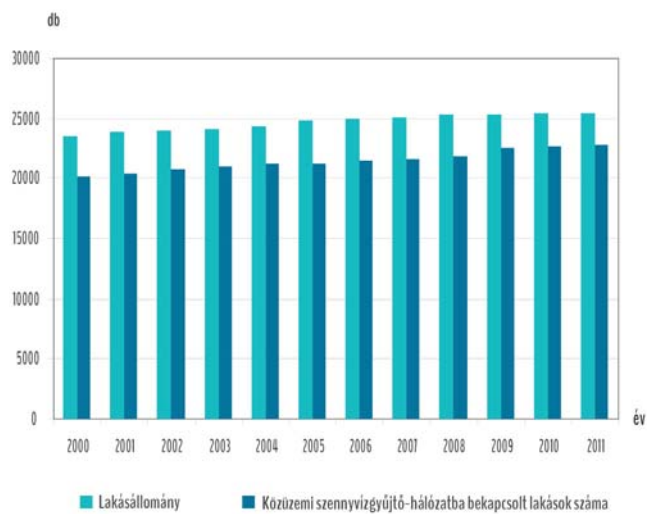
A vezetékes ivóvízzel ellátott ingatlanoknál is jellemző a házi kutak használata, melyet jellemzően locsolásra használnak, mivel a házi kutak vize talajvízből, az első vízáadó rétegből nyert víz, amely már alig tekinthető ivóvíz minőségűnek. A házi kutakról nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

A településen közcsonnás szennyvízelvezetés és szennyvízkezelés kiépítése is már történelmi múltú. Az ezredfordulón is már a lakásállomány 86 %-a csatlakozott a közüemi hálózatra, ma közelíti a 87 %-ot. Jelenleg Egerben 154,3 km kiépített közcsonn hálózat üzemel, amelyre 22771 lakás csatlakozik. A szolgáltató a hálózat kiépítettségét a belterületen teljesnek tartja, ez azt jelzi, hogy a kiépített hálózat mentén sem mindegyik ingatlan csatlakozik a közhálózatra. A szennyvíz közcsonnával összegyűjtött szennyvizeket a település déli szélén üzemelő szennyvíztisztító telepen kezelik.

A közcsonn hálózatra nem csatlakozó ingatlanoknál keletkező szennyvizeket saját egyedi házi szennyvízgyűjtő medencékben gyűjtik, amelyek a hazai gyakorlatnak megfelelően legnagyobb részben szikkasztóként üzemelnek. Ez a település egyik szennyező forrása. Ma is naponta átlagosan 850 m³ szennyvizet szikkasztanak a talajba, amely tekintettel a település kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területi fekvésére, a város egyik jelentős szennyező forrásának tekinthető.

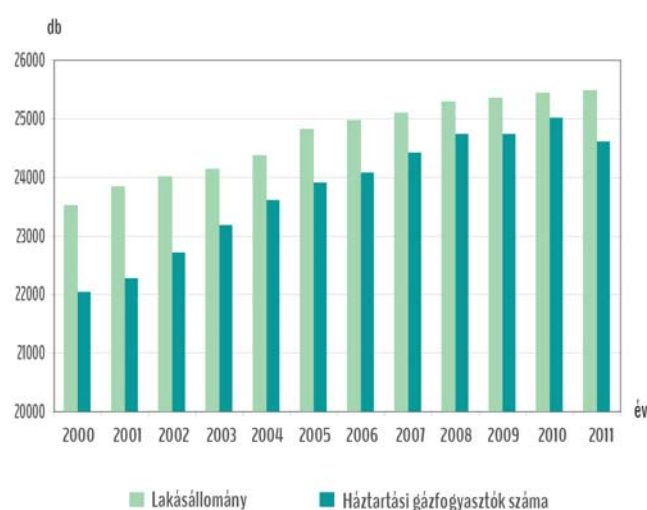
A felszíni vízelvezetés vonatkozásában, a település központi és a közelmúltban beépített területein jellemző a zárt csapadékcsonnás

vízelvezetés, a peremvárosrészekben és a külterületen pedig a nyílt árkos vízelvezetés. A csapadékvizek befogadója a település mélyvonalán végighaladó Eger patak, amely a vizeket déli irányba szállítja, végbefogadója a Tisza.



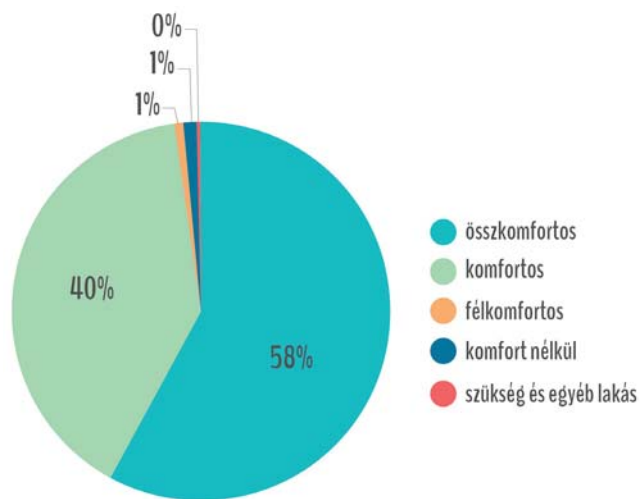
72. ábra Közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások (Forrás: www.ksh.hu)

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást építették ki. A földgázzal részben közvetlenül, részben a távhőszolgáltatással közvetve látják el a fogyasztókat. A város belterületén 267,6 km földgázelosztó hálózat üzemel. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2012. január 1.-én 24617 lakás, a lakásállomány 94 %-a csatlakozott a földgázhálózatra. A gázt közvetlenül komplexen, fűtésre, használati melegvíz termelésre és főzésre 20451 lakásban, a lakásállomány 78 %-ában hasznosították. A 4825 lakás termikus ellátását elégitik ki közvetetten földgázellátással, a távhőszolgáltatással. Ezzel a folyamatos és automatikus üzemvitelű hőellátással biztosítható komfortos életkörülmény lehetősége a település lakásállományának mintegy 95 %-ában megoldott.



73. ábra Háztartási gázfogyasztók (Forrás: www.ksh.hu)

A földgázhálózatra nem csatlakozó ingatlanok a termikus célú energiaigényt nem vezetékes energiahordozó (jellemzően szén, fa) hasznosításával elégitik ki. Fűzési célra a szintén nem vezetékes PB gáz használata a jellemző.



74. ábra A lakott lakások komfortosság szerint (2011. évi népszámlálás)

A statisztikai nyilvántartás a közműfogyasztásokkal kapcsolatos értékelésekre is lehetőséget nyújt. A település közüzemi ivóvízhálózatával 2925,3 ezer m³ vizet szolgáltatottak 2011-ben, a lakosság számára. Ez alapján a vízellátást igénybevevő lakókörnyezetben az egy főre eső vízfogyasztás éves átlagban 153 l/fő, nap volt. A tapasztalatok szerint a távlatban elvárható komfortos életvitel hatására, a lakossági, illetve a kommunális szektor napi ivóvíz fogyasztása ennél magasabb 180 l/fő, nap érték körül várható. A jelenlegi átlagos vízfogyasztási adatok figyelembe vételével, a meglevő fogyasztóknál a víztakarékosságra való törekvés ellenére is, számolni kell a vízigény növekedésével.

A település lakossági villamosenergia fogyasztása 47380 MWh volt 2011-ben. Az egy lakásra jutó havi átlagos villamosenergia fogyasztása 142 kWh volt. Ez az érték jelzi, hogy a lakások felszereltségének még fejlesztése várható, s vele a háztartások további villamosenergia igény növekedése prognosztizálható.

A település lakossági gázfogyasztása 21273,9 ezer m³ volt 2011-ben. A gázfogyasztók közül egy háztartásra jutó átlagos havi földgázfogyasztás 72 nm³/hó, amelyből számolt csúcsigény átlagosan 0,36 nm³/h. Ez a mutató azt jelzi, hogy nem mindegyik gázfogyasztó háztartásban használják a gázt komplexen, főzési energiahordozónak, fűtés és használati melegvíz termelésre is. Jellemzően egy-egy gázkonvektort használnak. Várható a gázfogyasztó ingatlanoknál a komfortigény növekedése, a cirko rendszerű központi fűtések kiépítési igénye, terjedése és ez a földgáz fajlagos igénynövekedését fogja eredményezni. A továbbtervezés során ezt a várható fogyasztási növekedési igényt is figyelembe kell venni.

A statisztikai adatok nem térnek ki rá, de a helyszíni vizsgálataink során megállapítottuk, hogy a település közvilágítása jellemzően ugyan az előírásoknak, a közlekedésbiztonságnak megfelelő szinten megoldott, jellemzően a kisméretű elosztóhálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejekkel, de a megvilágítás mértékének növelésére is már nagyobb igény lenne.

1.16.1 VÍZIKÖZMŰVEK HELYZET FELTÁRÁSA

1.16.1.1 VÍZGAZDÁLKODÁS ÉS VÍZELLÁTÁS

Egerben a komfortos közműellátás legfontosabb eleme, a vezetékes ivóvíz ellátás megoldott, a hálózatot és létesítményeket

a Heves Megyei Vízmű Zrt. üzemelteti. A vízellátás bázisai a saját üzemeltetésű vízmű kutak. A sérülékeny földtani környezetben levő vízbázisok hidrogeológiai védelmére a védőidomok lehatárolásra kerültek.

A városban jelenleg négy vízmű áll rendelkezésre:

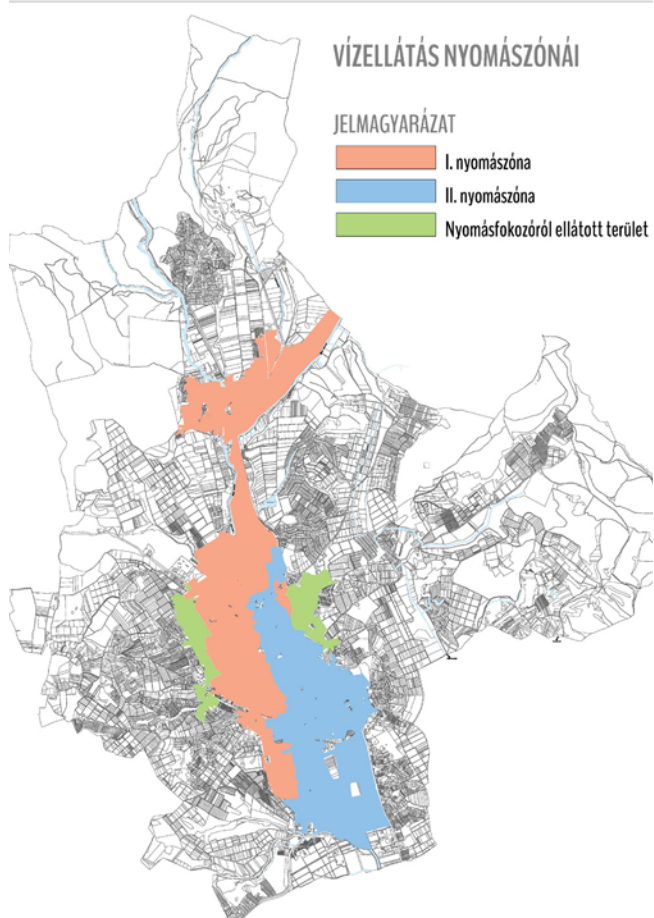
- Eger Északi Vízmű
- Eger Almári Vízmű
- Eger Déli Vízmű
- Eger Petőfi téri Vízmű

A vízművek ivóvíz termelő kútjain kívül Eger közigazgatási területén még több termelőkút, kármentesítő kút és figyelő kút is található. Ezeket az ÉVIZIG Felszín alatti Vízkészletgazdálkodási Csoport a Vízikönyvben tartja nyilván.

A vízellátás gerincét a vízbázisok mellett a regionális vízhálózat (vezetékek és műtárgyaik) képezi. A városon belüli vízelosztást a kiépített hálózati rendszer biztosítja. Eger változatos domborzati viszonyai miatt a vízellátó hálózat zónákra van felosztva, amelyekben a szükséges vízmennyiséget és a víznyomást a zónák tározói és a gépházak biztosítják.

A településen két nyomászónára és két helyi nyomásfokozóról ellátott körzetet lát el az elosztóhálózat, amely a település valamennyi utcájában kiépült.

A vízellátás fejezetben meg kell említeni a termál-gyógyvizet, mint Eger történelmi múltjában is meghatározó szerepet betöltő természeti kincset. A termál-gyógyvíz hasznosítása az idegenforgalom



75. ábra A vízellátás nyomászónái

fejlesztésének az egyik bázisa. A fürdő vízellátására a helyi forrásokon kívül, az Andornaktályán üzemelő kutakból nyert vizet használják. A helyi lecsökkent hozamú, hőmérsékletű és töménységű egri gyógyforrások termásvíz pótlására létesítették Andornaktályán az AT-8/K-21 és AT-10/K-15 kutakat, amelyekből a termásvizet távvezetékén vezetik az egri fürdőbe.

A település ellátását szolgáló elosztó hálózaton több nagyobb átmérőjű vezeték is üzemel, de az ellátó hálózati rendszer vezetékai döntően NÁ 100-as és 80-as méretűek.

A kiépített vízelosztó hálózatra az előírásoknak megfelelően a tűzvíz csapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a megfelelő tűzvíz ellátást.

A település közigazgatási területének jelentős hányada kiemelten érzékeny vízbázis védelmi területen és felszín alatti vízminőség védelmi területen fekszik, amely a felszíni és felszín alatti szennyezésre nagyon érzékeny.

1.16.1.2 SZENNYVÍZELVEZETÉS

Eger elválasztott rendszerű szennyvízcsatorna hálózat üzemel, amelyet a Heves Megyei Vízmű Zrt üzemeltet. A település közcsontra hálózatával összegyűjtött szennyvizeit az egri 19700 m³/nap kapacitású tisztítótelepen kezelik. A közelmúltban jelentős ráfordítással korszerűsítették a tisztítótélepet, amely regionális szerepet tölt be, Eger szennyvizein kívül Felsőtárkány, Felnémet, Ostoros, Novaj települések szennyvizeit is fogadja.

A tisztítótélepet jelenlegi védőtávolság igénye 500 m. Az 500 m-es védőtávolságon belül több olyan létesítmény található, amelyek az előírások alapján a védőtávolságon belül nem lehetnének, így a védőtávolság igényének csökkentése szükséges. A védőtávolság csökkentése csak a szennyvíztelep korszerűsítő, technológiai felújításával érhető el.

Az elválasztott rendszerű szennyvízhálózat a jelenlegi beépített területen majdnem teljes körűen kiépített. Ennek ellenére a rákötöttség csak 86,9 %-os. A csatornahálózatra nem csatlakozó mintegy 3,5 ezer lakásból elfolyó és döntő hányadában a talajba szikkadó szennyvíz okozta szennyezési veszély Eger esetében, a település nyílt karszti elhelyezkedése miatt nagyon jelentős.

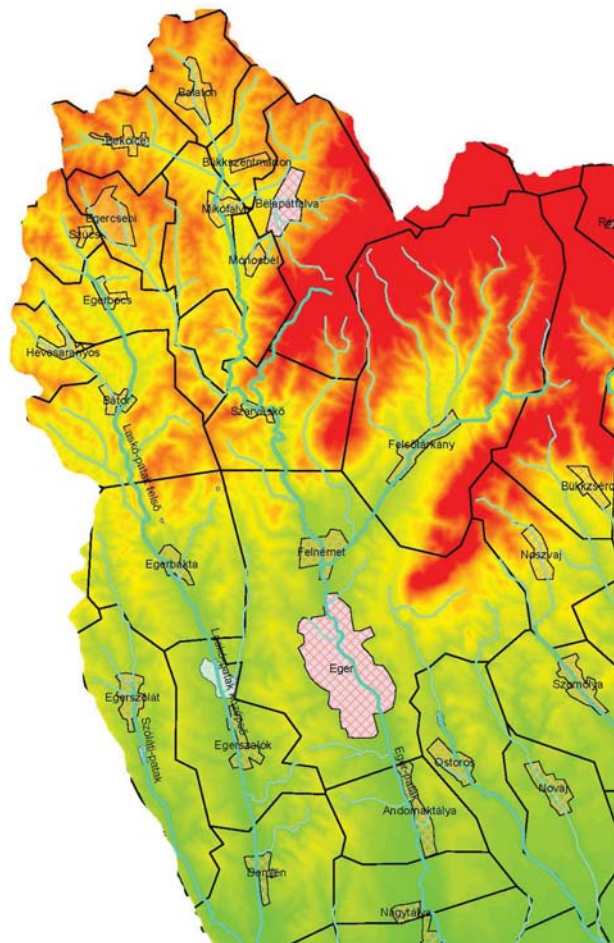
Meg kell említeni, hogy korábban a Berva iparterület és lakótelepe önálló szennyvízgyűjtő hálózatot üzemeltetett, amely helyi telepre csatlakozott. A helyi telep jelenleg is üzemel.

A kiépített közcsontra hálózat jellemzően gravitációs rendszerű, mélypontjain helyi átemelőkhöz érkező vizet, az átemelő műtárgy segítségével továbbítja. A településen több szennyvízáttemelő műtárgy üzemel.

A helyi szennyvízáttemelő műtárgyak jelenlegi védőtávolság igénye, mivel megfelelő zajvédelemmel és búzárral nem rendelkeznek, 150 m.

1.16.1.3. CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS, FELSZÍNI VÍZRENDEZÉS

Egerben a csapadékvizek gyűjtése elválasztott rendszerű, részben zárt csapadécsatornák, illetve nyílt árkok segítségével történik. A nyílt árkokkal és zárt csapadécsatornával elszállított vizek befogadói



76. ábra Felszíni vizek

a nagyobb árkok, végül a településen áthaladó Eger-patak, amely befogadja a Rima - Kis-Tisza közvetítésével a Tisza. A külterület keleti része az Ostoros-, nyugati pereme a Laskó-patak vízgyűjtőjét érinti. Az Ostoros-patak Mezőszemerénél szintén az Eger-patakba torkollik, a Laskó-patak befogadja a Kis-Tisza.

Az Eger patak feliszapolódott mederszakaszai a vízgyűjtőről érkező vizek zavarmentes levezetését jelenleg nem tudja biztosítani.

Az utcák víztelenítésére szolgáló nyílt árkok egy vagy kétoldali kiépítettségűek. Az árkok hidraulikai összehangoltsága nem jellemző, néhány út mentén szikkasztó árkokban gyűlik össze a csapadékvíz. Egyes keskenyebb szabályozású utcákban egyáltalán nincs megoldva a csapadékvíz elvezetés, ezekben a nem burkolt utcákban az erózió mind az úttesten, mind pedig az út menti telkeken jelentős.

Az Eger patak folyamatos karbantartási lehetőségének biztosítására mindkét oldalán 6-6 m-es parti sávot szabadon kell hagyni. Ahol ez biztosított, ott meg kell őrizni, ahol jelenleg ez nem biztosított, ott a felszabadítását elő kell irányozni.

A vízi-közművek terén a legtöbb problémát Egerben is a csapadékvíz elvezetése okozza. A nem megfelelő csapadékvíz elvezetés veszélyezteteti a pincerendszert.

A burkolt felületek arányának utóbbi időkben történt intenzívebb növekedése lényegesen megnövelte az elvezetendő csapadékvíz mennyiségét, a burkoltság miatt lerövidült a víz lefutási ideje, ennek eredményeként nagyobb záporok, gyors olvadás esetén a csatornahálózat nagyobb terhelést kapott, amelyet vízszállító kapacitása nem követett. Általános probléma, hogy az utóbbi években nemcsak

az Eger patak, hanem a további patakok, vízfolyások és a nyílt árkos rendszer kellő szinten tartó karbantartása is elmaradt, amely rontotta a befogadó képességet. A túlterhelés elöntési, árvízi eseményeket okozott.

A beépítési intenzitás változása szuperonálódik az éghajlatváltozás hatására megjelenő nagy intenzitású és gyakori csapadékeseményekkel. Fontos megjegyezni, hogy Az Eger-patak 24000 ha vizeinek összegyűjtését követően érkezik Egerbe. A vízgyűjtő domborzati viszonyai miatt nagy vízhozamú, rövid árhullámok kialakulásával kell számolni. Az ilyen árhullámok veszélye, hogy egy-egy kiugró intenzitású csapadékesemény villámár jelenséget is okozhat. A patak rendezése medrének, magassági vonalvezetésének rögzítése alapvetően a civil-mérnöki időkben történt. Ennek felülvizsgálata nem csak az éghajlatváltozás kapcsán, hanem a vízfolyások víz keretirányelv (VKI) szerinti kezelése szerint is indokolt.

A 2010-ben elfogadott vízgyűjtő-gazdálkodási terv 2-8-as Bükk és Borsodi-Mezőség tervezési alegység az Eger-patakot (VKI kódja AEP-449) erősen módosított vízfolyásként tartja nyilván, ahol így a „jó állapot” helyett a „jó potenciál” elérését tűzték ki célul. A terv szerint ez a cél teljesíthető. Jelenleg a város arculatát is meghatározó vízfolyás nehezen közelíthető meg.

Eger természeti adottsága a felszín alatti vízbőség is. A rétegvizek áramlási iránya is az Eger patak felé vezet.

A területileg illetékes Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság előzetes nyilatkozatában is felhívta a figyelmet arra, hogy a város belterületén a csapadékvíz elvezetés helyzetét felül kell vizsgálni.

1.16.2 ENERGIAKÖZMŰVEK HELYZET FELTÁRÁSA

1.16.2.1. ENERGIAGAZDÁLKODÁS ÉS ENERZIAELLÁTÁS

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül a villamosenergia, a földgáz és a távhő áll rendelkezésre. A nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használata is jelentős mértékű a település energiaellátásában.

A vezetékes energiahordozók rendelkezésre állása a település gazdaságos, takarékos, korszerű, környezetbarát energiaellátását lehetővé teszi.

A villamosenergia, mint vezetékes energiahordozó elsődlegesen világításra és erőátviteli célú, vagy technológiai célú energiaigények kielégítésére használják. A földgáz közvetlen hasznosításával komplex módon a termikus energiaigények teljes körűen kielégíthetők. A földgáz közvetett hasznosítására kiépített távhőellátással a korszerű termikus energiaellátás biztosított.

A nem vezetékes energiahordozók igénybevétele korábban a vezetékes energiahordozóval el nem látott területeken volt jellemző, ma már költségtakarékosság érdekében használata szétszórta, a vezetékes ellátással rendelkező területeken is számottevő.

A vizsgálatokban is ki kell emelni Eger térségének természeti adottságát, amit, mint megújuló energiahordozó hasznosítani lehet. Egyrészt hasznosítható a napenergia, másrészt a föld energiája. A tágabb térség természeti adottsága a szénhidrogén készlete, továbbá a két világháború közötti időszak intenzív olajkutatása során feltárt olajmező, a melléktermékként megjelenő termásvíz már korábban is a térség intenzívebb fejlődését eredményezte, s most is gazdasági, idegenforgalmi fejlődésének alapját szolgálja.

A kimerülő szénhidrogénmezők ellenére a térségnek még ma is fontos iparága a szénhidrogén (olaj) kitermelés és az ahhoz szükséges háttér ipar biztosítása. A szénhidrogén mezők közelségét jelzik a közigazgatási területen látható műtárgyak. A település déli részén a még ma is működő bányaterület a MOL Zrt. tulajdonában van. A bányaterületen több kút időközben már felhagyásra került, de néhány jelenleg is üzemel. A kutakat szállítóvezetékek kötik össze, amely csatlakozik az iparági gerinchálózathoz.

Az olajkutatás melléktermékeként megjelenő termálkincs a térség kiemelt fejlesztési forrása. A térségben rendelkezésre álló geo-energia hasznosítási lehetősége ma még kiaknázatlan.

VILLAMOSENERGIA ELLÁTÁS

Eger villamosenergia ellátásának üzemeltetője az ÉMÁSZ-ELMŰ Zrt. A város ellátásának bázisai az állomások. Eger város ellátására két állomás áll rendelkezésre, az egyik az un. Eger állomás, a másik az Eger-Észak állomás. Az előbbi közvetlen Eger közigazgatási határától délre helyezkedik el, Andornaktálya közigazgatási területén, a másik Eger területén belül üzemel. Az állomások betáplálása az országos átviteli hálózati rendszerről táplált 132 kV-os főelosztó hálózaton keresztül történik. Az állomások betáplálása külön-külön 132 kV-os főelosztó hálózatról épült ki. Az egyik főelosztó hálózati kapcsolat déli irányból, a DETK-Miskolc között üzemelő 132 kV-os hálózatról kiépített kétrendszerű hálózat, amely az un. Eger állomást táplálja. A másik északi irányból, Nagybátony és Borsodnád között üzemelő 132 kV-os hálózatról kiépített kétrendszerű bekötés, amely az un. Eger-Észak állomást táplálja.

A település közigazgatási területét érintő kétrendszerű 132 kV-os szabadvezeték hálózat, oszlopokra fektetve üzemel, amelynek nyomvonalát a továbbtervezés során, mint jelentős állóeszköz értékű létesítmény, korlátozó adottságként kell figyelembe venni.

Meg kell említeni, hogy a korábbi településrendezési tervekben és ágazati fejlesztési tervekben is szerepelt a két 132 kV-os állomás, és azon keresztül a két 132 kV-os hálózati rendszer összekötése, a város nyugati irányú megkerülésével. Erre ezideig nem került sor, s bár az ÉMÁSZ-ELMŰ Zrt. terveiben szerepel ennek az összekötésnek a megvalósítási szándéka, de tényleges erre vonatkozó előkészületek nem történtek. A korábbi tervezett föld feletti összekötés megvalósításának elképzelése ma már túlhaladott, a legutóbbi VET módosítás már csak kábeles összekötés lehetőségét engedti.

Az állomásokról induló középfeszültségű (35, 22, 10 kV-os) hálózat fűzi fel a fogyasztói (oszlop- és épített: VHTR, AHTR, ÉHTR és pinceállomás) transzformátor állomásokat, amelyről táplált kiefeszültségű elosztóhálózatról elégítik ki közvetlen a fogyasztói igényeket. A középfeszültségű hálózatok jelentős hányada már földkábelként került kivitelezésre, de még mindig jelentős része oszlopra szerelten került elhelyezésre. Az állomásról induló 35 kV-os oszlopokra fektetett hálózattal a nagyobb ipari fogyasztók, elosztóhely ellátása történik, 22 kV-os oszlopokra szerelt hálózat a térség településeinek az ellátását biztosítja, valamint Eger perem településrészeit, mezőgazdasági, beépítésre nem szánt területrészeket is erről a rendszerről látják el. A város belső területészein elhelyezkedő fogyasztók 10 kV-os földkábel hálózatról ellátottak.

A transzformátorokról induló kiefeszültségű hálózat a városközpont, belső városrészek, a lakótelepek területein földkábelként került elhelyezésre, ezeken a területeken kívül szabadvezetékes formában épült ki.

A település közvilágítása jellemzően –a belső városrészek, a lakótelepek területeinek kivételével– a kiefeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpákkal megoldott. Korszerűbb és önálló közvilágítási lámpatestek alkalmazása is csak a földkábeles elosztóhálózattal rendelkező területeken található.

A település kiépített úthálózatát (160-170 km) és a statisztikai nyilvántartásokban szereplő lámpahelyek számának (5700 db) aránya azt jelzi, hogy a település nagyon szűk körzetében elfogadható csak a lámpahelyek sűrűsége. A település jelentős hányadán a lámpahelyek távolsága 50 m körüli, amely ma már sem közlekedés biztonsági, sem közbiztonsági szempontból nem kedvező.

FÖLDGÁZELLÁTÁS

Eger földgázellátása is már történelmi múltú, ennek következménye, hogy az ellátottság teljes körűnek (94 %-os) tekinthető. Az ellátást a TIGÁZ Zrt. biztosítja.

Eger gázellátása az országos nagynyomású földgázszállító hálózatról Fedémes felől kiépített ágvezetéként üzemelő nagynyomású földgázszállító vezetékről megoldott. Az országos nagynyomású földgázszállító hálózati rendszer egyik gócpontja, Eger-Hajdúhegyen üzemel, a Hajdúhegyen épített gázátadó-gázfogadó és nyomáscsökkentő állomásról induló nagy-középnomású hálózatok biztosítják a tagabb térség gázellátását. Keletre induló gerincvezeték Eger ellátását szolgálja. A nyugatra induló nagy-középnomású gerincvezeték a szomszédos települések: Egerbakta, Egerszalók, Egerszólát, Vepelét gázellátását biztosítja. A délre induló két vezeték Demjén, Kistálya, Andornaktálya, Nagytálya, Ostoros, Novaj, Szomolya, Bogács gázfogadóit táplálja. Északra induló Felnémet, Felsőtárkány gázfogadóját táplálja.

A városi átadót tápláló nagynyomású földgázvezeték és biztonsági övezetének helyigénye korlátozza a területfelhasználás lehetőségét. Jelentős állóeszköz értékük miatt reálisan kiváltani nagyon indokolt esetben és csak rövidebb szakaszt lehet.

A nagy-középnomású gerincvezeték, amely ellátja részben egyes ipari üzemeket közvetlen, részben nagy-közép/középnomású, részben nagy-közép/kisnyomású körzeti nyomáscsökkentő segítségével, középnomású, vagy kisnyomású elosztóhálózatról táplált bekötésekkel a város fogyasztóit.

A nagy-középnomású vezetékről közvetlenül, illetve a középnomású elosztóhálózatról bekötött telkeken, telkenként helyi, egyedi nyomáscsökkentőkkel állítják elő a kisnyomású földgázt, amellyel közvetlen lehet a fogyasztói igényeket kielégíteni.

A település belterületein a gázelosztó hálózat szinte valamennyi utcában megtalálható. Az elosztóhálózat olyan paraméterekkel épült, hogy az egyes utcákban valamennyi még be nem épített, így el nem látott ingatlan beépítése esetén ráköthető legyen.

Egerben nagyon általános többszintes épületeknél is a parapet konvektoros fűtési mód alkalmazása. Az égéstermék kedvezőtlenebb légköri viszony esetén visszaáramolhat a lakásba. Ezért ma már

az ágazati előírások többszintes épületnél a parapet gázkonvektor alkalmazását nem is engedélyezi.

TÁVHŐELLÁTÁS

A 70-es évek lakásépítési programja keretében panelos lakótelep épült Egerben, amelynek folyamatos és egyenletes hőellátásának biztosítására létesítették a távhőellátást. 1972-ben első hőbázisként termokonténert telepítettek, amellyel az első épületek távhőellátása indult. A termokonténer mellé kiegészítésül széntüzelésű Thrumann mozdonykazánt telepítettek. 1974-ben készült el a Fűtőmű 34 MW hőteljesítménnyel. 1983-ban 2 db 23 MW-os forróvizes kazánnal bővítették a beépített kapacitást. 2002-ben gázmotoros fejlesztéssel javították a Fűtőmű gazdasági mutatóit. Az így kialakult Fűtőműből ma 4825 lakás és közintézmények termikus hőellátását biztosítják. A hőtermelő berendezések primer energiahordozója földgáz. A hőbázis és a hőelosztó távhőrendszer üzemeltetője az EVAT Zrt. A távhőhálózat üzembehelyezése óta csak a hőközpontoknál végeztek korszerűsítést.

A 70-es-80-as években épített hőelosztó hálózatot vasbeton védőcsatornába fektetéssel építették. A korszerűbb hálózatfektetésre csak a 90-es évek végétől volt lehetőség.

HAGYOMÁNYOS ENERGIAHORDOZÓ ELLÁTÁS

A termikus energiaellátás egy részének kielégítése az ún. nem vezetékes energiahordozókkal történik. A nem vezetékes energiahordozók közé tartozik a szén, fa, olaj, PB.

A nem vezetékes energiahordozók szerepe a vezetékes földgázellátás teljes körűvé válásával csökken, azonban még hosszabb távon is fennmarad a használata.

A tüzelőanyagok beszerezhető a helyi TŰZÉP telepről, illetve egyéb tüzelőanyagot is forgalmazó kereskedelmi létesítményekről, gázcseretelepről.

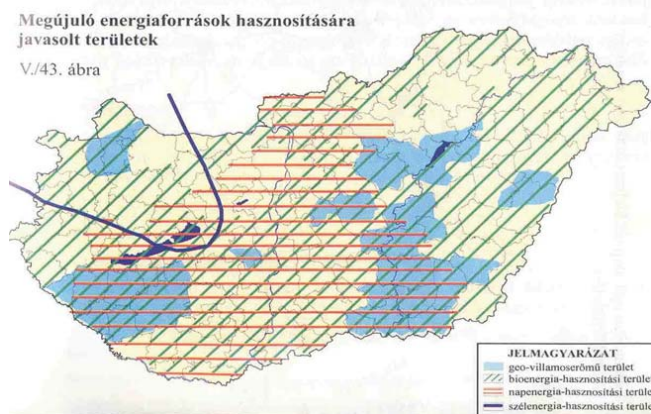
1.16.2 MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK ALKALMAZÁSA, A KÖRNYEZETTUDATOS ENERGIAGAZDÁLKODÁS LEHETŐSÉGEI

Az egyre növekvő energiaigények kielégítésére szolgáló hagyományos energiahordozók fogyó készletei készítették az emberiséget, hogy keressék azokat az energiahordozókat, amelyek a természetben előfordulnak és emberi beavatkozás nélkül folyamatosan –legfeljebb néhány éven belül– újratermelődnék.

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem újszerű, csak időközben háttérbe szorult az egyéb –korlátozott készletű– energiahordozók hasznosításának elterjedésével. Újra előtérbe kerülését a hagyományos energiahordozók fogyó készlete és hasznosításának környezetszennyező hatása indította el és az a felismerés, hogy a megújuló energiahordozók különösebb ráfordítási igény nélkül rendelkezésre állnak, használatuk nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést. Ezekkel az adottságokkal a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálják.

A hazánkban is elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a vízenergia, a biomassza és a geotermikus energia. Ezek előfordulása az ország területén nem egyenletes és általános,

befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.



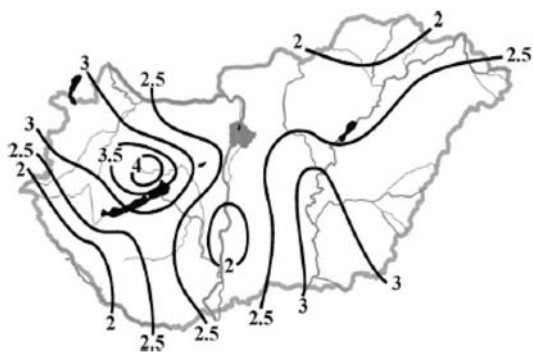
77. ábra Megújuló energiaforrások hasznosítására javasolt területek (Forrás: Pylon Kft.)

SZÉLENERGIA

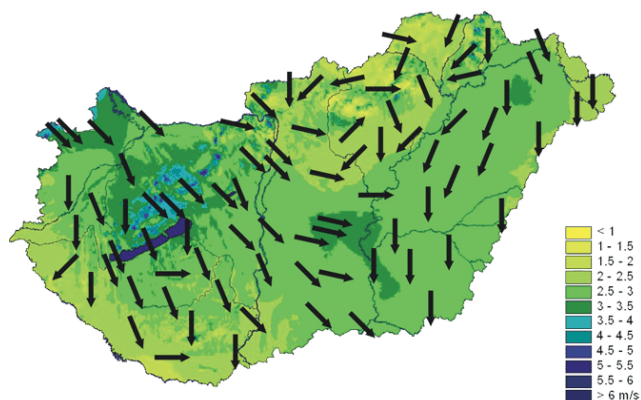
A topográfiai és légköri, meteorológiai viszonyok alapján kialakuló szélenergia a legősi hasznosítású megújuló energiaforrás, amelyet a szélkerék alkalmazásával közvetlen mechanikai erőátvitellel lehetett alkalmazni. Az ősi hasznosítású elvek alapján kialakított szélkerékből fejlesztett szélturbinával, mint egy-egy szélerőművel közvetlen villamosenergia termelhető.

Mivel a szélenergia előfordulási mértékét a topográfiai és légköri viszonyok befolyásolják, eltérő az ország területén a szélenergia hasznosíthatóság mértéke. A meteorológiai adatok és mérések alapján rögzítették a hasznosítás lehetőségének területi vetületét.

Bartholy – Radics – Bohoczky (2003):



78. ábra Forrás: A szél energiája Magyarországon (Dr. Tar Károly Debreceni Egyetem Meteorológiai Tanszék & Magyar Szélenergia Társaság)



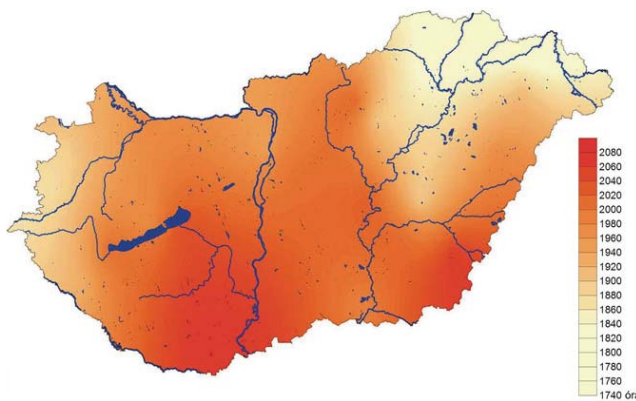
79. ábra Az évi átlagos szélességek [m/s] és az uralkodó szélirányok Magyarországon (2000-2009) (Forrás: www.met.hu)

A térképek jelzik, hogy Magyarország mely térségeiben lehet hatékonyabban hasznosítani a szél energiáját. A térképről is leolvasható, hogy Eger városa nem tartozik a szélenergiát gazdaságosan hasznosítható területek közé.

NAPENERGIA

A meteorológiai és topográfiai viszonyok alapján rendelkezésre álló napenergia, mint megújuló energiaforrás, az ősi „fekete hordó” elvén kifejlesztett napkollektorok segítségével termikus célú energia ellátásra, elsődlegesen használati melegvíz termelésre, kisebb mértékben fűtésre alkalmas. A továbbfejlesztéssel kialakított napelemek közvetlen villamosenergia előállítására alkalmasak.

A hasznosítható napenergia mértékét befolyásolják a földrajzi és meteorológiai adottságok, így ezek változóak az ország területén. A meteorológiai adatok és mérések alapján, a szélenergia hasznosítási lehetőségéhez hasonlóan a napenergia hasznosítás lehetőségének területi vetülete is rögzíthető.



80. ábra Az évi átlagos napfénytartam (óra) Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján (Forrás: www.met.hu)

A térkép jelzi, hogy Magyarország mely térségeiben lehet hatékonyabban hasznosítani a nap energiáját. Eger területén 1900-2000 a maximálisan hasznosítható napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni, de a hasznosításhoz szükséges beruházás megtérülését gyorsan nem lehet várni.

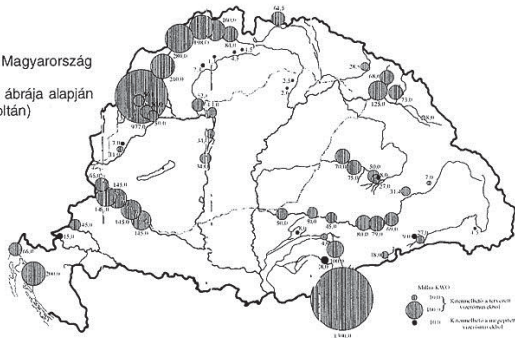
VÍZENERGIA

A vízfolyások esésével lehet energiát termelni. Ősi alkalmazása a vízikerek, amely mechanikai energiaellátást szolgált, annak fejlesztésével alakították ki a vízturbinát, amely már közvetlen villamosenergia termelésre alkalmas. A vízturbinák telepítésére azok a vízfolyások alkalmasak, amelyeknél a földrajzi, topográfiai adatok alapján jelentősebb a vízszint változása, nagyobb a víz esése.

Azok a nagyobb vízszint változású vízfolyások, amelyek alkalmasak vízenergia termelésre, így területi vetületük Magyarország térképén rögzíthetők.

A megújuló energiahordozók közül a vízenergia a legszorosabban helyhez kötött energiahordozó. A térkép jelzi, hogy Egerben a vízenergia hasznosítására energiagazdálkodási szinten lehetőség nincs.

Kogutowicz K.
Vízimunkálatok Magyarország
területén, 1921
(Kogutowicz két ábrája alapján
szerk. Hajdú Zoltán)



81. ábra A magyarországi vízi energia hasznosításának száz éve (A Magyar Tudományos Akadémia lapja, 1999. augusztus Tudomány és politika a magyar századokban)

BIOMASSZA

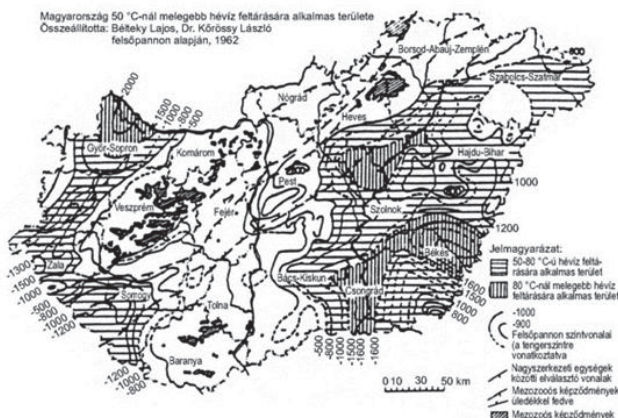
A növényi termésből, növényi, állati hulladékokból, melléktermékekből (pl szennyvíz-iszaptól), melyek 1-2 éven belül újratermelhetők előállítható energiahordozó a biomassza, amely közvetlen elégetésével fűtési és használati melegvíz termelési energiaigények elégíthetők ki, biogázzá alakítva hő- és villamosenergia termelésre egyaránt alkalmas, bioetanollá alakítva üzemanyagként hasznosítható.

Biomassza előállítására nagyobb mezőgazdasági és erdőgazdálkodási területeknél, azokat feldolgozó ipari üzemi környezetben az ország területén mindenhol, így Egerben is van lehetőség. Meg kell azonban jegyezni, hogy elégetése során keletkező kibocsátása a környezetet terheli, így hasznosításának korlátot szab, hogy a széndioxid kvótát fogyasztja.

GEOTERMIKUS ENERGIA

A föld belső hőjéből keletkezik a geotermikus energia. Geológiai adottságok befolyásolják előfordulásának mértékét. Hasznosítására részben a termálvíz kitermelésével részben a földfő hőszivattyúval történő alkalmazásával nyílik lehetőség. Az utóbbi tekinthető megújuló energiaforrásnak, mivel termálvízként kitermelési lehetősége, ha nagyon hosszú-távú előretekintéssel is, de nem korlátlan. A hőszivattyúval kitermelt hőenergia közvetlenül fűtésre, használati melegvíz előállítására hasznosítható, georőmű segítségével villamosenergia termelésre is alkalmas.

A geológiai adottságok alapján a geológusok elkészítették a termikus energia várhatóan rendelkezésre állását bemutató térképet.



82. ábra Geotermikus energia - Magyarország 50 °C-nál melegebb hévíz feltárásának területei (Forrás: dr. Barótfi István, Környezettechnika)

A térkép jelzi, hogy az ország területén hol lehet a termikus energia hasznosítását kedvezőbben megvalósítani. Erre Eger térségében nyitott a lehetőség.

JELENLGI MEGÚJULÓ ENERGIAHORDOZÓ HASZNOSÍTÁS

Hasznosításra alkalmas megújuló energiahordozóként Eger számára a nap- a föld energiája áll rendelkezésre. A napenergia hasznosítás lehetősége, amely bár mértékletesen, de évi 1900-2000 napos óra hasznosítás lehetőségét kínálja. A településen a nap energiájának hasznosítása nem széleskörű, de helyszíni bejáráson több napkollektor, napelem, illetve „ősi” berendezés, a festett hordó jelzi a hasznosítás iránti igények megjelenését.

A divattá váló szélerenergia hasznosítással kapcsolatban a meteorológusok, a meteorológiai adatok alapján kijelölték a gazdaságos szélerenergia termelésre alkalmas területet. Ez a terület nem érinti Eger közigazgatási területét. Így nem várható jelenleg eredményes szélerenergia termelés-hasznosítás.

Az átfogóbb területrendezési tervek alapján a megújuló energiahordozók közül a geo-energiának van, illetve lehet jelentősebb szerepe, gazdaságos hasznosítása Egerben. Jelenleg a szórványosan előforduló magán beruházások keretében megvalósított hőszivattyús hőellátás kivételével energetikai hasznosítás nem jellemző.

Sem a nap- sem a föld energiájának hasznosításáról nyilvántartás nincs, így a hasznosítás mértéke nem ismert.

1.16.2.3. AZ ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEK ENERGIAHATÉKONYSÁGI ÉRTÉKELÉSE

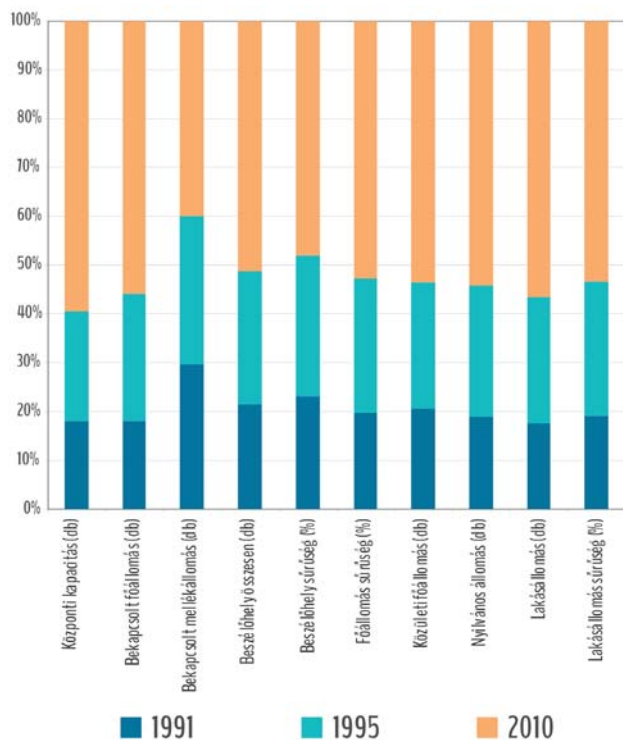
Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával megoldott. Energiahatékonyságának javítására még konkrét üzemelő megoldásról nincs információ.

1.16.3 ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

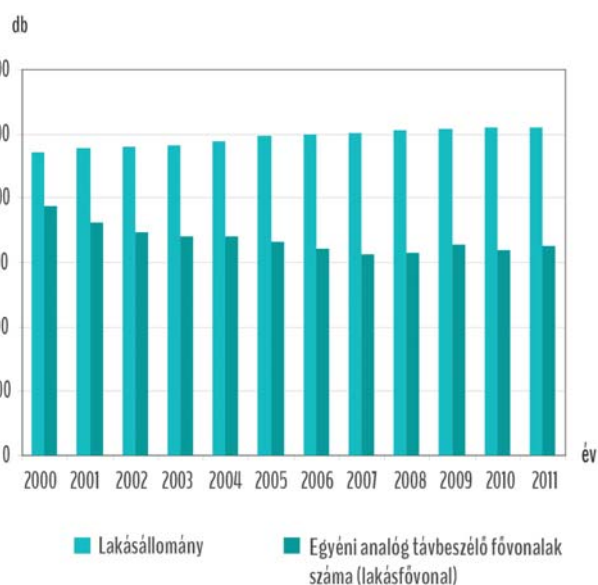
1.16.3.1 VEZETÉKES HÍRKÖZLÉSI LÉTESÍTMÉNYEK

Eger vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Zrt. biztosítja. A Miskolci szekunderközpontoz tartozó Egri primerközpont a vezetékes távközlési ellátás bázisa. Az országos optikai hálózatról, Füzesabonytól épült ki a település optikai hálózattal történő bekötése. A város 36-os körzetszámmal csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz, biztosítva ezzel a kedvező távközlési lehetőséget.

A település távközlési hálózatának kiépítése a múlt század utolsó évtizedeiben történt, addig a lakások nem rendelkeztek távbeszélő fővonallal. A kiépítés eredményeként a 2000-ben már 19401 egyéni lakásfővonal üzemelt, azaz a lakásállomány 82,5 %-a rendelkezett vezetékes telefonvonallal. A vezetékek nélküli szolgáltatás terjedésével a vezetékes vonalas telefon iránti érdeklődés csökkent. Jelenleg 16323 egyéni lakásvonal üzemel, az ellátottság ezzel 62,3 %, de ezzel is az ellátottság teljes körűnek tekinthető, mivel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.



83. ábra Távközlési állomások (Forrás: Népszámlálás)

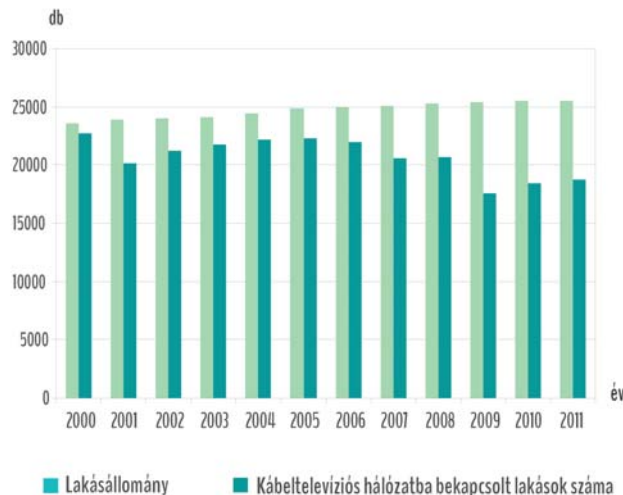


84. ábra Egyéni analóg távközlési fővonalak (Forrás: www.ksh.hu)

A statisztikai nyilvántartás szerint a településen 106 nyilvános távközlési állomás üzemel.

A településen belüli vezetékes távközlési hálózat a település központi részén, a lakótelepen földalatti elhelyezésű, de a peremterületeken és a külterületen az elhelyezése föld feletti.

A kedvező műsorvétel számára a kábel TV szolgáltatást 1990-es években építették ki. A kiépített hálózatra az ezredfordulón már 22747 lakás csatlakozott, az akkori lakásállomány 96,7 %-a. A műsorelosztásban résztvevő szolgáltatók piaci versenyében a vezeték nélküli szolgáltatók is fontos szerepet kaptak, így jelenleg a vezetékes műsorelosztó hálózatra már csak 18735 lakás csatlakozik, a lakásállomány 71,5 %-a. A többi lakásnál a jó műsorvételt már vezeték nélküli szolgáltatással biztosítják.



85. ábra Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások (Forrás: www.ksh.hu)

1.16.3.2 VEZETÉK NÉLKÜLI HÍRKÖZLÉSI LÉTESÍTMÉNYEK

A vezetékes hírközlési ellátottságot tovább növeli a vezeték nélküli mobiltelefonok használata. Ennek Egerben területi korlátja nincs. Egerben üzemelő és a tágabb térségben elhelyezett létesítmények, antennák segítségével, valamennyi vezeték nélküli táv- (T-Mobile, Telenor, Vodafone) és műsorelosztó szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani.

1.17 KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

1.17.1 TALAJ

Az Eger és környékét uraló, enyhén DK-nek lejtő dombsági zónáját három közel egyforma kiterjedésű geológiai övezet alkotja. A Bükk hegységhez legközelebb, a márgából és homokból állón zömmel az agyagbemosódásos barna erdőtalajok az uralkodók (13%). Az ettől D-re található riolituffa és a lösszel kevert üledékekből álló területrezen barnaföldek (45%) és fekete nyiroktalajok (1%) találhatók. A vályogos összetételű agyagbemosódásos barna erdőtalajok vízgazdálkodására a közepes vízvezető és a nagy víztartó képesség jellemző. Széles skálán mozgó termékenységi besorolásukat elsősorban az erózió mértéke és a termőréteg vastagsága határozza meg. A barna erdőtalajok erdősültsége 80% körüli. A barnaföldek mechanikai összetétele a vályogtól az agyagos vályogig változik, vízgazdálkodásukra a közepes vagy a kis vízvezető és a nagy víztartó képesség jellemző. Termékenységi besorolásuk az erodáltságtól és a kémhatástól függően változik. Jelentős a szőlőterületek aránya a barnaföldeken (35%). A jelentős erdőirtások következtében a talajréteg is gyorsan pusztul.

Országos jelentőségű-, központi kármentesítési feladatkörbe tartozó terület nem található a településen. Olyan iparterületek melyeken a korábbi tevékenységből adódóan szennyezés található a város déli iparterületén, illetve északon a volt OMYA és Berva telephelyeken vannak. Ezek feltárása lehatárolása megtörtént, a szennyeződésmegsejtítés folyamatban van. Kisebb mértékű talajszennyezés előfordulása valószínűsíthető a nem működő ipari telephelyek-, illetve az illegális hulladéklerakás környezetében.

1.17.2 FELSZÍNI ÉS A FELSZÍN ALATTI VIZEK

A település az Eger patak vízgyűjtőjén fekszik. A város felett nincs nagy vízgyűjtő terület, amely miatt az elszennyeződés veszély is kisebb, ráadásul a korábbi szennyező üzemek (pl. Berva motor) is leépültek. A vízgyűjtőn feljebb fekvő egyes önkormányzatok vízminőség-védelmi tevékenysége jó, de olyan település is van, ahol hiányzik a csatornahálózat. A természetes hordalékanyagon kívül ennek ellenére számottevő szennyezőanyag nem rontja a víz minőségét.

Eger meghatározó felszíni vízteste az Eger-patak, amely észak felől lép be a város közigazgatási területére, és a város hosszanti tengelyén haladva a déli oldalon lép ki. A patak erősen módosított víztest a belterületi, árvízvédelmi célú vízrendezésnek köszönhetően.

A Szala-patak a Rác-hóstyá városrész egyik vízfolyása a Verőszala és Árnýkszala utca között húzódik végig a völgyben kanyarogva. Az ÉNY felől érkező Szala-patak a 35896 hrsz-ú külterületi telek aljában sásos, zombékos, vizenyős ér. A kertek alatt kanyarogva partjai rendetlenek, de a rendszeressé váló közös önkormányzati és lakossági kezdeményezések eredményeképpen környezeti állapota sokat javult.

A Tárkány-patak a Berva-patakkal egyesülve a területet ÉK-ről határolja, majd beömlik az Eger-patak medrébe. Fontos zöldfelületi érték, amely a zöldfelületi rendszer gerincét képezi.

Nagyobb állóvíz a településen nem található.

A talajvíz a területen 6 m mélységben összefüggően megtalálható, ami a völgyekben 4 m fölé emelkedik. Mennyisége

azonban nem jelentős. A rétegvíz készlet már jelentősebb, sőt a mélyebb rétegek is gazdagok vízben, amiről a kútúrások is tanúskodnak. A talajvíz jellege az Eger-völgyben nátrium- kalcium-hidrogénkarbonátos és különösen kemény és szulfátos. A talajvízre települt kutak vize sajnos itt is, mint sokhelyütt az országban, már nem ivóvíz minőségű.

A felszín alatti víz állapota szempontjából Eger város a felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny, valamint kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területen fekvő település.

A felszín alatti vizek és a talaj elszennyezése szempontjából a településen az alábbi tevékenységek jelentenek potenciális veszélyforrást:

- illegális kommunális hulladék elhelyezés,
- csatornázatlan ingatlanok,
- illegális szennyvízbekötések,
- földalatti üzemanyag tárolók,
- kisebb szolgáltatók,
- közlekedésből származó szennyezés.

Eger és térségében jelentős Gyógy-, ásvány-, és termálvízkincs található, amelynek kútjairól és lekötött vízmennyiségeiről az alábbi összefoglaló táblázat tájékoztat.

OBJEKTUM MEGNEVEZÉSE	ÜZEMELTETŐ	LEKÖTÖTT VÍZMENNYISÉG
EGER AT-8	Heves Megyei Vízmű Zrt.	416 000 m ³ /év
EGER AT-10		0
EGERSZALÓK DE-42	Egerszalóki Gyógyforrást Üzemeltető és Szolgáltató Kft.	105 850 m ³ /év
EGERSZALÓK DE-42A		803 000 m ³ /év
DEMJÉN HEGYESKŐI-VÖLGYI	Demjén Termál Fürdő Kft.	181 857 m ³ /év
DEMJÉN KENDERFÖLDI	Villgépész Kft., Hajdu Index Kft.	125 000 m ³ /év
DEMJÉN 0184/77 HRSZ.	Egri Korona Borház Kft.	175 000 m ³ /év
EGER, TULIPÁNKERT UTCAI	Villa Völgy Kft.	20 000 m ³ /év
EGER, BÁRÁNY USZODA	Eger Termál Kft.	196 566 m ³ /év
EGER, JÓZSEF FORRÁS AKNAKÚT		132 196 m ³ /év
EGER, TERMÁL STRANDFÜRDŐ FORRÁSAI		178 437 m ³ /év
EGER, TÖRÖK-FÜRDŐ FORRÁSAI		128 880 m ³ /év
EGER, TÖRÖK-FÜRDŐ ALATTI KÚT		72 000 m ³ /év
EGER, SZENT JÓZSEF KÚT	Heves Megyei Vízmű Zrt.	17 520 m ³ /év
EGER, PETŐFI TÉRI VÍZMŰ I., III. SZ. KÚT	Heves Megyei Vízmű Zrt.	1 350 000 m ³ /év

A GYÓGVÍZ VASTAG, AZ ÁSVÁNYVÍZ VASTAG DÖLT, A TERVEZETT KÚT DÖLT BETÜKKEL SZEDVE

Egerben a szennyvízelvezetést és tisztítást a Heves Megyei Vízmű Zrt. biztosítja. A városban elválasztott rendszerű szennyvízhálózat üzemel. A település területén a csatornázás megoldott, a városban keletkező, továbbá a környező települések közül Felsőtárkány, Ostoros, Novaj, Egerszalók, Egerszalók és Egerbakta községekből beérkező szennyvizeket a város déli részén –az Eger-patak mellett- létesült eleveniszapos technológiájú szennyvíztisztító telepen tisztítják. A tisztított szennyvizet az Eger-patak fogadja be. A telep tisztítóképessége 19 700 m³/nap.

1.17.3 LEVEGŐTISZTASÁG ÉS VÉDELME

Eger város belterületén jelentősebb ipari szennyező forrás már nem üzemel. A fűtést döntően földgázüzemű berendezésekkel biztosítják. A lakosság többségében egyedi fűtőtestekkel, kivéve az északi városrészt, ahol a távfűtés a meghatározó, ám a gázár emelkedéssel és a gazdasági válsággal párhuzamosan az utóbbi években visszatért a fa, a kőszén és a vegyes tüzelési mód, amely a téli időszakban ismét emeli a városi levegőszennyezettség mértékét.

A közlekedési eredetű levegőszennyezés jelen van, de az ország más nagy településeivel képest kedvezőbb a helyzet. A város völgyégi viszonyához rendelt közlekedési szerkezete nem kedvező levegőtisztaság-védelmi szempontból. A 25. számú főút közvetlenül szennyezi a Vörösmarty úti lakóházakat. Az idegenforgalmi ciklikusság miatt nyáron jelentősen növekszik a levegőszennyezettség, bár még szmogriadó előírásait nem kellett alkalmazni.

Eger város területén 1974 óta végeznek légszennyezettség méréseket. Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat részeként a belvárosban, a Katona téren működik mérőpont. A mérési adatok alapján, mely a fűtési és közlekedési kibocsátásra jellemző, kedvezőbb a levegőminőségi helyzet, mint a normatív besorolás alapján. A mért légszennyező anyagokra vonatkozóan a légszennyezettségi index kiváló (1) vagy jó (2) volt az elmúlt évtizedben.

Az elsősorban ipari háttértevékenységre jellemző kén-dioxid kibocsátás szempontjából rövid és hosszú idejű határérték túllépés az elmúlt évtizedben nem történt. 2000-2009 között az éves átlag először csökkent, jelenleg alacsony szinten 5-7 ug/m³ között stagnál (határérték 50 ug/m³).

Az ipari és közlekedési aktivitásból származó nitrogén-dioxid szintben 1 órás határérték túllépés 9 alkalommal történt. 24 órás vagy éves túllépést nem mértek. 2002-ben elérte az éves határértéket (40 ug/m³) utána jelentősen csökkent. Jelenleg 23-26 ug/m³ között ingadozik.

A közlekedési eredetű származatható nitrogén-oxid szintben 1 órás határérték túllépés 64 alkalommal történt. 24 órás vagy éves túllépést nem mértek. 2002-ban volt a maximum, az éves határérték 65%-a utána csökkent. Jelenleg 40-50 ug/m³ között ingadozik (határérték 70 ug/m³).

A tökéletlen égésből (ipari, közlekedési, fűtési) származó különösen veszélyes szén-monoxid szintben rövid és hosszú idejű határérték túllépés nem történt.

2000-2009 között az éves átlag 600-700 ug/m³ között ingadozik (amely a határérték 20-23%-ának felel meg).

Az ózon koncentrációban 8 órás mozgó átlag túllépés 3 esetben történt. 2000-2003 között jelentősen megnőtt 50 ug/m³-re. Azóta 40-50 ug/m³ között ingadozik a koncentrációja.

Az elsősorban dízelüzemű járművek kibocsátásából származó PM10 szálló por esetében 24 órás határérték túllépés 21 alkalommal történt, éves túllépést nem mértek. 2002-től fokozatosan emelkedett a koncentráció, 2006-ban a határértéket is meghaladta. Azután lecsökkent 30 ug/m³-re (határérték 40 ug/m³).

A benzol értékekben rövid és hosszú idejű határérték túllépés nem történt. 2006-2009 között az éves átlag alacsony szinten 0,4-0,6 ug/m³ között stagnál (határérték 5 ug/m³).

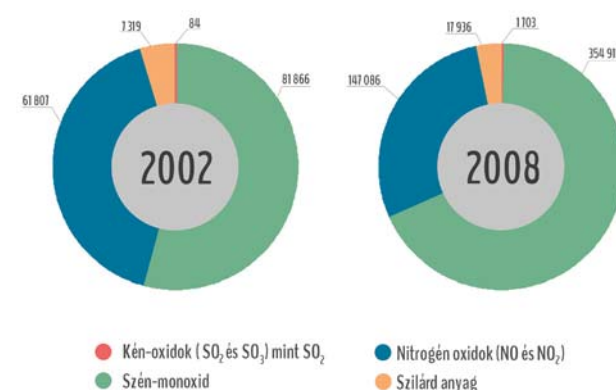
Szmozriadó elrendeléséhez kapcsolódóan az ózon tájékoztatási (180 ug/m³) küszöböt nem lépte túl. A PM10 tájékoztatási (75 ug/m³) küszöböt 4-szer haladta meg, de nem két egymást követő napon, ezért lakossági tájékoztatásra nem volt szükség. Az adatok alapján a város domináns légszennyezettsége ma egyértelműen közlekedési eredetű, de az ipari eredetű légszennyezés 2008 óta ismét növekvő fázisba lépett.

Eger város belterületén jelentősebb ipari szennyező forrás már nem üzemel. A fűtést döntően ma földgázüzemű berendezésekkel biztosítják. A lakosság többségében egyedi fűtőtestekkel, kivéve az északi városrészt, ahol a távfűtés a meghatározó. Gázmotor a belvárosban egy helyen (Hotel Eger) és az északi városrészben (hőközpont) üzemel. A külterületnek tekinthető keleti oldalon a Téglagyár Kft területén ipari célból szintén működnek gázmotorok.

A településrendezés koncepció megvalósításának eredményeként sikerült elérni, hogy a nagyobb ipari kibocsátó üzemek a város határában (Ipari park, Kistályai út, Mátyás király út bevezető szakasza, Faiskola út) működjenek. A belvárosban már csak kisebb, de lokálisan nem elhanyagolható légszennyezést okozó üzemek működnek (nyomdák, autószerelő és festő műhelyek, asztalos és bútortipari üzemek, stb.).

A kén-dioxid kibocsátás növekedését kimutathatóan az OMYA Kft. és az SCC Kft. emisszió növekedése okozta. A szén-monoxid esetében a Téglagyár Kft (valószínűleg a gázmotorok üzembe helyezése), a nitrogén-oxidok növekedésében a Téglagyár Kft, WPR ALFA Kft. (volt Dohánygyár), Agria Volán, Mátyás király út, OMYA Kft. számít ma nagyobb szennyezőnek. A szilárd anyag emisszió növekedését a Téglagyár Kft és OMYA Kft. kibocsátása növelte meg.

A bejelentett kibocsátó telephelyek száma magas (125 db), amelyek összesen 67 féle légszennyező anyagot bocsátanak ki. Kedvező azonban, hogy a nagy emisszió források a város szélén, vagy ipari területen üzemelnek. Szintén kedvező, az északi lakótelepen a távfűtési rendszerben résztvevő lakóingatlanok magas száma. Nem volt szerencsés a belvárosban (Eger és Park Hotel fűtésének az adott módon történő bővítése). A volt Dohánygyár területén belépő új források és a régi ipari források megszűnése kompenzálja egymást.



86. ábra KVVM LAIR adatbázis

1.17.4 ZAJ- ÉS REZGÉSTERHELÉS

A jelentős átmenő forgalom ellenére a közlekedési eredetű zajra nincs panasz a településen. Valószínű, hogy az ott élőköt zavarja a zaj, de az évek óta fennálló problémát a környezetük velejárójaként kezelik. Számottevő ipari zaj nincs, de eseti lakossági panaszok előfordulnak. Neuralgikus lakossági problémaként jelentkezik ugyanakkor a szórakozó

helyek és a szabadtéri rendezvények zajai a késő esti órákban, szezonálisan elsősorban nyáron. A probléma állandóan visszatérő jelenség a hatóságok tájékoztatása szerint.

1.17.5 SUGÁRZÁS VÉDELEM

Nagyfeszültségű távvezeték és mobiltelefon torony is lakott területtől távol található. Lakossági panaszok korábban előfordultak az újonnan létesült mobiltelefon tornyokkal kapcsolatban, de a lefolytatott mérések egészségügyi negatív hatásait nem igazolták. Új tornyok létesítésére alkalmas helyeket az érvényes szabályozási terv rögzíti.

1.17.6 .HULLADÉKKEZELÉS

Eger város települési hulladékkezelését jelenleg már regionális rendszerben, 34 társult település szövetségként Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás keretein belül szervezi, amely az operatív munka mellett a meglévő hulladéklerakók rekultivációs feladatait is ellátja.

Ennek keretein belül megépült egy több évtizedes előkezelési/kezelési és ártalmatlanítási feladatot biztosítani tudó hulladékkezelő telep I. ütemű beruházása Hejőpapi és ugyanitt a regionális fejlesztés részeként létrejött egy biológiai előkezelő az ömlesztetten gyűjtött és beszállított települési szilárdhulladékok előkezelésére.

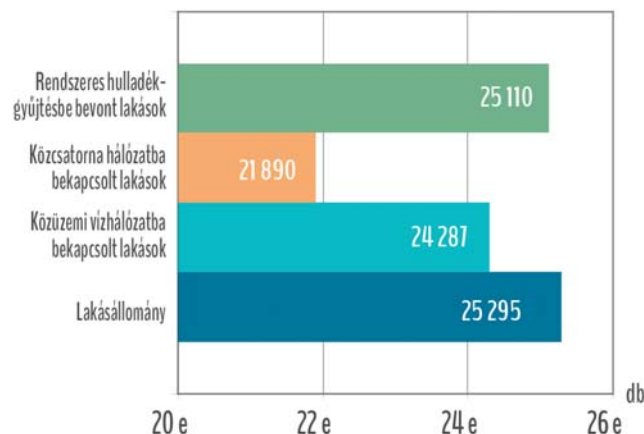
A regionális kezelési rendszer részeként elkészült Egerben, Hatvanban az ömlesztetten gyűjtött szilárdhulladékok közbeső fogadására egy – egy átrakó állomás, de Hejőpapi közvetlenül is fogad hulladékot. Az egri hulladékátrakó állomásra a közeli társult településen túl még további 15 település települési szilárdhulladéka is beszállításra kerül.

Az érintett önkormányzatok, így Eger területén belül ma már mindenütt hulladékkezelési engedéllyel és telephellyel rendelkező szakkégek végzik a hulladék gyűjtését és szállítását. Több helyi közszolgáltató működtet valamilyen szintű szelektív hulladékgyűjtést, ill. komposztálást, ill. segíti a házi komposztálást az egyes településeken tovább bővíthető formában.

Egerben működik egy építési – bontási hulladékgyűjtő és feldolgozó telep, amely fogadni tudja/tudná a régióból történő beszállításokat részben már ma is a meglévő kiépítettségében, ill. a tervezett fejlesztésekkel távlatban is a 2008/98/EK keretirányelv hasznosítási arányait figyelembe véve.

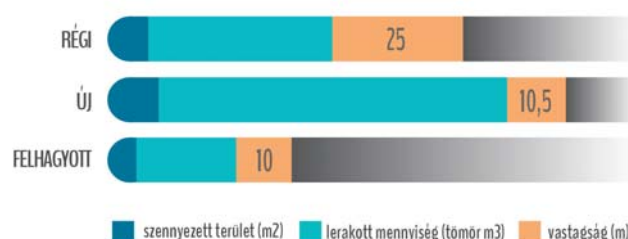
Egerben működik egy regionális lefedettséget biztosító állati eredetű hulladékok gyűjtését és átmeneti tárolását biztosító létesítmény, amely biztosítani tudja a 71/2003. (VI. 27.) FVM r. „az állati hulladékok kezelésének és hasznosításukkal készült termékek forgalomba hozatalának állategészségügyi szabályairól” szóló rendeletnek való megfelelést. A telep már ma is több tagtelepülésről fogad állati eredetű hulladékot és kapacitása alkalmas további településekről is fogadni azt.

Az Egerben nyilvántartott lerakó az 1970-es években volt használatban, ill. lett lezárva. Felszíne takart, felülete nagyrészt beépített, így itt várhatóan már nem lesz szükség további rekultivációs beavatkozásra.



87. ábra Települési hulladékgazdálkodási adatok (forrás: Eger és gyűjtőközrte közös helyi hulladékgazdálkodási terve, 2010)

Egerben 2 db hulladékudvar található, és 15 gyűjtősziget üzemel. A gyűjtőszigeteken jellemzően papírt, műanyagot és üveget gyűjtenek arra alkalmas edényzetben. Ezen felül megkezdődött a házhoz menő szelektív rendszer kiépítése.



Eger regionális jellegű állati eredetű hulladékgyűjtő-, átmeneti tárolót és átrakót üzemeltet, amelynek szolgáltatását most 17 település tagi jogviszony alapján veszi igénybe. Ezen felül ide szállítat még Nagyvisnyó település is.

Az üzemeltetők adatszolgáltatása szerint a vizsgált 34 településen Egerben, Kerecsenden, Noszvajon, Szarvaskőn, Makláron, Verpeléten Bükkiséken, Szilvásváradon és Kiskörén üzemelnek szennyvíztisztító telepek egyedi vagy regionális jelleggel. A Szarvaskőn üzemelő „tisztító” helyben nem fejleszthető. E településnél az egri rendszerhez való kapcsolódás reális alternatíva hosszú távra tekintve.

1.17.7 VIZUÁLIS KÖRNYEZETERHELÉS

Több nagy kiterjedésű bányá működik a Bükki Nemzeti Park határán, ezek egyike Eger mellett a Berva mészkőbánya. A védett területekre közvetlen hatásuk nincs, de tájképrontó megjelenésük közvetve előnytelenül befolyásolja a Bükk védett területeinek látványát is.

EGRI SZENNYVÍZTISZTÍTÓ TELEP (2009)					
Engedélyezett kapacitás	Tisztított szennyvíz mennyisége	Fogadott települési folyékony hulladék	Szennyvíziszap mennyisége	Szárazanyag tartalom	Iszap elhelyezési helye és módja
(m ³ /d)	(ezerm ³ /év)	(m ³ /év)	(m ³ /t)	(%)	
19 700	3 827	1327,7	0,896	23	Lerakás (Eger kommunális hulladék-lerakó)
			0,810		Komposztálás (Humivon Kft., Lőrinci)

88. ábra Az egri szennyvíztisztító telep adatai (2009)

1.17.8 ÁRVÍZVÉDELEM

Az Eger-patak, mint legnagyobb települési vízfolyás esetenként kis vízhozamára és időszakos, hektikus vízjárására az alábbi adatok jellemzőek:

Árvízveszélyes helyzetet a településre a patak eddig jelentett. A belterületen belüli kiépítettsége (beton kisvízi meder, mellvéd támfalak hatalmas túlbiztosítással rendelkeznek, amely miatt a patak ma alig megközelíthető vizuális elem). Az 1878-as történelmi árvíz egy Bükki felhőszakadás, illetve azt követően egy malom gátjának átszakadása eredményezte, amely a települést nem a patak felől érte el.

CM		M ³ /S		
LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
0	140	0,07	0,5	55

1.17.9 FENNÁLLÓ KÖRNYEZETVÉDELMI KONFLIKTUSOK, PROBLÉMÁK

Egerben meg kellene oldani a szennyvíziszap kérdést, amelyre a biogáz fejlesztés és a komposztálás lehet a válasz. A szennyvíziszapot ma Lőrincibe szállítják meglehetősen magas szállítási költség mellett. A biogáz koncepcióra készültek becslések, amik szerint azonban a biogáz koncepció a város területén nem térülne meg. Csak úgy lehet nyereségesse tenni, ha 10-20 km-es körzetből ide szállítanák a szennyvizet.

Egerben a fahulladék és az energetikailag hasznosítható kerti hulladék „kiszedését” már megkezdtek és egy közvetítőn keresztül értékesítik a Mátra Erőműnek. Mindezek ellenére a városi fűnyesedékre, kiszedett egynyári hulladéokra, falevéltre szükséges lenne egy helyi komposztáló felállítása.

Egerben a megújuló energia termelés szempontjából nagyon sok fejlesztési elképzelés szerepel, amelyek közül környezeti szempontból a legnagyobb konfliktusforrást a biomassza erőmű fejlesztés jelentheti. Az energetikai fejlesztésnek gazdasági jelentőse van, de ökológiai és környezeti hatásai középtávon katasztrofálisak lehetnek, ahogyan a PannonPower esetében Pécsen ez lassan már beigazolódni látszik. A tengelyen szállított faipari fűtőanyag jelentősen terhelné a városi közúti hálózatát és nagyobb arányban égetné el a bútortermelés és az építőipar szempontjából is értékes faanyagot, mint az újra tudna termelődni.

Az erdészeti melléktermék mellett fontos biomassza-forrást képeznek az Egri Borvidék szőlészeti melléktermékei is. Ezzel kapcsolatban volt egy kísérlet, melynek során a szőlő venyigét használták volna energiatermelésre, ez azonban a korábban értéktelen venyige árát hirtelen nagyon magasra felverte.

A helyben termelő borászati melléktermékek, mint a szőlőtörköly és a borseprő ellenőrzés mellett kivonhatók biogáz előállítás céljára történő átadás címén. Törkölyből és kocsányból évente Eger Város Hegyközségében átlagosan 1 600 -2 200 tonna, seprőből és derítési aljából pedig összesen körülbelül 7 000 -10 000 Hl keletkezik. A különböző szennyvíziszapok és a fűfélék a fajlagos biotechnológiai energiatermelésben jobban hasznosíthatók, mint az állati eredetű hígtrágyák, vagy a szemét-szervesanyag keverék. A napenergia és a

geotermikus energia tekintetében Eger jelentős potenciállal rendelkezik, ezek kihasználására több projekt is a tervek között szerepel.

A megújuló energiák biztosította kínálatból érdemes lenne elsősorban a borászati és szőlészeti melléktermékekre, a szennyvíziszapra és a geotermikus energiára koncentrálni, mert az energiaerdőre alapozott biomassza erőműnél és a napenergia park területigényeinél ezek sokkal környezettudatosabb lehetőségeknek tűnnek.

1.18.2 ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

N.A.

1.18.3 VÁROSI KLÍMA

Az elmúlt években Eger térségében is kezd éreztetni hatásait a klímaváltozás, növekszik a szélsőséges időjárási jelenségekkel kapcsolatos kárelhárítás feladatlistája. A sorozatosan nagy csapadékmennyiségek, jégesők, a heves esőzések alkalmával esetenként sárlavina is problémát okoz. Egyelőre a rendkívüli védekezés problémát jelent Eger és környékén. Az elmúlt 50 év árvízi eseményei jól szemléltetik, hogy Eger városában a haváriaszerűen jelentkező árhullámok komoly gondokat okozhatnak. Ebben az ötven évben huszonhárom esetet regisztráltak, így átlagosan kb. 2 évente kellett árvízveszéllyel számolni. A lezúduló árral leginkább sújtott időszak a vizsgált intervallumban az 1969-1979-es évek közötti évtized, egyúttal a legmagasabb vízállást is ebben az időszakban mérték. Az árvízvédelem kérdésének aktualitását 2010 kora nyara is alátámasztja, amikor is 30 ezer homokzsákot helyeztek ki védekezés céljából, és Felnémet városrészen elöntések is történtek.

SWOT ANALÍZIS

TÁRSADALOM

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– magas társadalmi státuszú területek, kedvező tudásbázis, jelentős értelmiségi réteg – tradicionális iskolaváros, oktatási központi szerepkör, – jelentős kulturális központ (intézmények, rendezvények) – kiépült intézményhálózat, – aktív civil szféra, – egyházi központ, – fiatalok nagy száma, – az ipari park dolgozóinak többsége magasán kvalifikált	– a kórház romló helyzete, – a fiatalok elvándorlása, a kvalifikált egri születésű fiatalok egy része nem költözik vissza a városba, – a főiskolás fiatalok nem vesznek részt a város életében, – csökkenő gyermekszám – elöregedő népesség – csökkenő vagy stagnáló lakosságszám, – szegregált területek léte, – szegregáció a nevelésben, oktatásban, – óvodai férőhely hiánya,
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– kultúrával összekapcsolt kreatív gazdaság fejlesztése, – az idősekre épülő szolgáltatások-gazdaság bővítése – felsőoktatásra épülő kulturális sokszínűség fejlesztése, – a fiatalok helyben maradását elősegítő lehetőségek fejlesztése, – a gazdasági innovációhoz kapcsolódó oktatási és kutató bázis létrehozása, fejlesztése, – munkahelyek teremtése, – a főiskola oktatási spektrumának kiszélesítése, speciális oktatási bázis létrehozása, – külföldi hallgatók bekapcsolása az oktatásba	– a kvalifikált munkaerő, a végzős diákok elvándorlásának folytatódása, – a kvalifikált munkaerő elvándorlása következtében az ipari park kihasználtsága csökken, – szegregáció erősödése, az érintett városrészek további romlása, – a Főiskola hely-specifikus oktatása nem valósul meg következik be, ezáltal romlik az intézmény országos megítélése

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– versenyképes, sok lábon álló gazdasági szerkezet, – kereskedelmi és szolgáltató egységek száma és minősége, – kutatás-fejlesztés-innováció jelenléte a gazdaságban – nincs jelentős környezetszennyező ipar, – viszonylag alacsony munkanélküliség, – jelentős, stabil vásárlóerő, – képzett munkaerő, vállalkozói aktivitás, – idegenforgalmi adottságok, kiépült turisztikai ágazat: – szőlészetre és borászatra alapozott turizmus, Szépasszonyvölgy – történelmi emlékek, – fürdőkultúra, termál, – fesztiválturizmus, – természet-turizmus – rekreáció, – jelentős szőlészeti-borászati komplexum jelenléte, – szálláshelyek száma, – vendéglátási egységek száma, színvonala, – jó minőségű mezőgazdasági területek,	– városfejlesztési forráshiány – déli iparterület kihasználatlansága, kedvezőtlen logisztikai adottságai – nagy cégek helyi beszállítói hálózata gyenge – az élelmiszeripari vertikum (benne mezőgazdaság) a lehetőségekhez képest kihasználatlan, – a gazdasági szolgáltatás nem teljeskörű, – a külföldi tőke jelenléte ingadozó, viszonylagosan magas ingatlanárak, – komplex, összehangolt idegenforgalmi program hiánya, – a szálláskínálat spektruma nem teljes, – aktív városmarketing hiánya, – összehangolatlan a munkaerőpiaci kereslet és kínálat,
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– kultúrával összekapcsolt kreatív gazdaság létrehozása, K+F+I fejlesztése, – ipari park kihasználásának növelése környezetbarát tevékenységekkel, logisztikai és infrastrukturális fejlesztése – informatikai alapú gazdasági adatbázis fejlesztés – kistérség szintű gazdasági együttműködés fejlesztése, – nagy cégek helyi beszállítói körének bővítése – önkormányzat gazdasági kormányzásának javítása: kkv-k támogatása, helyi gazdaság és a nagy vállalatok közötti kapcsolat erősítése – helyi gazdaság (kisipar, kiskereskedelem, kézművesség, szolgáltatás, stb.) fejlesztése – megújuló energia feltárása, hasznosítása, energiahatékonyság javítása – fürdőkultúra sajátos, egri arculatának megteremtése, – szőlészet-borászat (borkultúra) turisztikai hasznosítása, Szépasszonyvölgy minőségi turisztikai fejlesztése arculatváltással – új idegenforgalmi szektorok létrehozása: – termálvízre alapozott gyógyturizmus, – török fürdőkultúra létrehozása, – konferenciaturizmus, – természeti és rekreációs turizmus fejlesztése, – biotermék és ökoturizmus, – Eger-patak mente turisztikai hasznosítása – mezőgazdaság kistérség léptékű fejlesztése, biogazdaság létrehozása, – a mezőgazdaságra alapozott feldolgozóipar fejlesztése.	– a külföldi tőkeerős cégek kivonulásának veszélye, – iparűzési adó és néhány nagyvállalat túlzottan magas aránya az adóbevételekben sérülékennyé teszi a költségvetést, – a déli iparterület fejlesztése elmarad, – a helyi tőkefelhalmozó képesség csökken, – kistérségi gazdasági együttműködés elmarad – kvalifikált munkaerő, ill. végzős diákok elvándorlása – helyi gazdaság (kkv-k) bővülésének, stabil foglalkoztatásának elmaradása – az országos gazdaságfejlesztési folyamatból kimaradnak a város gazdasága a megyei és a kistérségi központi szerep csökken, – lemaradás a régió belüli versenytársaktól.

KÖZLEKEDÉS

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– Agglomerációs terület közlekedési központja,	– M3 autópályától csak közvetett főúti kapcsolata van – Vasúti közlekedés alacsony kihasználtságú – Nincs közvetlen kapcsolat az autóbushálózat és vasút között – 25. sz. főút átkelési szakasza jelentős városrészeket elvágó hatása – Szintbeni közúti-vasúti keresztezések forgalmat akadályozó hatása
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– M3 – Eger kapcsolat (251. sz. főút) 2016-ig megépül – 25. sz. főút Eger elkerülő megépítése után (2020-24) átmenő forgalomkorlátozási lehetőségek – A kihasználatlan vasúti létesítmények fejlesztése – Intermodális csomópont kialakítása a vasútvonalnál – Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése – Belvárosi parkolási igények csökkentése	– A tervezett fejlesztések elmaradása esetén: – a belváros közlekedési terhelése nem csökken – a 25. sz. főút menti területek még jobban leértékelődnek – a város versenyképessége csökken

KÖZMŰVEK

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– a város nagy részén kedvező az infrastruktúra ellátás, – a közmű elosztó hálózati rendszerek ellátási körzete közmű kapacitások szempontjából bővíthető	– a déli szennyvíztisztító telep védőtávolsága nem biztosított, településen belül hosszú a szennyvízszállítás útja, – szennyvízátemelők védőtávolság igénye rendezetlen, – a távfűtés rendszer használatának költségigényessége miatt rossz a társadalmi megítélése – csapadékvíz elvezetés megoldatlansága, csapadékvíz szállítóhálózati kiépítésének hiányosságai, rendezetlensége, karbantartási hiányosságok, – csapadékvíz visszatartó víztározók hiánya, záportározók hiánya, – Eger patak mint vízgyűjtő befogadó rendezetlensége, vízszállítási problémák, árvízi elöntés, – közvilágítás mennyiségi és minőségi hiányosságai,
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– új északi szennyvíztisztító telep létesítési lehetőségeinek vizsgálata a déli szennyvíztisztító telep technológiai korszerűsítése, védőtávolság igény csökkentése, – főgyűjtő nyomóvezeték építése a városközpont csatornahálózatának tehermentesítésére, – csapadékvíz hálózat korszerűsítése záportározók építésével, – Eger patak mederrendezése, – a távfűtéses épületek hőfogyasztás csökkentése (utólagos hőszigeteléssel), – távfűtéses épületek fenntarthatóságának javítása, megújuló energiahordozó alkalmazási lehetőségeinek igénybevételével, – megújuló energiahordozók hasznosítási lehetőségeinek fejlesztése, – a régi hálózatok felújítása minőségi fejlesztéssel, – termálvíz hasznosítás, – közvilágítás általános minőségi és mennyiségi javítása,	– közmű infrastruktúra rendelkezésre álló fejlesztési lehetősége az egyes településrészekben indokolatlan területfejlesztést eredményezhet, ennek fékezése, megakadályozása önkormányzati lépést igényel, – közműrekonstrukciónál előremutató egyidejű komplex közterület fejlesztés szempontjainak érvényesítése szükséges,

ZÖLDFELÜLET

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– Viszonylag magas zöldfelületi arány – Rehabilitált, zöldfelületben gazdag, köz számára megnyitott tömbbelső a belvárosban – Érsek kert és a patak egy részének gondozott zöldfelületei, – védett természeti területekkel való közvetlen kapcsolat, fontos táji adottság közelsége, (Bükk Nemzeti Park), – gondozott fásított utcák,	– összefüggő, a város léptékéhez igazodó zöldfelületi rendszer hiánya, – elhanyagolt patakpart, – lakótelepek zöldfelületeinek kihasználatlansága, – a déli városrész intézményeinek zöldfelületeinek nincs egységes rendszere, – a Rókus temető elhanyagolt.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– Eger-patak menti zöldhálózati főgerinc, kisvízfolyás rehabilitáció, a város víz felé fordulása – Lakótelepi zöldfelület rehabilitációs program – Belváros és a Szépasszony völgy közötti promenád, csillapított forgalmú zöldhálózati átkötés – intézményi területeken lévő zöldfelületek (pl. kórház) megnyitása egy egységes zöldfelületi koncepció alapján, – Szépasszony-völgy átfogó zöldfelületi rekonstrukciója – A Vár belső zöldfelületeinek reprezentativitást és kulturális funkciókat segítő rendezése – Játsszótér program a sűrűn lakott területeken	– csökkenek a rekreációs területek zöldfelületei, – növekszik a beépítés intenzitása a családi házas és a zártkerti zónában – lakótelepi zöldfelületek elszlömösödése, deviáns köztérhasználat növekedése

KÖRNYEZET

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– nincs jelentős környezetszennyező ipar, – a környezeti állapot minősége jó – a hulladékgazdálkodás regionális szinten megszervezett – javul az Eger-patak vízminősége – Termál és gyógyvíz kincs	– ipari szennyezettségű talajok léte, – magas zajszennyezettség a 25-ös út mentén, – rekultiválatlan (befedett) korábbi hulladéklerakók léte
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– A termálvizek, geotermális hő, szennyvíziszap (biogáz) felhasználásával környezetet kevésbé terhelő energiafelhasználásra állíthatók át a városi fenntartású és a magán ingatlanok is. – A belvárosi területeken jelentős forgalomcsillapítás érhető el, amellyel a közlekedési mód választásban (tömegközlekedés, robogó, elektromos kétkerekű járművek kerékpár) pozitív változásokat lehet generálni. – Passzív és aktív ház programmal, energiahatékonysági programmal csökkenthető az épületek energiaigénye és környezeti kibocsátása, az épületek egyedi energiatermelő egységekké válhatnak.	– ipari területek környezetszennyezése növekszik, – az energiaerdő programmal és a biomassza fűtőművel veszélybe kerül a Bükk és a Mátra értékes faállománya, természeti területei, – Az elkerülő utak kiépítésével nő a szőlőterületek beépülésének veszélye és a völgyeségi viszonyrendszerből fakadóan a település levegőterhelése – Az északi ipari park és kereskedelmi központ növekedésével nő a városra nehezedő átmenő forgalmi terhelés

TERÜLETFELHASZNÁLÁS, VÁROSÉPÍTÉS

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
– történelmi utcaszerkezet, – építészeti sokszínűség, – barokk történelmi belváros, sok értékes és védett épülettel, – a belvárosban koncentrált intézmények, – kulturális és történelmi értékű épületek, – a Vár, – török kori emlékek, – sétálóutak rendszere, – kiépült intézményhálózat, – a hóstyák karakteres városrészei, – a külvárosok nyugalmas kisvárosi környezete, – ingatlanfejlesztésre alkalmas területek megléte, – önálló területfelhasználási elem az ipari park, – nagyterjedésű fürdőterület, a szabadidőeltöltést és a versenysportot szolgáló sportuszoda, – több városrészben kedvező beépítési sűrűség, – Eger patak és a zöld folyosó,	– romló állapotú Belvárosi terület és épületállomány, – több a környezetébe nem illeszkedő épület, – paneles lakótelep fokozatos műszaki elöregedése, – hasznosítatlan műemléki épületek, – tartósan beépítetlen foghíjak, – a 25-ös út a városrészeket szétválasztja, – a 25-ös út mentén karakteridegen beépítések keletkeztek, – a keleti városrészben lévő bányák tájsebeket okoznak, – szétterülő beépítés,
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
– belvárosi területek rehabilitációjának folytatása, – a sétálórendszer továbbfejlesztése, – a honvédségi területek a város érdekeit szolgáló felhasználása, – a lakóterületek intenzifikálása, – új idegenforgalmi létesítmények létrehozása, – a Vár revitalizációja, funkcióbővítés, – elhagyott bányák és iparterületek hasznosítása, – közterületek fejlesztése, – a minaret környezetének rendezése.	– a völgyekbe kinyúló új beépítések, pókszerű nyúlványok következtében infrastruktúra pazarlás, – a belváros rehabilitációjának elmaradása, tovább romló épületállomány, – ha közlekedési szempontból nem tehermentesül a belváros, a parkolási gondok fokozódnak, – funkciókkal túlterhelt belváros kialakulása, – új építések a város karakteréhez nem illeszkedő építményekkel, – a Szépasszonyvölgy elveszíti eredeti karakterét, – felújítás nélkül a Vár pusztulása felgyorsul, – túlzottan a turizmusra koncentrál a város, hátrányba kerülnek a város lakói,

MELLÉKLETEK